

PRZEWODNIK DLA NAUCZYCIELA

Pracownia
Pedagogiczna
i Wydawnicza sp. z o.o.

Autorki

Janina Korzańska, Małgorzata Strękowska-Zaremba

Współpraca autorska

Bożena Jenda, Hanna Kamieniarz, Renata Mreńca

Redakcja i korekta

Emilia Grzeszczak, Magdalena Marczewska

Skład

Multiserwis

Przewodnik do zestawu podręczników *Moje abc* kl. III. cz. 2.: Podręcznik dopuszczony do użytku szkolnego przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania i wpisany do wykazu podręczników przeznaczonych do kształcenia ogólnego – zintegrowanego na poziomie klasy III szkoły podstawowej, na podstawie opinii rzeczników: mgr Teresy Kustry, dr Beaty Oelszlaeger, mgr Zuzanny Zbrog, mgr. Wacława Wawrzyniaka.

Nr dopuszczenia: 101/06

ISBN 83-60194-46-7

© Copyright by Pracownia Pedagogiczna i Wydawnicza sp. z o.o.
Warszawa 2006

Pracownia Pedagogiczna i Wydawnicza sp. z o.o.
Warszawa, tel./faks (0) 22 851 50 83
ppiw@ppiw.com.pl, www.ppiw.com.pl

Spis treści

XIII OŚRODEK TEMATYCZNY ZIMOWE ZABAWY

Umiejętności ucznia	8
Już po feriach	10
Jak spędzamy czas	12
Konkursy, konkursy	14
Zima z książką	18
Jakie książki czytali nasi rodzice	20
Wszystko dla przyjaciół	22
Co to znaczy kochać zwierzątę	24
Czy jestem punktualny	26
Co lubisz czytać	28

XIV OŚRODEK TEMATYCZNY TAJEMNICE ŻYCIA

Umiejętności ucznia	30
Kalendarz przyrody	32
Jak chronić przyrodę	34
U hodowcy ryb	36
W świecie ptaków	38
Domki dla ptaków	40
Jak się narodził żrebaczek	42
Przyroda Australii i Oceanii	44
Wspaniali skoczkowie na różnych kontynentach	46
Gdzie mieszkają zwierzęta	48
Skąd się biorą dzieci	50

XV OŚRODEK TEMATYCZNY WITAJ, WIOSNO!

Umiejętności ucznia	52
Lekcja matematyki	54
Wiosna blisko	56
Już wiosna!	58

Gra w kolory	60
Czarne wrony czarno kraczą...	62
XVI OŚRODEK TEMATYCZNY JAK ZDOBYWAJĄ POŻYWIENIE	
Umiejętności ucznia	64
Skrzydlate bractwo	66
Przyjęcie u dzieckoła	68
Drapieżniki żyjące w wodzie	70
Czym się żywią ssaki	72
Czy wiesz, co jesz	74
Mój jadłospis	76
Odżywiajmy się zdrowo	78
Szkolny bufet	80
Skąd się biorą te pyszności	82
Po prostu chleb	84
Historia chleba	86
XVII OŚRODEK TEMATYCZNY STAROŻYTNE DZIEDZICTWO	
Umiejętności ucznia	88
W Grecji	90
Starożytna Grecja	92
Grecy bogowie	94
Pieniądze szczęścia nie dają – a brak pieniędzy...	96
Pompeja i Wezuwiusz	98
Założenie Rzymu	100
W starożytnym Rzymie	102
Szlakiem starożytności	104
Znakomite budowle	106
3 maja 1791 r.	108
XVIII OŚRODEK TEMATYCZNY WIERSZYKARNIA	
Umiejętności ucznia	110
Siedmiomilowe buty	112

Proste czy krzywe?	114
Czy wiesz kto	116
W lustrze i w kalejdoskopie	118
Ptaki od parady – paw czy papuga?	120
Znajome ulice	122
Imieniny pana Fleta	124
Žartobliwe wierszyki	126
Zieleń w mieście	128
Pachnące zioła	130
Umiem więcej?	132
 XIX OŚRODEK TEMATYCZNY NAD KRAJOBRAZOWĄ MAPĄ POLSKI	
Umiejętności ucznia	134
Ile drzew, tyle liści!	136
Czego można się dowiedzieć z mapy	138
Kolory lata	140
Letnie rymowanie	142
 XX OŚRODEK TEMATYCZNY W SZKOLE PRZED WAKACJAMI	
Umiejętności ucznia	144
Na góralską nutę	146
Narodziny gór	148
Pozdrowienia od wierchów	150
Nie igraj z przyrodą!	152
W jakich kolorach pluszcze fala w jeziorze	154
Serafin i inni mieszkańcy jezior	156
Co trzeba mieć, żeby zrobić jajka w koszulkach	158
Kiedy tatusi był mały	160
Z internetem na wakacje	162
Ostatni dzień w III klasie	164

TEKSTY DODATKOWE	166
Kran	166
Józek i wózek	166
Zima	166
Mole książkowe	166
Zima	167
Srebrne ryby	168
Budzik	168
Czas	169
Tarpan i tur	169
Bociany	170
Sysaki	171
Cudowne dziecko	171
Legenda o Marzannie	172
Midsommar	173
Podział ptaków ze względu na rodzaj spożywanego pożywienia	174
Zagadka	174
Ciekawostki o kakao	175
Po prostu chleb	175
Przysięga Hipokratesa	176
Tajemnica króla Midasa	177
Kwiaty w domu	177

LEGENDA

- ✓ – propozycje wykorzystania podczas zajęć odpowiednich stron *Podręcznika, Kart pracy i Wypisów*
- ◆ – sytuacje edukacyjne tworzone w klasie lub poza klasą
- – propozycje dodatkowych działań związanych z zadaniami w *Podręczniku*, na *Kartach pracy* i w *Wypisach* lub z tekstami czytanymi w klasie
- – propozycje wykorzystania kasety *abc klasa III* (materiał szkoleniowy dla nauczycieli)

Notatki

XIII OŚRODEK TEMATYCZNY ZIMOWE ZABAWY

Umiejętności ucznia

Mówienie i słuchanie

Prowadzi rozmowy na różne tematy. Opisuje wygląd postaci, nazywa emocje i uczucia. Wydaje opinie, uzasadnia je i przekonuje do nich. Recytuje wiersze.

Czytanie

Czyta po cichu ze zrozumieniem. Wybiera teksty i czyta je głośno grupie słuchaczy. Czyta regulaminy i objaśnia, na czym polega ich przestrzeganie.

Pisanie

Układa zdania na określony temat. Uktada krótkie, rymowane wiersze. Pisze listy, różnicując ich formę w zależności od adresata. Układa regulamin konkursu wg przyjętego (podanego lub samodzielnie stworzonego) planu. Rozwija zdania, tworząc dłuższy tekst. Tworzy tekst w formie poradnika. Uktada i zapisuje dialogi. Samodzielnie pisze kilkuzdaniowe wypowiedzi. Spisuje instrukcję gry planszowej.

Stosowanie wiedzy i umiejętności

Wyjaśnia, jaką rolę w rozwoju człowieka odgrywa aktywność ruchowa. Prowadzi obserwacje i podsumowuje wyniki. Rozpoznaje i nazywa równe części całości, stosując potoczne określenia. Rozumie określenia *pół* oraz *ćwierć*, *ćwiartka* w odniesieniu do ułamków. Dzieli całość na 2, 3, 4, 6, 8 równych części. Oblicza ułamek z danej liczby (bez zapisu matematycznego). Stosuje rozdzielność dzielenia względem dodawania. Wykorzystuje przeczytany tekst do tworzenia własnej wersji wydarzeń. Rozpoznaje wartości nut. Prawidłowo rozpoznaje i wystkuje rytm. Gra na niektórych instrumentach perkusyjnych.

Rozwiązywanie problemów

Wyjaśnia pisownię wybranych wyrazów z *ó* i *ż* – układa reguły pisowni na podstawie wybranych wyrazów (samodzielnie dokonuje wyboru).

Wyszukuje oraz wypożycza książki i czasopisma zgodnie z własnymi potrzebami i preferencjami. Planuje wolny czas. Rozpoznaje potrzeby i problemy innych ludzi i szuka sposobów ich rozwiązania. Nawiązuje kontakty w nietypowych sytuacjach społecznych. Nagrywa recytowane wiersze, porównuje recytacje w różnych wykonaniach.

Notatki

Już po feriach

Zapis w dzienniku

1. Układanie i pisanie wypowiedzi na podstawie ilustracji.
2. Pary wyrazów rymujących się – podobieństwa i różnice.
3. Mnożenie liczb dwucyfrowych przez jednocyfrową.

Środki dydaktyczne

s. 4. i 5. w *Podręczniku Olka*, s. 5. i 6. w *Kartach pracy* część 3., wiersz Jerzego Ficowskiego *Szron* s. 6. w *Wypisach*, s. 180. w *Przewodniku*, wybrane zbiorы wierszy, fizyczna mapa Polski, przewodniki turystyczne, książki i albumy o miejscowościach turystycznych, *Gry i zabawy w szkole* Doroty Bąk

Sytuacje edukacyjne

- ✓ Wiersz *Szron* s. 6.
- ◆ Wyszukiwanie w wierszu rymów, strofek, porównywanie liczby sylab w poszczególnych wersach. Zwrócenie uwagi na to, że nie każdy wiersz dzieli się na strofy. Wyróżnienie w wierszu dialogu.
- ✓ *Podręcznik Olka* s. 4. i 5. oraz *Przewodnik* s. 180.
- ◆ Odkrywanie różnicy między wierszem a prozą. Zamienianie wybranego wiersza na prozę; czy wystarczy usunąć podział na wersy lub strofki, żeby wiersz stał się prozą?
- ✓ *Karty prac* s. 5. i 6.
- ◆ Wypowiadanie się na temat spędzania czasu wolnego w czasie ferii.
- ◆ Wyszukiwanie na mapie Polski miejsc, w których dzieci spędzili (spędzają) ferie lub o których wiedzą, że są to miejsca zimowego wypoczynku. Oznaczenie ich na mapie chorągiewkami. Na chorągiewce powinien być narysowany znak kojarzący się z miejscem, np. krajobraz, legendarna lub historyczna postać, herb, budowla, wyroby rękodzielnicze itp. Omówienie sposobów podrózowania.

Na stronie 5. *Podręcznika Olka* znajdują się fragmenty następujących wierszy:

- Lis Witalis, wielki szelma (...), (*rym parzysty*)
Jan Brzechwa *Szelmostwa lisa Witalisa*
- Moja mamo, z tą laleczką (...) (*rym niedokładny*)
Maria Konopnicka *Sposób na laleczkę*
- Ciemnobura rzeka (...), (*rym dokładny*)
Robert Louis Stevenson *Dokąd płynie łódka*
- Ile wiosna ma woni (...) (*rym przeplatany i niedokładny*)
Hanna Łochocka *Wiosenne pytania*

Uwaga

Zadanie 1. ze s. 6. najlepiej rozwiązać po naszkicowaniu wagonu, w którym jest np. 5 przedziałów z 6 miejscami w każdym przedziale i 5 przedziałów z 8 miejscami w każdym. Inna wersja: cały wagon ma 10 przedziałów 1. klasy, tzn. $10 \cdot 6$ miejsc, lub 10 przedziałów 2. klasy, tzn. $10 \cdot 8$ miejsc. Możemy również rozważyć sytuację z przedziałami tej samej klasy (1. lub 2.) dla wszystkich dzieci.

- Czym różni się wiersz od prozy – rytmem, formą zapisu? Wiersz *Szron* – brak podziału na strofki, nieregularne rymy. Wiersz *Zima* to wiersz bezrymowy, ale z podziałem na strofy.
- Zabawa *Wycieczka na Gubałówkę*, s. 81.
- Prowadzenie dialogu w parach na podstawie rysunków oraz doświadczeń dzieci. Wypowiadanie się na temat zdarzeń przedstawionych na rysunkach, np. w 1. os. lp lub w 1. os. lm.
- Proponowanie sposobów rozmieszczenia dzieci w przedziałach 6- i 8-osobowych. Wzór: $480 = 360 + 120 = 6 \cdot 60 + 8 \cdot 15$.
- Wykonanie działań można rozłożyć na dwa dni.

Jak spędzamy czas

Zapis w dzienniku

1. Nazywanie dyscyplin sportowych i form spędzania wolnego czasu.
2. Dzielenie liczby trzycyfrowej przez jednocyfrową – stosowanie rozdzielności dzielenia względem dodawania.
3. Wyjaśnianie pisowni wyrazów z ó.

Środki dydaktyczne

s. 6. i 7. w Podręczniku Olka, s. 7. i 8. w Kartach pracy część 3., opowiadanie Francesci Simon *Koszmarny Karolek i kurs pływania* s. 7. w Wypisach, słownik ortograficzny, przygotowane przez uczniów informacje na temat ulubionej dyscypliny sportowej

Sytuacje edukacyjne

- ✓ Podręcznik Olka s. 6. i 7.
- ◆ Prezentowanie łamigłówek, zabaw, przedstawienie ich zalet (gdzie i kiedy można je wykorzystać, jakie umiejętności rozwijają).
- ✓ Karty pracys. 7. i 8.
- ◆ Wykorzystanie słowników ortograficznych do odszukania wyrazów z ó. Zapisywanie ich na tablicy i kartonikach. Grupowanie ich (również z lat poprzednich), ustalanie zasady, której podporządkowana jest pisownia tych wyrazów.
- ◆ Stosowanie rozdzielności dzielenia względem dodawania i odejmowania; pozostawienie dzieciom swobody w wyborze sposobu obliczania.
- ✓ Opowiadanie *Koszmarny Karolek i kurs pływania* s. 7.
- ◆ Wypowiadanie się dzieci na temat własnych przygód związanych z uprawianiem sportu.
- ◆ Zabawa – sprawdzanie pojemności płuc (jaki związek ma pojemność płuc z umiejętnością pływania). Przygotowanie kuli ze zgniecionej gazety (oklejanie kuli taśmą klejącą lub obwiązywanie nitkami, żeby się nie rozwijała). Dmuchanie na kulę położoną na pulpicie ławki w oznaczonym punkcie – każdy zawodnik nabiera powietrza do płuc, zatrzymuje je, żeby po chwili z całych sił dmuchać na kulę. Sędziowie mierzą i zapisują odległości, jakie osiągnęli uczniowie.

- Prezentowanie ulubionej dyscypliny sportowej – zachęcanie do jej uprawiania, wykorzystanie przygotowanych przez dzieci informacji oraz sprzętu sportowego, przeprowadzenie odpowiednich ćwiczeń itp.

Imieli zostali w domu. Często wspólnie spędzaliśmy czas.

Czytaliśmy książki, uczyliśmy się taneczny, a dziewczynki zajmowały się robótkami. Iwonka równiecznie obierała płocienica serwetki śniadaniowe. Agata zrobiła dla lalek spódniczki z żółtej wstążki, a Anna przysyłała falbanki do furtaszków. Pani Ewa też spędzała ferie w domu. Wyhaftowała obrus w różowe kwiatki. Paweł i Wojciech oglądali filmy podróżnicze, na które nie mieli czasu przed feriami. Przebojem tegorocznych ferii były tamigłówki. Wszyscy je rozwijywali.

Później wychodziliśmy razem na podwórkę. Karmiliśmy kłotki wróżkę w piaszczystej strefówce i zawsze zostawialiśmy niską skórkę od słoniny. Nie było spłoch ani leniuchów. Nikt nie próżnował.

Jednak czas szybko mijał. Ferie okazały się za krótkie, by zrealizować wszelkie pomyśli.

a. Opowiedz, czym zajmowały się dzieci podczas ferii, i napisz, co robiły wspólnie.

2. Sprawdź i zaznacz w tabeli A liczby, które dzielą się przez 4, a w tabeli B liczby, które dzielą się przez 6.

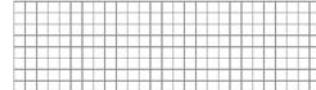
58	60	74
72	64	56

B	6
---	---

3. Oblicz wg wzoru.

$$\text{wzór } 495 : 5 = 450 : 5 + 45 : 5 = 90 + 9 = 99$$

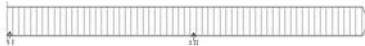
$$492 : 6$$

2. Oblicz w pamięci, a wynik dzielenia wpisz w odpowiednie miejsce w tabeli obok.

48	64	72	94	100	→ : 2 →	48:2	64:2
33	57	87	99	105	→ : 3 →	57:3	87:3
55	70	85	125	140	→ : 5 →	85:5	140:5
54	72	84	102	114	→ : 6 →	102:6	114:6

4. Zaznacz na pasku czasu i podpisz, ile dni chodziłeś do szkoły w styczniu, a ile w lutym.

a. Napisz, w jaki sposób spędzałeś najczęściej dzień ferii.

8

Zadania dodatkowe

Oblicz wg wzoru.

495	: 5	$495 : 5 = 450 : 5 + 45 : 5 = 90 + 9 = 99$
492	: 6	
891	: 9	
436	: 4	

Jak spędzamy czas

znalazłem w dwutygodniku, który zaprenumerowałem mi ojciec. Oba lubimy się i wy, a dowiecie się czegoś o sobie. Wybierz, który odpowiada, i do której linijki. Otocz kolkiem odpowiednią literę.

1. Co robisz po maszynie gospodarstwa?

A. Gospodarstwo domowe

B. Dom

C. Dom

2. Gdybyś

A. Wyszedł z domu

B. Wyszedł z domu

C. Wyszedł z domu

3. Jak daje?

A. Słowa

B. Słowa

C. Dwie słowa

4. Ile dyscyplin?

A. Trzy

B. Dwie

C. Dwie lub więcej.

5. Co jest dla ciebie najważniejsze w uprawianiu sportu?

A. Zwycięstwo.

B. Zabawa.

C. Trochę o własne zdrowie.

6. Gdy lubisz brać udział w zawodach sportowych?

A. Czasami.

B. Nie.

C. Tak, jeśli wygram.

7. Gdy spotykasz się z przyjaciółmi, tor:

A. Rozmawiacie lub oglądacie telewizję.

B. Idziecie na spacer.

Zapisywanie obliczeń w zeszycie (z. 1.).

- Przygotowanie legendy do oznaczenia paska czasu, np. kolor czerwony (w ramce) to basen itd. (z. 4.).

Koszmarny Karolek i kurs pływania

Jedyna czynnością, której Karolek nie cierpił na kursie pływania, było... pływanie.

Teak naprawdę Karolek nie cierpił wody! Brrr! Woda była po prostu ohydnie mokra! I wstępnie wilgotna, a cholerę okropnie szcypała w oczy. W dodatku nigdy nie było wiadomo, co tak naprawdę kryje się w głębinkach basenu. Poza tym woda była tak potwornie zimna, że pingwiny mogłyby sobie tu przy latywać na zimę.

Na małe szczęście Karolek wyprodukował przepiękną listę bardzo poważnych usprawiedliwień. Udawał, że jest okropnie przeplięty albo że ma bólki, albo... zgubił kapiełki. Niestety, podstępny, nikczemny i złowieszcz instruktor pływania, Wymokły Wiesio, zawsze i tak zmuszał go do wejścia do basenu.

A wtedy Karolek przypiął Roztargnionego Rocha, chlapnął na Plażelikwej Piotrusi, szcypał Muskułarnego Miecia, aż Wymokły Wiesio kazał mu wyjść. Nic więc dziwnego, że Koszmarnego Karolka nigdy nie udało się przeplynąć nawet pięciu metrów.

Uuuugh! Teraz już sobie przypomniał, Dzisiaj miał być sprawdzian. Najgorzej, kiedy trzeba było pokazać, jak daleko poradził się dopłyając. Ambitny Arnold będzie pobiął po złotą odznakę. Wredna Wandzia chce zdobyć srebrną. I tylko Koszmarny Karolek oraz Leniwa Łudka będą zgaliżać pięć metrów. Cale pięć metrów! Jak w ogóle można pokonać tak stępialną, przepastną odległość?

Klasy Karolka terały na basen. Spoko, pomyślał Karolek. Teraz czas przedstawić swoje usprawiedliwienie.

– Nie mogę pływać, Wiesio!

– Zalejam!

– No, ale ja...

– Teraz jesteś ślinie...

– Wywieliłeś...

– Wysiąłeś...

– Basen czeka...

– Ja się przed...

– czas...

– aby...

– ferie...

Konkursy, konkursy

Zapis w dzienniku

1. Ustalenie kryterium wyboru książek do czytania – zasady konkursu czytelniczego.
2. Dzielenie liczb dwucyfrowych przez jednocyfrową.
3. Wartości nut i części ułamkowe koła – podobieństwa.

Środki dydaktyczne

s. 8., 9. i 153. w *Podręczniku Olka*, s. 9. i 10. w *Kartach pracy* część 3., opowiadanie Anny Onichimowskiej *Pożółtkę kartki*. 10. w *Wypisach*, słowa piosenki *Mole książkowe* ze zbioru *Pioseneczki Jedyńczek* (w *Przewodniku* s. 168.), wiersz Czesława Kuriaty *Zima* (w *Przewodniku* s. 168.), kartoniki z nutami określonej wartości (format A5)

Sytuacje edukacyjne

- ✓ Wiersz *Zima* s. 168.
- ◆ Przypomnienie piosenki *Zima zła* i czytanie wiersza Czesława Kuriaty *Zima*. Granie fragmentu melodii piosenki na dowolnym instrumentem lub wystukiwanie jej rytmu na instrumentach perkusyjnych. Nazewnianie wartości nut, np. jedno dziecko klaszcze na raz i liczby do 4, drugie dziecko stuka na 1 i 3 oraz liczby do 4, trzecie dziecko gra na dowolnym instrumentie na 1, 2, 3, 4. Potem liczby nauczyciel, a dzieci w odpowiednich momentach podnoszą kartonik z rysunkiem nuty – każde dziecko ma do wyboru cztery kartoniki: z całą nutą, półnutą, ćwiertnutą. Ważne jest, aby każdy przedstawiony dźwięk został zagrany, wystukany bądź wyklaskany – zaakcentowany podniesieniem odpowiedniego kartonika. Kartoniki z nutami można zastąpić wyciętymi ze s. 81. ułamkowymi częściami kótek.
- ◆ Wystukiwanie dowolnego rytmu w tempie całych nut i półnut, półnut i ćwiertnut, ćwiertnut i ósemek.
- ✓ *Podręcznik Olka* s. 8., 9. i 153.
- ◆ Ustalenie, jakie konkursy lub zajęcia dla dzieci organizuje biblioteka publiczna w miejscu zamieszkania dzieci. Opracowanie regulaminu konkursu czytelniczego wg pomysłu dzieci.
- ◆ Co to jest mól książkowy – czytanie przez nauczyciela wiersza *Mole książkowe*. Jeśli dzieci znają melodię, śpiewanie piosenki.
- ✓ Tekst *Pożółtkę kartki*. 10.
- ✓ *Karty pracy* s. 9. i 10.
- ◆ Planowanie, ile czasu zajmie dziecku przeczytanie książki: sprawdzanie, ile czasu potrzebuje na przeczytanie jednej strony książki, obliczanie, cd. na s. 15.

ile godzin zajmie przeczytanie całej książki. Obliczanie, po ilu dniach przeczyta książkę, jeżeli jednego dnia poświęci na czytanie np. 1 godzinę. I odwrotnie – planowanie, ile godzin musi czytać dziennie, żeby przeczytać książkę w ciągu tygodnia.

● Rysowanie przedmiotu, który odegrał ważną rolę w znanej książce.

Dorysowanie dymku i wpisanie dobrej rady, przestrogi, której mógłby udzielić ten właśnie przedmiot.

3 Konkursy, konkursy

W Bibliotece Miejskiej w Głogowie jest duży dział dla dzieci i młodzieży, więc często tam zajądam. Pani bibliotekarka organizuje spotkania z pisarzami i konkursy. Lubię brać w nich udział. Najbardziej podoba mi się konkurs na najlepszą książkę. Może w nim uczestniczyć każdy, kto przeczyta pięć książek wymienionych na liście. Po ich przeczytaniu trzeba wypełnić kupon konkursowy. Wymienia się w nim tytuł książki, która najbardziej się podobała, i uzasadnia swoją wybór. Pani bibliotekarka zgłasza do nagrody książkę, która uzyskała największą głosów. Czasem zaprasza autora książki na spotkanie z uczestnikami konkursu. Autor wręcza nagrodę tym dzieciom, którym najciekawszy opisany lub ilustrowany wybrana w konkursie książka.

 Nagrodę im. Kornela Makuszyńskiego ustanowiono w 1994 r. Jest ona przyznawana autorom książek literackich dla dzieci. Nagrodzony autor otrzymuje statuetkę Koziotka Matotka.

● Czytanie przez nauczyciela fragmentów książek (przygotowanych przez uczniów) i odgadywanie, z jakich książek pochodzą te fragmenty.

11.

Pokiwałem głową. Do pokoju wpadła mama. Kupiła mi trochę owoców, batonik z orzechami i „Świerszczyk”.

– Zobacz – zwróciła mi uwagę – twoje pismko ma dziś sześćdziesiąt urodziny.

To znaczy, że działyki pewnie też je czytał, jak był mały, myślałem i wydało mi się to fantastyczne.

Anna Ochniońska
„Świerszczyk” ar V 2005

BRAK
CI SŁÓW?!
CZYTAJ
KSIĄŻKI!

● Zaprojektowanie znaku i nazwy klasowej nagrody dla najlepszej książki, określenie kryteriów, jakie musi spełnić dobra książka itd.

Czytanie książek można porównać do odkrywania nieznanego lajdu. A kiedy się już dużo wie, można brać udział w konkursach. Konkursy dają możliwość sprawdzenia się przed publicznością, uczą pokonywania trem, można też pochwalić się swoją wiedzą i umiejętnością. Zeby przystąpić do konkursu, trzeba przedtem przygotować regulamin. Powiniemy się w nim znaleźć następujące informacje:

1. Kto jest organizatorem konkursu?
  2. Kiedy i gdzie odbydzie się konkurs?
  3. Co jest przedmiotem konkursu?
    - recytacja wiersza (ponformowań, czy będzie to tylko jeden wiersz, czy kilka wybrane, czy wskazany przez organizatora)?
    - prezentacja książki (np. opowiadanie o jejjo叙かわしい wykazaniem, o rozbiorzeniu opisanym w książce lub prześwietlenie scenki ilustrującej fragment wybranej książki).
  4. Kto może brać udział w konkursie?
  5. Kto zasiądzie w jury?
  6. Jakią nagrodę przewidziano dla laureatów?
  7. Kiedy zostaną ogłoszone wyniki?
- Warto też wymyślić ciekawą nazwę dla konkursu, np. „Najpiękniejsze interpretacje”.

Zawarcia i pytania

1. Wybierz z listy książki nagrodzonych statuetką Koziotka Matotka, zamieszczonych na s. 153, jedną z tych, których jeszcze nie czytałeś.
  - a. Przeczytaj ją w domu i wykonaj do niej plakat. Uóż i napisz na plakacie hasło reklamujące tę książkę.
  - b. Następnie wybierz fragment, który uznasz za interesujący, i przeczytaj go w klasie z odpowiednią intonacją.
2. Odszukaj katalog autorów, który tworzyli w klasie I i II. Porównaj go z listą autorów nagrodzonych statuetką Koziotka Matotka.

Wypisy

Co sądzi bohater opowiadania „Pożółkłe kartki” o książkach czytanych w dzieciństwie przez rodziców i dziadków?

¹Jury – zrytej

● Rozpoznawanie tytułów książek na podstawie innych odczytanych fragmentów (z. 1.).

9. Konkursy, konkursy

Rozpoznaj i napisz tytuły książek, z których pochodzą podane fragmenty.

Trzeba się cieszyć ze wszystkiego dobrego, czego się doświetrzyło. A to dopiero dziwnie! Cieszyć się, Ach! – tak mówił, kiedy był już na tkaćkim warsztacie, a potem przemienił się w śliczny kawałek płotu.

I tak nieścenną Muminek znalazła się w nowym niebezpiecznym świecie i wpadła po uszy w zarę sznieg – pierwszą, jaką mu się zdarzyło w życiu widzieć.

Ódtąd dbał o różę, podlewał ją i chronił przed zimnem. Na noc nawet przykrywał ją szklanym kloszem.

Były to moje czarne wiśnieki. Tatuf opowiadał, że jada daleko, daleko, aż za granicę. A to dopiero dziwnie! Moje wiśnie miały jechać za granicę, gdy ja sama musiałam zostać w Bulebybin.

a. Sprawdź, jak się nazywają autorzy wymienionych książek.

b. Na podstawie której z nich powinien być, twój zdaniem, nakręcony film?

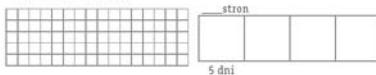
3

1. Ułóż zdania z podanych niżej wyrazów i przepisz je. Utworzysz w ten sposób strofki wiersza Czesława Kuraty „Zima”.

[wiedzieć, chcecie Czy] [po zima przychodzi? co]
[przyrodołe Otóż zima] [niedziwiedzi, sen przynosi]
[i roźlin ziemi dla odpoczynek.]

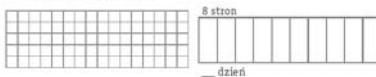
- a. Co możesz powiedzieć o tym wierszu: czy znajdziesz w nim rymujące się wyrazy?

2. W czasie ferii Robert postanowił przeczytać 80-stronowią książkę. Jedną z czterech części przeczytał w ciągu 5 dni. Ile czasu będzie potrzebował na przeczytanie całej książki, jeśli każdego dnia przeczyta tyle samo stron?

Odp.: .....

- a. Gdyby udało mu się przeczytać w ciągu jednego dnia 8 stron, ile czasu potrzebowałby na przeczytanie połowy książki?

Odp.: .....

- b. Wybierz książkę, której jeszcze nie czytałeś, i sprawdź, ile dni potrzebujesz na jej przeczytanie. Czy jesteś sprawniejszy w czytaniu niż Robert? Zastanów się, od czego zależy tempo czytania książek.

10

10.

2. Uzupełnij wg wzoru. Zaznacz literę, na którą wymienia się ...

książka – księga	stożek –	pierożek –
dziadek –	drążek –	twarożek –
śnieżka –	krążek –	posążek –
todyżek –		

● Zorganizowanie konkursu na przeczytanie książek wyróżnionych nagrodami oraz na najpiękniejsze opowiadanie wybranej książki. Przygotowanie listy uczestników i utworów przez nich prezentowanych (z. 2.).

Uwaga

Do wszystkich zadań związanych z ułamkami należy przygotować razem z uczniami koła wycięte z planszy na s. 81. w Kartach pracy część 3.: całe koła podzielone liniami na 2, 4, 8 części, przecięte na 2, 4 i 8 części. Trzeba rozcinać je, składając z narysowanym wzorem, przykrywać nimi odpowiednio oznakowaną część kółka. Koła umieszczone w górnej części planszy należy wyciąć i każde naciąć do połowy. Koła podzielone liniami na 2, 4 i 8 części trzeba pomalować tak, aby nie zamazać linii podziału. Nakładając białe koło na pomalowane i obracając nim, można wskazać dowolną część całości.

Można skopiować dzieciom tę planszę dwukrotnie, ponieważ w kolejnych dniach wycięte figury przydadzą się do wykonania kompozycji.

Notatki

Zima z książką

Zapis w dzienniku

1. Posługiwianie się alfabetycznym katalogiem książek.
2. Prowadzenie obserwacji pogody i obserwowanie skutków temperatur ujemnych.
3. Ułamek jako części całości – podział figur geometrycznych na równe części.

Środki dydaktyczne

s. 10. i 11. w *Podręczniku Olka*, s. 11. i 12. oraz koła wycięte z planszy na s. 81. w *Kartach pracy* część 3., opowiadanie Flory Bresciani Nicassio *Dziwna choroba* s. 14. w *Wypisach*, książki Tove Jansson znajdujące się w bibliotece szkolnej i przyniesione przez uczniów, kartoniki do uzupełnienia klasowego katalogu książek

Sytuacje edukacyjne

- ✓ *Podręcznik Olka* s. 10. i 11.
- ◆ Wyszukiwanie książek Tove Jansson w katalogu alfabetycznym w bibliotece. Uzupełnianie klasowego katalogu książek. Szukanie książek określonego autora i określonej serii.
- ◆ Oglądanie rysunków w zgromadzonych książkach. Wyróżnianie bohaterów, głośne czytanie fragmentów dotyczących postaci, ich charakterystycznych cech. Pokazywanie i wyrażanie głosem stanów emocjonalnych Muminków.
- ◆ Pokazywanie postaci w ruchu charakterystycznym dla wykonywanej czynności, uprawianego sportu, np. podczas rzucania do tarczy, rzucania śnieżkami, rzucania młotem – drama metodą „stop klatka”. Porównywanie sylwetek osób wykonujących podobne czynności. Rysowanie portretów wybranych postaci – można tworzyć galerię portretów.
- ✓ *Karty pracys.* 11., 12. i 81.
- ◆ Dzielenie kartek na równe części, nakładanie ich na siebie.
- ◆ Omawianie sposobu zapisywania dzielenia za pomocą dwukropka lub kreski ułamkowej.
- ✓ Opowiadanie *Dziwna choroba* s. 14.

Lektura książki Zima Muminków

Po przeczytaniu którejś z książek z serii o Muminkach odpowiedz na pytanie, kim są paszczaki, hatifnatowie. Jaki punkt widzenia na świat ma każde z tych stworzeń?

- Zgromadzenie prowadzonych w tym samym okresie roku w klasie I i II kart obserwacji bądź kalendarzy pogody i porównywanie ich. Odpowiadanie na pytanie, jakie mogły być dla Muminków skutki nadciągającego mrozu.

Zima z książką

... i zainteresowanie moim nowym hobby. Wszystko to pozwoliło mi zrozumieć, ale to również lektury z dzieciństwa moich rodziców, np. też telewizyjne dobranocki o Muminkach.

A dlaczego nie ma dobranoczek z dziećmi z Bullerbyn? Albo z abeczkami? Mroźne dni to najlepsza pora na oglądanie wesołych filmów, bo od śmiechu robi się cieplej.

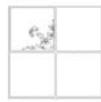

W Dolini Muminków
zapanowała srogá zima.
Sprawito w wszystkim
wiele kłopotu, ale i sporo radości.
Mieszkańcy doliny bawiły się wesoło na śniegu...
...Muminki, To-iki i Mała Mi wróciły do swoich domów. Dospali torfu do pieców,
żeby ustrzeć domowników przed skutkami
nadciągającego mrozu. Potem zastanawiali się,
co jeszcze mogą zrobić dla siebie i przyjaciół.

- Prowadzenie obserwacji pogody, zapisywanie wyników. Podczas dnia może być zarówno słonecznie, jak i pochmurnie – dzieci powinny zaznaczyć pogodę dominującą (z. 1.).

9.	10.	11.	12.
----	-----	-----	-----

2. Podziel ostatnie okno na 4 równe części i namaluj na nim wzór, jakiego mógłby wymalować mróz, a następnie napisz, na ile części zostało podzielone każde okno oraz jaka część okna została zanajlewna.

na dwie połówki $1 : 2 = \frac{1}{2}$ na ..... $1 : \underline{\quad} =$

b. Co przypomina ci wzór na zamrożonej szybie?

.....
.....
.....

11. **U**čebá dñi z teploty powietrza 0°C —
teplota dni — temperatura poniżej 0°C —
najniższa temperatura — dnia — o godz.

11-12-13-14-15-16-17-18-19-20-21-22-23-24-25-26-27

Karta obserwacji przyrody

Karta obserwacji przyrody

- Dzielenie całości na równe części.

Dziwna choroba

– Doktorze, doktorze – wołała pani Lidia, cała wzburzona. Wybuchła wielka epidemia! Proszę przyjść jak najszybciej, potrzebna jest natychmiastowa pomoc!

Doktor Ezechiel o krótkiej, siwej brodce, noszący okrągłe okulary w cienkich, złotych oprawkach, stał z buteleczką antybiotyku w ręce i patrzył zdziwiony i trochę zagniewany na swoją pielęgniarkę. Nigdy nie widział jej, przez tyle lat pracy, tak bardzo zmudzona i zmęczona. Mocno zmarszczone usta skupione się nad buteleczką.

- W czym jest widoczny element magii lub czarów? Co rzeczywiście mogło się wydarzyć w miejscowości, w której wybuchła wielka epidemia? Jaką ważną myśl przekazała autorka opowiadania – o czym powinniśmy pamiętać?
  - Przygotowanie recepty wg własnego pomysłu i wypisanie na niej wybranego leku. Ustalenie dawkowania i czasu przyjmowania leku oraz innych zaleceń towarzyszących leczeniu, np. wykonanie maski w kształcie ekranu telewizyjnego lub znaku ostrzegawczego i powieszenie go na drzwiach pokoju, w którym jest telewizor.

Jakie książki czytali nasi rodzice

Zapis w dzienniku

1. Opisywanie wzoru namalowanego na szybie.
2. Określanie części za pomocą ułamka, dodawanie ułamków.
3. Formy prezentowania przeczytyanych książek.

Środki dydaktyczne

s. 12. i 13. w *Podręczniku Olka*, s. 13., 14. i 81. w *Kartach pracy* część 3., opowiadanie *Wielka myśl* z tomu *Bajki ludów północnych* s. 12. w *Wypisach*, książka Tove Jansson *Zima Muminków*, wiersz *Srebrne ryby* (w *Przewodniku* s. 169.), reprodukcje zimowych pejzaży, dowolnej wielkości kwadraty wykonane z cienkiego papieru (bibułki), nożyczki, słownik frazeologiczny

Sytuacje edukacyjne

- ◆ Czytanie piosenek z książki *Zima Muminków*. Dobieranie efektów akustycznych dla oddania nastroju z wykorzystaniem instrumentów perkusyjnych lub przez klaskanie, stukanie, skrzypienie, murmurando itp. Wyszukiwanie słownictwa opisującego zimowe pejzaże we fragmentach czytanego książki. Stosowanie tego lub podobnego słownictwa do opisywania oglądanych reprodukcji.
- ✓ Wiersz *Srebrne ryby* s. 169.
- ◆ Wymyślanie i rysowanie przez dzieci wzorów, które mogłyby wymalować mróz.
- ✓ Karty pracy s. 13., 14. i 81.
- ◆ Podział całości na 2, 4, 8 równych części. Układanie różnorodnych wzorów z wyciętych kół i ich części ze s. 81., skłanianie dzieci do operowania nimi: *wziąłem dwie ćwiartki, trzy ósemki i ułożyłem z nich...* lub: *wziąłem dwie czwarte z całego koła, trzy ósme z całego koła i położyłem te części naprzeciw siebie...* itd. Tworzenie podobnych wzorów, następnie opowiadanie o nich kolegom, którzy ułożą je po usłyszeniu opisu.
- ◆ Wykonanie gwiazdek śniegowych:
  - składanie kartki papieru na cztery lub osiem części;
  - nacinanie papieru w różnych miejscach na krawędziach złożonej kartki;
  - dobieranie wzoru (zaokrąglonego, gwiaździstego) i kształtu gwiazdkii.

Uwaga

Możliwe, że w II klasie uczniowie mieli okazję wykonania takiej pracy. Tym razem mogą skupić się na tworzeniu bardziej oryginalnych wzorów.

cd. na s. 21.

✓ Opowiadanie *Wielka myśl* s. 12.

◆ Czy praca, która wymaga intensywnego myślenia, może tak zmęczyć jak praca fizyczna? Wypowiadanie się na temat pracy umysłowej i pracy fizycznej.

✓ Podręcznik Olka s. 12. i 13.

◆ Wypowiadanie się na temat książek znajdujących się w zestawie lektur mamy Olka: które książki są dzieciom znane, dlaczego są ciągle aktualne i czytane przez dzieci, jak obecnie dzieci prowadzą swoje zeszyty lektur, jak gromadzą informacje o poznanych autorach i przeczytanych książkach.

Wielka myśl

Spotkał się bursy niedźwiedź z losiem. Niedźwiedź do losia:
– Oho, witaj!
– Witaj! – odpowiadał los.
Niedźwiedź spojrzał na siebie, potem na losia.
– Dlaczego zwierzęta różnią się tak między sobą?
– A na czym polega to różnica? – pyta los.
– Jak to, przecież na twojej głowie rosną gałęzie i korze, a na mojej – nie! – mówi niedźwiedź.

12.

- Wspólne opracowanie i spisanie regulaminu konkursu na najdłuższe milczenie. W regulaminie należy uwzględnić podział ról między wszystkich uczniów oraz:
  - nabór uczestników;
  - dozwolone sposoby przeszczadzania im;
  - rodzaj nagrody.

Pompeja i Wezuwiusz

Staś uważa, że lepiej obejrzeć film o wulkanach, niż znaleźć się w ich pobliżu, nawet w bezpiecznej odległości. Czy też tak sądzisz?

1. Otto dał wiele wybuchów Wezuwiusa w n.e.: 79 r., 472 r., 512 r., 1631 r., 1787 r., 1906 r., 1944 r. Oblicz, ile lat upływało między kolejnymi wybuchami. Wynik wpisz w odpowiednie miejsca w tabeli.

-	1906	1872	1794	1631	472	79
1944						
1906						
1872						
1794						
1631						
472						

a. Ułóż i napisz informacje o tym, z jaką częstotliwością następowały kolejne wybuchy słynnego włoskiego wulkanu. Jaki był najbliższym okresem eksplozji wulkanu?

13.

- 5
1. Wezuwiusz ma 1277 m wysokości. Jego szczyt jest położony 100 m nad rzeką. Rysy..... 2301 m
Swinica..... 2301 m
Kasprowy Wierch..... 1987 m
Giewont..... 1894 m

14.

a. Poszukaj na mapie Polski gór, które są wyższe niż 50 m. Napisz ich nazwy i podaj wysokość.

2. Uzupełnij wg wzoru. Podkreśl powtarzającą się częstotliwość w dopisanych wyrazach.

wzór wiek - wieków

- Oblicz, w którym wieku Europejczycy wynaleźli druk. Zanim wynaleziono druk, książki przepisywali benedyktyni, stąd powiedzenie *benedyktyńska praca* oznaczające pracę żmudną, wymagającą cierpliwości.

- Prezentowanie kompozycji, wymienianie się w parach opisami i układanie kompozycji wg opisu kolegi. Dobrze jest również wcześniej podpisać prace, aby móc wyjaśnić z autorami ewentualne niejasności lub sprawdzić poprawność ułożenia z oryginalnym. Wykorzystanie wykonanych kompozycji jako elementów dekoracyjnych w klasie.

Wszystko dla przyjaciół

Zapis w dzienniku

1. Bogacenie słownictwa: tworzenie związków wyrazowych i wyrazów pokrewnych.
2. Mnożenie i dzielenie liczb przez liczbę jednocyfrową.
3. Różnicowanie formy listu ze względu na jego adresata.

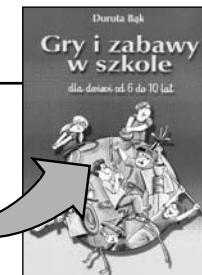
Środki dydaktyczne

s. 14. i 15. w *Podręczniku Olka*, s. 15. i 16. w *Kartach pracy* część 3., opowiadanie Katarzyny Kotowskiej Jeżs. 20. w *Wypisach*, słownik ortograficzny, *Gry i zabawy w szkole* Doroty Bąk

Sytuacje edukacyjne

- ✓ *Podręcznik Olka* s. 14. i 15.
- ◆ Wypowiadanie się na temat różnych losów dzieci, które nie mogą mieszkać z rodzicami. Wyjaśnianie sytuacji rozważnie, aby uczniowie nie sprawiali niechcący przykrości i nie ranili uczuć tych dzieci, które znajdują się w trudnej sytuacji rodzinnej.
- ◆ Pisanie listów – praca w grupach: list do kogoś z rodziny, kolegi/koleżanki, do wójta/burmistrza, do redakcji wybranego pisma (radia, telewizji) z pytaniem lub prośbą o załatwienie ważnej dla uczniów sprawy albo z informacją o klasie, szkole, własnych osiągnięciach. Odczytywanie listów i porównywanie ich formy.
- ✓ *Karty pracy* s. 15. i 16.
- ◆ Zgadywanka w grupach – projektowanie logotypu: wybranie hasła i dostosowanych do niego wyrazów z wyszukaną pisownią, sprawdzenie pisowni w słowniku ortograficznym, a znaczenia – w słowniku języka polskiego, opisanie poszczególnych wyrazów, np. zamiast: *sójka – wybiera się za morze, przyjaciółka – możesz jej zaufać* itp.
- ✓ *Gry i zabawy w szkole*.
- ✓ Opowiadanie Jeżs. 20.

- *Smerfy i Gargamele*, s. 69. W zabawie można zmienić reguły tak, by dziecko, które odwiedzi 4 domki, miało wybór – uwolnić uwięzione smerfy lub np. zapewnić sobie nietykalność w następnej kolejce.

Co to znaczy, że prawdziwych przyjaciół poznaje się w biedzie?

Zadanie i pytania

- Przyjrzyj się ilustracji i wybierz sobie, że znalazłeś się wśród tych dzieci. Co mógłbyś zrobić, aby żadne z nich nie czuło się samotne?
- Zastanów się, czy wśród dwóch rówieśników jest dziecko, które nie umie sobie znać z przyjaciół.
- Co, twom zdaniem, świadczy o przyjaźni między dziećmi?
- Jeśli znalazłeś się kiedyś w jednej z wymienionych poniżej sytuacji lub w innej podobnej, napisz o tym:
  - Ktoś podzielił się z tobą swoim ulubionym deserem.
  - Ktoś zamówił posiłek do kina, pomogł Ci przygotować się do zajęć szkolnych.
  - Ktoś odniósł cię podczas choroby, chociaż nie mógł się z tobą pochwalić.
  - Ktoś się zainteresował, dlaczego nie mogłeś pojechać na wycieczkę.

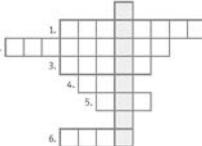
Układane przez dzieci wyrazy powinny być jak najdłuższe (z. 2.).

Wszystko dla przyjaciół

Olek i Franek lubią spędzać ze sobą czas. Być może i Rafał zechce do nich dołączyć. Zagraj w coś albo porozmawiaj o książkach.

1. Odpadnij wyrazy, wpisz je do diagramu i dopisz brakujące litery. Odczytaj i napisz hasło.

- Toczył największe kłopotnie z Puchatkiem.
- Liczty pieniądze w domu doktora Dolittle.
- Ciągnąt po schodach Puchatka.
- Szukata go Gerda.
- Imię doktora Dolittle.
- Krzył z przyjaciółmi zbudowali na niego palapkę.

2. Które określenie najbardziej pasują do podanych rzeczowników? Przepisz je.

przełotna wieloletnia trwała niezawodna po gróbcie wierna szkolna krótką wakacyjną dawną bezinteresowną bliska prawdziwa

znanomość

przyjaźń

3. Dopusz wyrazy pokrewne do podanych wyrazów.

koleżeństwo

znanomość

przyjaźń

15.

1. Przedstaw podane liczby w postaci mnożenia dwóch lub więcej liczb.

wzór: $4 \cdot 8$

$2 \cdot 2; 4 \cdot 2; 4 \cdot 2;$

16 i 32

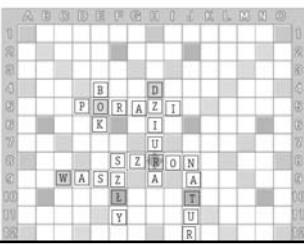
64 i 128

18 i 36

3 i 9

a. Co wspólnego mają ze sobą podane pary liczb?

2. Kto z was ułoży więcej wyrazów, wpisując je tak, aby się krzyżowały z wyrazami znajdującymi się na planicy do gry o nazwie scrabble?

16.

15.

● Z jakich książek pochodzą bohaterowie? Czy pamiętasz, kto z kim się przyjaźnił i na czym polegała ich przyjaźń (z. 1.)?

Jeż
(fragment)

Mężczyzna i Kobieta zbudowali dom. (...)

Szykowali ten kawałeczek świata, by stał się dobrym miejscem na szczęśliwe dzieciństwo, ale dzieci ciągle nie mieli i martwili się tym bardzo. (...)

Kobieta i Mężczyzna poszli do Domu Króla. Dom był szary i stary, schowany za szarym murem i wcale nie wyglądał wesoło. Wewnątrz Domu było duzo ogromnych pokoi, o wiele za dużych dla dzieci, a w nich małutkie łózeczka i małe stoliki z niskimi krzeselkami. I wszędzie było mnóstwo, mnóstwo kolorowych zabawek. I było tam duzo małych dzieci. Ale chociaż Królowa i jej pomocnice opiekowały się nimi najlepiej, jak umiały, dzieci były smutne, bo nie miały rodziców.

Królowa była bardzo madra i bardzo kochała dzieci. I mimo smutku, który towarzyszył roztostaniom, była bardzo szczęśliwa, kiedy dzieci odchodziły z jej Domu do odnalezionych rodziców.

Na powitanie Królowa skierowała się do Kobiet i Mężczyzny.

— Cieszę się, że przydadacie. Czekam na was. Jest tutaj chłopczyk, który ma dwa lata, możliwe, że to wasz synek.

— Nigdy go nie widzieliśmy ani nasz synek nie widział nas. Jak wieć mamy się rozpoznać? Czy się nie pomylimy? — niepokoili się Kobieti i Mężczyzna.

— Nie martwcie się — powiedziała Królowa — tylko nie patrzcie oczami, bo oczy nie wszystko widzą i mogą was zwiastę. Patrzcie sercem, serce się nie pomyl.

I wtedy przyprowadzono Chłopczyka.

Kiedy Kobieti i Mężczyzna go ujrzały, zdziwili się i przestraszli — mały Chłopiec o niebieskich oczach miał cało pokryte kolcami jak jeż. Pomyśleli, że to znowu zasza jakaś straszną pomyłką, bo na pewno nie było ich dziecko — nie mogli

15

Co to znaczy kochać zwierzęta

Zapis w dzienniku

1. Ustalenie formy wypowiedzi z perspektywy określonego narratora.
2. Planowanie wydatków i obliczanie kosztów opieki nad psem.
3. Szacowanie i mierzenie powierzchni wyrażonej w arach.

Środki dydaktyczne

s. 16. i 17. w *Podręczniku Olka*, s. 17. i 18. w *Kartach pracy* część 3., opowiadanie Piotra Wojciechowskiego *Bajka pierwsza. Córka króla żab* s. 17. w *Wypisach*, tekst dodatkowy (w *Przewodniku* s. 169.), książki i poradniki poświęcone hodowli psów, opiece nad zwierzętami żyjącymi razem z człowiekiem

Sytuacje edukacyjne

- ✓ Podręcznik *Olka* s. 16. i 17.
- ◆ Tekst o pomnikach zwierząt w *Przewodniku* s. 169.
- ◆ Wypowiadanie się dzieci:
  - Jak wyglądają regulamin postępowania z psem napisany przez psa? Czy tak jak regulamin spółdzielni mieszkaniowej?
  - Jaki los spotyka porzucone zwierzęta? W jaki sposób można im pomóc?
- ◆ Zwrócenie uwagi dzieci, ile to jest 3411 psów: poszukanie w najbliższej okolicy powierzchni 35 a (np. boiska) i rozmieszczenie na niej tylu psów, żeby dla każdego został przeznaczony 1 m². Szacowanie, czy to dużo czy mało miejsca dla tylu zwierząt. Jak czują się tam zwierzęta porzucone przez właścicieli?
- ✓ Opowiadanie *Bajka pierwsza. Córka króla żab* s. 17.
- ✓ Karty pracy s. 17. i 18.
- ◆ Tworzenia klasowego poradnika opieki nad zwierzętami, zbieranie na ten temat opinii różnych osób. Poradnik można układać przez kilka dni i upowszechniać wśród innych dzieci w szkole.

- Kto opowiada o wydarzeniach? Kto jeszcze mógłby o nich opowiedzieć? Jak wtedy brzmiałaby ta opowieść?
- Przeprowadzenie rozmów telefonicznych, jakie mógł prowadzić żółty pies z osobami, które odpowiedziały na jego ogłoszenie.

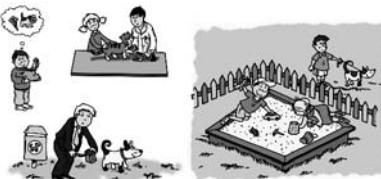
Bajka pierwsza. Córka króla żab

„...wobrązowym kocie życia bez psa – powiedział tata. – Nie będzie już takiej radości na Asty i trudno. Pies nie może żyć jak człowiek.” – Mówiąc to, Tata zsunął się z łóżka i zszedł po schronisku po kudłyki. Czarny z białym krawatem i białymi skarpetkami apach, który, gdzie czwarta skarpetka? – draznął się z nim Tomek bur przestawał być słodkim klebuszkiem, warczał alata zapileckie żebrow. „...” – krzyczał sobie tego wieczoru jak przed jakimś wyjazdem do domu. Musiało być legowisko i miejsce na legowisko, wodę i miska na kaszę. Smycz i szelki. Szczotka do broszek i plechy. Zderzalismy się, krążąc po naszym eszkaniku, a słodki klebuszek co chwilę wpadał pod nogi

...i niepisywał się kaliażu na parkiecie.
Biegłam właśnie do łazienki po suchą śliczeczkę, kiedy usłyszałam drapanie do drzwi.

● Rozmowy na temat pomników wystawianych zwierzętom.

przepisów sanitarnych, porządkowych i nienaruszania spokoju pozbawionego zwierzątach.
2. Po叙e wyprowadzać wyłącznie na smyczy.
3. Karnienie drzików kotów oraz psów powinno się odbywać wyłącznie w miejscach wyznaczonych przez administrację.

Zadanie i pytania

- Wiele osób uważa, że pies jest najlepszym przyjacielem człowieka. A ty co o tym

Co to znaczy kochać zwierzęta

1. Iwona opowiadała w klasie historyczny o Pimpusie. Wskaz zdania, które określają właściwe sposoby opiekowania się nim, i dowiedz się, czym koledzy wybrali takie same.

Wszystkie dzieci chętnie wypowiadają Pimpusia na spacer. Często o nim rozmawiają. Bawią się z nim, przytulają go albo noszą w koszyku. Czeszą jego sierść, zawiązują kokardki, czyszczą oboję i naprawiają smycz. Kupują mu słodycze i zachęcają do ich jedzenia. Przychodzą ze sklepu pokarzą dla psów i podają go dwa razy dziennie w odstępach. Kapią go pod kranem znajdującym się na podwórku. Wyprowadzają go na spacer. Bawią się z nim i biegają. Po powrocie czyszczą mu fajce i dają wodę do picia.

Napisali o tym:

- Przecinki w tekście zdania opisujące nieodpowiedni sposób postępowania z Pimpusem i uzasadnij swój wybór.

- Wyślij wyrazy, które odpowiadają na podane pytania.

wyprowadzają	kożę?	zawiązują	komu?
kapią	pod czym?	noszą	w czym?
zachęcają	dla czego?	czeszą	kożę?
kupują	co?	czyszczą	co?

Pimpek zjada dzennie pół całej paczki suchej karmy dla psów albo częściowo opakowania.

Sprawdza Iwona

2. Zrób zakupy na markecie. Co jest bardziej opłacalne: kupowanie małych części opakowania karmy? Obiś i napisz, ile można zaoszczędzić w ciągu tygodnia i miesiąca.

● Należy zwrócić uwagę, że podczas jednej wizyty można wykonać kilka zabiegów, oszczędzając na opłatach za wizytę (badanie lekarskie) (z. 2.).

16. Co to znaczy kochać zwierzęta

Wadek Paweł uważa, że dobrzy i mądrzy ludzie kochają zwierzęta. Ja też je kocham. Ale nie wszyscy są tacy dobrzy. Niektórzy wyrzucają swoje zwierzęta albo oddają je do schronisk. Wiem to od Stasika. On czasem pomaga starszemu bratu, który w dni wolne od nauki pracuje jako wolontariusz w schronisku dla zwierząt. Najczęściej są tam psy i koty, których ktoś już nie chciał. Pracownicy schroniska mówią o nich „prezenty gwiazdkowe”. Kto kupuje psa i daje dziecku pod choinkę. A potem się okazuje, że pies nie zabawka, że trzeba się nim opiekować, a to już obowiązek, i któregoś dnia prezent gwiazdkowy znika z domu. I co się dzieje z takim biedakiem?

przy schronisku w Falenicy k. Warszawy

7

► W ciągu roku do jednego tylko warszawskiego schroniska „Na Patuchu” trafiło aż 3411 psów.

► W Krakowie wystawiono pomnik psu o imieniu Dżok. Codziennie, aż przez dwa lata, Dżok przychodził na miejsce, w którym jego pan uległ wypadkowi. Dlatego stał się symbolem psiej wierności.

● Niewłaściwe sposoby opieki dzieci zapisują w formie przeczonej: *Nie kupujcie słodyczy i nie zachęcajcie psa do ich jedzenia.*
Zwrócenie uwagi na pisownię *nie* z czasownikami (z. 1.).

7. Duży worek suchej karmy dla psa waży 15 kg i kosztuje 150 zł. Dla psa średniej wielkości wystarczy tej karmy na 30 dni. Oblicz w pamięci:

- ile karmy zjada dzennie ten pies

- ile kosztuje dzenna porcja karmy dla niego

Każdy pies musi być zaszczepiony przeciwko kilku chorobom, a przed każdym szczepieniem zdany przez lekarza. Za szczepionki trzeba zapłacić:

- przeciwko nosowce – 15 zł za rok;
- przeciwko wielekliniźni – 13 zł za rok;
- przeciwko robaczyce – 6 zł 2 razy w roku.

Wizyta u lekarza kosztuje 20 zł.

Oblicz, ile trzeba wydać na szczepienia w ciągu roku.

a. Jaki to wydatek w przeliczeniu na jeden miesiąc?

3. Uczniowie mają legitymacje szkolne, dorosli dowody osobiste, a zwierzęta książęciki zdrowia. Zaprojektuj odpowiedni dokument dla swojego ulubionego lub wymarzonego zwierzątka.

Czy jestem punktualny

Zapis w dzienniku

1. Układanie godzinowego planu zajęć ucznia.
2. Obliczanie ułamka godziny – zamiana ułamka godziny na minuty.
3. Wyjaśnianie i stosowanie zwrotów frazeologicznych z rzeczownikiem *zegarek*.

Środki dydaktyczne

s. 18. i 19. w *Podręczniku Olka*, s. 3., 4., 19. i 20. w *Kartach pracy* część 3., opowiadanie Mariana Orłonia *Przygoda z zegarkiem* s. 22. w *Wypisach*, paski papieru do podziału na 3 i 6 równych części, modele zegarów, wiersz Juliana Tuwima *Spóźniony słownik*, teksty Zofii Beszczyńskiej *Budzik i Czas* (w *Przewodniku* s. 170.)

Sytuacje edukacyjne

- ◆ Układanie przez dzieci planów zajęć i wypowiadanie się na temat stosowania się do nich. Wyjaśnianie potrzeby umieszczania zegarów w różnych miejscach.
- ✓ *Podręcznik Olka* s. 18. i 19.
- ✓ Opowiadanie *Przygoda z zegarkiem* s. 22.
- ◆ Wymyślanie innego zakończenia historii bohatera opowiadania. Czytanie różnych wierszy, np. Juliana Tuwima *Spóźniony słownik*. Czytanie przez nauczyciela tekstu Zofii Beszczyńskiej *Budzik i Czas* w celu sprowokowania dyskusji na temat punktualności (przychodzenia o określonej porze, wykonywania prac w terminie itp.). Jak się zachowują i tłumaczą ludzie, którzy się spóźniają?
- ◆ Wyjaśnianie, co to znaczy, że czas ucieka, znaczenia wyrażeń: *rychło w czas, wyścig z czasem*.
- ✓ *Karty pracy* s. 19. i 20.
- ✓ *Karty pracy* s. 3. i 4. – strofki ułożone wg przepisu:

Wojtek i zegar

Wojtek różni się bardzo
od zegara ściennego:
zegar bije godziny,
a Wojtek... kolegów.

Kaśka

Idzie Kaśka po ulicy,
idzie sobie w świat,
a rude warkocze
tarmosi jej wiatr.

- W jakich sytuacjach korzystasz z zegarka? Czy potrafisz tak zaplanować czas, żeby się nie spóźnić na umówione spotkanie?
  - Zastosowanie zegarów:
    - w astronomii – zegary astronomiczne i zegary atomowe;
    - w życiu codziennym – zegary domowe, budziki, minutniki, zegary dworcowe itp.;
    - w sporcie – stopery;
    - w nawigacji – chronometry;
    - w urządzeniach samoczynnych – zegary komputerów, programatory pralek itp.

Jaka to część podziny? Napisz, ile to minut

godzina podzielona
na 2 równe części

kwadrans
godzina podzielona
na 4 równe części
1 godz. to ... min

$\frac{1}{2}$ godz. to ... m

na 4 równie częsci

godzina podzielona
na 2 równe części

godzina podzielona
na 4 równe części

Czy jestem punktualny?

- 1.** Odpoczynek i odpowiedź na pytania.

a. Tata Olka miał zaplanowane spotkanie. Wyszedł o godzinę 15. Kwadrans zatrzymał się na uruchomienie samochodu, a tego się nie spodziewał. Licywał, że droga pokona w 15 minut. Niestety, z powodu obżaru na drodze dojazd przedłużył się o 10 minut. Na umówione spotkanie przybył jednak punktualnie.
O której godzinie tata miał zaplanowane spotkanie? Zaznacz na zanotuj tu odpowiedź.

19.

- Stosowanie wyrażeń z rzecznikiem *czas*, wyszukiwanie innych (z. 2.).

do przy
już był
Oblicz, co

Odp.: ...
2. Zastosuj

- Wyszukiwanie zdań zakończonych wykrzyknikiem, określanie, jakie emocje zacierają i z jakimi sytuacjami są związane.
  - Zorganizowanie na czas ćwiczeń na jednej nodze.

O tym, jak trudno oszukać własną mamę, przekonało się już wiele. Ostatnio przekonał się o tym Wojtek Mój. Wojtek miał kilka zalet i kilka wad, a wśród tych wad najwająkszą była niepunktualność. Wojtek, który na przekór wszystkim zegarom, zegarkom i budzikom, ciągle się spóźniał. Szczególnie do domu. I zawsze miał jakieś usprawiedliwienie. A to autobus nie jechał, a to w szkole dlużeli, zatrzymano, a to studenci niez ujcio-

rodzina, bo zegar

zegarek i bedziesz sie

– 22 –

100

...sem Wojtek

- i od wędrownego
- i do miasta, zatrzymał
- dy, gdy Wojtek wracał
- Wojtek nie byłby
- jenie. Przystanął.

20.

- Podział godziny na równe części – ułamki godzin.
Odczytywanie wskazań zegara i zaznaczanie na zegarze odpowiednich wielkości.

W tym celu dzieci mogą posłużyć się linijką. Mogą zamalowywać odpowiednie wielkości (dodawanie ułamków) lub zginać wskazaną część całości (odejmowanie ułamków). Wykonanie zadań z 20. karty pracy można pozostawić na dzień następny.

Co lubisz czytać

Zapis w dzienniku

- Prezentowanie przez dzieci ulubionych książek.
- Miejsce osób niepełnosprawnych w grupie szkolnej, sportowej itp.
- Obliczenia zegarowe – wyrażanie minut w postaci ułamka godziny.

Środki dydaktyczne

s. 20. i 21. w *Podręczniku Olka*, s. 21. i 22. w *Kartach pracy* część 3., opowiadanie Patricii St. John „(...) tegoście i Mnie nie uczynili.” s. 25. w *Wypisach*, paski papieru lub samodzielnie przygotowane przez uczniów kartonowe koła do obliczeń ułamkowych, książki przyniesione przez uczniów, tekst dodatkowy (w *Przewodniku* s. 170.)

Sytuacje edukacyjne

- ✓ *Podręcznik Olka* s. 20.
- ◆ Wypowiadanie się na temat dyscyplin sportowych uprawianych przez niepełnosprawnych: dyscypliny zimowe – narciarstwo, biathlon, saneczkarstwo; grupowe dyscypliny sportowe – koszykówka, siatkówka, rugby; indywidualne dyscypliny sportowe – łucznictwo, kregle, tenis ziemny, kometka, tenis stołowy, pływanie, nurkowanie, żeglarstwo, wioślarstwo i kajakarstwo, lekkoatletyka, pięciobój, wyścigi na wózkach, podnoszenie ciężarów, szermierka, wspinaczka.

Uwaga

Motywacją do podejmowania aktywności sportowej przez niepełnosprawnych jest najczęściej chęć doznania radości związanej z ruchem. W tym sporcie rekord nie jest celem i wysiłek nie jest podejmowany za wszelką cenę, kosztem utraty zdrowia. Osoba niepełnosprawna walczy sama z sobą o uzyskanie większej sprawności fizycznej potrzebnej do życia codziennego, ale także rywalizuje w konkurencjach sportowych z innymi zawodnikami.

- ✓ Opowiadanie „(...) tegoście i Mnie nie uczynili.” s. 25.
- ◆ Planowanie spotkań czytelniczych w szkole – uczniowie klasy III czytają młodszym dzieciom najciekawsze książki, których fragmenty znajdują się w *Wypisach* – tekst dodatkowy w *Przewodniku* s. 170.
- ✓ *Podręcznik Olka* s. 21.
- ◆ Prezentowanie przez dzieci ulubionych książek. Przygotowanie informacji na temat najciekawszej lektury z klasowej biblioteczki: notatka, album lub karta z katalogu. Karty katalogowe można przygotować z kartonu *cd. na s. 29.*

o wymiarach wyrażonych liczbami podzielnymi przez 3 i 6, np. 9 cm na 12 cm bądź 9 cm na 18 cm. Potem należy je podzielić na 3 lub na 6 półjednakowej wielkości, do których uczniowie wpiszą ustalone dane o książce. Od pomysłówki nauczyciela zależy, w jaki sposób wykorzysta zapisane informacje.

Zgromadzone książki mogą być okazją do rozmowy na temat sposobów spędzania wolnego czasu i przygotowania rozkładu zajęć na wolne popołudnia. Należy nawiązać do podobnych działań z I i II klasy.

✓ Karty pracys. 21. i 22.

- Próba pisania opinii (recenzji) najnudniejszej książki, jaką dzieci przeczytały, zwrócenie uwagi na kulturę wypowiedzi.
- Wypowiadanie się dzieci na temat własnych zainteresowań, potrzeb, oczekiwania.

a. Zaznacz wybrany fragment i ułóż dalszy ciąg.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

22.

2. Masz do wyboru kilka tomików wierszy. Zaznacz, który z nich wybierzesz: zawiera:

długie, ale rymowane
i bardzo zabawne wiersze

bogato ilustrowane wiersze o różnej
objętości

21.

Rafał Makowski
Księga zaskakujących pomostów
Baniatuki
Litcie opady już z kalanów
i słychać było komiczne kosze.

- Tworzenie opowieści przez kilka osób – praca w 5-, 6-osobowych grupach: każde dziecko pisze początek opowieści – 2–3 zdania – na wspólnie ustalony temat. Podaje kartkę następnemu, które dopisuje dwa kolejne zdania po przeczytaniu już napisanego tekstu. Zakończenie opowieści dopisuje dziecko, które rozpoczęło opowieść. Czytanie tekstów w grupach i wybór najzabawniejszej opowieści (z. 1.).
- Opowiadanie o ulubionych książkach – uświadamianie sobie preferencji czytelniczych. Na podstawie czego można ocenić książkę – czy wystarczy do oceny tytuł, okładka, ilustracje (z. 2.)?

„(...) tegosie i Mnie nie uczynili.”
(fragment)

Ferie wielkanocne dobiegały końca, a ja nigdy jeszcze nie równie zajęta. Po pierwsze nabralam duzo sił i rzeźności; co lepiej chodziłam po drzewach i biegłam.

(...) Po drugie w moim życiu pojawiła się Philippa¹. Wszystkie starły się przychlić jej nieba, ale wyczułam, że dzisnymi dziewczynką najbardziej lubiła moje towarzystwo. Możliwe, że przyciągnęto nas do siebie podobne doświadczenie samotni. Obie byłyśmy jedynakami i brakowały nam czegoś, co w naturalny istniało w rodzinie wielodzietnej. Poza tym jako dziewczynki usiedziały dłużej w jednym miejscu, a ja zaczęłam odwiedzać Philippę codziennie. Dzisiejszy temu mogły nadal pracować w ogrodzie i jednocześnie rozmawiać z moim przyjaciółkiem. Pewnego dnia skoncentrowałem pracę i jeczo co można było robić, to czerkać, aż nowe rośliny urosną i zakwitną. Tak się złożyło, że w tym czasie pojedzaliem wraz z Owenami na piknik na wybrzeże, gdzie między innymi szukaliśmy jajek mew.

25.

- Sprawdzenie, jak czuje się człowiek, który ma ograniczenia ruchowe: wykonywanie ćwiczeń, np. rzut piłką na odległość, rzut piłeczką do celu, puszczanie papierowych samolotów: raz – siedząc na krześle i ruszając tylko rękami, drugi raz – stojąc i ruszając ciałem bez żadnych ograniczeń. Można wprowadzić również inne zasady.

XIV OŚRODEK TEMATYCZNY TAJEMNICE ŻYCIA

Umiejętności ucznia

Mówienie i słuchanie

Układa dalszy ciąg przygód bohatera opowiadania. Układa opowiadanie wg planu. Recytuje tekst wiersza, tekst roli w teatrzyku kukiełkowym. Opisuje wygląd i budowę roślin i zwierząt. Opowiada o swoich zainteresowaniach i uzdolnieniach. Uczestniczy w dyskusji i bronii swoich argumentów z zachowaniem zasad kultury. Zestawia zwroty wyrażone językiem potocznym i poetyckim.

Czytanie

Czyta instrukcje, informacje na temat ginących gatunków przyrody. Odczytuje dane kalendarzowe, dane z tabeli oraz informacje przedstawione na mapie. Czyta wiersz z odpowiednią intonacją.

Pisanie

Zapisuje wypowiedź na określony temat w formie opowiadania lub wiersza. Zapisuje liczby pięciocyfrowe w tabeli pozycyjnego układu dziesiętnego. Przepisuje tekst z tablicy. Pisze poprawnie wyrazy z *ch* wymieniające się na *sz* oraz z głoskami dźwięcznymi w wygłosie. Układa plan opisu. Pisze opowiadanie wg planu. Zbiera informacje z kilku źródeł i łączy je w spójną wypowiedź.

Stosowanie wiedzy i umiejętności

Charakteryzuje zmiany w przyrodzie. Prowadzi systematyczną obserwację wg opracowanego planu. Porządkuje i porównuje dane zgromadzone podczas obserwacji. Wie, co to jest zapłodnienie i w jaki sposób rozmnażają się ryby, ptaki, ssaki. Rozpoznaje w swoim otoczeniu domy zwierząt i umie je chronić. Rozpoznaje ptasie gniazda i domki ssaków oraz wie, z czego są zbudowane. Rozpoznaje zagrożenia wynikające z kontaktu z dzikimi zwierzętami. Wypowiada się, w jaki sposób zwierzęta opiekują się swoim potomstwem. Używa związków frazeologicznych o zwierzętach. Prowadzi obserwacje rozwoju roślin w klasie i roślin poza szkołą, przylotów ptaków.

Tworzy kalendarz rozwoju roślin na podstawie obserwacji. Rozumie znaczenie witamin dla zdrowia człowieka. Nazywa zachowania o charakterze przeciwnym. Zamienia metry na centymetry, centymetry na milometry. Posługuje się skrótami: m, cm, mm, kg, dag, zł. Rozpoznaje i zamienia jednostki miary. Mierzy odcinki, określa ich długości. Rysuje czworokąty o określonych wymiarach. Stosuje proporcje, zmniejsza i powiększa obiekty w określonej skali. Ustala właściwą kolejność zdarzeń. Przecina karton po linii prostej. Tworzy związki wyrazowe rzeczownika z przymiotnikiem i czasownika z przysłówkiem, rodziny wyrazów. Rozwija zdanie pojedyncze. Stosuje osobową i bezosobową formę czasownika. Porównuje liczby wielocyfrowe. Odejmuje liczby trzycyfrowe. Mnoży liczbę dwucyfrową przez jednocyfrową. Dzieli pisemnie liczby dwucyfrowe i trzycyfrowe przez jednocyfrową. Dzieli pełne setki i tysiące przez liczby jednocyfrowe. Zapisuje liczby w tabeli pozycjnego układu dziesiątkowego. Oblicza czas trwania poszczególnych pór roku. Zapisuje dane kalendarzowe na pasku czasu. Tworzy barwy złożone. Śpiewa piosenki.

Rozwiązywanie problemów

Uczestniczy w planowaniu teatrzyku kukiełkowego. Określa grupy zwierząt posiadających cechy wspólne. Ustala strategię gry. Ustala własne możliwości działania na rzecz ochrony przyrody. Zna potrzeby różnych zwierząt domowych i umie ocenić, czy może im zapewnić właściwe warunki.

Uwaga

Podczas omawiania tego ośrodka należy tworzyć listę (album) roślin chronionych znanych dzieciom. Uzupełnianie listy powinno odbywać się w ciągu następnych dni i przy okazji podobnej tematyki w innych ośrodkach.

Kalendarz przyrody

Zapis w dzienniku

1. Porównywanie rozwoju roślin rosnących w pomieszczeniu i w ogrodzie.
2. Obliczenia kalendarzowe – czas trwania pór roku.
3. Rozwijanie zdań – tworzenie związków wyrazowych rzeczownika z przyimkiem i czasownika z przysłówkiem.
4. Układanie wypowiedzi w formie opowiadania lub wiersza.

Uwaga

Do pracy w tym ośrodku tematycznym należy zgromadzić wszystkie materiały wykonane przez dzieci w poprzednich klasach: albumy, wycinki prasowe, kalendarze pogody, karty obserwacji przyrody, sięgnąć również do odpowiednich kart pracy i innych prac z lat poprzednich, aby doświadczenia dzieci łączyć z nową wiedzą i wcześniej zdobytą.

Środki dydaktyczne

s. 22. i 23. w *Podręczniku Olka*, s. 11., 12., 23., 25. i 26. w *Kartach pracy* część 3., wiersz Mieczysławy Buczkówny *Znaki wiosny*. 28. w *Wypisach*, skrzynki, ziemia, nasiona, *Gry i zabawy w szkole* Doroty Bąk, materiały do wykonania tabliczek do oznaczania roślin

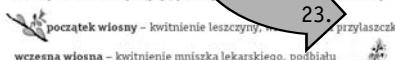
Sytuacje edukacyjne

- ✓ Wiersz *Znaki wiosny*. 28.
- ✓ *Podręcznik Olka* s. 22. i 23.
- ✓ Karty pracys. 23.
- ✓ Karty pracys. 25. i 26.
- ◆ Zakładanie ogródków okiennych wg pomysłu uczniów i nauczyciela lub na podstawie propozycji z *Kart pracy*. Wybieranie roślin, które zostaną zasiane, i wykonywanie tabliczek z ich nazwami.
Dzieci dzielą się na grupy. Każda ma do dyspozycji skrzynkę lub doniczki i jeden lub kilka rodzajów nasion, zależnie od przyjętej koncepcji.
Wykonanie planszy do prowadzenia obserwacji wg podanego wzoru.
Mierzenie wysokości wzrastających roślin, notowanie zmian w ich rozwoju.
Porównywanie wyników obserwacji poszczególnych roślin.
- ◆ Odczytywanie notowań obserwacji na 11. i 12. karcie pracy. Na koniec marca jeszcze raz porównamy zaobserwowane zjawiska.
- ✓ *Gry i zabawy w szkole*.

- Zabawa bieżno-zwinnościowa
Gospodarz i Figielki, s. 70.

- Jakie rośliny, które posłużyły naukowcom do wyróżnienia pór roku, są dzieciom znane? Co jest oznaką pośczeplonych pór roku?

2.

Tajemnice życia

Kalendarz przyrody

Już przedwieśnie, a czy jest przedwieśnie, przedzimie i przedjesień? Babcia Franka nie zna tych słów, styszała tylko o przedźwiku®, ale ja nie wiem, co znaczy to słowo. A paní Ewa twierdzi, że takich słów raczej się nie używa, a na przykład przedzimie często się truga. Ale pewnie mogliby się znaleźć w jakimś oczci często tworzą własne słowa. żebry wiersz

Digitized by srujanika@gmail.com

9 MARZEC 3 Budżet lub naprawiająca gniazda st.

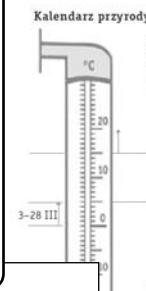
- Próba obliczenia średniej dobowej temperatury dnia. Można wykorzystać karty pomiaru temperatury prowadzone od kilku dni i na podstawie trzech pomiarów obliczyć średnią dobową temperaturę mierzoną podczas prowadzonych obserwacji. Można również bieżącego dnia wykonać kilka pomiarów i dokładniej wyznaczyć średnią dobową.

1. Poszukaj informacji o wymienionych ziołach i warzywach

koperek mięta szczypiorek
bazylia rzeżucha melisa
pietruszka dymka oregano
tymianek rozmaryn majeranek

26

Klimatyczne pory roku są następstwem obrotu Ziemi

- Gromadzenie informacji na temat roślin leczniczych.
  - Dobieranie przymiotników określających smak roślin uprawianych w klasie.
  - Tworzenie innych związków wyrazowych – rzeczownika z przymiotnikiem i czasownika z przysłówkiem – tematycznie związanych z wiosennymi roślinami (z. 1a.).

a. Uzupełnij tekst nazwami roślin, które można uprawiać na okiennym par-

Znaki wiosny

Dmuchnął ciepły wiatr od łąki,
Już na gruszy pierwsze pąki!

Na jabłonce skrzeczy kawka:
– Tam pod płotem weszła trawka

A na grządce, czy nie słyszysz?
Żółte kiełki – to irysy!

- Słyszę - wróbel jej odwraźnie -
Pierwszy fiotek zakwitł właśnie!

Strzyżk z gniazda się wychyla!
- Ja widziałem już motyla!

W ułu się zbudziły pszczoły.
Jaki ruch i gwar w ogródku!

Witaj, wiosno, żegnaj smutku!
Mieczysława Buczkówna

[Zegnaj smutku!](#)

28

- W grupach naśladowanie głosów ptaków i wiatru z różnym natężeniem głosów, starańnie, aby wszystkie głosy były rozpoznawalne – modulowanie głosu. Nucenie ulubionej piosenki głosem wybranego ptaka. W kolejnej próbie czytanie wiersza przez jedno dziecko z akompaniamentem głosów „mieszkańców ogrodu”.
  - Opisywanie wyglądu Pani Wiosny na podstawie ilustracji.

Jak chronić przyrodę

Zapis w dzienniku

1. Przygotowanie planu opisu; gromadzenie słownictwa.
2. Formy ochrony przyrody i zachowania ginących gatunków.
3. Formułowanie wypowiedzi na podstawie danych z tabeli – tworzenie graficznego zapisu informacji na podstawie tekstu.

Środki dydaktyczne

s. 24. i 25. w *Podręczniku Olka*, s. 27. i 28. w *Kartach pracy* część 3., mapy, atlasy roślin i zwierząt, także tych chronionych, tekst *Tarpan i tur* (w *Przewodniku* s. 171.)

Sytuacje edukacyjne

- ✓ Karty pracys. 27.
- ✓ Podręcznik Olka s. 24. i 25.
- ◆ Szukanie w różnych źródłach wiadomości na temat roślin i zwierząt chronionych. Gromadzenie informacji na temat ginących gatunków przyrody. Tworzenie albumu. Poznawanie gatunków zagrożonych jako szansa na ich intensywną ochronę: zapobieganie przypadkowemu zrywaniu roślin w parkach i lasach. Przypomnienie innych zasad związanych z ochroną środowiska: niezaśmiecanie środowiska przyrodniczego, oszczędzanie wody, papieru, sprzątanie po sobie w lesie itp.
- ✓ Tekst *Tarpan i tur*. 171.
- ◆ Wypowiadanie się na temat skutków wypalania traw, sposobu postępowania, gdy zauważymy taki pożar.

Uwaga

Podczas wypalania traw ginie cały świat roślinny i zwierzęcy terenu, na którym doszło do pożaru. Inne zagrożenia czynią na małe zwierzęta na drogach. Warto pomóc im przedostać się w bezpieczne miejsce.

Wykonanie ćwiczenia, jak wygląda świat z perspektywy małych zwierząt: wycięcie z tektury (papieru) pasków lub postaci zwierzątka o wysokości 1 cm i postaci człowieka o wysokości 80 cm. W podobnej skali postrzegają ludzki świat małe zwierzęta (ptaki, ślimaki).

- ✓ Karty pracys. 28.

- Żeby ratować ginące gatunki zwierząt, opracowano w 1992 r. „Polską czerwoną księgę zwierząt”, w której opisano 130 wymierających gatunków. Opracowano również „Polską czerwoną księgę roślin”. Księga wymienia 34 gatunki, które znikły z terenu Polski całkowicie, a także gatunki ginące, których jest 35. Jeśli będzie możliwość korzystania z czerwonych ksiąg przyrody, zwrócenie uwagi na aktualność danych – ustalenie roku ich wydania i sprawdzenie, czy podana wyżej liczba zwierząt i roślin jest taka sama.

2

1. Olek znalazł w domu książkę, a w niej wykres, na którym zaznaczono, kiedy niektóre zwierzęta zapadają w sen zimowy i kiedy się z niego budzą. Zapisał to na pasku czasu.
Odczytaj informacje znalezione przez Olka.

chomik ¹													
jeż													
nietoperz													
miesiące	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V				

3. Nama, jik dianu toun sen zimbae bush wudie

.....
.....

2. Narysuj odpowiedni pasek czasu i zaznacz na nim, kiedy kwitną wymienione niżej rośliny. Skorzystaj ze wzoru znalezionego przez Olka.

Leszczyna kwitnie od lutego do kwietnia, olcha – od marca do kwietnia, wierza – od marca do maja.

a. Zgromadź informacje o nietoperzu lub innym zwierzętku. Napisz w punktach, czego się o nim dowiedziałeś.

- Układanie zagadki o dudku – punkt wyjścia do planu opisu dudka (z. 3.).

2 Jak chronić przyrodę

Wiele razy się zastanawiałem, co możemy zrobić dla przyrody w Góblekiem. Przecież nie założymy parku narodowego w parku miejskim. Chociaż Franek uważa, że wszystko jest możliwe, iż nie założymy parku, to założymy rezerwat. Wytłumaczmy, w parkach narodowych jest chroniona cała przyroda, wracając tylko wybrany gatunek roślin, zwierząt albo skały. Ale to o nim zazdrości, ponieważ, że w parku miejskim na pewno znajdzie się jakąś rzadka skała. To oczywiście żart, ale może warto kiepsko się poszczękać.

- Przepisy dotyczące ochrony lasów wprowadzono już 2000 lat p.n.e.
- Pierwsze europejskie zarządzenia dotyczące ochrony przyrody wydano w Szwecji prawie 650 lat temu, a 100 lat później w Niemczech zakazano zabijania skowronków.
- Król dworski, jako jeden z pierwszych w Europie, wydał zakaz wycinania lasów.

- Wyjaśnianie znaczenia informacji typu: ferie zimowe w Polsce trwają od połowy stycznia do końca lutego, tzn. zaczynają się 16 stycznia, a kończą 28 (29) lutego. Lekarz przyjmuje od pn. do pt. w godz. 9.00–12.00, tzn., że lekarz przyjmuje każdego dnia od poniedziałku do piątku (w poniedziałek i w piątek również) w podanych godzinach (z. 2.).

2. Pomaluj rysunek zaordnie z opisem.

Sierść gronostaja w lecie jest czekoladowobrązowa na grzbiecie i żółtobiała na brzuchu. Koniec ogona jest czarny.

3. Pomaluj rysunek dudka zgodnie z podanymi informacjami. Ułóż i napisz o nim zadanie „Jaki to etyk?” – podaj w niej cechy jego wyglądu.

37

U hodowcy ryb

Zapis w dzienniku

1. Opis wyglądu i zachowania na podstawie tekstu i ilustracji.
2. Zapisywanie liczb pięciocyfrowych w tabeli pozycyjnego układu dziesiętnego.
3. Odejmowanie liczb trzyczynowych.
4. Rozmnażanie ryb.

Środki dydaktyczne

s. 26. i 27. w *Podręczniku Olka*, s. 29. i 30. w *Kartach pracy* część 3. opowiadanie Carla Collodiego *Pinokio o mały włos nie zostaje usmażony na patelni*
s. 29. w *Wypisach*, album o rybach, album *Świat wokół mnie*, zdjęcia ryb, film, teksty popularnonaukowe

Sytuacje edukacyjne

- ◆ Wybór działań w związku z omawianymi zagadnieniami zależnie od możliwości lokalnych:
  - wycieczka do gospodarstwa rybnego i rozmowa na temat rozmnażania ryb hodowlanych;
  - dzielenie się dziećmi doświadczeniami na temat rozmnażania się ryb akwariowych.
- ✓ Opowiadanie *Pinokio o mały włos nie zostaje usmażony na patelni* s. 29.
- ✓ *Podręcznik Olka* s. 26. i 27.
- ◆ Omówienie sposobów rozmnażania ryb – czytanie przyniesionych przez dzieci tekstu popularnonaukowych, oglądanie albumów, zdjęć, filmów. Kontynuowanie prac nad albumem gatunków chronionych oraz nad słownikiem nowych wyrazów.
- ✓ *Karty pracy* s. 29. i 30.
- ◆ Ustalenie działań zapobiegających wymieraniu gatunków: zakaz połowu ryb zagrożonych wyginięciem, zakaz połowu w okresie rozmnażania, ograniczenia dotyczące wielkości odławianych ryb itp.

Zadania dodatkowe

Zaprojektowanie i przygotowanie dowolną techniką tratwy ratunkowej dla Pinokia.

- Porównywanie długości wybranych ryb z długością np. karpia lub innej ryby dobrze znanej dzieciom.
- Przypomnienie znanych związków frazeologicznych i stosowanie ich w wypowiedziach: *Ja do zgody jak ryba do wody. Czuje się jak ryba w wodzie. Dyszy jak ryba wyjęta z wody.*

a. W określonej kolejności w poniżym miejscu następujące o mierzeniu ryb:
klen - 24 783 dag, brzana - 19 953 dag, płet - 7935 dag, ukęja - 6893 dag,
boleń - 3387 dag, jelec - 1691 dag, jał - 1245 dag, krap - 777 dag
certa - 580 dag, kiełb - 65 dag, wzdręga - 11 dag.

Wpisz nazwy ryb i ich wagę do tabeli w wybranej kolejności: od najcięższej lub od najmniejciążej.

		tysiące		jednostki			
s	d	j	s	d	j		
.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....

- Zwrócenie uwagi na pisownię i wymowę nazw ryb.
Czytanie liczb pięciocyfrowych (z. 1.).
- Odszukanie w dostępnych albumach informacji o wymienionych rybach.
Układanie wypowiedzi o szczególnych cechach wybranych gatunków ryb.

koształy i różnych rozmiarów mitającymi się i trzepoczącymi jak potopione dusze.

W tej samej chwili ujrzał wychodzącego z grotu rybka, tak brzydkiego, że wygląda jak potwór morski. Miał ręce, zamiasť włosów, płatnie zielonych traw, zielone oczy i zieloną brodę, sięgającą ziemi. Przypomniał jaszczyru stojącego na tylnych łapach. Rybak wyciągnął i wykrzyknął z zadowoleniem:

- Opatrzność ma mnie w swojej opiece! Dzisiaj znów będę mógł sobie urządzić uczeń.

„Cale szczęście, że nie jestem ryba!” – pomyślał Pinokio, nabiernając trochę otuchy.

Się pełna ryb znalazła się w grocie, ciemnej i zadymionej, pośrodku której ogromnym patelni skwierzał zjeżalny olej cuchnący stecznizny, aż zapierało dech w piersi.

- Zobaczmy, co tu mamy za ryby – rzekł zielony rybak. Wszedł do wnętrza sieci laskpo wielkie jak szafu i wyciągnął garść barwen.

- Niezłe te barwony! – stwierdził, oglądając je i obwąchiując z przyjemnością. Obwąchawszy je, wrzucił do miski bez wody.

Powtórzył kilkakrotnie tę samą operację, a im więcej ryb wyciągał, tym bardziej ciekła mu slinka i maskującą, mówił:

27. Samce w stawach, w których cierńki przygotowują się do lotu, przybiera szate godowe: jego gardło i pierś nabierają koloru purpurowego, oczy stają się jaskrawoniebieskie. Przepędza on inne samce z wybranego terytorium. Będzie tu budować gniazdo, do którego zaprosi samiczkę, by złożyć jaja. Cierńki je zapłodni i będzie strzegł aż do wylegu. Będzie też pilnował wyklutych młodych.

Ciało cierńki nie jest pokryte tuskami. Niekiedy tylko przed płetwą grzbietową występują płytki kostne.

lązunia czarnostuksa
długość 60 cm

3

29.

3

29.

30.

3

30.

1. Napisać

3

1. Podkreślić

3

W świecie ptaków

Zapis w dzienniku

1. Rozwijanie zdania pojedynczego.
2. Mnożenie liczb dwucyfrowych przez jednocyfrową.
3. Rozmnażanie się ptaków – budowa jaja i jego zapłodnienie.

Środki dydaktyczne

s. 28. i 29. w *Podręczniku Olka*, s. 31. i 32. w *Kartach pracy* część 3., wiersz Danuty Wawiłow *Ptaki* s. 32. w *Wypisach*, albumy ptaków, album *Świat wokół mnie*, jajko kurze, film na temat budowy ptasiego gniazda, tekst *Bociany* (w *Przewodniku* s. 171.)

Sytuacje edukacyjne

- ✓ Podręcznik *Olka* s. 28. i 29.
- ◆ Ogladanie rozbitego jaja kurzego i nazywanie jego części. Opowiadanie znanych historii o bocianich gniazdach, zwyczajach tych ptaków i ich roli w życiu ludzi.
- ✓ Czytanie przez nauczyciela tekstu dodatkowego *Bociany* w *Przewodniku* s. 171.
- ◆ Wypowiadanie się na temat trybu życia ptaków: powroty do gniazd, wysiadywanie jaj, zdobywanie pożywienia, odloty itp. Szukanie skojarzeń oraz odpowiednich określeń rzeczowników: *niebo, ptaki, drzewa, gniazda, budki* napisanych przez nauczyciela na tablicy. Układanie z nimi zdań pojedynczych nierozwiniętych. Rozwijanie tych zdań – współzawodnictwo w budowaniu najdłuższego poprawnego zdania.
- ✓ Wiersz *Ptaki* s. 32.
- ◆ Czytanie i uczenie się wiersza na pamięć.
- ✓ Karty pracy s. 31. i 32.
- ◆ Przypomnienie wiadomości na temat budowy ptasich gniazd z wykorzystaniem *Kart pracy* z klasy I i II. Czytanie informacji o charakterystycznych cechach – wadach i zaletach – wybranych gniazd. Wypowiadanie się na ten temat.
- ◆ Poszukiwanie ptasich gniazd – wycieczka do najbliższego parku lub lasku albo obejrzenie filmu. Prowadzenie obserwacji ptaków w najbliższym otoczeniu. Rozpoznawanie ptaków, wskazywanie ich miejsc gniazdowania na podstawie obserwacji z poprzedniego roku.

- Określanie koloru charakterystycznego dla każdej strofki. Malowanie ilustracji do wybranej strofy z uwzględnieniem pory roku, jakiej dotyczy.

Ptaki

Już przyklejały ptaki!
Znow przylegały ptaki!
Te same wróciły ptaki,
ale z innymi piórami.
Pióra mają barwy
W zielonym całkiem zielony.

32.

Uwaga

Planowanie prac związanych z naprawą lub budową budek lęgowych na podstawie rysunków na s. 35. lub wg innych znanych nauczycielowi wzorów oraz ustalenie, jakie materiały i narzędzia będą potrzebne.

Propozycje ze s. 35. w *Kartach pracy* możemy wykorzystać w dwojakim sposob:

- wykonanie budek lęgowych z trwałego materiału wg podanych wymiarów (z pomocą dorosłych);
- wykonanie modelu budki lęgowej z brystolu wg ustalonych przez nauczyciela wymiarów (pomniejszonych dwu- lub trzykrotnie);
- zmniejszanie lub zwiększenie podanych wymiarów.

Dwa pierwsze działania dostarczają okazji do ćwiczeń matematycznych: rysowanie figur geometrycznych (ścian budki) potrzebnych do złożenia budki.

- Szukanie na mapie rezerwatów i ostoi ptaków, np. Dolina Tyśmienicy leży w powiecie parczewskim na Lubelszczyźnie, Dolina Baryczy k. Oleśnicy Śląskiej, obok Milicza ostoja bociana czarnego, w Puszczy Białowieskiej ostoja bociana czarnego, podobnie w ostoi pod nazwą Jezioro Dobskie, gdzie znajduje się Wyspa Kormoranów.
- Sprawdzenie, czy w miejscowości, w której mieszkają dzieci, jest organizacja o nazwie Liga Ochrony Przyrody. Jeśli tak, to warto nawiązać kontakt z jej działaczami i poznać zakres jej działalności.

- Powiedz, w którym gnieździ młode są lepiej chronione, a w którym gorzej (z. 1.). Które gniazdo trudniej zbudować?

Uwaga

Liga Ochrony Przyrody, w skrócie LOP, to organizacja powstała w 1928 r. Jej członkowie uczą, jak postępować, by chronić polską przyrodę, by zachować jej piękno. Do LOP należą również dzieci i młodzież. Organizacja wydaje miesięcznik *Przyroda Polska*.

Domki dla ptaków

Zapis w dzienniku

1. Stosowanie osobowej i bezosobowej formy czasownika w tekście.
2. Pisemne dzielenie liczb dwucyfrowych przez jednocyfrowe.
3. Planowanie przygotowania teatrzyku kukiełkowego – czytanie tekstu, podział ról.

Środki dydaktyczne

s. 30. i 31. w *Podręczniku Olka*, s. 33., 34., 35. i 36. w *Kartach pracy* część 3., scenariusz sztuki Jordana Radiczkowa *My, wróbelki* s. 33. w *Wypisach*, materiały przygotowane do z. 1. na s. 35., materiał potrzebny do naprawy lub budowy budek, *Gry i zabawy w szkole* Doroty Bąk

Sytuacje edukacyjne

- ✓ *Podręcznik Olka* s. 30. i 31.
- ✓ *Karty pracys.* 33. i 34.
- ◆ Porównywanie miejsc gniazdowania ptaków. Wypowiadanie się na temat wyglądu różnych typów sztucznych miejsc lęgowych na podstawie rysunków, gromadzonych przez dzieci materiałów, własnych obserwacji.
- ✓ *Karty pracys.* 35. i 36.
- ◆ Wykonanie prac wg ustalonego planu działania z wykorzystaniem przygotowanej listy materiałów potrzebnych do budowy lub naprawy budek lęgowych. Przygotowanie planu rozmieszczenia budek i dbania o nie. Jeśli nie mamy możliwości zrealizowania tych propozycji, możemy projektować różne budki lęgowe z papieru, wykorzystując znane techniki wykonywania brył, klejania figur geometrycznych.
- ◆ Formułowanie reguły pisowni wyrazów z *ch*.
- ✓ Scenariusz sztuki *My, wróbelki* s. 33.

● Sztuka prowadzenia dyskusji.

Przeciwstawianie argumentów: zamiast tego, co proponują wróbelki: „można dać po dziobie – dziobem po głowie”.

*My, wróbelki
(teatrzyk – fragment)*

Aleja rozgrywa się na dużym, rozłożystym drzewie. W środku gąłęzi idzie ptaszek z dżemem jagodowo-wydruszkiem.

„Mam nadzieję, że nikt mnie nie zauważa, kiedy wyciągnę z ziemi swój nos, zadziorę go do góry i tak już stoję – z samym tylko zielonym nosem; ani uszu nie ma, ani nogi, ani dzioba, tylko ten zielony nos. Drzewo przychodzi na świat tak jak trawa, tyle że jest dużo większe i całe okrywa się zielonymi pierzami. Instałam ta pierza z drzewa spada, a ono goliąc się, radźmie się, śniegiówka zostanie, jest dobrze ukryje w... Dzieciak”

33. Zajawił się na tym święciec

– Mój dzióbka wyrysują z ziemi swój nos, zadziorę go do góry i tak już stoję – z samym tylko zielonym nosem; ani uszu nie ma, ani nogi, ani dzioba, tylko ten zielony nos. Drzewo przychodzi na świat tak jak trawa, tyle że jest dużo większe i całe okrywa się zielonymi pierzami. Instałam ta pierza z drzewa spada, a ono goliąc się, radźmie się, śniegiówka zostanie, jest dobrze ukryje w... Dzieciak”

Dorota Bąk
Gry i zabawy w szkole
dla dzieci od 6 do 10 lat

- Okazja do przypomnienia podstawowych figur geometrycznych (ćw. 9. s. 24.).

- Pleszki, dudki i kraski zasiedlają domki tylko z dużymi otworami wlotowymi. Jeszcze większych wlotów potrzebują większe ptaki: dzieciolki, puszczyki, pójdżki, dzikie gołębie, a nawet szpaki. Nie mają natomiast wymagań kopciuszki, biało-rzytki, jerzyki.

Domki dla ptaków

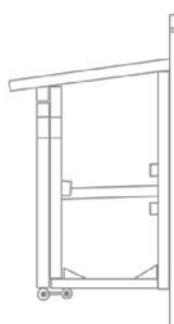

1. Opowiedz na podstawie rysunków, a potem napisz, co byłoby ci potrzebne, aby przygotować miejsce lęgowe dla ptaków.

2. Przepisz podany tekst, stosując w każdym zdaniu taką samą formę czasownika.

- Układanie i zapisywanie zdań z wybranymi wyrazami lub zabawnej historii z ich wykorzystaniem (z. 2.).

.....
.....
.....

- Wskazywanie tych samych elementów zastosowanych do budowy budki na rysunkach na s. 35. i 36. (z. 1.).

Domki dla ptaków

Z pisma, które czytają rodzice, dowiedziałem się, że pewien belgijski artysta zbudował sobie gniazdo na ścianie budynku centrum Brukseli. Nie wiem dlaczego. Może nie miał gdzie szukać? Nie tylko ludzie bawią bezdomni ptaki także, a każdego roku robią dla nich budki. Działek mi pomaga. A Frankowi zawsze muszę o tym przypominać. Chociaż nie, w tamtym roku przygotował budkę dla puszczyków. Ale otwór zrobił taki mały, że nawet wróbel nie wciążaby się do środka.

gotek grzywacz

Kt...
Dla...
Ch...
Wy...

30.

33.

36.

36.

35.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

36.

Jak się narodził żrebaczek

Zapis w dzienniku

1. Układanie opowiadania wg planu.
2. Pisemne dzielenie liczb dwucyfrowych przez jednocyfrową.
3. Rozmnażanie się ssaków i opieka nad potomstwem.

Środki dydaktyczne

s. 32. i 33. w *Podręczniku Olka*, s. 37. i 38. w *Kartach pracy* część 3., opowiadanie Astrid Lindgren *Miramis* s.36. w *Wypisach*, teksty popularnonaukowe dotyczące rozmnażania ssaków i opieki nad potomstwem, album *Świat wokół mnie*, materiały do zaplanowanych prac technicznych, miary centymetrowe, tekst *Sysaki* (w *Przewodniku* s. 172.), *Gry i zabawy w szkole* Doroty Bąk

Sytuacje edukacyjne

- ✓ Opowiadanie *Miramis* s. 36.
- ◆ Swobodne wypowiadanie się na temat przejawów wierności zwierząt i wzajemnych relacji zwierzęcia i człowieka. Czytanie tekstów popularnonaukowych. Gromadzenie informacji dotyczących opieki ssaków nad potomstwem. Wyróżnienie charakterystycznego słownictwa.
- ✓ *Podręcznik Olka* s. 32.
- ✓ Tekst *Sysaki* s. 172.
- ✓ *Karty pracy* s. 37.
- ✓ *Podręcznik Olka* s. 33.
- ◆ Wykonanie koszyków (jeśli to możliwe, najlepiej z wikliny lub z gałązek brzozy, może być z sutaszu) albo kocyków (kołderek) do koszyków dla małych kociąt lub szczeniąt. Wykonane przedmioty dzieci przekażą np. do schroniska dla zwierząt. Prace te stwarzają okazję do wykonania pomiarów i dzielenia liczb w zakresie 100, zamiany centymetrów na milimetry itp. Można mierzyć boki kocyków lub długości witek wiklinowych czy brzozowych. Można planować wymiary tych przedmiotów, np. kołderki mogą być wykonane z różnokolorowych skrawków zszywanych przez grupy dzieci. Obliczenia należy zapisywać w zeszycie.
- ✓ *Karty pracy* s. 38.

- Zabawa z mocowaniem
Pieski do kąpieli, s. 73.

- Opowiadanie na podstawie własnych doświadczeń lub *Wiadomości Olka, jak zachowuje się żreba chwilę po urodzeniu*.

Jakimi rodzicami są zwierzęta?

- Dzielenie się doświadczeniami dzieci na temat zachowań zwierząt domowych i ich stosunków do młodych. Porównywanie sposobów opiekowania się młodymi przez ssaki z opieką ptaków nad pisklętami.
- Ilustracje: zwrócenie uwagi na umowne i realistyczne przedstawianie rzeczywistości; odmienne formy opieki nad młodymi (z. 1b.).

Kto pomagał w narodzinach żrebacza?

Jak zachowywała się kaczka, a jak żrebięta zaraz po narodzinach?

Co powiedział Staś żrebaczkowi?

Jak przyjęły Tytana zwierzęta znajdujące się w gospodarstwie rodziców Stasia?

32.

– Który się narodził żrebaczek

staś widział, jak się cieli krowa i jak się żrebi klacz. Najpierw rodzą się przednie nogi i tlebek, a po chwili żrebaczek jest już na świecie. Ten mały konik najpierw był zarodekiem, który powstaje z połączenia jajeczka mamy i plemnika taty. Potem rozwija się w brzuchu swojej mamy, a po 11 miesiącach ciąży przyszedł na świat, by, podobnie jak inne nowo narodzone ssaki, ssac mleko many i rosnąć.

Teraz Nicpni ma młodszego brata – Tytana. A ich mama nazywa się Deri. Czasami zazdrościła Stasiowi, że mieszka na wschodzie i ma tyle zwierząt. Ja nam Ogryzka, ale nie żrebacza, jak się koci, bo to samiec.

7

► Matka:
ok. 65 cm
► Ciąża:
11 miesięcy
► Najdłuższy:

37.

– To pytania.

– Urodziła

– narodziła Tytan?

- Układanie opowiadania – pytania należy potraktować jako plan wypowiedzi (z. 1.).
- Przykładowe odpowiedzi na pytania:

Zanim urodził się Tytan, w gospodarstwie rodziców Stasia były Nicpni i Deri. Na narodziny Tytana Staś cekał 11 miesięcy. Żrebaczek urodził się w piątek wieczorem w stajni. Tatuś i weterynarz pomagali żrebaczkowi przyjść na świat. Zaraz po narodzinach żrebaczek stanął na nogi, a kaczka zaczęła go lizać. Staś nadał mu imię Tytan. Kiedy inne zwierzęta zobaczyły Tytana, wydawały się zdziwione. Pewnie zastanawiali się, kim jest i skąd się wziął. Ale gdy zobaczyły go obok Deri, domyśliły się, że jest jej dzieckiem.

- Układanie zdań rozwiniętych, wielozdaniowych odpowiedzi, wstępu oraz zakończenia.

Przyroda Australii i Oceanii

Zapis w dzienniku

1. Przyroda Australii i poznanych wcześniej kontynentów.
2. Relacja (sprawozdanie na żywo) z przebiegu zawodów sportowych.
3. Porównywanie i odejmowanie liczb wielocyfrowych.

Środki dydaktyczne

s. 34. i 35. w *Podręczniku Olka*, s. 24., 39. i 40. w *Kartach pracy* część 3., opowiadanie Ethel Turner *Piknik s. 38.* w *Wypisach*, nagranie piosenki *Szkolny kangur* w wykonaniu zespołu *Kaczki z nowej paczki*, mapa świata, atlasy, atlas *Świat wczoraj i dziś*, teksty popularnonaukowe, zdjęcia, ilustracje przedstawiające kangury, czasopisma sportowe i lekkoatletyczne z wynikami skoków w dal, wzwyż i in.

Sytuacje edukacyjne

- ✓ Opowiadanie *Piknik s. 38.*
- ◆ Określanie położenia geograficznego Australii oraz innych kontynentów i wysp położonych na półkuli południowej. Gromadzenie wiadomości na temat australijskiej przyrody.
- ✓ *Podręcznik Olka* s. 34. i 35.
- ◆ Wypowiadanie się uczniów na temat Australii na podstawie mapy w *Podręczniku Olka* oraz w atlasie geograficznym. Wyszukiwanie na mapie największych miast, rzek, miejsc o polsko brzmiących nazwach, np. Góra Kościuszki. Porównywanie powierzchni Australii, Europy i Polski. Wyszukiwanie danych liczbowych, zaokrąglanie liczb, szacowanie różnic, ile razy większa jest powierzchnia Europy od powierzchni Australii i powierzchnia Australii od powierzchni Polski. Wyszukiwanie innych danych liczbowych i zapisywanie ich w tabeli.
- ✓ *Karty pracy* s. 39. i 40.
- ◆ Organizowanie zawodów w konkurencji, do której można znaleźć najlepsze warunki na boisku lub w budynku szkolnym.
- ◆ Relacjonowanie przebiegu zawodów przez kilku sprawozdawców – uczniów. Spisywanie relacji. Stosowanie zdań pojedynczych nierożwiniętych.
- ◆ Wskazywanie w napisanym tekście części mowy, rozróżnianie czasowników w formie osobowej i bezosobowej. Wyróżnianie związków wyrazowych: czasownika z przystawką, rzeczownika z przymiotnikiem.
- ✓ *Karty pracy* s. 24.
- ◆ Słuchanie piosenki *Szkolny kangur*. Szukanie podobieństw między sprawnością bohatera piosenki a poruszaniem się kangura. Zabawy ruchowe przy muzyce – naśladowanie wybranych ćwiczeń, o których jest w niej mowa.

Wspaniali skoczkowie na różnych kontynentach

Zapis w dzienniku

1. Przyroda północnoamerykańska i przyroda poznanych wcześniej kontynentów.
2. Tworzenie tabeli i porządkowanie w niej informacji.
3. Dzielenie pełnych setek i tysięcy przez liczby jednocyfrowe.

Środki dydaktyczne

s. 36. i 37. w *Podręczniku Olka*, s. 24., 41. i 42. w *Kartach pracy* część 3., nagranie piosenki *Szkolny kangur*, mapy Ameryki Płn. i Płd., atlasy, atlas *Świat wczoraj i dziś*, teksty popularnonaukowe, fotografie

Sytuacje edukacyjne

- ✓ *Podręcznik Olka* s. 36. i 37.
- ◆ Wyszukiwanie i nazywanie na mapie i w atlasie kontynentów na półkuli północnej.
- ◆ Określenie położenia geograficznego Ameryki Płn., odczytywanie z mapy innych informacji. Oglądanie albumów fauny i flory amerykańskiej. Szukanie różnic między skoczkami żyjącymi na różnych kontynentach.
- ◆ Porównywanie skoczkości zwierząt prezentowanych na ilustracjach; zamienianie jednostek miary. Obliczenia typu: pchła skacze 200 razy wyżej niż wynosi jej długość (podana na ilustracji w *Podręczniku Olka*) – ile musiałby skoczyć człowiek, aby jej dorównać skoczkością? Ile to metrów, a ile centymetrów? Obliczanie, podawanie wyników w przybliżeniu, szacowanie.
- ✓ *Karty pracy* s. 41. i 42.
- ✓ *Karty pracy* s. 24.

Szkolny kangur

Bardzo lubię skakać w góry!
Bardzo lubię skakać w góry!
Nazwują mnie kangurem.

refren Bo ja taką mam naturę.
Bardzo lubię skakać w góry,
I przeskoczę każdą dżirę.
Nazwują mnie kangurem.

Kto przez ławkę w klasie skoczy?
Schowa kręde nad tablicą?
W biegu w zlewie gąbke zmoczy
I na kogo wszyscy krzyczą?

Przez szesze schodów naraz skoczę.
Pierwszy zjadę po poręczy.
Zawsze kogosz czymś zaskoczę.
Wszędzie się potrafię wkręcić.

Ja w wysokoku dotknę ręką
Do sufitu. Leczę to mało!
Z miejsca skoczę na półpietko,
Byle tylko mi się chciało.

Nikt mnie jakoś nie docenia.
Uwag pełen mam dzienniczek,
Lata w naszej nauczycielce

- Szop pracz – pracz, bo myje swoje pożywienie przed jeleniem.

kontynentach. Skaczą wreszcie i w dalej.
A inne, np. galago – małpka afrykańska – i gibon, poruszają się, skacząc z jednego drzewa na drugie.

Pchła, którą można spotkać i u nas, potrafi skoczyć 200 razy wyżej, niż wynosi długość jej ciała – 6 mm.

Koziorożec skacze wreszcie 2 razy wyżej od kangura, a w dalej. Koziorożec skacze tak wysoko jak kangur i tak daleko jak koziorożec.

Ażatycka alaktaga przypomina małutkiego kangura. Długość jej ciała wynosi 25 cm, a ogona aż do 30 cm! Alaktaga skacze na wysokość 2 m.

Niektóre rzekotki wykonują skoki 36 razy dłuższe od długości ich ciała – rzekotka drzewna ma 5 cm długości.

Zasania i pytania

- Które zwierzęta żyjące w Polsce nazywają się zwinnymi skoczkami?
a. Jeśli znajdziesz informacje dotyczące ich ochrony, wpisz nazwy tych zwierząt do swojego albumu gatunków chronionych.
- Oblicz, na jaką odległość skaczą: pchła, koziorożec, kozica oraz rzekotka. Do czego możesz porównywać te odległości?
a. Porównaj długość ciała alaktagi z wysokością, na jaką skacze.
- Wymień zwierzęta, które poznajesz w ostatecznych dniach. W tabelce, która narysujesz w zeszycie, umieśc ich nazwy, a obok wpisz cechy, jakimi się charakteryzuja. Podkreśl jedną cechę wyróżniającą każde zwierzę spośród innych.

36.

Wspaniali skoczkowie na różnych kontynentach

Wujek Doroty mieszka w Ameryce Północnej. To od Doroty wiem, że bardzo dawno temu wszystkie kontynenty były ze sobą połączone. Potem ląd zaczął pękać i powstały osobne kontynenty. Szkoda, bo teraz do Ameryki jest bardzo daleko. A żyją tam zwierzęta o dziwnych nazwach.

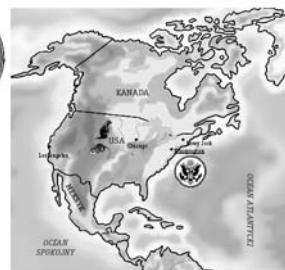
ptak herbowy USA – tenrec

niedźwiedź

szczurkozubiec

Mieszkają tam także najbardziej psotne zwierzęta świata – szopy pracze. Choćiąc dziadek uważa, że najbardziej psotnymi stworzeniami świata są dziki.

► Pierwsze na świecie parki narodowe założono na terenie Ameryki Północnej w 1872 r. w Stanach Zjednoczonych, a w 1887 r. w Kanadzie.

► W Ameryce są chronione m.in. antylopy widłorożce, bizonie, niewiszczyki, tomignty, żurawie kanadyjskie, kondory kalifornijskie.

36

Przeskoc samego siebie!

Pani Ewa mówi, że każde samodzielnie rozwijane zadanie to tak jak wykonanie kolejnego skoku, a dzieci bardzo lubią skakać. Poskacz i ty.

1. Sprawdź, czy potrafisz wykonać wszystkie obliczenia.

a. Wybierz dwie liczby z ramki i podziel jedną przez drugą. Jeżeli wynik dzielenia znajduje się w kółku – pomaluj je. Zapisz działania.

$$\text{wzór } 800 : 2 = 400$$

$$800 : 4 = \underline{\quad}$$

$$800 : \underline{\quad} = \underline{\quad} \text{ itd.}$$

$$\begin{array}{r} 2 \ 800 \ 100 \\ 10 \ 8 \ 40 \ 20 \end{array}$$

2. Oblicz.

$$6 \cdot 2 = \underline{\quad}$$

$$9 : 3 = \underline{\quad}$$

$$3 \cdot 4 = \underline{\quad}$$

$$60 : 2 = \underline{\quad}$$

$$90 : 3 = \underline{\quad}$$

$$30 : 4 = \underline{\quad}$$

$$600 : 2 = \underline{\quad}$$

$$900 : 3 = \underline{\quad}$$

$$300 : 4 = \underline{\quad}$$

$$6000 : 2 = \underline{\quad}$$

$$9000 : 3 = \underline{\quad}$$

$$3000 : 4 = \underline{\quad}$$

$$90 : 30 = \underline{\quad}$$

$$90 : 30 = \underline{\quad}$$

$$- 40 = \underline{\quad}$$

Uwaga

Kontynuujemy pracę nad albumem gatunków objętych ochroną.

9

Olej dużo wie o zwierzętach, ale nie poradził sobie z zadaniem przygotowanym przez Dorotę. A ty dasz sobie radę?

1. Odpadnięły poniżej hasła i wpisz obok każdego jednowarstwowe rozwiążenie. Następnie wpisz odpadnięte słowa do kryzyski. Litery z numerowanymi pól utworzą hasło. Zapisz je.

2. Drapieżny ssak. Ma puszystą kikut. Zagląda w pobliże ludzkich osiedli, może wyrządzać szkody. _____

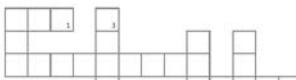
3. Samiec tego afrykańskiego ssaka jest łatwo rozpoznawalny po grzywie. _____

- Wyrazy, które trzeba wpisać w diagramie, to: lis, lew, osioł, zajac, wilk, wiewiórka, jeleń.

4. W tym miejscu,.only znalezienia zima, morze, lada, zwanej wataha. _____

5. Drapieżnik z pary kom może szybko wspinac się na drzewo i puszczając ogonek. _____

6. Samiec ma poroża. Samica, zwana tanią, nie ma poroża. _____

42.

Gdzie mieszkają zwierzęta

Zapis w dzienniku

1. Wywiad z wybranym zwierzęciem – działania twórcze.
2. Dzielenie liczb dwucyfrowych w zakresie 100.
3. Modyfikowanie zasad gry planszowej.
4. Miejsca życia zwierząt dzikich i gospodarskich.

Środki dydaktyczne

s. 38. i 39. w *Podręczniku Olka*, s. 43., 44., 85. i 87. w *Kartach pracy* część 3., opowiadanie Molly i Johna Burkettów *Lisia trójka* s. 40. w *Wypisach*, różnorodne materiały do wykonania makiety wielopokojowego domu dla wybranego właściciela

Sytuacje edukacyjne

- ✓ *Podręcznik Olka* s. 38. i 39.
- ◆ Szukanie różnic i podobieństw między domami zwierząt przedstawionymi na rysunkach oraz analogii do domów ludzi. Rozróżnianie terminów: nora, dziupla, gniazdo – niektóre zwierzęta budują domy typowe tylko dla swojego gatunku, mają one specyficzne nazwy (żeremia, mrowiska, gawry).
- ✓ Opowiadanie *Lisia trójka* s. 40.
- ◆ Układanie i zapisywanie krótkich wypowiedzi na temat dzieciństwa lisów.
- ✓ *Karty pracy* s. 43.
- ◆ Zaprojektowanie i wykonanie z dostępnych materiałów wielopokojowego domu dla licznej rodziny dowolnego ssaka. Zaplanowanie pracy w grupach. Szukanie odpowiedzi na różne pytania, np.: dla ilu zwierząt wystarczy miejsca w zaprojektowanych domach, czy wystarczy w nich miejsca dla 21 zwierząt, jeśli w jednym pomieszczeniu mogą zamieszkać 3 zwierzęta?
- ✓ *Karty pracy* s. 44., 85. i 87.

Lisia trójka

Chciałem mieć w domu małego liska, ale mama się nie zgodziła. Rodzice prowadzili schronisko dla dzikich zwierząt i odkąd pamiętam, zawsze mieszkały u nas jakieś potrzebujące opieki zwierzęta. Ale ja chciałbym mieć jedno tylko dla siebie – liska.

I właśnie pewnego dnia zupełnie nieoczekiwane zadzwonił telefon. Głos taty rozbrzmiewał w ciszy, lecz dopiero po chwili do mnie do mnie do mnie mówił.
A tata

je, ale muszę przyznać, że nie są to

by mi szczególnie zależało. Z ich powrotem
gdzieś zostało ją wypuścić bez obawy, że zostanie upolowane.

– Chyba ktoś ma przynieść lisa – powiedziała Zosia.

Zanudzałyśmy taką pytaniami, więc w końcu powiedział nam o lisieciach: było ich troje. Pewien farmer wykopał je na swym polu. Nie miał żadnego zamiaru opiekować się nimi, ale nie chciał ich też zabijać i dlatego zadzwonił w tej sprawie do taty. Powiedział, że zaraz przyniesie te lisy. I faktycznie, nie czekaliśmy na niego dłucho.

Kiedy poszedł, usiadłem na podłodze obok koszyka i przyjrzałem się tym małuchom stworzonkom.

- Jak można pomagać dzikim zwierzętom? W jakich sytuacjach możemy zabrać je do domu, a kiedy nie powinniśmy tego robić? Jaki zagrożenia towarzyszą naszym kontaktom z dzikimi albo chorymi zwierzętami?

- Jak urządzamy miejsca dla zwierząt, które oczekują potomstwa i wychowują młode? Jak ludzie przygotowują miejsce dla nowego członka rodziny?

Gdzie mieszkają zwierzęta

Olek i Franek uważają, że łatwiej zapamiętać wiadomości krótkie i zapisane w tabeli. Jak sądzisz, czy mają rację?

- Zapisz teksty i na nich podstawie uzupełnij tabelkę.

Mysz budyłarka zawiesza swój dom pomiędzy kilkoma zdąblami zboża. Buduje go z traw, które łączy mocno ze sobą. Jej dom przypomina ptasie gniazdo. Jest tu miejsce tylko dla jednej mysie rodziny.

Szczur wodny buduje swój dom w pobliżu wody. Jest to szatas z roślin wodnych. Prowadzą do niego trzy lub cztery wejścia. W szataście znajdują się jedno pomieszczenie dla całej rodziny.

Dom królików jest pod ziemią. Prowadzą do niego jedno bardzo dobrze ukryte wejście. Korytarz ma wiele rozgałęzień kończących się kilkoma pomieszczeniami. Legowisko jest wysypane suchą trawą i sierścią.

Gdzie znajduje się domek?	Z czego jest zbudowany?	W lewo zimą w nim mieszka?	W lewo jest pomieszczeń?
królik			
mysz budyłarka			
szczer wodny			

- Napisz:

– nazwy zwierząt, które mieszkają:

W NOTECZCE:

43.

– imiona zwierząt oraz nazwy ich właścicieli.

- Opowiadanie o domkach zwierząt z wykorzystaniem danych z tabeli. Uzupełnianie wypowiedzi informacjami zdobytymi w innych źródłach.

- Ustalenie, co decyduje o zwycięstwie w grze. Zmienianie zasad gry i prowadzenie jej wg zmodyfikowanych zasad (z. 1.).

39.

10

Zadania i pytania

- Powieść, czym szczególnym wyróżniają się domki przedstawione na ilustracjach:
– jakie jest otoczenie każdego z nich i w jakich miejscach są zbudowane;
– jakie są potrzeby i upodobania ich właścicieli;
a. Który z tych domków widzisz w naturalnym środowisku?

- Wybierz jedno ze znanych ci zwierząt. Przeprawdź z nim wywiad, żeby się dowiedzieć, jakie ma zwyczaje i w jakim domu mieszka. Napisz ten wyniad.

- Powieść, jak nazwują się pomieszczenia zwierząt gospodarskich. Jak urządzamy miejsca dla zwierząt gospodarskich i domowych?

Wypiety

Dlaczego bohater opowiadania „Lisia trojka” chciał mieć zwierzątko tylko dla siebie?

10

- Zagraj z kolegą w grę, do której planica znajduje się na s. 85, i 87.

Przygotuj kostkę do gry, po jednym pionku dla każdego gracza oraz otówek i kartkę do zapisywania punktów.

- Pionek postaw na dolnym zielonym polu planszy.
- Grę rozpoczęcy ten, kto wyrzuci najmniejszą liczbę oczek.
- Jeśli wyrzuciłeś 6 oczek, masz prawo do następnego rzutu.
- Po planszy można wędrować dowolnie, w każdym kierunku, każdą drogą. Przesuwaj się o tyle pól, – jeśli wypadło na kostce.
- Jakiek postawią pionek na polu:
  - kwadratowym – podziel tę liczbę przez 7;
  - okrągłym – podziel tę liczbę przez 8;
  - trójkątnym – podziel tę liczbę przez 9.
- Liczba uzyskana po wykonaniu działania zapisz na karcie.
- Wszystkie zdobyte punkty zsumuj. Wygrawa ten, kto pierwszy przekroczy liczbę 100.
- Zanim przystąpisz do gry i zdobywania punktów, podziel parę liczb.

$$56 : 7 = \boxed{} \quad 36 : 9 = \boxed{}$$

$$72 : 8 = \boxed{} \quad 30 : 10 = \boxed{}$$

Olek rozpoczął grę na zielonym polu w lewym dolnym rogu planszy. Rzut kostką pozwolił mu przesunąć pionek o 4 pola. Które pole powinien wybrać? Powiedz, dlaczego.

3. Sprawdź na planszy na s. 85, i 87., na których polach znajdzie się pionek Franka, jeśli uzyskał na następujące wyniki: 10, 8, 3, 7, 4, 5.

$$10 = 70 : 7 = \boxed{}$$

$$8 = \boxed{}$$

$$7 = \boxed{}$$

$$3 = \boxed{}$$

$$4 = \boxed{}$$

Skąd się biorą dzieci

Zapis w dzienniku

1. Rozwój człowieka na podstawie tabeli wzrostu i wagi.
2. Pisemne dzielenie liczb trzycyfrowych przez jednocyfrową.
3. Rozpoznawanie i opisywanie szczególnych uzdolnień ludzi.

Środki dydaktyczne

s. 40. i 41. w *Podręczniku Olka*, s. 45. i 46. w *Kartach pracy* część 3., opowiadanie Ireny Landau *Ja się niczego nie boję* s. 42. w *Wypisach*, książka Willego Breinholsta *Jak cało i zdrowo przyszedłem na świat*, centymetr krawiecki, waga

Sytuacje edukacyjne

- ✓ Opowiadanie *Ja się niczego nie boję* s. 42.
- ✓ *Podręcznik Olka* s. 40.
- ◆ Pozostawiamy nauczycielom wybór sposobu omówienia z dziećmi zagadnień związanych z narodzinami człowieka. Z naszych doświadczeń wynika, że dzieci bardzo dobrze przyjmują formę zaproponowaną w książce *Jak cało i zdrowo przyszedłem na świat*.
- ✓ *Podręcznik Olka* s. 41.
- ◆ Dyskusja na temat zainteresowań, pasji i uzdolnień ludzi – wyjaśnianie, co wyróżnia ludzi utalentowanych, kiedy człowiek utalentowany będzie odniósł sukcesy, jak zmieni się jego życie – co straci, a co zyska. Każde dziecko wybiera dziedzinę, którą się interesuje i posiada na jej temat wiedzę. W grupach utworzonych wg tych zainteresowań (matematycznych, muzycznych, sportowych, plastycznych itp.) prezentują możliwe osiągnięcia i drogę dochodzenia do tych osiągnięć. Prowadzą dyskusję na temat, czy warto rozwijać wiedzę ze wszystkich dziedzin, czy lepiej skupić się tylko na jednej wybranej dziedzinie.
- ✓ *Karty pracys.* 45. i 46.

Uwaga

Stosowanie algorytmu dzielenia liczb 3-cyfrowych poprzedzamy przykładami liczb przedstawionych w postaci setek, dziesiątek i jedności. Każdego dnia ćwiczymy rachunek pamięciowy: dodawanie, odejmowanie, tabliczkę mnożenia i odpowiednie przypadki dzielenia.

cd. na s. 51.

- ◆ Wykorzystanie informacji z książeczki zdrowia o wzroście dziecka w wieku niemowlęcym: uczniowie obliczają, ile razy byli mniejsi w porównaniu z obecnym wzrostem. Można to zaznaczyć na centymetrze krawieckim, oznaczając odpowiednią liczbę odcinków lub np. odmierzając odcinki na sznurku.

- Korzystając z danych w tabeli, oblicz, ile jeszcze możesz urosnąć i ile możesz przytyć do 18. roku życia zgodnie z podaną średnią normą (z. 2.).
- Zapisywanie przykładowego wzrostu w metrach i w centymetrach, np. dane członków rodziny, znanych sportowców – koszykarzy i skoczków narciarskich (z. 2.).

a. W rzeczywistości uczeń do tej samej szkoły uczęszczał 3 razy więcej uczniów niż siedem lat temu.

b. Dwadzieścia lat temu uczęszczało o 60 uczniów więcej niż piętnaście lat temu.

c. Zapisz na pasiku czasu rok bieżący oraz kolejne lata wymienione w poleceniu. Podpisz, ile uczniów uczęszczało w tych latach do szkoły w Głębockiem.

liczba uczniów

484

Skąd się biorą dzieci

1. Większość dzieci waży przy urodzeniu od 3100 g do 3400 g i mierzy od 50 cm do 55 cm.
Znajdź przedmiot o podobnej wadze i o podobnej długości lub jeden o podobnej wadze, a drugi o podobnej długości.

a. Zamień wagę noworodka na dekagramy, a jego długość na milimetry.

45. Obrysuj swój wzrost i wagę, z danymi podanymi w tabeli¹.

wzrost
waga

a. Sprawdź z rodzinami w swojej miejscowości, ile dzieci mało i ważące, kiedy miały rok. Porównaj te dane z danymi w tabeli.

wiek	wzrost w cm	waga w kg
dziewięciu chłopców	dziewięciu dziewczynek	
1	75	10
2	85	12
3	95	15
4	102	18
5	110	20
6	117	21
7	122	24
8	127	26
9	132	29
10	137	31

Ja się niczego nie boję

Otwórzmy się Dziuniowi i o razie położyć palce na ustach.

– Dobry wieczór – szepnął – tylko bardzo państwa proszę o ciszę. Bo Jagódka właśnie zasnęła...

– Kto to jest Jagódka? – odszepnęła Krystia.

– Moja siostra – zaszemrzał z dumą Dziunio. – Ma już osiem miesięcy i dwanaście dni. Rodzice wyszli, a ja ją później godzinę usypiałam, iż chciala spać, może jej dałem za dużo zupki i się śpiła? Ale zwykłe tyle je i jest dobrze,

– Tyle je – pocieszył Dziunio pan Ludwik – to na pewno ją nie zaszkodziło. A phaka?

– Nie, awała się ze smu. A potem, jak pralena piełuszki,

42.

- Który z chłopców – bohaterów opowiadania – zyska sympię czytelników i dlaczego? Jeżeli dzieci jedynie o Dziuniu wypowiedzą się pozytywnie, należy skierować ich uwagę na Piotrusia, który wyciągnął wyciągnie wnioski z opisanej historii.
- Zorganizowanie zawodów w chodzie na czworakach.
- Ćwiczenie sprawności lewej ręki – wykonywanie tych samych czynności ręką prawą, a potem lewą (np. zgniatanie kul z plasteliny, malowanie, rysowanie, wycinanie). Wykonywanie ćwiczeń jednocześnie obiema rękami (np. pisanie kolejnych liter alfabetu).

XV OŚRODEK TEMATYCZNY WITAJ, WIOSNO!

Umiejętności ucznia

Mówienie i słuchanie

Prowadzi dyskusje, przytacza przykłady. Stosuje w wypowiedziach odpowiednią formę gramatyczną czasownika. Układa tekst zaproszenia.

Czytanie

Czyta tekst z właściwą intonacją. Czyta z podziałem na role. Recytuje wiersze.

Pisanie

Stosuje i zapisuje cytaty w wypowiedziach. Używa języka poetyckiego do opisania ilustracji. Pisze oficjalne zaproszenia. Układa i zapisuje dialog. Pisze z pamięci.

Stosowanie wiedzy i umiejętności

Dostrzega różnice w znaczeniu podobnych leksemów (*dzielić/dzielić się*). Ocenia ton prowadzonej rozmowy i układu rozmowę o przeciwnym charakterze. Używa związków frazeologicznych ze słowem *czarny*. Dobiera odpowiednie cytaty do ilustracji, obrazu. Rozpoznaje wyrażenia poetyckie i umie je stosować w wypowiedziach. Dzieli i mnoży różnymi sposobami i dobiera odpowiedni sposób liczenia do konkretnej sytuacji. Łączy w jednym zapisie różne działania arytmetyczne i wykonuje je we właściwej kolejności. Prowadzi kartę obserwacji pogody i zmian zachodzących w przyroście. Rozpoznaje rośliny wg opisu. Uzyskuje pożądany kolor, mieszając farby. Rozpoznaje i nazywa odcienie różnych barw. Oprawia obrazy wg instrukcji.

Rozwiązywanie problemów

Rozpoznaje sytuacje niebezpieczne, wie, jak unikać zagrożeń. Posługuje się kalkulatorem. Planuje organizację galerii: pisze plan i wykonuje kolejne prace związane z wystawieniem prac plastycznych i wierszy, przygotowuje ekspozycję prac.

Notatki

Lekcja matematyki

Zapis w dzienniku

- Układanie wypowiedzi z wyrażeniami wieloznacznymi.
- Różne formy interpretacji wiersza.
- Postęgiwanie się kalkulatorem w wykonywaniu czterech działań.

Środki dydaktyczne

s. 42. i 43. w *Podręczniku Olka*, s. 49. i 50. w *Kartach pracy* część 3., wiersz Teresy Ferenc *Lekcja dzielenia* s. 44. w *Wypisach*, nagrane na kasetę odgłosy przyrody, tekst *Cudowne dziecko* (w *Przewodniku* s. 172.)

Sytuacje edukacyjne

- ✓ *Podręcznik Olka* s. 42. i 43.
- ◆ Szukanie sytuacji, w których można dodać, odjąć, dzielić lub mnożyć bez związku z sytuacjami matematycznymi – układanie zdań z tymi czasownikami (mnożyć radości, dzielić z kimś smutki, odjąć sobie od ust, dodać sobie odwagi). Zastanawianie się nad ich znaczeniem i podobieństwem/różnicami z terminami matematycznymi.
- ✓ *Karty pracys.* 49.
- ◆ Ćwiczenie sprawności w działaniach arytmetycznych. Prezentowanie znanych dzieciom sposobów ułatwiających wykonywanie obliczeń.
- ✓ *Wiersz Lekcja dzielenia* s. 44.
- ✓ *Tekst Cudowne dziecko* s. 172.
- ✓ *Karty pracys.* 50.

Lekcja dzielenia

Na starym dębie lisice zgromadzenie.
Jest ich tak wiele, że głosy, szeslesty
sa jak szepitanie przemowy wielkiej
do skrzatów leśnych.
Po drugiej stronie zebranie wody.
To morze mówi:

Do nas?
Do siebie?
Do ryb?
Do ptaków?
Do skrzatów pewnie.
O czym?
Nikt nie wie.

A ptaki cierwąją ze sobą o nich
i o pogodzie.
Mrówki o mrówkach.
Pszczoly o miodzie.
A o czym mówią dzieci w szkole?
Stach opowiada o przyrodzie.
Ania o mowie polskiej.
Grzegóz o dodawaniu ziarnka do ziarnka.
Jan - Żeby zebrała się pełna miarka.

44.

- Indywidualne i grupowe czytanie wiersza. Czytanie fragmentów, w których można naśladować wybraną postać – modulowanie głosu, aby najlepiej oddać charakter postaci; po przeczytaniu zdania „Stach opowiada o przyrodzie” dziecko stara się naśladować charakterystyczny odgłos przyrody, np. szemranie strumyka. Dzieci mogą również dobierać się parami. Jedno czyta wybrany fragment wiersza, a drugie przygotowuje podkład dźwiękowy. Potem następuje zmiana ról w parach. Możemy wykorzystać w tej zabawie nagrane na wycieczce odgłosy przyrody. Można czytać wiersz na tle tego lub dowolnie wybranego nagrania.

Witaj, wiosno!

- Pisanie liczby z 22 zerami i rozszerzanie tabeli dziesiętnej (zabawowo, propedeutycznie należy traktować informacje o grupie milionów, miliardów, bilionów). Liczba z 22 zerami to 10 tryliardów.

Matematykiem jest każdy z nas prawie od urodzenia – już jako niemowlaki uczyliśmy swoje paluski. W przedszkolu i w szkole poznajemy liczbę i działania na liczbach.

Dodawanie to sumowanie składników.
Dodając, tworzymy sumę, ale suma to również liczba – wynik dodawania liczb.
 $25 + 25 = 75$
tzn. skleństwo

$$25 + 25 = 75$$

Odejmowanie to porównywanie dwóch liczb.
Odejmując liczbę, obliczasz, o ile jedna liczba jest większa od drugiej.

$$75 - 25 = 50$$

Ta taż suma, tylko bez wyniku dodawania.

Mnożąc, tworzymy iloczyn. Zastępujesz dodawanie takich samych liczb.

$$25 \cdot 2 = 50$$

Ta taż iloczyn, tylko bez wyniku mnożenia.

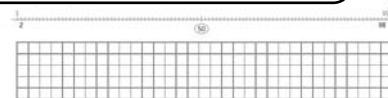
Dzieląc, tworzymy iloraz. Obliczasz liczbę, która uległa zmniejszeniu iloraz.

$$25 : 5 = 5$$

Ta taż iloraz, tylko bez wyniku dzielenia.

- Czy w odejmowaniu muszą występować tylko dwie liczby? Jeśli nie, to których może być więcej: odjemnych czy odjemników?

$$125 - 25 - 16 - 17 = \underline{\hspace{2cm}} \text{ (z. 2.)}$$

2. Zastanów się, czy istnieje liczba, o której możemy powiedzieć, że jest największa. Napisz odpowiedź i uzasadnij ją.

Odp.: _____

3. Matematycy wymyślają dla liczb różne nazwy, np. liczby doskonale. Oblicz i przyjrzyj się wynikom. Co zauważysz?

a. Wypisz liczby, przez które dzieli się 6 (oprócz samej siebie).

$$6 : \underline{\hspace{1cm}} \quad 6 : \underline{\hspace{1cm}} \quad 6 : \underline{\hspace{1cm}}$$

b. Dodaj do siebie liczby, przez które dzieli się 6. Jaka jest ich suma?

$$\underline{\hspace{1cm}} + \underline{\hspace{1cm}} + \underline{\hspace{1cm}} = \underline{\hspace{1cm}}$$

b. Wypisz liczby, przez które dzieli się liczba 28 (oprócz samej siebie).

$$28 : \underline{\hspace{1cm}} \quad 28 : \underline{\hspace{1cm}} \quad 28 : \underline{\hspace{1cm}} \quad 28 : \underline{\hspace{1cm}}$$

c. Dodaj do siebie liczby, przez które dzieli się 28. Jaka jest ich suma?

$$\underline{\hspace{1cm}} + \underline{\hspace{1cm}} + \underline{\hspace{1cm}} + \underline{\hspace{1cm}} + \underline{\hspace{1cm}} = \underline{\hspace{1cm}}$$

¹ Carl Friedrich Gauss – czytać: karl fridrich gauss; Niemiec, który jest uważany za jednego z najwybitniejszych matematyków.

Lekcja matematyki

Gdybym miał rodzeństwo, to poznalbym dzielenie jeszcze lepiej niż Dorota. Ona ma brata i siostrę, i psa, więc nikt dziwnego, że tak dobrze leci idzie. Kiedyś widziałem, jak dzieliła zawartość chrupek na cztery części. Gdyby mama rzekłaby, że to byliby lepszy od Doroty. Jedynakiem, więc z nikim nie muszę się dzielić.

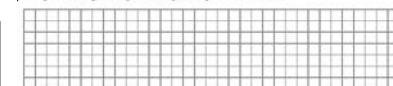
42.

Lekcja matematyki

- Wybieraj Staryj styl 120

49.

Wybierz liczby, z których utworzysz sumy równe 375 i 335.

- Jakie znane są liczby?

$$173 + \underline{\hspace{2cm}}$$

$$a. Porównaj:$$

$$125 + \underline{\hspace{2cm}}$$

$$3. Jakie utworzysz?$$

$$12 \cdot 5 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$95 \cdot 9 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$429 : 3 = \underline{\hspace{2cm}}$$

- Jakie utworzysz?

$$12 \cdot 5 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$95 \cdot 9 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$429 : 3 = \underline{\hspace{2cm}}$$

- Jakie utworzysz?

$$12 \cdot 5 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$95 \cdot 9 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$429 : 3 = \underline{\hspace{2cm}}$$

- Jakie utworzysz?

$$12 \cdot 5 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$95 \cdot 9 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$429 : 3 = \underline{\hspace{2cm}}$$

- Jakie utworzysz?

$$12 \cdot 5 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$95 \cdot 9 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$429 : 3 = \underline{\hspace{2cm}}$$

- Jakie utworzysz?

$$12 \cdot 5 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$95 \cdot 9 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$429 : 3 = \underline{\hspace{2cm}}$$

- Jakie utworzysz?

$$12 \cdot 5 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$95 \cdot 9 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$429 : 3 = \underline{\hspace{2cm}}$$

- Jakie utworzysz?

$$12 \cdot 5 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$95 \cdot 9 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$429 : 3 = \underline{\hspace{2cm}}$$

- Jakie utworzysz?

$$12 \cdot 5 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$95 \cdot 9 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$429 : 3 = \underline{\hspace{2cm}}$$

- Jakie utworzysz?

$$12 \cdot 5 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$95 \cdot 9 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$429 : 3 = \underline{\hspace{2cm}}$$

- Jakie utworzysz?

$$12 \cdot 5 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$95 \cdot 9 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$429 : 3 = \underline{\hspace{2cm}}$$

- Jakie utworzysz?

$$12 \cdot 5 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$95 \cdot 9 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$429 : 3 = \underline{\hspace{2cm}}$$

- Jakie utworzysz?

$$12 \cdot 5 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$95 \cdot 9 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$429 : 3 = \underline{\hspace{2cm}}$$

- Jakie utworzysz?

$$12 \cdot 5 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$95 \cdot 9 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$429 : 3 = \underline{\hspace{2cm}}$$

- Jakie utworzysz?

$$12 \cdot 5 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$95 \cdot 9 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$429 : 3 = \underline{\hspace{2cm}}$$

- Jakie utworzysz?

$$12 \cdot 5 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$95 \cdot 9 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$429 : 3 = \underline{\hspace{2cm}}$$

- Jakie utworzysz?

$$12 \cdot 5 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$95 \cdot 9 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$429 : 3 = \underline{\hspace{2cm}}$$

- Jakie utworzysz?

$$12 \cdot 5 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$95 \cdot 9 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$429 : 3 = \underline{\hspace{2cm}}$$

- Jakie utworzysz?

$$12 \cdot 5 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$95 \cdot 9 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$429 : 3 = \underline{\hspace{2cm}}$$

- Jakie utworzysz?

$$12 \cdot 5 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$95 \cdot 9 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$429 : 3 = \underline{\hspace{2cm}}$$

- Jakie utworzysz?

$$12 \cdot 5 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$95 \cdot 9 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$429 : 3 = \underline{\hspace{2cm}}$$

- Jakie utworzysz?

$$12 \cdot 5 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$95 \cdot 9 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$429 : 3 = \underline{\hspace{2cm}}$$

- Jakie utworzysz?

$$12 \cdot 5 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$95 \cdot 9 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$429 : 3 = \underline{\hspace{2cm}}$$

- Jakie utworzysz?

$$12 \cdot 5 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$95 \cdot 9 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$429 : 3 = \underline{\hspace{2cm}}$$

- Jakie utworzysz?

$$12 \cdot 5 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$95 \cdot 9 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$429 : 3 = \underline{\hspace{2cm}}$$

- Jakie utworzysz?

$$12 \cdot 5 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$95 \cdot 9 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$429 : 3 = \underline{\hspace{2cm}}$$

- Jakie utworzysz?

$$12 \cdot 5 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$95 \cdot 9 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$429 : 3 = \underline{\hspace{2cm}}$$

- Jakie utworzysz?

$$12 \cdot 5 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$95 \cdot 9 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$429 : 3 = \underline{\hspace{2cm}}$$

- Jakie utworzysz?

$$12 \cdot 5 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$95 \cdot 9 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$429 : 3 = \underline{\hspace{2cm}}$$

- Jakie utworzysz?

$$12 \cdot 5 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$95 \cdot 9 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$429 : 3 = \underline{\hspace{2cm}}$$

- Jakie utworzysz?

$$12 \cdot 5 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$95 \cdot 9 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$429 : 3 = \underline{\hspace{2cm}}$$

- Jakie utworzysz?

$$12 \cdot 5 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$95 \cdot 9 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$429 : 3 = \underline{\hspace{2cm}}$$

- Jakie utworzysz?

$$12 \cdot 5 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$95 \cdot 9 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$429 : 3 = \underline{\hspace{2cm}}$$

- Jakie utworzysz?

$$12 \cdot 5 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$95 \cdot 9 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$429 : 3 = \underline{\hspace{2cm}}$$

- Jakie utworzysz?

$$12 \cdot 5 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$95 \cdot 9 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$429 : 3 = \underline{\hspace{2cm}}$$

- Jakie utworzysz?

$$12 \cdot 5 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$95 \cdot 9 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$429 : 3 = \underline{\hspace{2cm}}$$

- Jakie utworzysz?

$$12 \cdot 5 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$95 \cdot 9 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$429 : 3 = \underline{\hspace{2cm}}$$

- Jakie utworzysz?

$$12 \cdot 5 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$95 \cdot 9 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$429 : 3 = \underline{\hspace{2cm}}$$

- Jakie utworzysz?

$$12 \cdot 5 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$95 \cdot 9 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$429 : 3 = \underline{\hspace{2cm}}$$

- Jakie utworzysz?

$$12 \cdot 5 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$95 \cdot 9 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$429 : 3 = \underline{\hspace{2cm}}$$

- Jakie utworzysz?

$$12 \cdot 5 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$95 \cdot 9 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$429 : 3 = \underline{\hspace{2cm}}$$

- Jakie utworzysz?

$$12 \cdot 5 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$95 \cdot 9 = \underline{\hspace{2cm}}$$

- Jakie utworzysz?

$$12 \cdot 5 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$95 \cdot 9 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$429 : 3 = \underline{\hspace{2cm}}$$

- Jakie utworzysz?

$$12 \cdot 5 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$95 \cdot 9 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$429 : 3 = \underline{\hspace{2cm}}$$

- Jakie utworzysz?

Wiosna blisko

Zapis w dzienniku

1. Układanie powitania wiosny – wygłaszań tekstu.
2. Wyróżnianie znanych części mowy w opisie.
3. Wykonywanie czterech działań na liczbach trzycyfrowych.

Środki dydaktyczne

s. 44. i 45. w *Podręczniku Olka*, s. 51. i 52. oraz s. 23., 25. i 26. w *Kartach pracy* część 3., wiersz Tadeusza Śliwiaka *Wiosna blisko* s. 45. w *Wypisach*, kalendarze, obrazy malowane przez dzieci jesienią i zimą do galerii *Cztery pory roku*, teksty *Legenda o Marzannie i Midsommar* (w *Przewodniku* s. 173. i 174.)

Sytuacje edukacyjne

- ✓ *Podręcznik Olka* s. 44. i 45.
- ◆ Wypowiadanie się na temat znanych tradycji witania wiosny, dlaczego jest to radosne święto, dlaczego nie wita się tak innych pór roku.
Przygotowanie tekstu powitania.
- ✓ Teksty *Legenda o Marzannie i Midsommars*. 173. i 174.
- ◆ Wycieczka, przechadzka w celu zaobserwowania i zanotowania zmian zachodzących w przyrodzie. Wygłoszenie indywidualne i zbiorowe tekstu powitania wiosny. Nagrywanie odgłosów przyrody.
- ◆ Podsumowanie obserwacji prowadzonych do tej pory w klasie (s. 23., 25. i 26. w *Kartach pracy*).

Uwaga

Co kilka lub kilkanaście tygodni obserwujemy zachodzące w przyrodzie zmiany w jednym wybranym miejscu.

- ✓ *Karty pracys.* 51. i 52.
  - ✓ Wiersz *Wiosna blisko* s. 45.
  - ◆ Wykonanie obliczeń związanych z obserwacjami, np.:
    - Ile dni prowadziliśmy kalendarz przyrody?
    - Ile dni upłynęło od momentu wysiania roślin do skrzynek lub doniczek?
    - Ile dni pozostało do pierwszego dnia wiosny lub ile dni od niego upłynęło?
    - Ile dni upłynęło od ostatniej naszej wycieczki?
    - Ile centymetrów urosły rośliny? itp.
- Jeśli nie będziemy mogli zakończyć wszystkich obserwacji (pomiar temperatury i porównanie z temperaturą w lutym), wróćmy do porównań po ich zakończeniu.

Wiosna blisko

Wiosnę witamy zawsze nad Głębią marzanne. Niektórzy uważają, że to zabawa dla przedszkolaków, a starsi chłopcy w pierwszy dzień nie wiedzą, co ze sobą zrobić. Wszystko się to skończyło. Jeden chłopiec na ulicy. Jakże? Czy człowiek pojedzie? Mama powie: "Tak, ale nie na węgry". I wszyscy: "Tak, ale nie na wagary".

44.

- Wypisywanie znanych przejawów wiosny w przyrodzie, oznaczanie daty, co tego dnia można zaobserwować. Planowanie obserwacji kolejnych zmian w przyrodzie. Zakładanie karty obserwacji na wzór tych prowadzonych w klasie II. Gromadzone teraz informacje są bogatsze, ponieważ dzieci są o rok starsze, więcej dostrzegają i więcej umiejają.

- Rozmowa o zachowaniu się w niebezpiecznych sytuacjach. Przypomnienie zagrożeń komunikacyjnych (opisanych w klasie I, II i w I ośrodku III klasy) i odpowiednich zachowań.

→ W USA są w sprzedaży plecaki wyposażone w urządzenia, które zawiadują dziecko

- Wyróżnienie w tekście wyrazów ze zmiękczeniami. Próby uzasadniania ich pisowni. Układanie i zapisywanie kilkudziennego tekstu z wybranymi wyrazami.

Wiosna blisko

Kiedy w termometrach podnosi się ręce,
kiedy to ze śniegiem deszcz pada na ziemię
– wiadomo, że wiosna przyjści ma do nas choć
i ze słońcem układ swie zielone plany.
A w rynach, co milczą przez całutę zimę,
raz po raz jakieś szmery słychać, jakieś traski.
A my już bez futrzanych rękawic chodzimy
i śnią się nam parasole w kolorowe paski.
Już wnet zza mór powrócią szpaki i żurawie
i ze snu zimowego przebudzi się miś.
Bo nad śniegiem kożuszkiem rośnie piasecz w trawie.

45.

Aby zapobiec nieszczęściom, dzieci muszą wiedzieć, jak należy się zachować w różnych sytuacjach, i pamiętać o różnych zagrożeniach.

45.

Wiosna blisko

Dwieście śpiew skowronka stychać,
kiedy ten niewielki i nieporoszny ptaszek
posiada się lekko nad polami. Radośnie
śpiewa tylko w powietrzu, wabiąc siebie
prostopadle w góry lub stopniowo opadając.
Tak jest zawsze o poranku, kiedy zapowiadana
się ciepły, słoneczny dzień. Zbiera z ziemi
nasionka i złarna, ale chętnie zjada też owady
i pajęczki. Jest radosny, ruchliwy, krzata się wesoło wokół gniazda,
które buduje na ziemi. Jest symbolem żywotności i szczęścia.

1. Jaki jest skowronek? Wypisz odpowiednie przyimiotniki.

a. Wypisz z tekstu pozostałe przyimiotniki wraz z rzeczownikami, które określają.

2. Wypisz z tekstu czasowniki, które określają, co robi skowronek, np. unosi się.

3. Wesoły jak skowronek – jak się zachowuje ktoś, o kim tak powiemy? Napisz o tym.

- Szukanie różnic pomiędzy słowami poetą a potocznymi wypowiedziami. Opowiadanie wiersza potocznym językiem.
- Autor, tworząc wiersz, stwarza osobę, która wypowiada się o świecie, swoich uczuciach lub uczuciach innych. Autor zwykle nie nadaje jej imienia, czasami z tekstu wiersza możemy wynioskować, że jest to np. dziecko, jednak częściej nic nie wiemy o tej osobie. W wierszu *Wiosna blisko* wiemy jedynie, że jak wielu innych ludzi chodzi ona już bez futrzanych rękawic i śnią się jej parasole w kolorowe paski.

Już wiosna!

Zapis w dzienniku

- Opisywanie stroju na podstawie ilustracji i tekstu.
- Wykonanie cyklu obrazów o tematyce wiosennej i wypowiadanie się na ich temat.
- Porównywanie cen – działania na złotych i groszach.

Środki dydaktyczne

s. 46. i 47. w *Podręczniku Olka*, s. 53. i 54. w *Kartach pracy* część 3., opowiadanie Agnieszki Galicy *Chomik szuka wiosny*. 46. w *Wypisach*, kalendarze całoroczne

Sytuacje edukacyjne

- ✓ *Podręcznik Olka* s. 46. i 47.
- ✓ Opowiadanie *Chomik szuka wiosny*. 46.
- ✓ *Karty pracys.* 53.
- ◆ Wykonanie projektów wiosennych strojów i malowanie, wykonanie różnymi technikami obrazów o tematyce wiosennej. Opowiadanie o namalowanych obrazach. Wymyślanie sformułowań, jakich użyły poeta, opisując te obrazy. Uczniowie weryfikują swoją poprzednią wypowiedź i wplatają w nią – w miarę swoich umiejętności – poetyckie określenia. Wyszukiwanie cytatów odpowiednich do opisania zaplanowanych i wykonywanych prac.
- ✓ *Karty pracys.* 54.

Chomik szuka wiosny

- W jakiej sytuacji bocian mógł pomylić chomika z żabą?
- Uczniowie dzielą się na dwie grupy i przygotowują po jednym rekwizycie, który jest zwiastunem wiosny. Następnie ukrywają rekwizyt na podwórku, boisku czy szkolnym korytarzu. Grupa przeciwna zadaje pytania, by odgadnąć, co to za rekwizyt i jak go odnaleźć. Każda grupa może zadać 10 pytań. Kolejne tury pytań powtarza się dotąd, aż jedna z grup odnajdzie rekwizyt.

– Dzisiaj o dnia mamy Chomik obudził się w swojej norce na skraju lasu, przeciągnął się, przetrząsł oczy i wyszedł z norki.

– mruknął zaspany Chomik.

– się dookoła, ale wiosny nigdzie nie było. Na gałązkach działały małe, puchate wierzbowe kotki.

– nici tak wysoko? – spytał Chomik.

– emy, rosnimy – zawołyły wierzbowe kotki,

– aby nie widziałyście? – spytał Chomik.

– nie nadleciał wiatr, wiercza zaszumiała gałązki

– nie usłyszał, co mówią wierzbowe kotki.

– wie dalej. Świeciło słonko, a po niebie przepływały

– irki.

– zawołał do nich Chomik. – Czy nie widziałyście

– jednego żurawka zasłoniła słońce i na Chomika spadły

– liście – mruknęły żurawki.

– wy widzicie wiosnę? – spytał, ale kwiatki były

– jeszcze nie potrafili mówić.

– poza tym dalej szukaj wiosny. W górze między drzewami

– nie były bardziej zajęte, bo zbierały gałązki i wiórki na

– gild.

– wy wiecie, gdzie jest wiosna? – zawołał Chomik, ale

– piaski śpiewały, czerwaki, gwiazdy i nawet nie słyszały głosu

– Chomika.

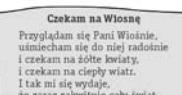
– Muszę iść dalej, tutaj jeszcze nikt wiosny nie spotkał – mruknął

- Artyści parodysti dzięki umiejętności naśladowania głosów często występują w kabaretach.

Wiosna inspirowała poetów, kompozytorów, malarzy i pojawia się w tytułach ich utworów. Obrázki wykonane przez waszych kolegów i koleżanek oraz ich wierszyki świadczą o tym, że dzieci pozostają pod jej urokiem.

Wiosenne powitanie
Przylatują białe bociany,
– dżidi dobry, przyjaciele!
Przylatują szare skowronki
i śpiewają: trle-le-le!

Czekam na Wiosnę
Przyglądam się Panu Wiosnie,
uśmiecham się do niej radośnie
i czekam na żółte kwiaty,
i żółte liście, żółte wiatr.
I tak mi się wydaje,
że zaraz zawiśnie cią świat.

Zadania i pytania

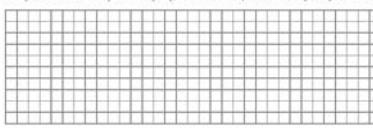
- Wybierz jakieś miejsce w swojej okolicy, maluj je raz w tygodniu, starając się oddać zachodzące zmiany. W ten sposób powstanie zbiórka obrazów pod wspólnym tytułem. Następnie ustaw ramy do swoich obrazów. Oznacz w dozwolny sposób kolejność, w jakiej nale-

- Kiedy robi sięcieplej, nie potrzebujemy futrzanych rękawic, tykko lekkich kurtek, butów i kilku innych rzeczy. Kurtka kosztuje 171 zł. Buty są 3 razy taniejsze niż kurtka. Na spodnie trzeba przeznaczyć 96 zł, a ozdobny paszek można kupić za cenę 6 razy niższą niż cena spodni. Cienka bluzka jest 2 razy tańsza od spodni.

Ostatni ceny poszczególnych artykułów i wpisz je na odpowiednich metkach.

- Wybierz i zaznacz na rysunku artykuły, które można kupić za 300 zł. Wykonaj obliczenia.

- Sprawdź w kalendarzu i uzupełnij. Zwróć uwagę na pisownię imion w zależności od pytania.

Imię	W kogo urodziła się?
21 III – 21 marca – Ludomiry,	Ludomiry
22 VI – 22	
23 IX –	
22 XII –	

46. Wiosna!

Dziadek i rodzice są ode mnie duzo starsi, ale często cieszy nas to samo. Na przykład cieszymy się, gdy wiosną od razu jest ciepło jak w lecie. Dziadek mówi, że nareszcie wygrzała Tata cieszy się, gdy wiosna wcale Góra rozwija się zielona.

3

47.

Czasem chodzić wycieczki codzienne, najatwisiem przeźrożi i wczoraj i taką cytrynką, a dzisiaj są, wczoraj nie śpiewał skowronek, a dzisiaj śpiewa. I jak to wszystko zatrzymać w pamięci? Nagradę, a może namalować?

Już wiosna!

1. Pani Wiosna postanowiła skompletować swoją garderobę, żeby jak najlepiej zaprezentować się 21 marca. W szafie znalazły się: filcowe botki, tenisówki, sandały, podkolanówki, skarpetki, rajstopy, serduszek, sukienka, kurtkę z kapturem, futerko, szalik, apaszkę, kapelusz, torbka, koszyk, korale, bransoletki.

Dokładne przytoczenie czyli wypowiedzi to cytat. Zapisańmy go w cudzysłowie, np. „Już wiosna” na kartce, yapıl i przekształć ją w nowy utwór, przedstawiający zapis z wiersza Tadeusza Sicińskiego „Wiosna blisko”.

wzór Tenisówki zawiązane zielonymi trawkami.

a. Wykonaj na kartonie projekt wybranej części garderoby dla pani Wiosny.

b. Obok napisz słowa zachęty lub reklamy, tak aby pani Wiosna zechciała go wybrać.

c. Zachęć koleżanki i kolegów do udziału w ogólnoklasowej prezentacji przygotowanych tekstów. Wybierz najciekawsze teksty reklamowe i zapisz je w formie cytatu.

54.

- Wykonanie obliczeń, na co wystarczy 150 zł.

- Przypomnienie nazw miesięcy, liczb rzymskich, dni, kiedy rozpoczynają się kolejne pory roku. Można np. poszukać informacji, kto obchodzi imieniny w ostatnim dniu każdej z kolejnych pór roku (z. 2.).

Gra w kolory

Zapis w dzienniku

1. Układanie, pisanie i wykonanie zaproszenia.
2. Dodawanie i odejmowanie liczb wielocyfrowych.
3. Malowanie ilustracji do słów piosenki.

Środki dydaktyczne

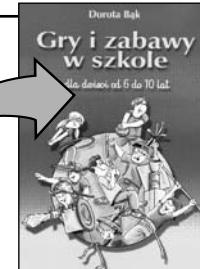
s. 48. i 49. w *Podręczniku Olka*, s. 47., 48. i 55. w *Kartach pracy* część 3., wiersz Wandy Chotomskiej *Gra w kolory* s. 55. w *Wypisach*, nagranie piosenki *Gra w kolory* w wykonaniu zespołu *Gawęda*, kartony, farby do wykonania pracy plastycznej, *Gry i zabawy w szkole* Doroty Bąk

Sytuacje edukacyjne

- ◆ Jak widzi świat ktoś, kto patrzy przez różowe okulary, a jak ktoś, kto widzi wszystko w czarnych barwach? Opowiadanie jakiegoś wydarzenia z doświadczeń dzieci, opisywanie na dwa sposoby obrazu (np. *Dziewczyna z dzbanem* Vermeera lub podobny innego autora) z zastosowaniem przymiotników i in. określeń nacechowanych pozytywnie, a następnie z grupą określeń nacechowanych negatywnie – tworzenie określeń o przeciwnym znaczeniu. Neutralne zdarzenie staje się smutne lub radosne w zależności od słów, jakimi je opowiemy.
- ✓ *Podręcznik Olka* s. 48. i 49.
- ◆ Organizowanie galerii prac malarstw i wierszy, wykorzystanie fotografii krajobrazów ze zużytych kalendarzy.
- ✓ *Karty pracys.* 47. i 48.
- ✓ *Karty pracys.* 55.
- ✓ *Wiersz Gra w kolory* s. 55.
- ◆ Słuchanie nagrania piosenki, uczenie się słów. Wykonanie ilustracji do wybranego fragmentu piosenki. Uczniowie malują, używając farby jednego koloru i stosując różne jego odcienie dla uzyskania mniejszego i większego nasycenia barwy.

- Ćwiczenie można wykonać w rytm poznanej piosenki – cw. 8. s. 30.

- Uzasadnianie dokonanego wyboru. O wielu odczuciach i zjawiskach trudno opowiedzieć słowami, dlatego pomagają nam w tym barwa, dźwięk i kształt (sztuki: malarstwo, muzyka, rzeźba) (z. 1).

55.

1. Zauważ kolorystyczne kolory, z jakimi kują się olej:
☐ bałagan	☐ porządek	☐ halas	☐ cisza

- a. Napisz nazwy tych kolorów.

Galeria sztuki zorganizowała aukcję¹ obrazów.

I licytacja

2. Oblicz i napisz, o jakie kwoty podnoszono stawkę podczas licytacji.

cena wywoławcza	1. osoba	2. osoba	1. osoba	3. osoba	2. osoba	3. osoba	1. osoba
1150 zł	1175 zł	1230 zł	1283 zł	1394 zł	1521 zł	1612 zł	1993 zł

- a. Podaj różnicę pomiędzy ceną wywoławczą a cenną, którą zakończono licytację.

II licytacja

cena wywoławcza	1. osoba	2. osoba	3. osoba	2. osoba	1. osoba	3. osoba	2. osoba
2250 zł		2385 zł	2477 zł			2830 zł	2912 zł
+ 60 zł	75 zł		zł + 150 zł	+ 110 zł		zł	

- b. Która osoba podniósła cenę o największą kwotę?

¹ Aukcja to publiczna sprzedaż dzieł sztuki polegająca na podnoszeniu ceny zakupu przez kupujących, licytację.

55

Galerie to miejsca, w których możemy obejrzeć obrazy artystów malarzy, a także je kupić. Najczęściej są organizowane wystawy obrazów jednego malarza, ale są także wystawy wielu twórców, których prace łączy wspólny temat, np. „Dziecko w malarstwie polskim”.

Malarstwo w czasach Fryderyka Chopina

W dniu 10 maja br. w galerii Nowej przy Rynku odbyło się uroczyste otwarcie wystawy „Malarstwo w czasach Fryderyka Chopina”. Na wystawie można podziwiać prace pedała Wincentego Kasprzyckiego, Piotra Michałowskiego, Józefa Oleśkiewicza, Aleksandra Orłowskiego oraz innych

znamienitych twórców. Szczególną uwagę zwracają portrety Fryderyka Chopina. Wszyscy wizerni genialnego kompozytora okazują go nienagannie ubranego, siedzącego na krześle, wyprostowanego, głęboko zamyszonego i wpatrzonego gdzieś w dal.

Zadania i pytania

1. Zaproponuj w klasie projekt galerii, w której wystawić swoje prace. Odrębnie się zadaniami z kolegami i koleżankami w klasie, zaplanuj:
- spis tytułów i autorów prac;
  - uroczystość otwarcia pierwszej wystawy;
  - projekt zaproszenia oraz informator o wystawie;
  - liste gości;
  - rozmieszczenie prac w galerii i ich oświetlenie;
  - utwory muzyczne, które będą tematem wystawy.

2. Jak sądzisz, co znaczy zwrot „mówić obrażowo”?

3. Opisz motyla, który najbardziej ci się podoba. Użyj jak najwięcej kreskowych, ogólnaliterackich określił dotychczas jego kształtu, koloru i sposobu poruszania.

Współpraca

Wiersz „Gra w kolory” nauczy na pamięć, bo możesz go również zaśpiewać.

49.

Zadanie do końca tego roku

- Przypomnienie, kiedy żył Fryderyk Chopin (1810–1849).
- Dyskusja na temat, kogo wypada zaprosić na uroczystość (z. 1).
- Zadanie można wykorzystać innego dnia (z. 3.).

Zadania dodatkowe

1. Przygotowanie sprawozdania. Rozwiń zdania, odpowiadając na pytania:

jacy? kto? wybrali się na wystawę kiedy? dokąd? z jakiej okazji?.

kto? ilu ich było? zebrali się przed szkołą kiedy? o jakiej porze?.

Jechali autobusem jakim? dokąd? jak długo?.

ilu ich było? dotarli do centrum miasta i co wtedy zrobili?.

Weszli do środka czego? w jakim celu?.

kto? oglądali obrazy jakie?, a kto? co robili?.

kto? byli zachwyceni czym?, ale kto? w jakim byli stanie?.

To dla kogo? był jaki? dzień i przyniósł wszystkim co?.

2. Pisanie w zeszycie lub na kartce sprawozdania z uroczystości otwarcia galerii, jeśli udało się ją zorganizować.

Czarne wrony czarno kraczą...

Zapis w dzienniku

1. Stosowanie związków frazeologicznych w wypowiedziach i objaśnianie ich.
2. Zapisywanie dialogu – uprzejma rozmowa wróblu ze szpakami.
3. Rozpoznawanie roślin wg opisu i opisywanie ich wyglądu.

Środki dydaktyczne

s. 50. i 51. w *Podręczniku Olka*, s. 56. w *Kartach pracy* część 3., opowiadanie Ireny Jurgielewiczowej *O świecie* s. 48. w *Wypisach*, katalog z farbami lub wydruk z dowolnego programu komputerowego mającego możliwość edycji kolorów, farby

Sytuacje edukacyjne

- ✓ *Podręcznik Olka* s. 50. i 51.
- ◆ Łączenie czerni i bieli w celu uzyskania różnych odcieni. Z czym kojarzą się oba kolory? Np. diabeł – anioł, noc – dzień, związki wyrazowe typu *czarny charakter*.

Uwaga

Kojarzenie kolorów z uczuciami, zjawiskami jest powszechnne (czerni ze złem, bieli z dobrem, żółci ze słońcem, czerwieni z ogniem, błękitu z niebem), ale czasem uwierunkowane geograficznie i kulturowo (np. Afrykanin nie kojarzy bieli ze śniegiem). Nazywamy te kolory, które widzimy. Niektóre narody nie mają nazwy różnych kolorów, np. zieleni, która jest postrzegana jako odcień niebieskiego, Eskimosi z kolei mają kilkanaście nazw bieli w zależności od jej odcienia.

- ◆ Oglądarki różnych odcieni kolorów zgromadzonych w katalogu. Próby ich nazwania, jak można sobie poradzić, kiedy nie znamy nazwy – kojarzenie z przedmiotami o tej barwie (jak oliwkowy, brzoskwiniowy, orzechowy).
- ✓ *Karty pracy* s. 56.
- ✓ Opowiadanie *O świecie* s. 48.

- Czy coś jest tylko białe i tylko czarne? Co to znaczy, że świat nie jest czarno-biały i w jakich sytuacjach tak mówimy? Białe i czarny to skrajne kolory, które również mają swoje odcienie.
- Wymienianie i objaśnianie wyrażeń: *czarny kontynent, czarna rozpacz, czarne myśli, czarna godzina, czarny chleb, mała czarna, czarny charakter, czarna magia* (coś niezrozumiałego, a także wykorzystywanie złych mocy w celu osiągnięcia efektu), *biała magia* (skierowana na osiągnięcie dobrego skutku).

Czarne wróny czarno kracz...

1. Wymień i napisz nazwy ptaków, które mają:
  - czarne upierzenie, ale przyniomenik „czarny” nie występuje w ich nazwie
  - „czarny” występuje w ich w nazwie

a. Odgadnij i napisz nazwy roślin z przyniomenikiem „czarny”.

Uprawia się ją jako krzew owocowy w przydomowych ogródkach. Z owoców zawierających dużo witaminy C robi się dżem, galaretki i soki.

Łatwo znaleźć jej małe krzaczki w lesie. Jej pyszne i słodkie owoce można jeść na surowo lub w przetworach – dżemach, sokach. Często dodaje się ją do słodkich butelek i ciast.

To krzew lub niewielkie drzewo. Ma czarnofioletowe miesiąiste owoce dojrzewające w lipcu i sierpniu. Jego kwiaty, owoce i liście mają

56.

- Czytanie dialogu z podziałem na role – zwrócenie uwagi na właściwą intonację zdań pytających i wykrzykowanych.
- Przygotowanie inscenizacji – uprzejma rozmowa między wróblami a szpakami. Porównywanie jej z rozmową przedstawioną w opowiadaniu.

Z zamiejskiej strony Wilej... kapała się wrona. Nastroszyła piórka z czarnego ogona.

– Byędę się kapała i woda przeklala, aż czerń z siebie zmiję, aż się stanę biała!

(...) za wzory, bo się wykapała.

51. ... i zmiję cały body dałej bez mala, aż coś nie widzę,

– Wybiela... – Płoskrejota lebkiem, okrzykiem poruszyła,

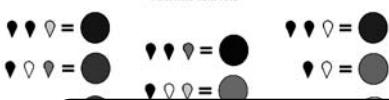
Nie wody drzemiące do góry się wzbija. Odleciała

z szumem na smukłe topole – usiątnęła na gnieździe, nad

ezerakiem polem. (...)

Hanna Januszewska „Z zamiejskiej strony Wilej” (fragment)

Odcienie szarości

Zajawka i ptaki

1. Obserwuj i opisz, co się dzieje kolejnymi krokami.
2. Korzystając z informacji z zadania 1, podaj kolejne pytania do dialogu.
3. Zastanow się, jakie określenie nadaje się do określonego charakteru ptaków.

O świacie (fragment)

- Nad wieżą świdzi zwisają. W powietrzu i stadku prosto nad głową. „Pewno...” Oczko. Ale gdzie tam! Wecale nie chciały odpocząć. Ledwo usiadły na gałęzkach, już zaczęły się na nich kręcić, podskakiwać, poddruwac. I równocześnie śpiewały, a właściwie mówły do siebie śpiewnymi głosami, szczerzoły, klimały się sobie i gwizdały.

„Muszą mieć mnóstwo do powiedzenia. Muszą mieć mnóstwo dobrych nowin!” – pomysłal Oczko i patrzyło na przybyszów z zachwytem. Byli obcy, ale jacy mil!

Jednakże Czubek i Kulec, którzy się właśnie obudzili, dziwne ptaki nie spodobały się wecale. Przeciwne, sam widok jakichś przybyszów, siedzących na wróblim klonie, szaleństwo ich oburzyło.

– Patrzcie! Jacy obcy! Siedzą na naszym klonie! – wrzasnął Kulka.

– Nawet nas nie spytały o pozwolenie! Cóż to za wychowanie! – powiedział z urazu Czubek. (...)

– To jest nasz klon!

Jeden z ptaków spojrzał ku niemu i świsnął wesoło:

– Nasz i wasz? Wasz i nasz!

I zaraz odpowiedziały mu drugie:

– Nasz i wasz? Wasz i nasz!

Trzeci przekrzywił lepek i zwalołał przeciągle:

– Nasze są wszystkie wysokie drzewa!

Czwarty podfrunął w góre i krzyknął radośnie:

– I niech! I niebo wiocene! (...)

Czubek napruszył się, wspiął się na nóżki i zaczął przemówić:

– Czy mogę zapытаć?...

Ale ptaki przerwały mu natychmiast.

48.

wszystkie

– – – – –

XVI OŚRODEK TEMATYCZNY JAK ZDOBYWAJĄ POŻYWIENIE

Umiejętności ucznia

Mówienie i słuchanie

Stosuje zwroty grzecznościowe w wypowiedziach. Słucha nagrania melodii piosenki. Mówi z pamięci tekst piosenki i śpiewa ze słuchu. Słucha czytanego tekstu. Wypowiada się na temat wysłuchanego tekstu. Recytuje wiersz.

Czytanie

Czyta spisy treści oraz przepisy kulinarne. Odczytuje i porządkuje wypełnione ankiety. Czyta ze zrozumieniem informacje na etykietach różnych produktów.

Pisanie

Pisze zażalenie. Odpowiada na zaproszenia, stosując zwroty grzecznościowe. Układa pytania do ankiety. Pisze notatkę po omówieniu wysłuchanego tekstu. Zapisuje wyrazy z grupami spółgłosek *szcz, ksz, psz* oraz *rz i ż, ą i ę*.

Stosowanie wiedzy i umiejętności

Dostrzega zależności między budową zwierzęcia a sposobem zdobywania pożywienia. Zna warunki życia niektórych ryb, wie, czym się odżywiają i w jaki sposób zdobywają pokarm. Wie, jaką rolę odgrywają zęby w rozdrabnianiu pokarmu. Stosuje mimikę dla okazania emocji, uczuc. Układa teksty reklamowe, tworzy atrakcyjne nazwy. Tworzy przysłówki odprzymiotnikowe i związki wyrazowe z przymiotnikiem. Wymienia produkty nazywane zdrową żywnością. Określa wartości odżywcze posiłków. Nazywa podstawowe witaminy i wie, jaką funkcję pełnią w życiu człowieka.

Rozpoznaje produkty spożywcze, w których znajdują się witaminy. Opisuje proces powstawania chleba. Zamienia jednostki masy (gramy na dekagramy, kilogramy i odwrotnie) i pieniądze (grosze na złote i odwrotnie).

Rozumie pojęcia *tara, netto, brutto*. Wycina i skleja bryłę z siatki. Stosuje różne techniki, przygotowując pisanki.

Rozwiązywanie problemów

Dostrzega zależności między uzębieniem a rodzajem spożywanego pokarmu. Grupuje zwierzęta ze względu na sposób odżywiania się. Porządkuje i podsumowuje dane zawarte w ankiecie. Dokonuje wyboru przepisu i planuje działania, biorąc pod uwagę czas, dostępność składników, koszty oraz wartości odżywcze. Planuje jadłospis, uwzględniając potrzeby swojego organizmu.

Notatki

Skrzydlate bractwo

Zapis w dzienniku

1. Porównywanie różnicowe – masa i długość ptaków.
2. Dobór słownictwa odpowiedniego do opisywanej sytuacji.
3. Kategoryzacja – grupowanie ptaków ze względu na sposób odżywiania się.

Środki dydaktyczne

s. 52. i 53. w *Podręczniku Olka*, s. 59. i 60. w *Kartach pracy* część 3., opowiadanie Molly Burkett *Polowanie na psa* s. 50. w *Wypisach*, teksty popularnonaukowe, atlasy, encyklopedie, album *Świat wokół mnie*, tekst *Podział ptaków ze względu na rodzaj spożywanego pożywienia* (w *Przewodniku* s. 176.), *Gry i zabawy w szkole* Doroty Bąk

Sytuacje edukacyjne

- ✓ *Podręcznik Olka* s. 52. i 53.
- ◆ Czytanie tekstów popularnonaukowych. Wyszukiwanie fragmentów dotyczących rodzaju pożywienia i sposobów jego zdobywania przez ptaki. Oglądanie ilustracji ptaków i omawianie charakterystycznych cech ich budowy: dziób, pazury, narząd wzroku. Wyróżnienie i wyjaśnienie wyrazów: owadożerny, roślinożerny, mięsożerny.
- ◆ Odczytywanie z encyklopedii, atlasów, czasopism i książek informacji o różnych gatunkach ptaków (tych, które dzieci poznali wcześniej).
- ✓ *Karty pracy* s. 59. i 60.
- ◆ Zapisywanie liczb wielocyfrowych w tabeli pozycjnego układu dziesiętnego.
- ✓ Opowiadanie *Polowanie na psa* s. 50.
- ◆ Ustalanie zasad opieki nad zwierzęciem ze względu na bezpieczeństwo zwierzęcia i jego otoczenia.
- ✓ Tekst *Podział ptaków ze względu na rodzaj spożywanego pożywienia* s. 176.
- ✓ *Gry i zabawy w szkole*.

- Zabawa *Ptasznik*; aby ptaki były zdrowe, ptasznik nie tylko musi wiedzieć, jaki gatunek złapał, ale też czym go odżywiać. Dzieci poznaly zabawę w II klasie – można ją przypomnieć (s. 63.).

Uwaga

Zadania ze s. 79. są do wykorzystania przez nauczyciela w dowolnym dniu tego ośrodka tematycznego.

- Opisywanie zachowań ptaków nieprzewidywalnych i niebezpiecznych dla otoczenia.

Skrzydlate bractwo

1. Ułóż zdania z podanych wyrazów, a następnie napisz je w takiej kolejności, żeby powstała spójna informacja. Odpadnij, jakiego ptaka dotyczy ten opis.

Dziób **dzizby** drobnych Chwytają **maja** nim
owady i dżdżownice, także stupy **Same** mu
w kolorze nasion do wydobywania **pomarańczowym**.

- Poprawne wpisywanie liczb 5-cyfrowych do tabeli (z. 3.).

Przygotuj się do napisania liczb 5-cyfrowych:
wyglądem

rodzajem pożywienia
miejscem gniazdowania

3. Przeczytaj tekst. Wpisz występujące w nim nazwy ptaków, a obok z nimi związane wpisz do tabeli.

Kolibr ma niespełna 1000 piór, a łabędzie

tysiące	jedności				
s	d	j	s	d	j

Połowanie na psa (fragment)

Paszyna to myszołów, którego znalazłem, kiedy był jeszcze pisklęciem. Byłem mu bliska, ojcem i przyjacielom, uczyłem go fruwać, zdobywać pokarm, rozpoznawać własne terytorium. I choć miał zawsze ręce w ręce i przywiąływał, gdy go wołałem, to nigdy nie był dzikim, drapieżnym ptakiem, z czasem jednak wymykały się problemy, zaczynając małżowanie, mieszkające przy tej samej co my

- Rozmowa na temat motywów (pozytywnych i negatywnych) hodowania w domu niebezpiecznych dla otoczenia zwierząt (np. jadowitych gadów, w tym krokodyli, egzotycznych jadowitych pajków). Zwrócenie uwagi na zagrożenie, jakie stanowią dla ludzi i innych zwierząt, a także na potrzeby dzikich z natury zwierząt.

1

Skrzydlate bractwo

szablodziób odżywia się drobnymi zwierzętami żyjącymi w słonych lasach. Gdy chce sobie pokrzyżać, woła: pluj, tluj, lipi! Może to znaczyć, że jedzenie było za słone? Gdyby krzyczał: pluj, fuj, bleee! – byłbym tego pewien.

Stonka wybiera dżdżownice i larwy owadów z wilgotnej ziemi. Jej dziób jest zakończony czerwonym czubkiem służącym do wykrywania odpowiedniego pożywienia.

Drożka żyjąca papugiem żywi się owocami i nasionami. Używa dzioba do wybielania miąższu owocu, a szczek do roztwarzania nasion. Panującą przytrzymuje pożywienie i podaje je sobie do dzioba.

Kukl wydobywa z mulu pierścienice i mięczaków.

Kaczka ma dziób, przez który przepływa woda. Odcedzona zasiewana pozostaje w dziobie i stanowi pokarm.

- Lelek koszodzi lata z otwartym dziobem, ponieważ umożliwia mu to chwytanie owadów w locie. Komary, a nawet motyle, same wpadają mu do dziobka.
- U niektórych dziciorów język jest nawet czterokrotnie dłuższy niż głowa.

1. Wykonujesz odpowiednie obliczenia w milimetrach i gramach, porównując przedstawione na rysunkach.

bocian biały
rozpiętość skrzydeł 2 m,
długość ciała 1 m,
wysokość 80 cm,
masa ciała 10 kg,
długość dzioba 30–20 cm

lyska
rozpiętość skrzydeł 70 cm,
długość ciała 40 cm,
masa ciała 70 g,
długość dzioba 15 mm

bektek dublet
rozpiętość skrzydeł 49 cm,
masa ciała 215 g,
długość dzioba 7 cm

a. Porównaj u wymienionych ptaków:

- rozpiętość skrzydeł

50.	60.
– rozpiętość skrzydeł	lyska jest o _____ mm większa od rozpiętości skrzydeł bociana białego, a o _____ mniejsza od rozpiętości skrzydeł bekteka dubla – masa ciała

- Jak mierzyć rozpiętość skrzydeł i długość ptaków? Jaki wymiary określmy u psa, kota, chomika i innych zwierząt? Pisanie przymiotników, których używamy, porównując wymiary ptaków (z. 1a.).

- Stopniowanie przymiotników, np. [dobry, zły, duży, mały], [chorzy, płaski, słony, ślepski] oraz [ładny, mądry, mocny, silny] (z. 1b. i 1c.).

Przyjęcie u dziecka

Zapis w dzienniku

1. Stosowanie zwrotów grzecznościowych w wypowiedziach - układanie zaproszenia.
2. Pisownia wyrazów z ą i ę.
3. Problemy ochrony przyrody i wynikające z tego zagrożenia dla ekosystemu.
4. Porównywanie liczb wielocyfrowych i wykonywanie na nich działań.

Środki dydaktyczne

s. 54. i 55. w *Podręczniku Olka*, s. 61. i 62. w *Kartach pracy* część 3., wiersz Antoniego Marianowicza *Uprzejmy dzieciół*. 52. w *Wypisach*, książki typu *ABC dobrego wychowania* (oraz inne dotyczące organizowania spotkań towarzyskich, przyjęć dla dzieci i dorosłych)

Sytuacje edukacyjne

- ✓ Wiersz *Uprzejmy dzieciół*. 52.
- ◆ Wyszukiwanie w wierszu i w dowolnych tekstach wyrazów z ą i ę, pisanie z pamięci refrenu wiersza *Uprzejmy dzieciół*. Zwrócenie uwagi na kompozycję wiersza, układ rymów i refrenów oraz na związek kompozycji utworu z jego treścią.
- ✓ Karty pracys. 61.
- ◆ Układanie i zapisywanie zaproszenia. Praca w grupach. Każda grupa pisze zaproszenie skierowane do różnych adresatów, np. do rówieśników, do rodziców, do oficjalnych gości.
- ◆ Wyszukiwanie w książkach informacji: jak przygotować stół na przyjęcie, jak rozsadzić gości i gospodarzy, jak się zachować przy stole.
- ✓ Podręcznik *Olka* s. 54.
- ◆ Rysowanie łańcucha zależności na podstawie tekstu ze s. 54.: drzewo → kornik → dziecko. Co się stanie, jeśli zabraknie jednego z elementów łańcucha?
- ✓ Podręcznik *Olka* s. 55.
- ◆ Układanie wypowiedzi mających charakter skargi lub zażalenia na wzór podanej, ale dotyczących spraw z otoczenia dzieci.
- ✓ Karty pracys. 62.

Uwaga

Co kilkanaście lat zezwala się na zmniejszenie liczby zwierząt chronionych, jeżeli w określonym regionieagrażają bezpieczeństwu ludzi, np. zniszczenia powodowane przez bobry mogą doprowadzić do powodzi. Wilk nie jest chroniony tylko w Bieszczadach – zezwala się na jego odstrzał, ponieważ podchodzi do domostw i zwierząt domowych.

- Wyjaśnianie, dlaczego sadzi się lasy mieszane, rzędy drzew między polami (żeby w jednym ekosystemie było wiele gatunków zwierząt, żeby nie mnożyły się tylko niektóre, co mogłoby zagrażać równowadze w świecie roślin i zwierząt).
  - Czym różnią się od innych tekstów skarqa i zażalenie? Co powinny zawierać?

produkta ma swoich naturalnych obronicy. Sa to ptaki owozne, jakie drapiezniki, ktore nie pozwala nadmierne sie rozmnyc adom i gryzoniom. Nie pozwalaq również, by wzrosla liczba lioznierow, bo grozobyto zu zniszczenie roslinosc. Pewiek stara sie pomaga przyrodze, ale nie zawsze mu to udaje. Czasami musi jednak ty przyroda staje sie zagrozeniem dla piewka, który musi sie przed nia bronic.

55.

W naszej miejscowości tamy zbudowane przez bobry spowodowały snieżnienie wody i zalanie okolicy. Woda podniosła torę kolejową.

- Które ptaki mogą zaprosić dzięciołów? Rozważanie przewidywanych zdarzeń i sytuacji. Przykład:

- Na przyjęcie przylecą tylko ptaki owadożerne.
Wobec tego dzielimy równe: 272 na 8 i 192 na 8.
  - Na przyjęcie przylecą 4 ptaki owadożerne i 4 roślinożerne itd.

- Wykonanie w zeszycie innych przykładów doskonałych dzielenie pisemne.

- Wymienianie słów, zwrotów, których używa się, gdy wchodzi się rano do klasy, spotyka się kolegę po dłuższej nieobecności, odchodzi się po zrobieniu zakupów w sklepiku szkolnym itp. (z. 1.).

- Szukanie wiadomości na temat ptaków przebywających okresowo lub na stałe w Dolinie Dolnej Odry lub w innych ostojaach ptaków, w otoczeniu dzieci (z. 3.).

- Z mitą chęcią - odparł dzieciob

Poprosiła czajka: – Może zrobisz mi tu dziurkę w korze?
– Z miłością chęcia – odparł dzieciob.

Już od tego pęka głowa,
przestań stukać – rzekła sowa.
– Z miłością chęcią – odparł dzieciob.

52

- Stosowanie zwrotów grzecznościowych w dialogach układanych przez dzieci.

W rozmowach mogą być używane nawet przesadne formy grzecznościowe. Jeżeli dzieciom wyda się to śmieszne, należy je upewnić, że są miejsca i sytuacje, w których takie formy zwracania się do siebie są przyjęte i stosowane.

- Wiersz to kolejna okazja, aby wrócić do wyborów Uprzejmego Rycerza i ocenić po- stępowanie tych, którzy wcześniej zostali
➤ wybrani.

Drapieżniki żyjące w wodzie

Zapis w dzienniku

1. Cech ryb drapieżnych.
2. Pisownia wyrazów z głoskami *sz*, *szcz* oraz z utratą dźwięczności.
3. Czytanie instrukcji i wykonywanie wg niej opisanych prac.

Środki dydaktyczne

s. 56. i 57. w *Podręczniku Olka*, s. 57., 63. i 64. w *Kartach pracy* część 3., tekst Adama Wajraka *Ryby mają głos* s. 53. w *Wypisach*, atlasy, encyklopedie, książki kucharskie (kuchnia polska), materiały do wykonania akwarium: przezroczyste butelki plastikowe, piasek, muszelki, kamyczki, tekturka, papier kolorowy, nitki, 2 patyczki, nożyczki, album *Świat wokół mnie*, wiersz Antoniego Marianowicza *Zagadka* (w *Przewodniku* s. 176.)

Sytuacje edukacyjne

- ✓ Tekst *Ryby mają głos* s. 53.
- ✓ Podręcznik *Olkas* s. 56. i 57.
- ◆ Wyróżnianie ryb mięsożernych i roślinnożernych. Ustalanie, jakie produkty rybne są dostępne w sprzedaży.
- ✓ Karty pracys. 63. i 64.
- ✓ Tekst dodatkowy Antoniego Marianowicza *Zagadka* s. 176.
- ◆ Wyszukiwanie w albumach nazw ryb i szukanie związku pomiędzy nazwą a wyglądem ryby. Rysowanie konturów ryb – kontury powinny być proporcjonalne i odzwierciedlać różnice długości ryb.
- ✓ Karty pracys. 57.

- Zorganizowanie zawodów mimów. Konkurs na minę:
  - najzabawniejszą;
  - odzwierciedlającą przestrach;
  - najgroźniejszą;
  - najsmutniejszą;
  - inne wymyślone przez dzieci.

53.

Ryby mają głos
(fragment)

Mówią się, że ryby głosu nie mają. Nic bardziej mylącego! Ryby „mówią” znakomicie, tylko innym niż ludzie językiem. Rzadko używają dźwięków. Porozumiewają się raczej, zmieniając kolor i kształty.

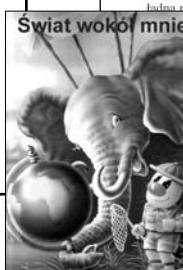
Kiedyś hodowaniem ryby. W akwarium miałyem gatunek, który nazywa się bojownikiem syjamskim. W naturze bojowniki żiąją w niedużych kafuzach na połach ryzowych. Jest to mała, bardzo ładna rybka, na ogół w kolorze purpurowym albo fioletowym,

czeli ma małe akwarium, nie można trzymać w nim więcej rybek, bo panowie bojowniki bardzo się nie lubią i spotykają, dochodzi do awantur.

nie polega – tak jak u ludzi – na ostrej wymianie słów, mówić pod wodą? Kłocą się wiele „na pletwy” i „na pan bojownik sztywnieje, rozkłada pletwy, pokazując wspaniałą purpurę, tak jakby mówił rywalowi: „Zejdz ryczałciu, bo jesteś bardzo silny!”. Przeciwnik również pletwy, dając do zrozumienia: „Wełe nie jesteś takim tylko, jaki ja jestem wielki!”. Zwycięzca ten, który ma pletwy, ustępuje pola większemu.

Czasami dochodzi do ry i panow bojowniki roznoszą się do piliowania żon dek i piany, w których trzymają jajeczka.

bojowniki, którzy nie mają się z kim od czasu do końca, bledną i marmurczą. Hodowcy wiedzą, że bojowniki anturów mają coraz ładniejsze pletwy, toteż czasami do wstawiają lusterko. Kiedyś też tak zrobiłem, wtedy rybka

3 Drapieżniki żyjące w wodzie

Gdyby ryby o nazwie szczeciozęby nazywały się szczerzożęby, byłoby śmieszniej.

Leszcz ma pysk przystosowany do przeszukiwania osadu leżącego na dnie. Wysyga z niego robaki, mieszkańcy i larwy owadów, które rosną za pomocą zębów gądłowych.

Południowamerykańska **piranha** ma paszcza wypełnioną trojkatnymi i ostrymi jak hrzywka zębami. Żywi się rybami, owocami i nasionami.

Szczupak to wodny drapieżnik. Jego głowa jest wiele razy większa od ciała, a jego pysk zakonczoñ dużą paszcza zakończoną żuchwą. Paszcza ma 20 zębów, z których 10 są skierowane do przodu.

56.

● Poszukiwanie wiadomości na temat drapieżnych ryb akwariowych.

Szczeciozęby są nazywane rybami motylami, ponieważ mają spłaszczone i wysokie ciało przypominające motyla siedzącego ze złotymi skrzydłami. Skrzydła szczeciożębów mają bardzo kolorowe wzory. Drobne, szczeciożekwate zęby stują szczeciożebom przed szkodliwym pokarmem z koraliów.

- W tym przypadku najlepiej ważyć z dziećmi przedmioty i obliczać wartość niektórych z nich. Ustalanie na podstawie książek kucharskich (kuchnia polska), jakie ryby są polecane przez autorów tych książek (z. 1.).
- Odmierzanie odpowiednich odcinków umożliwiających porównanie długości ryb.

długości i wagę: 400 kg. Inny rekiny – żarłacz tygrysi – ma 6 m długości, a waga 1 tonie i 100 kg.

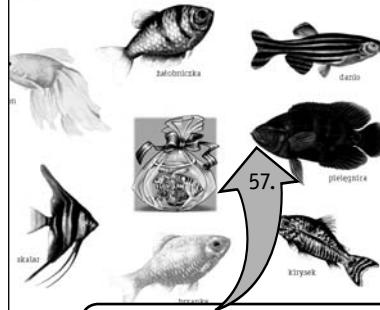
a. Oblicz różnicę długości podanych ryb.

	długość żarłacz tygrysi	waga żarłacz tygrysi	rekiny pot	rekiny młot	żarłacz tygrysi
długość żarłacz tygrysi	0				
rekiny pot		0			
rekiny młot			0		
żarłacz tygrysi				0	

b. Oblicz różnicę mas ciał podanych ryb.

	długość żarłacz tygrysi	waga żarłacz tygrysi	rekiny pot	rekiny młot	żarłacz tygrysi
długość żarłacz tygrysi	0				
rekiny pot		0			
rekiny młot			0		
żarłacz tygrysi				0	

3. Rybli rolinnożerne i mięsożerne żyją także w akwariach. Zatki akwaryjki sięgają starożytności. Chiny byli pierwymi dowcami ozdobnych rybek, które zostały przywiezione do Europy VIII w.

- Opisywanie wyglądu ryb akwariowych znajdujących się na ilustracji. Szukanie na ich temat informacji. Wypisanie na tablicy wyrazów określających kolor, kształt, części ciała, za pomocą których dzieci opisywały rybki. Wykorzystanie ich do wykonania z. 2a.

3. Z jakich źródeł dzieci się wiedzą o rybach wodnych?

63. drapieżnicy

1. Szczupak
50 dag. 0
15 zł, a 0

30 dag -

40 dag -

50 dag -

65 dag -

120 dag -

150 dag -

zł

</div

Czym się żywią ssaki

Zapis w dzienniku

1. Związek budowy ssaka z rodzajem zdobywanego (spożywanego) przez niego pokarmu.
2. Układanie swobodnego tekstu – wizyta u dentysty.
3. Obliczanie kosztów zestawów żywieniowych wg podanego składu i cen.

Środki dydaktyczne

s. 58. i 59. w *Podręczniku Olka*, s. 65. i 66. w *Kartach pracy* część 3., wiersz Marii Kownackiej *Lisiczka* s. 54. w *Wypisach*, lusterko, masa stomatologiczna lub guma do żucia (duża), przedmioty potrzebne do wykonania małej klepsydry: dwie małe buteleczki, korek lub masa plastyczna, słomka, drobny piasek

Sytuacje edukacyjne

- ✓ *Karty pracy* s. 65.
- ◆ Układanie listy najważniejszych zabiegów higienicznych utrzymujących w zdrowiu jamę ustną. Tego dnia można zorganizować spotkanie ze stomatologiem lub wybrać się do gabinetu dentystycznego.
- ◆ Wykonanie małej klepsydry; ustalenie, ile piasku potrzeba, aby przesypywał się 2 min. Wykorzystanie jej podczas mycia zębów.
- ✓ *Podręcznik Olka* s. 58. i 59.
- ◆ Określanie roli zębów w rozdrabnianiu pokarmów. Jaki wpływ na pracę przewodu pokarmowego ma gryzienie pokarmów i co się dzieje z pokarmem podczas trawienia?
- ✓ *Karty pracy* s. 66.
- ✓ *Wiersz Lisiczka* s. 54.

- Słoń pięć razy w życiu zmienia zęby. U foki szarej w dolnej szczęce jest 16 zębów, a w górnej 18–20 zębów trzonowych typowych dlamięsożercy (siekaczy, kłów i trzonowych).

4 Czym się żywią ssaki

Co to jest ssak? Ja też nim jestem! Ssatem mleko mamy jako niemowlę – tak jak małe kotki i pieski. Teraz mam zęby i gryzę pokarmy. Na razie mam 24 zęby, ale będę ich miał 32. A 22! dzieci z naszej klasy będzie miało... O rety, ile będziemy mieli razem zębów?! Założo Klub Wiewiórki, by nikt nie stracił ani jednego.

58.

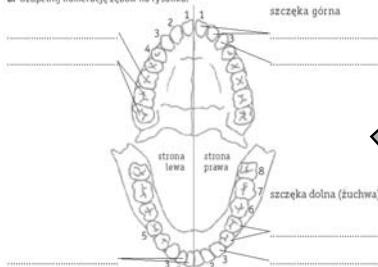
Jak aborda zęby?

- Używaj pasty, wszczotki i innych dentystycznych, czyszcz zęby po każdym posiłku przez 2–5 minut.
- Czekaż regularnie dentystę.
- Unikaj słodyczy – ty je lubisz, ale swoje zęby zepsujsz je skraśnięci na nich wideo.
- Gdywiesz się żarówką, od maszynki nie zrobisz się pomarańczowym, a mleko nie zmieni się w bawankę!

4 Czym się żywią ssaki

1. Obserwuj w lusterku swoje zęby. Weź dużą gumę do żucia i odcisnij na niej swoje zęby. Porównaj odcisk zębów z rysunkiem.

- Napisz w odpowiednim miejscu obok rysunku następujące nazwy zębów ssaka: siekacze, kły, zęby przedtrzonowe, zęby trzonowe.
- Uzupełnij numerację zębów na rysunku.

W karcie pacjenta stomatologu oznaczają zęby w następujący sposób:
1⁶ – szóstka prawa góra, 1⁷ – jedynka lewa góra,
1³ – trójka prawa dolna, 4⁴ – czwórka lewa dolna.

- Rozszyfruj oznaczenia i napisz ich objaśnienia.

5¹ .....
L⁸ .....
F⁷ .....
2³ .....

65.

- Mirówkożer workowaty ma 52 zęby – najwięcej ze wszystkich ssaków –

22 – czytaj 6

Lisiczki

- Lisiczek
- Nie pod...
- Lisiczko! Lisiczko! Ewentuska tańca chuda!
- No, bo polowanie nie zawsze się uda!
- Lisiczko! Lisiczko! powodzenia życie!
- Pa! dzisiaj odwieź nocą wasz kurniczek. Są tam thustę gąski i jedenina kurka!...
- Dobrze, że wiem! Spuszczę na noc Burka!
- Burek cię przegoni, ty lisiczko rudi!
- To czemu się żalisz, że ja taką chuda??!

Maria Kownacka

- Alternatywne zadanie pisemne (patrz z. 3. w Podręczniku Olka oraz zapis w dzienniku p. 3.): Pisanie swobodnego tekstu na podstawie ilustracji i wiersza *Lisiczka pt. Czy kurki uratują swoje piórka, a lisiczka zostanie wegetarianką?*

54.

- Jak sądzisz, czy lis mógłby zostać przyjacielem człowieka?
- Jak mógłby przebiegać Twoja rozmowa z dwojnie wybranym zwierzęciem?

Czy wiesz, co jesz

Zapis w dzienniku

1. Racjonalne odżywiane się – planowanie posiłków.
2. Mnożenie w pamięci liczb dwu- i trzycyfrowych.
3. Walory zdrowotne witamin – prezentacja w dowolnej formie.

Środki dydaktyczne

s. 60. i 61. w *Podręczniku Olka*, s. 67. i 68. w *Kartach pracy* część 3., opowiadanie Flory Bresciani Nicassio Krucha sałatka s. 56. w *Wypisach*, książki kucharskie, opakowania po produktach spożywczych

Sytuacje edukacyjne

- ✓ *Podręcznik Olka* s. 60. i 61.
- ◆ Oglądarkie zgromadzonych w klasie opakowań różnych produktów i zwrócić uwagę na skład i konserwanty, np. oznaczenie E na etykietach, wartości odżywcze. Sprawdzanie opakowań czipsów – szukanie informacji o witaminach i wartościach odżywczych itp.
- ◆ Porównanie składu i wartości odżywczych słodkiego napoju gazowanego i soku. Odczytywanie wagi produktów. Wyrażanie jej w dekagramach i gramach.
- ◆ Gromadzenie wiadomości o innych mniej znanych witaminach i wpisanie do zeszytów informacji na ich temat.
- ✓ *Karty pracy* s. 67.
- ✓ Opowiadanie Krucha sałatka s. 56.
- ◆ Wypowiadanie się na temat urozmaicania posiłków, stosowania przypraw do potraw, zwłaszcza świeżych przypraw ziołowych.
- ✓ *Karty pracy* s. 68.

Mój jadłospis

Zapis w dzienniku

- Układanie jadłospisu dla określonej grupy osób – obliczanie kaloryczności posiłków.
- Pisownia wyrazów z ó.
- Dodawanie i odejmowanie liczb wielocyfrowych – koszt zaplanowanego posiłku.

Środki dydaktyczne

s. 62. i 63. w *Podręczniku Olka*, s. 69. i 70. w *Kartach pracy* część 3., opowiadanie Ilse Kleberger *Sztuka gotowania* s. 57. w *Wypisach*, opakowania po produktach spożywczym, książki kucharskie, tabele określające wartość kaloryczną na potraw

Sytuacje edukacyjne

- ✓ Tekst *Sztuka gotowania* s. 57.
- ✓ *Podręcznik Olka* s. 62. i 63.
- ◆ Układanie dietetycznych zestawów pokarmowych urozmaicanych różnymi produktami zależnie od pory roku. Wskazana byłaby rozmowa z szefem kuchni, dietetykiem (dietetyka to dyscyplina nauki, która opisuje, co, kiedy i komu polecić do jedzenia).
- ◆ Wybór przepisu, który dzieci będą przygotowywać następnego dnia – powinny zwrócić uwagę na dostępność produktów, ich koszt, możliwość przygotowania potrawy w klasie. Opisanie wartości odżywczych wybranej potrawy, jej wartości energetycznej, kosztu przygotowania określonej ilości wybranej potrawy.
- ◆ Czytanie jadłospisów przyniesionych przez uczniów i nauczyciela. Ustalanie, o jakiej porze roku przygotowany jadłospis może być stosowany. Określanie wartości kalorycznej posiłków.
- ✓ *Karty pracy* s. 69. i 70.
- ◆ Układanie i zapisywanie jadłospisu oraz obliczanie wartości kalorycznej całodziennego posiłku. Postugiwanie się tabelami określającymi wartość kaloryczną potraw.

- Zorganizowanie wycieczki do szkolnej stołówki, zwiedzanie kuchni i wywiad z osobami przygotowującymi potrawy.

57. gotowania

„Potrus niespokojnie kręcił się w łóżku. Jutro on będzie musiał gotować. Tylko co i jak? Jeśli nic nie ugurtaj, rodzeństwo go wyśmieje, a Brygida powie: „Widzisz, jednak nie potrafiła gotować, jesteś jeszcze za mały”. Lecz nagle wpadł na pewien pomysł i wkrótce zasnął uspokojony. (...)

Punktualnie w porze obiadu wyrwał głowę w białej czapce kucharskiej z drzwi wozu i zwołał, by przysiąść jeść. Promieniał. – Co masz dobrego, Potrusiu? – spytał Janek. (...)
Podane zostało pięćwiersze dianie.

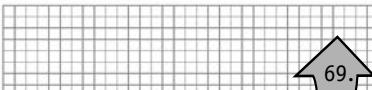
- Napisz kilka tytułów znanych ci książek kucharskich. Wypisz z jednej z nich najbardziej interesujący przepis na mleczną potrawę (z. 1.).

Mójjadłospis

1. Ułóż dla siebie jadłospis składający się z potraw wymienionych w tabeli. Podkreśl trzema różnymi kolorami nazwy dań na śniadanie, obiad i kolację.

100 g (10 dag)	kcal	100 g (10 dag)	kcal
frytki	320	zapełnianka ziemniakowa i mięsa	240
satatka z zielonym groszkiem	33	mięska flaszka/pierogi z mięsem	250
bulka	60	hamburger	260
dżem	150	schab pieczony ze śliwkami	380
parczek/drożka bulka	250	klops mięsny z jajkiem	200
satatka wiśniowa z truskawką	150	patowki drobiowe	260
satatka z kefitem	100	kotlet mielony	230
omlet naturalny	180	makaron	83
jajka sadzone na bekonie	280	kasza jęczmienna	70
Kafafon	22	krupnik z mięsem	270
twarog tłusty	160	zupa pomidorowa z ryżem	264
plakat owsiane na mleku	150	zupa grzybowa	150
ryba duszona	120	kotkał truskawkowy	56
kura gotowana w warzywach	130	najpój z jabłek	45
banan	50	satata	10

a. Oblicz, ile kalorii dostarczyłeś dziennie organizmowi, jeśli 10 dag określonej potrawy zawiera podaną w tabeli liczbę kalorii.

69.

b. Ciężko pracujący fizycznie mężczyzna spala dziennie 4500 kalorii. Co i jaką ilość musi zjeść, aby zaspakoić potrzeby energetyczne organizmu?

● Zadania dodatkowe:

- Ile potrzeba poszczególnych produktów, żeby nakarmić 10 ciężko pracujących ludzi? Utrwalanie mnożenia przez 10 liczb 2-i 3-cyfrowych.
- Oblicz, ile kilokalorii ma 1 hamburger. Ile jabłek mógłbyś zjeść zamiast niego, wiedząc, że 1 jabłko ma 50 kcal?
- Dorośli, odchudzając się, często stosują dietę „1000 kalorii”. Napisz, ile i jakich produktów może wchodzić w jej skład.

Każdy człowiek ma inne zapotrzebowanie na energię czerpaną z pokarmów. Zależy to od wieku, wagi i wykonywanej pracy. Do oznaczania zapotrzebowania stosuje się kilokalorie (kcal).

63.

Wiek/ praca	lata	dziewczęcy/kobiecy kcal	chłopcy/męskoczyli kcal
	1-3	1300	1300
	4-6	1700	1700
	7-9	2100	2100
	10-12	2300	2300
	13-15	2600-2800	2600-2800
	16-20	2500-2700	2500-2700
praca lekka	21-59	2100-2300	2400-2600
praca umiarkowana	21-59	2400-2800	2800-3200
praca ciężka	21-59	2900-3200	3500-4000
	21-64		

- Zimne, gorące, letnie, chłodne: letnie wakacje, zimny bufet, zimne (gorące, chłodne) mleko, gorące pozdrowienia, gorąca (zimna, chłodna) zupa, letni domek, letni kompot, letni deszcz, chłodny (gorący, zimny) napój, chłodne powitanie (z. 1.).

- Sprawdź, ile kalorii ma twój ulubiony batonik. Wiedząc, ile kalorii potrzebuje twój organizm, oblicz, ile takich batoników mógłbyś zjeść w ciągu dnia, nie jedząc nic innego. Czy podoba ci się taka dieta? (z. 4.)

2. Odgadnij, co to jest. W każdym odgadniętym wyrazie występuje taka sama litera.

kompot lub rozcierany sok – .....
mieszanka świeżych warzyw z przyprawami na śniadanie, czasem ze szczyptą drobiu – .....
z serem, mięsem, grzybami, ruski – .....
popularne zielone warzywo – .....

70.

a. Poproguj odgadnięte wyrazy ze względu na pisownię. Narysuj odpowiednią tabelę i wpisz do niej poprzedzone wyrazy. Do każdej grupy dopisz inne wyrazy z ö.

4. Dokoncz zdanie.

Czwarcie dziecko w Polsce odżywia się nieprawidłowo: spożywa za dużo słodkich batoników, gazowanych napojów i chipsów, a za mało .....

Odżywiajmy się zdrowo

Zapis w dzienniku

1. Układanie i pisanie regulaminu konkursu.
2. Zdrowa żywność – potoczne i słownikowe znaczenie związku wyrazowego.
3. Przygotowanie kosztorysu potrawy na podstawie ilości i cen poszczególnych produktów.

Środki dydaktyczne

s. 64. i 65. w *Podręczniku Olka*, opowiadanie Małgorzaty Strękowskiej-Zarembi *Wystrzałowy przepis* s. 58. w *Wypisach*, książki z przepisami kulinarnymi, narzędzia i składniki do wykonania potraw wybranych przez nauczyciela i uczniów poprzedniego dnia, opakowania produktów spożywczych, także tych ze sklepów ze zdrową żywnością

Sytuacje edukacyjne

- ✓ Tekst *Wystrzałowy przepis* s. 58.
- ✓ *Podręcznik Olka* s. 64. i 65.
- ◆ Opracowanie regulaminu konkursu na wzór regulaminu z *Wiadomości Olka*. Rozważenie możliwości przeprowadzenia go w klasie, wtedy:
  - ułożenie przepisu na sałatkę lub inną potrawę wykonaną w klasie z uwzględnieniem ilości wykorzystanych produktów;
  - zebranie i zapisanie uwag o walorach smakowych potrawy i sposobie jej wykonania;
  - obliczanie kosztów potrawy przygotowanej w klasie – wykorzystanie cennika produktów, które zostały użyte; ustalenie, jaka ilość danego produktu została wykorzystana, i obliczenie kosztu poszczególnych składników.
- ◆ Oglądanie zgromadzonych w klasie opakowań lub produktów z oznaczeniami *zdrowa żywność*. Odczytywanie informacji znajdujących się na opakowaniach. Wyjaśnienie znaczenia wyrażeń *żywność ekologiczna, zdrowa żywność*.

Uwaga

Zdrowa żywność to produkty roślinne i zwierzęce, które dostarczają człowiekowi potrzebnych do życia witamin, soli mineralnych, białka, tłuszczy i węglowodanów. Produkty te powinny być wyhodowane bez użycia nawozów sztucznych, chemicznych środków ochrony roślin oraz przetwarzane bez konserwantów.

● O czym powiemy, że jest zdrowe? Zdrowy tzn. nie-zepsuty lub korzystny dla zdrowia. Jest to także termin z dziedziny spożywczej, ekologicznej.

Na surówkach należałoby wybierać warzywa zdrowe, świeże i młode! Należy je starannie myć i cienko obierać, ponieważ witaminy znajdują się tuż pod skórą.

Co dzieci powinny jeść:

- marchewki, aby miały sokoli wzrok;
- twarozek i serki, żeby nie spleśniły „piesz dzisławie sęby”;
- ryby i mięso wołowe, by były silne jak tury;
- porzeczkę i pomarańcze, aby nie kichały jak z armaty.

Zadania i pytania

1. Wyjaśnij znaczenie określenia „zdrowa żywność”. Jakie produkty zaliczane do zdrowej żywności można kupić w miejscowości, w której mieszkasz?
2. Jakie warunki powinna spełniać plantacja, żeby mogło być powleklej? Ję uprawia się tam zdrowa żywność?
- a. Które z warunków wymienionych przez ciebie spełnia plantacja przedstawiona na ilustracji?
3. Zapros do współpracy dwie osoby. Ustalcie zasady konkursu na zdrową potrawę. Przygotujcie plan pracy i podzielcie się obowiązkami.

– O, popatrz, przepis na ozór zapiekany w sosie beszamelowym, aż słinka leci, robila go ciocia Zosia. A jakie soсы przyrządała, geste ze śmiertaną albo z mają i tłuszczykiem...

W końcu dziadek wybrał dla mnie wystrzałowy przepis:

Przepis na zrazy zanurzone w słoniną paprykową

Składniki: 75 dg mąka bez koci, 10f. 20 dg słonina, papryka, tłuszcz, mąka, cebula, lili biskwieta.

1. Mięso i słoninę pokroć na równe porcje, mięso położyć na cienkiej płacie.
2. Słoninę ułożyć na misce, posypać solą i papryką.
3. Zanurzyć zrazy omyzione mąką i obłasztymi rumianem, wkładając na rozgrzany tłuszcz. Po umieszczeniu przezeń do roliny.
4. Na tłuszczu lekko przyrumienić cebule, włożyć do misza, dodać odrobiny wody. Dosiąć do miękkości.
5. Gdy mięso zmieści, sos podgrzewać pożartą mąką, dodać przyprawy.

Podawać z klinkami obficie połany tym tłuszczem lub ziemniakami z sosem.

– Dziadku, ja potrzebuję przepisu na zdrową potrawę! – zawołałem zrozpaczyony.

– Do zrazów możesz podać zdrową surówkę, tylko wymyśl przepis – spokojnie odpatrzył dziadek.

Małgorzata Strykowska-Zaremba

1. Na czym polega oryginalność przepisu Olka? Czy zadziwi nim koleżanki?
2. W książkach kucharskich występują nazwy potraw, które wydają ci się najdziwniejsze. O czym informują te nazwy?

64.

Odżywiamy się zdrowo

Możesz biorąć udział w konkursach. Niektóre są oryginalne, np. konkurs na najzdrowszą potrawę.

Warunki konkursu są następujące:

- uczestnicy przygotowują potrawę według własnego przepisu;
- częstują gości na widowni;
- jury ocenia i przyznaje punkty;
- widownia przyznaje punkty, głosując oklaskami.

Dodatkowo trzeba zareklamować swoje danie i przekonać jury, że potrawa jest zdrowa. Zdrowi powinni być ci, którzy ją zjadą, prawda?

- Zielona herbata wzmacnia szkliwo zębów i zapobiega próchnicy.
- Jabłka utatwiąją zaspypanie, podnoszą odporność na stres i poprawiają koncentrację.

64

Wystrzałowy przepis

– Dziewczęta uważają, że chłopcy nie wezmą udziału w konkursie na przepis na najzdrowszą potrawę, bo są leniwi. Przekonają się, że tak nie jest, gdy zobaczą moj przepis!

- Zeby
- sowiedzi
- Bom
- Dlugi
- Denia
- edpara
- Nic zd
- dziewcz
- edę mu
- kropce
- Posz
- Mam
- zauwazy

59.

● Należy zwrócić uwagę na kaloryczność potrawy przygotowanej wg wybranego przez dziadka przepisu i szkodliwy wpływ smażonych potraw na zdrowie.

– No to od razu przebierz się za biedronkę – odpatrta.

Otworzyłem książkę kucharską, ale nawet nie spojrzałem na spis treści, bo pomyślałem, że każdy ma w domu podobną książkę i pewnie do niej zajrzy. A potem się okaza, że pół klasy przygotowało taki sam przepis jak moi.

– W szafie na strychu leży książka kucharska twojej prababci, i mojej mamy. Przymiesią ją. Na pewno znajdziesz w niej jakiś przepis, którego dziewczyny nie znają.

Odetchnąłem z ulgą. „Dziadek znajdzie przepis, a ja tylko go piszę i wygram!” – myślałem. Jednak cieszyłem się za wcześnie.

Dziadek przeglądał książkę jak jakiś album ze zdjęciami. Zamiał zuknąć przepisu na zdrową potrawę, wspominal różne cieście, babice i stryjki, które „gotowały tak, że palce lizą”. Na domiar złego przepisy w jego książce były dzienne: na potrawy z baraniny, i koniny i prawie wszystkie smażone na tłuszu.

59

65

Szkolny bufet

Zapis w dzienniku

1. Rysowanie planu budynku szkolnego – rozmieszczenie poszczególnych pomieszczeń.
2. Układanie zbiorczego arkusza informacji na podstawie ankiet – zliczanie głosów.
3. Układanie i pisanie tekstów reklamowych.

Środki dydaktyczne

s. 66. i 67. w *Podręczniku Olka*, s. 71. i 72. w *Kartach pracy* część 3., opowiadanie Gösty Knutsson *Tu czuć dyrektorskim generałem* s. 60. w *Wypisach*, papier do rysowania planu budynku szkolnego i sporządzania ankiet

Sytuacje edukacyjne

- ✓ *Podręcznik Olka* s. 66. i 67.
- ◆ Wypowiadanie się na temat pomieszczeń szkolnych i ich przeznaczenia. Opisywanie położenia sal lekcyjnych, gabinetów, świetlicy, sklepiku, stołówki (miejscza przygotowywania, zamawiania, spożywania posiłków w szkole). Rysowanie w parach (grupach) na dużych arkuszach papieru planu poszczególnych kondygamacji. Refleksje dzieci na temat funkcjonalności pomieszczeń, przedstawianie własnych pomysłów na zmianę funkcji niektórych pomieszczeń.
- ◆ Nauczyciel może przygotować zabawę albo opracować z uczniami projekt *Jak zorganizować bufet szkolny*. Przygotowanie ankiety wg wzoru z *Podręcznika Olka* s. 67. i przeprowadzenie badania na terenie klasy lub szkoły.
- ◆ Opracowanie ankiet – uporządkowanie zebranych informacji. Przystąpienie do działań wynikających z badania:
  - przygotowanie projektu szkolnego bufetu, jeśli są takie oczekiwania, wybieranie odpowiedniego miejsca i nazwy;
  - poszukiwanie innych sposobów zaspakajania uczniowskich potrzeb.
- ✓ *Karty prac* s. 71. i 72.
- ✓ Opowiadanie *Tu czuć dyrektorskim generałem* s. 60.
- ◆ Dalsze działania będą uzależnione od możliwości szkoły, pomysłowości nauczyciela, zaangażowania rodziców. Może się okazać konieczne rozłożenie tej pracy na dwa dni.
- ◆ Alternatywne działanie:
  - planowanie posiłku na świeżym powietrzu;
  - układanie jadłospisu na piknik, biwak, wycieczkę.

8 Szkolny bufet

Od dwóch lat jestem przewodniczącym samorządu klasowego, ale nigdy nie otrzymałem tak ciekawej propozycji, jaką mieli wata Rafat.

66.

● Wybieranie nazwy dla bufetu organizowanego we własnej szkole.

- Zamiana złotych na grosze i wykonywanie obliczeń na liczbach czterocyfrowych. Dzielenie liczb przez liczbę 10 oraz mnożenie przez 7 i 10. Rysowanie odpowiedniej tabeli w celu wprowadzenia danych i obliczenia wyników – tworzenie arkusza z danymi (z. 1.).
- Na co dzieci mogą przeznaczyć pieniądze ze sprzedaży śniadaniowych niespodzianek? Na co ty byś je przeznaczył?

- Rozmowa na temat, w jakich miejscach dzieci lubią jeść: w barach, bufetach, restauracjach, w domu, u babci itp. Czy podaje się tam zdrową żywność?

● Dostosowanie zestawu pytań do potrzeb własnej szkoły.

musimy na początku zadać, czy są chętni, żeby kupować tu, czy mamy sprzedawać. W tym celu przeprowadzimy ankietę. Na jej podstawie poznamy potrzeby naszych przyszłych klientów.

ANKIETA
skierowana do przyszłych klientów bufetu śniadaniowego

1. Czy śniadanie podczas pobytu w szkole?

TAK NIE

2. Co najczęściej jedzą na śniadanie?

A. bułki z serem
B. rogalik z dzemem
C. surowek z jajeczkami

3. Co najczęściej pijesz w czasie przerwy śniadaniowej?

A. mleko
B. sok (jakiego?) .....
C. herbatka

8 Szkolny bufet

1. Dzieci z klasy III postanowiły przygotować śniadaniowe niespodzianki. Ustalily, że będą to koreczki rzodkiewkowo-serowe i kociątki owocowe.

71.
2 szt.
rzodkiewek
2 dag
sera żółtego

½ jabłka
¼ gruszki

Oblicz, ile produktów potrzeba na przygotowanie 40 porcji każdego zestawu.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

b. Oblicz, ile musi kosztować każdy zestaw, jeśli wieś, że:

- rzodkiewki wlażą się w pęczek po 10 sztuk, jeden pęczek kosztuje 1,50 zł;
- 1 kg żółtego sera kosztuje 16 zł;

Tu czuć dyrektorskim generaliem (fragment)

(...) Kelner podał każdemu kartę.

– Ja zamawiam kwaśne mleko – powiedział skwaszony generalny dyrektor z cyzonem i grzankami. Do tego dwa sucharzy. Potem ziem jajko na twardo, które ma być gotowane cztery i pół minuty – ani dłużej, ani krócej. Potem kawę w dużej filiżance, cztery kawałki cukru, śmiertanek i ciasnika bez kremu.

„Jedzenie w wagonie kwaśno-mleczne jest bardzo skomplikowane” – myślał Nalle, kręcąc i obracając jadalispisem.

– A pan szampan co sobie zyczy? – spytał kelner.

Nalle podniósł wzruszony głos.

– Aha, chodzi o mnie. Więc dobrze... Ach, no tak... Zaraz, hm... A co w ogólku można dostarczyć?

– To, co w karcie – odpali kelner stłokko-kwaśnym głosem.

Biedny niedziwiadek – nie umiał przecież czytać! Kręcił i obracał kartę, podnosząc ją i opuszczając.

– A wiec... Pan zyczy? – nagle zapomniał kelner.

– Mhm... – mruknął Nalle.

– Wszystko, co działo Nalle.

Kelner przybyły wyniosły wyraz twarzy.

– Cös do pieci? – zapytał.

– Zupa jagodowa – zamówił Nalle.

Po chwili jedzenie zjawili się na stole.

– Zupa jagodowej nie było – oznajmił kelner. – Zamiast tego jest marmolada z borówkami, jeśli to odpowiadają.

Odpowiadało znakomicie.

– Wszystko, co działo Nalle, to dobre urządzenie. (...)

– Kelner, placić! – odezwał się generalny dyrektor, (...)

– Tu się płaci? – szepnął Nalle do Lotty.

– Oczywiście. Lecz bądź spokojny, zapłacę za ciebie.

– Kelner, Lotta plac! – zawołał niedziwiadek, machając lapa. (...)

Gösta Knutsson
„Nalle wesoły niedziwiadek”

1. Dlaczego niedziwiadek miał kłopot ze złożeniem zamówienia?

2. Które dane wymienione w opowiadaniu umiejętności były w ofercie bufetu szkolnego?

A może marzyły inne propozycje?

Nalle – czytał nelli

Skąd się biorą te pyszności

Zapis w dzienniku

- Układanie wypowiedzi pisemnej na podstawie przeczytanego tekstu.
- Ćwiczenia słownikowe – tworzenie przysłówków odprzymiotnikowych.
- Mnożenie liczb czterocyfrowych przez jednocyfrową.
- Wykonanie mazurka wg przepisu (lub dowolnych ozdób świątecznych).

Środki dydaktyczne

s. 68. i 69. w *Podręczniku Olka*, s. 58., 73. i 74. w *Kartach pracy* część 3., opowiadanie *Boski smakołyk* s. 61. w *Wypisach*, mapa świata, album *Świat wokół mnie*, albumy roślin egzotycznych, nasiona lub owoce roślin egzotycznych, składniki potrzebne do wykonania mazurka wg przepisu ze s. 69. w *Podręczniku Olka*, jajka ugotowane na twardo, plastelina do wykonania pracy plastycznej, nagranie piosenki *Pisanki*, tekst *Ciekawostki o kakao* (w *Przewodniku* s. 176.)

Sytuacje edukacyjne

- ✓ Tekst *Boski smakołyk* s. 61.
- ✓ *Podręcznik Olka* s. 68. i 69.
  - ◆ Rozmowa na temat produktów, których się używa do świątecznych przysmaków. Wyszukiwanie informacji o roślinach egzotycznych, których owoce lub nasiona wykorzystujemy w kuchni. Wskazywanie na mapie świata miejsc ich upraw.
  - ◆ Wykonanie świątecznego mazurka wg przepisu podanego w *Podręczniku Olka* na s. 69. lub wg przepisu wybranego spośród wcześniej zgromadzonych przez dzieci i nauczyciela. Zwrócenie uwagi na dokładne ważenie potrzebnych składników – zamiana miar wagi.
- ✓ *Karty pracy* s. 58.
  - ◆ Słuchanie i nauka piosenki *Pisanki*. Przygotowywanie materiałów potrzebnych do wykonania pisanek różnymi technikami. Wykorzystanie plasteliny do zdobienia jaj, wykonania innych wielkanocnych symboli, np. baranka.
- ✓ *Karty pracy* s. 73. i 74.
  - ◆ Można znaleźć przedmiot o wadze orzecha kokosowego (1,5 kg), aby łatwiej wyobrazić sobie jego ciężar.
- ✓ Tekst *Ciekawostki o kakao* s. 176.
  - ◆ Odszukiwanie na mapie świata miejsc uprawy kakaowców. Pisanie nazw państw.

- Znalezienie informacji o tym, ile obecnie kosztuje królik, żeby stwierdzić, ile warte było ziarno kakaowca.

ciast: kruchego, biszkoptowego, makaronikowego, marcepanowego i przekąski smakowitościami. Mazurki mają też różne kształty. Po upieczeniu dekoruje się je według własnego pomysłu.

Przepis kulinarny – również przepis na mazurkę – to:
 - spis składników w określonej ilości;
 - spis czynności, które trzeba wykonać;
 - informacja o czasie pieczenia i temperaturze;
 - pomyśły na podanie potrawy.

Przepis na masę do mazurka bakalowego

I wariant – egzotyczny
• 50 g smażonej skórki pomarańczowej

II wariant – krajowy
• 50 g moreli lub obiegów gotowanych jabłek

- Ile będą kosztowały daktyle zebrane z innej liczby owoców costanów (z. 2.)?

Skąd się biorą te pyszności

1. Wielki kokosowe to wysuszony mały orzech palmy kokosowej. Jeden gram kosztował 10 zł. Ile kosztują 100 gramów na dekagramy? Oblicz, ile

stylu. Oblicz, ile owoców daktyli jest w:

73.

- Głośne czytanie przez nauczyciela poszczególnych akapitów tekstu. Po przeczytaniu pierwszego akapitu dzieci relacjonują, co zapamiętały, następnie wyszukują te informacje w tekście, aby sprawdzić, czy się nie pomyliły. To samo powtarzamy po przeczytaniu drugiego i trzeciego akapitu. Aby dać możliwość wypowiedzenia się wszystkim dzieciom, możemy kilkakrotnie powtórzyć czytanie.
- Układanie pisemnej wypowiedzi na temat: Czego nowego dowiedziałeś się na temat kakao?

68. Skąd się biorą te pyszności

Rafał jest niesamowity! Dzięki niemu mamy bufet śniadaniowy. Ale nie tylko śniadania kupujemy w bufecie. Nasz kierownik – Rafał – potrafi zacheźić klientów do zakupów jak w supermarketie. Na przykład przed świętami wielkanocnymi przygotował plakat:

Mazurek wielkanocny

Reklama na mazurku wielkanocnym

Po prostu chleb

Zapis w dzienniku

1. Co z czego wytwarzamy – od ziarna do chleba.
2. Przekształcenie tekstu ze względu na formę czasownika.
3. Zamiana jednostek masy: dag, kg, q, t – działania na liczbach czterocyfrowych.

Środki dydaktyczne

s. 70. i 71. w *Podręczniku Olka*, s. 75. i 76. w *Kartach pracy* część 3., bajka Agnieszki Galicy *Bajeczka piekarska* s. 62. w *Wypisach*, różne gatunki chleba, różne ziarna zbóż, których używa się do wypieku pieczywa, opakowania po produktach zawierające informacje dotyczące gatunku mąki itp., etykiety z pieczywą, tekst Elżbiety Brzozy *Po prostu chleb* (w *Przewodniku* s. 177.), *Gry i zabawy w szkole* Doroty Bąk

Sytuacje edukacyjne

Uwaga

Możemy nawiązać do wcześniej organizowanej wycieczki (wycieczek) lub odbyć ją teraz: do młyna, piekarni, ciastkarni lub punktu sprzedaży produktów mącznych. Gromadzimy słownictwo dotyczące rodzajów mąki i produktów mącznych, ustalamy etapy przetwarzania ziaren zbóż.

- ✓ Tekst *Bajeczka piekarska* s. 62.
- ✓ Podręcznik *Olkas* s. 70. i 71.
- ◆ Wyróżnianie rodzajów mąki oraz nazw zbóż, z których się ją otrzymuje. Określanie i zapisywanie rodzajów chleba, w zależności od tego, z jakiej mąki jest wypiekany. Określanie smaku i zapachu ze względu na stosowanie różnych dodatków.
- ✓ Tekst *Po prostu chleb* s. 177.
- ◆ Wypowiadanie się uczniów na temat polskich zwyczajów i obrzędów związanych z chlebem: witanie chlebem i solą, dożynki kończące zbiory zbóż, podawanie chleba i soli nowożeńcom jako symbol dostatku i sytości itp.
- ✓ Karty pracys. 75. i 76.
- ◆ Odczytywanie i zapisywanie na kartkach wagi i ceny z opakowań i etykietek umieszczanych na pieczywie.
- ◆ Przeliczanie i porównywanie w zeszycie różnych sposobów określania masy wyrażonej w jednostkach wagi. Waga bochenków chleba podawana często w gramach zachęca do określenia, jaka to część kilograma i ile to dekagramów, a nawet do zapisu w postaci ułamka zwykłego lub dziesiętnego. Ziarno zaś przechowywane jest w dużych ilościach określonych w tonach.

● Czy chleb można podarować komuś w prezencie? Czym jest chleb dla głodujących? (z. 3.)

po prostu citab

1. Staś opowiedział nam, że jego wujek pieczy chleb ekologiczny. A Dorota podała nam przepis na chlebek, który jada Teresa.

Składniki: 20 dag mąki gryczanej, 20 dag mąki ryżowej lub kukurydzianej, 3 dż. drożdż., sól, 3 łyżeczk. cukru, 3 łyżki oleju, ok. 400 ml letniej wody lub mleka.

Wymieszać szpikle składniki, dodać olej. Wlać taką ilość ciepłej wody lub mleka, by w czasie mikowania powstało dość gęste ciasto. Z ciasta uformować kulę, zwilżyć wodą, odstawić w ciepłe miejsce. Uformować chlebek, ułożyć na blacie, poroztańczyć do wyrośnięcia. Wysiąść do piekarnika nagrzanego do temperatury 250°C na 60 min. co jakiś czas zwilzać wodą.

Uwaga! Świeży chlebek jest wilgotny, ale już kilka godzin po upieczeniu staje się twardy i niesmaczny. Najlepiej wiec świeże pokroić na kromki, zamrozić i odgrzewać w tosterze lub w piekarniku.

a. Podkreśli w tekście czasowniki i powiedź, w jakiej formie zostały użyte.

b. Przepisz tekst zaczyniony na zlezione:

- podkreślone czasowniki zmień w wzór: wymieszać - wymieszał;
- użyj wyrazów: najpierw, potem, następnie, na koniec.

● Powtórzenie pisowni wyrazów z *psz*, *ksz*.

Bajeczka piekarska

Dawno, dawno temu, za górami, za lasami, aż na Śląsku, w mieście Pieckary, żył sobie piekarz pan Mączek. Codziennie wstawali w świecie i piekli chleb, biali podłużny i czarny podłużny, biali i czarny, biali i czarny, z mąki białej i razowej.

Musiał się spieszyć i uwijać, bo już od rana pod piekarnią stali ludzie i czekali na świeże i pachnący chleb.

I gdy tylko piekarz Mączka sprzedał wszelkie białe chleby i razowe chleby, musiał się znów zabrać do pracy i piec chleb białej i razowej na kolację dla swojej rodziny.

Pewnego dnia przyszły do piekarni dzieci panu Mączki - miał ich aż sześcioro - i zaczęły marudzić:

- Tato, już nam się zdzieli ten chleb.

- Jak może zdzielić się chleb - zdziwił się piekarz - taki pyszny, pachnący i chrupiący?

- Ale zawsze jest taki sam - marudziły dzieci.

- A co będziecie jeść na kolację? - spytał piekarz Mączka.

Upiecze nam jakiś inny chleb - proszyły dzieci.

Pan Mączka przyjrzał się swoim dzieciom, które bardzo kochał, pomyślał chwilę i powiedział:

- Dobrze, dla każdego z was upiecę coś innego - i zabrał się do robót.

A dzieci przyglądały się uważnie, co robi ich tata.

- Dla Bartka zrobić chlebek okrągły jak jego bukietka.

- A dla Zosi upiecę chalatkę zapłecioną tak jak ja.

Po chwilę chalatkę była gotowa, a pan Mączka z waleczek, a z waleczków kółka.

- To będą obwarzanki dla Martysia-strojniśki, mozwiesić na sztyi jak korale.

Martysia była bardzo zadowolona z rumianych sznurku.

- A ja, a dla mnie? - dopytywał się Antos.

- Ja, a dla mnie? - dopytywał się Antos.

71.

W kuchni powstaje mąka

pozornie ziarno trzeba oczyścić, a następnie zemleć. Dzisiaj robi się to całkowicie mechanicznie. Co to znaczy czyszczenie ziarno?

Najpierw maszyna usuwa nasiona chwastów, kłoski, kamki itp.

specjalnych szczotek.

- Cześć też przepatlować się ziarno wzdłuż bruzdk i usuwa resztki brudu.

- Czasem, w zasadzie zawsze,

Dobra i zdr

potykały

razu użycia

pomieszcze

75.

W kuchni powstaje mąka

pozornie ziarno trzeba oczyścić, a następnie zemleć. Dzisiaj robi się to całkowicie mechanicznie. Co to znaczy czyszczenie ziarno?

Najpierw maszyna usuwa nasiona chwastów, kłoski, kamki itp.

specjalnych szczotek.

- Cześć też przepatlować się ziarno wzdłuż bruzdk i usuwa resztki brudu.

- Czasem, w zasadzie zawsze,

Dobra i zdr

potykały

razu użycia

pomieszcze

76.

W kuchni powstaje mąka

pozornie ziarno trzeba oczyścić, a następnie zemleć. Dzisiaj robi się to całkowicie mechanicznie. Co to znaczy czyszczenie ziarno?

Najpierw maszyna usuwa nasiona chwastów, kłoski, kamki itp.

specjalnych szczotek.

- Cześć też przepatlować się ziarno wzdłuż bruzdk i usuwa resztki brudu.

- Czasem, w zasadzie zawsze,

Dobra i zdr

potykały

razu użycia

pomieszcze

77.

W kuchni powstaje mąka

pozornie ziarno trzeba oczyścić, a następnie zemleć. Dzisiaj robi się to całkowicie mechanicznie. Co to znaczy czyszczenie ziarno?

Najpierw maszyna usuwa nasiona chwastów, kłoski, kamki itp.

specjalnych szczotek.

- Cześć też przepatlować się ziarno wzdłuż bruzdk i usuwa resztki brudu.

- Czasem, w zasadzie zawsze,

Dobra i zdr

potykały

razu użycia

pomieszcze

78.

W kuchni powstaje mąka

pozornie ziarno trzeba oczyścić, a następnie zemleć. Dzisiaj robi się to całkowicie mechanicznie. Co to znaczy czyszczenie ziarno?

Najpierw maszyna usuwa nasiona chwastów, kłoski, kamki itp.

specjalnych szczotek.

- Cześć też przepatlować się ziarno wzdłuż bruzdk i usuwa resztki brudu.

- Czasem, w zasadzie zawsze,

Dobra i zdr

potykały

razu użycia

pomieszcze

79.

W kuchni powstaje mąka

pozornie ziarno trzeba oczyścić, a następnie zemleć. Dzisiaj robi się to całkowicie mechanicznie. Co to znaczy czyszczenie ziarno?

Najpierw maszyna usuwa nasiona chwastów, kłoski, kamki itp.

specjalnych szczotek.

- Cześć też przepatlować się ziarno wzdłuż bruzdk i usuwa resztki brudu.

- Czasem, w zasadzie zawsze,

Dobra i zdr

potykały

razu użycia

pomieszcze

80.

W kuchni powstaje mąka

pozornie ziarno trzeba oczyścić, a następnie zemleć. Dzisiaj robi się to całkowicie mechanicznie. Co to znaczy czyszczenie ziarno?

Najpierw maszyna usuwa nasiona chwastów, kłoski, kamki itp.

specjalnych szczotek.

- Cześć też przepatlować się ziarno wzdłuż bruzdk i usuwa resztki brudu.

- Czasem, w zasadzie zawsze,

Dobra i zdr

potykały

razu użycia

pomieszcze

81.

W kuchni powstaje mąka

pozornie ziarno trzeba oczyścić, a następnie zemleć. Dzisiaj robi się to całkowicie mechanicznie. Co to znaczy czyszczenie ziarno?

Najpierw maszyna usuwa nasiona chwastów, kłoski, kamki itp.

specjalnych szczotek.

- Cześć też przepatlować się ziarno wzdłuż bruzdk i usuwa resztki brudu.

- Czasem, w zasadzie zawsze,

Dobra i zdr

potykały

razu użycia

pomieszcze

82.

W kuchni powstaje mąka

pozornie ziarno trzeba oczyścić, a następnie zemleć. Dzisiaj robi się to całkowicie mechanicznie. Co to znaczy czyszczenie ziarno?

Najpierw maszyna usuwa nasiona chwastów, kłoski, kamki itp.

specjalnych szczotek.

- Cześć też przepatlować się ziarno wzdłuż bruzdk i usuwa resztki brudu.

- Czasem, w zasadzie zawsze,

Dobra i zdr

potykały

razu użycia

pomieszcze

83.

W kuchni powstaje mąka

pozornie ziarno trzeba oczyścić, a następnie zemleć. Dzisiaj robi się to całkowicie mechanicznie. Co to znaczy czyszczenie ziarno?

Najpierw maszyna usuwa nasiona chwastów, kłoski, kamki itp.

specjalnych szczotek.

- Cześć też przepatlować się ziarno wzdłuż bruzdk i usuwa resztki brudu.

- Czasem, w zasadzie zawsze,

Dobra i zdr

potykały

razu użycia

pomieszcze

84.

W kuchni powstaje mąka

pozornie ziarno trzeba oczyścić, a następnie zemleć. Dzisiaj robi się to całkowicie mechanicznie. Co to znaczy czyszczenie ziarno?

Najpierw maszyna usuwa nasiona chwastów, kłoski, kamki itp.

specjalnych szczotek.

- Cześć też przepatlować się ziarno wzdłuż bruzdk i usuwa resztki brudu.

- Czasem, w zasadzie zawsze,

Dobra i zdr

potykały

razu użycia

pomieszcze

85.

W kuchni powstaje mąka

pozornie ziarno trzeba oczyścić, a następnie zemleć. Dzisiaj robi się to całkowicie mechanicznie. Co to znaczy czyszczenie ziarno?

Najpierw maszyna usuwa nasiona chwastów, kłoski, kamki itp.

specjalnych szczotek.

- Cześć też przepatlować się ziarno wzdłuż bruzdk i usuwa resztki brudu.

- Czasem, w zasadzie zawsze,

Dobra i zdr

potykały

razu użycia

pomieszcze

86.

W kuchni powstaje mąka

pozornie ziarno trzeba oczyścić, a następnie zemleć. Dzisiaj robi się to całkowicie mechanicznie. Co to znaczy czyszczenie ziarno?

Najpierw maszyna usuwa nasiona chwastów, kłoski, kamki itp.

specjalnych szczotek.

- Cześć też przepatlować się ziarno wzdłuż bruzdk i usuwa resztki brudu.

- Czasem, w zasadzie zawsze,

Dobra i zdr

potykały

razu użycia

pomieszcze

87.

W kuchni powstaje mąka

pozornie ziarno trzeba oczyścić, a następnie zemleć. Dzisiaj robi się to całkowicie mechanicznie. Co to znaczy czyszczenie ziarno?

Najpierw maszyna usuwa nasiona chwastów, kłoski, kamki itp.

specjalnych szczotek.

- Cześć też przepatlować się ziarno wzdłuż bruzdk i usuwa resztki brudu.

- Czasem, w zasadzie zawsze,

Dobra i zdr

potykały

razu użycia

pomieszcze

88.

W kuchni powstaje mąka

pozornie ziarno trzeba oczyścić, a następnie zemleć. Dzisiaj robi się to całkowicie mechanicznie. Co to znaczy czyszczenie ziarno?

Najpierw maszyna usuwa nasiona chwastów, kłoski, kamki itp.

specjalnych szczotek.

- Cześć też przepatlować się ziarno wzdłuż bruzdk i usuwa resztki brudu.

- Czasem, w zasadzie zawsze,

Dobra i zdr

potykały

razu użycia

pomieszcze

89.

W kuchni powstaje mąka

pozornie ziarno trzeba oczyścić, a następnie zemleć. Dzisiaj robi się to całkowicie mechanicznie. Co to znaczy czyszczenie ziarno?

Najpierw maszyna usuwa nasiona chwastów, kłoski, kamki itp.

specjalnych szczotek.

- Cześć też przepatlować się ziarno wzdłuż bruzdk i usuwa resztki brudu.

- Czasem, w zasadzie zawsze,

Dobra i zdr

potykały

razu użycia

pomieszcze

90.

W kuchni powstaje mąka

pozornie ziarno trzeba oczyścić, a następnie zemleć. Dzisiaj robi się to całkowicie mechanicznie. Co to znaczy czyszczenie ziarno?

Najpierw maszyna usuwa nasiona chwastów, kłoski, kamki itp.

specjalnych szczotek.

- Cześć też przepatlować się ziarno wzdłuż bruzdk i usuwa resztki brudu.

- Czasem, w zasadzie zawsze,

Dobra i zdr

potykały

razu użycia

pomieszcze

91.

W kuchni powstaje mąka

pozornie ziarno trzeba oczyścić, a następnie zemleć. Dzisiaj robi się to całkowicie mechanicznie. Co to znaczy czyszczenie ziarno?

Najpierw maszyna usuwa nasiona chwastów, kłoski, kamki itp.

specjalnych szczotek.

- Cześć też przepatlować się ziarno wzdłuż bruzdk i usuwa resztki brudu.

- Czasem, w zasadzie zawsze,

Dobra i zdr

potykały

razu użycia

pomieszcze

92.

W kuchni powstaje mąka

pozornie ziarno trzeba oczyścić, a następnie zemleć. Dzisiaj robi się to całkowicie mechanicznie. Co to znaczy czyszczenie ziarno?

Najpierw maszyna usuwa nasiona chwastów, kłoski, kamki itp.

specjalnych szczotek.

- Cześć też przepatlować się ziarno wzdłuż bruzdk i usuwa resztki brudu.

- Czasem, w zasadzie zawsze,

Dobra i zdr

potykały

razu użycia

pomieszcze

93.

Historia chleba

Zapis w dzienniku

1. Porównywanie różnicowe liczb trzycyfrowych.
2. Pisownia nazw geograficznych i przynimotników od nich utworzonych.
3. Układanie zdarzeń w porządku chronologicznym.

Środki dydaktyczne

s. 72. i 73. w Podręczniku Olka, s. 77., 78. i 83. w Kartach pracy część 3., opowiadanie *Co to jest chleb?* s. 64. w Wypisach, mapa świata, mapa Afryki

Sytuacje edukacyjne

- ✓ Opowiadanie *Co to jest chleb?* s. 64.
- ✓ Podręcznik Olka s. 72. i 73.
- ◆ Wyszukiwanie Egiptu na mapie świata i na mapie Afryki. Gromadzenie informacji. Wskazywanie na mapie i czytanie nazw największych miast, rzek, pustyni, wzniesień.
- ✓ Karty prac s. 77., 78. i 83.

Uwaga

Poznawanie kształtu ostrosłupa. Narysowany kształt i podane wymiary mają pomóc uświadomić dzieciom wielkość budowli. Będzie to możliwe, jeśli odmierzymy 143 m czy 215 m na boisku, a na modelu ostrosłupa pokażemy tylko odpowiednie krawędzie.

Uwaga

s. 77. w Kartach pracy możemy wykorzystać jako wprowadzenie do XVII ośrodka tematycznego.

Co to jest chleb?

Kiedy ludzie zaczęli uprawiać zboże? W jaki sposób zaczęli piec chleb? Niestety, ludzie pierwotni nie zostawili o sobie wiele informacji. Uczniowie próbują więc odtwarzać ich życie, łącząc różne wiadomości o tamtych czasach.

Rodziny tworzyły wspólnie żyjące plemię. Mieszkali w jaskiniach znajdujących się blisko puszczy i stepów. Kiedy brakło miejsca, szukali roślin i korzeni nadających się do jedzenia. Okazało się, że również nasiona niektórych traw nadają się do jedzenia. Były to właśnie pierwsze zboże. Od tego czasu częściej zamieszkiwano w okolicach, gdzie rosły duże i gajdalej trawy. Siania trawy ludzie nauczyli się przypadkowo.

64. Pewnego dnia kobieta, wracając z zebranym ziarnem, potknęła się o obok jaskini i rozspylała je. Wybielała tyle, ile się udało, ale jeszcze sporo zostało na ziemi. Ziarna leżały dłuższy czas. Pokryły je ziemia, potem spadły deszcz i któregoś dnia zazielnila się trawa. Wszyscy dziwili się, dlaczego trawa wyrosła przed jaskinią. Może rozspalone ziarno miało z tym coś wspólnego? Rozspylano więc ziarno w innym miejscu i po jakimś czasie wyrosła trawa. Były to wiele wydarzeń w życiu człowieka sprzed tysiącleci, który odkrył wówczas umiejętności uprawy zboża. Był to początek rolnictwa.

- Porządkowanie dat (lat i wieków) dotyczących historii chleba.

- Tworzenie słowniczka wyrazów związanych ze starożytnym Egiptem i wyjaśnienie poszczególnych haseł.
- Przysłowia o chlebie: *Chleb płacze, gdy go darmo kraja. Kto pracuje, temu chleb smakuje. Gdy kromka chleba spadnie, podnieś i ucałuj ładnie.*

dzięki

ryzowych.

Powiedz, w jaki sposób utworzyłeś te liczby.

$$\begin{array}{r} L = 50 \\ \hline 40 & 50 & 60 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} C = 100 \\ \hline 90 & 100 & 110 \end{array}$$

2. Na ścianach piramid pozostały ślady rysunków wykonanych przez budowniczych oraz słady pisma. Odczytaj nazwę pisma starożytnego Egipcjan, zapisując liczby w kolejności od najmniejszej do największej. Każdej cyfrze przyporządkuj odpowiednią literę.

XXV	XII	CX	L	LX	XXIV	XXII	XCI	XL	XXXIII
O	H	Y	L	I	R	I	F	G	E
liczba	_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____	_____

litera

3. Przygotuj się do lekcji bilansu i dopasuj ich obiektów do pytania.

- Układanie i zapisywanie pytań dotyczących porównań różnicowych do wykonanych obliczeń (co obliczyliśmy).

mieszkanka Egiptu to ..... piramidy .....
mieszkaniec Egiptu to ..... państwo .....

2. Porównaj wymiary piramid z XXX w. p.n.e. i uzupełnij zdania.

12

piramida Chefrena

wysokość - 143 m

długość boku podstawy - 215 m

piramida Cheopsa

wysokość - 147 m

długość boku podstawy - 231 m

Piramida Cheopsa, zwana Wielką Piramidą,

jest o ..... m ..... od piramidy

Chefrena. Bok podstawy piramidy Chefrena

jest o ..... m ..... od boku Wielkiej

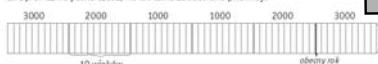
Piramidy. Zostały one zbudowane w ..... w. p.n.e. W obu piramidach znajdują się

groby władców ..... - faraonów.

77.

a. Sprawdź na pasku czasu, ile lat temu zbudowano piramidy.

3. Wytnij figurę ze s. 83., złoż ją i sklej skrzynkę. Co otrzymałeś?

73. Chleb wywodzi się z Egiptu. Pierwszy chleb wypieczono prawdopodobnie z nasion traw. Chleb pszenny upieczone dopiero 9000 lat temu. Był to chleb prażony. Najstarszy chleb znaleziono podczas wykopalisk na terenie Grecji – ma prawdopodobnie 6100 lat.

Pyramida to znanym nam z przysłowia władcy starożytnego Egiptu świątyni w kulturze antycznej.

Drodzige po raz pierwszy zastosowano do wypieku chleba ok. 4600 lat temu w Egipcie. Tam też wynaleziono pierwsze piece chlebowe. Wypiekano wtedy ok. pięćdziesiątu gatunków chleba.

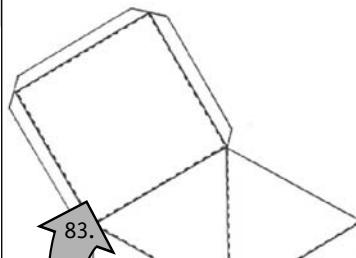
Zarządzanie i pisanie

1. Przyjrzyj się planom Egiptu i niektórych państw położonych na terenach pustynnych, a następnie obejrzyj w atlasie granice państw europejskich. Powiedz, co zauważyleś.

2. Przygotuj na opakowania lub etykietki, jakie rodzaje chleba się wypieka.

- Pisanie liczb za pomocą cyfr rzymskich (z. 1.).
- Szyfrowanie nazw wg wzoru (z. 2.).

12

83.

- Mierzenie boków figur i zapisywanie długości. Wykonanie piramidy – sklejenie siatki ostrosłupa. Ściany piramidy można po sklejeniu ostrosłupa posmarować klejem i posypać piaskiem.

XVII OSRODEK TEMATYCZNY STAROŻYTNE DZIEDZICTWO

Umiejętności ucznia

Mówienie i słuchanie

Zna i stosuje związki frazeologiczne z imionami postaci mitologicznych. Opisuje i porównuje postaci literackie. Mówiąc (recytując) rytmicznie wiersze. Słucha legend i opowiada je. Uczestniczy w rozstrzyganiu sporów – relacjonuje je lub argumentuje.

Czytanie

Czyta i rozumie teksty informacyjne i instrukcje. Rozpoznaje w tekście najważniejsze zdarzenia, ustala ich kolejność i układa plan opowiadania. Wyszukuje fragmenty tekstu dotyczące określonego zagadnienia.

Pisanie

Przestrzega ortograficznej poprawności pisowni nazw geograficznych, *nie* z przyniemiotnikami, wyrazów zakończeniem -ów. Pisze notatkę kronikarską, list i ogłoszenie.

Stosowanie wiedzy i umiejętności

Porównuje na mapach starożytną i współczesną Grecją. Przeprowadza doświadczenia – opisuje działanie wykonanego urządzenia (wulkanu). Zna imiona postaci mitologicznych, bogów, potrafi powiedzieć, jakimi dziedzinami się opiekowali. Rozumie, co to jest starożytność. Posługuje się określonymi czasami p.n.e. i n.e. Wskazuje miejscowości leżące na bursztynowym szlaku. Zna organizację sprzedaży w sklepie, wie, jak reklamować товар. Rozpoznaje i opisuje charakterystyczne cechy budowli. Porównuje liczby w zakresie 1000. Rysuje figury i ornamenty w określonej skali. Skleja bryły z wyciętej siatki.

Rozwiązywanie problemów

Porównuje granice dawnych państw ze współczesnymi. Porównuje handel Rzymian z obecnymi sposobami handlowania. Umie dobrą odpowiednią sytuację do sentencji, aforyzmu czy związku frazeologicznego. Ustala trasę wycieczki wg określonych warunków.

Notatki

W Grecji

Zapis w dzienniku

1. Opis sytuacji – przedstawienie osób, ich postaw i zachowań.
2. Odejmowanie liczb czterocyfrowych – obliczanie upływu czasu.
3. Słuchanie i określanie nastroju muzyki – tworzenie układu choreograficznego.

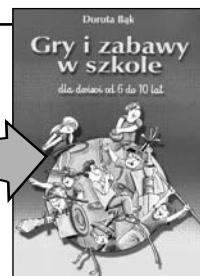

Środki dydaktyczne

s. 74., 75. i 154. w *Podręczniku Olka*, s. 5. i 6. w *Kartach pracy* część 4., tekst Elżbiety Roli *Grecja* s. 66. w *Wypisach*, tekst *Przysięga Hipokratesa* (w *Przewodniku* s. 177.), mapy Grecji, słownik, widokówki i pamiątki z podróży do Grecji, książki i artykuły przyniesione przez uczniów, nagrania ludowej muzyki greckiej, *Gry i zabawy w szkole* Doroty Bąk

Sytuacje edukacyjne

- ✓ Opowiadanie *Grecja* s. 66.
- ◆ Określanie położenia Grecji na mapie w porównaniu z położeniem Polski i innych państw europejskich. Porównywanie klimatu, stylu życia, tradycji.
- ◆ Oglądanie widokówek i innych materiałów: książek, atlasów itp.
- ◆ Słuchanie ludowej muzyki greckiej. Tworzenie i wykonanie dowolnego układu choreograficznego przy muzyce.
- ✓ *Podręcznik Olka* s. 74., 75. i 154.
- ◆ Odczytywanie informacji z mapy i porównywanie starożytnej i współczesnej Grecji.
- ◆ Wypowiadanie się dzieci na temat pouczeń zawartych w sentencjach Pitagorasa. Opisywanie rzeczywistej lub hipotetycznej sytuacji.
- ✓ *Karty pracy* s. 5. i 6.
- ◆ Wykorzystanie wykonanych i używanych wcześniej przez uczniów pasków czasu w celu oznaczenia okresów historycznych.
- ✓ *Gry i zabawy w szkole*.

- Miniolimpiada grecka, s. 36. (konkurencja 1.).

● Objaśnianie tekstu przysięgi Hipokratesa.

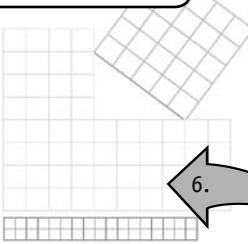
Wśród starożytnych Greków było wiele znakomitych uczonych, dzięki którym mogły się rozwijać różne dziedziny nauki, np.: matematyka, fizyka, kartografia⁶, filozofia.

- Flaga olimpijska to pięć kół na białym tle – połączone ze sobą pokazują, że w czasie igrzysk olimpijskich ludzi z pięciu kontynentów łączy szlachetna sportowa rywalizacja.

Każdy bok trójkąta oznacz innym kolorem. Dorysuj kwadraty na pozostałych dwóch bokach – bok kwadratu musi mieć taką długość jak bok trójkąta. Kwadrat powinien mieć taki sam kolor jak bok trójkąta.

- Jest kratka w narysowanym kwadracie?
- Porównaj liczbę kratek w kwadratach, które ty narysowałeś z liczbą kratek w narysowanym kwadracie.
- Porównaj ich liczby. Co zauważysz?

- Oznacz tym samym kolorem imię oraz grecki wyraz, od którego ono pochodzi.
- monos - gregorikos Zofia Monika
- margarites - sophia¹ Grzegorz Małgorzata
- Ulóż zdania z wyrazami, które objaśniają znaczenie greckich nazw:
- margarites – perła gregorikos – czujny, czuwający
- monos – jedyny, sam sophia – mądrość

¹sophia – czytaj: sofia

74.

Starożytne dziedzictwo

1. W Grecji

Grecja to niewielki krajobraz, a każdemu kojarzy się z czym innym: dziadkowi Pawłowi z filmem „Grek Zorba”, mame z starożytnym lekarzem Hipokratesem², tacie z mitami, a wszystkim innym z satalką grecką. Ja nie za bardzo tę satalkę lubię, ale podoba mi się nazwa sera, który się do niej dodaje – feta.

Rodzinie Pawła Grecja na pewno kojarzy się z wakacjami na Krecie, z ciepłym morzem i ze słoneczem. A mojemu wujkowi, który jest trenerem sportowym, kojarzy się z olimpiadami, bo pierwsza olimpiada odbyła się przecież tam, w Olimpii³, w 776 r. p.n.e.

75.

- Odpowiedź powinna być opracowana z udziałem nauczyciela, aby dzieci doszły do wniosku: inny niż my to nie znaczy gorszy, głupszy, dziki (z. 2.).

W Grecji

- W starożytnej olimpiadzie olimpijskiej odbyły się po raz ostatni w Olimpii w 393 r. n.e. Wznówiono ją w 1896 r. w Atenach i od tego czasu są organizowane w różnych miejscach na świecie co 4 lata. W 2004 r. nowo zorganizowano olimpiadę w stolicy Grecji.

Oblicz, przez ile lat nie organizowano olimpiad.

5.

- Oblicz i napisz, ile lat upłyło między olimpiadami w Atenach.

Odp.: _____

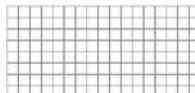
- Od pewnego czasu są organizowane również zimowe olimpiady.

Napisz, w jakich latach się odbywały, jeśli wiecie, że:

- pierwszą zorganizowano w 1924 r.;
- olimpiady odbywają się zawsze co 4 lata;
- nie odbywały się w latach 1936–1948;
- wyjątkowo nie odbyła się olimpiada w roku 1996, lecz w 1994.

1924, _____

- Oblicz za pomocą dzielenia, ile olimpiad letnich i zimowych odbyły się do roku, w którym skończyłeś 50 lat. Napisz lata, w których odbygały się te olimpiady. Pamiętaj o tym, że odkroku 1992 letnie olimpiady odbywały się na zimę, natomiast letnia była w 1992 r., zimowa w 1994 itd.

6.

- Graficzne przedstawienie twierdzenia Pitagorasa bez wprowadzania jakichkolwiek terminów. Rysowanie innych przykładów trójkątów, budowanie kwadratów na ich bokach.

Starożytna Grecja

Zapis w dzienniku

1. Pisanie ogłoszenia lub hasł reklamowych zachęcających do kupna.
2. Działania na liczbach czterocyfrowych.
3. Projektowanie ozdobnych wzorów geometrycznych.

Środki dydaktyczne

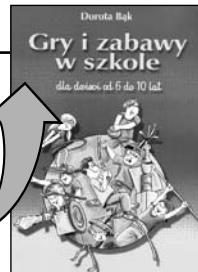
s. 76. i 77. w *Podręczniku Olka*, s. 3., 7. i 8. w *Kartach pracy* część 4., tekst Elżbiety Roli *W dawnej Grecji* s. 67. w *Wypisach*, albumy ze zdjęciami amfor, świątyń, posągów, mapa Europy, *Gry i zabawy w szkole* Doroty Bąk

Uwaga

Przewidujemy tego dnia wycieczkę do muzeum (ekspozycja zbiorów z epoki starożytnej) albo do wytwórni naczyń ceramicznych lub warsztatu garnarskiego. Jeżeli nie będzie to możliwe, można zorganizować zajęcia plastyczno-techniczne: wykonanie amfor z butelek o różnych kształtach, oklejanych masą papierową, lepienie z gliny, masy solnej, formowanie płaskich kształtów (płaskorzeźb) w mydle.

Sytuacje edukacyjne

- ✓ Opowiadanie *W dawnej Grecji* s. 67.
- ◆ Czytanie opowiadań. Wyszukiwanie w bibliotece książek zawierających mity greckie, odczytywanie ich tytułów, imion bohaterów.
- ✓ *Podręcznik Olka* s. 76. i 77.
- ◆ Gromadzenie informacji o sztuce starożytnych Greków. Oglądanie zdjęć, ilustracji, rysunków przedstawiających artystyczne dokonania starożytnych Greków.
- ✓ *Karty pracy* s. 3., 7. i 8.
- ◆ Projektowanie ornamentów stosowanych przy wyrobie ceramiki, rysowanie ich w pomniejszeniu i w powiększeniu – można je wykonywać na papierze w kratkę, żeby łatwo było uzyskać wzór pomniejszony lub powiększony.
- ◆ Wykonanie naczynia wg instrukcji ze s. 3.
- ✓ *Gry i zabawy w szkole*.

- Miniolimpiada grecka,
s. 36. (konkurencja 2.).

W dawnej Grecji

Grecja była pierwszym europejskim państwem. Z początku w licznych górskich dolinach powstawały małe miasta – państewka, które z czasem zostały połączone, a Grecy opanowali ogromne obszary w Azji i stworzyli wielkie imperium. Wszędzie, gdzie dotarli, upowszechniała się ich kultura, sztuka i obyczaje.

Zycie Greków było ściśle związane z mitologią, czyli opowieściem o życiu bogów, półbogów i legendarnych bohaterów – herosów. Fantazja tych mitów jest zdumiewająca. Światem religijnym Greców rządziła matka a rodziną bogów, którymi byli: Zeus, Miel, braci: Posejdon, władca mórz, i Hades, zrządzający światem zmarłych, oraz biegły potomstwo. Stosunkowe królestwo bogów mieściło się, jak wieczno, na Olimpie. Każdy krenwiały Zeusa zajmował się inną dziedziną życia ludzkiego. Bogowie zachowywali się tak jak ludzie: kłócili się, kochali, buwiły się, umieли być wspaniałomysli i współczuciujący, ale również okrutni i niewdzięczni. W Grecji urządzano wiele uroczystości ku czci niektórych z nich.

Co cztery lata w Olimpii organizowano igrzyska olimpijskie ku czci Zeusza.

67.

Porównywanie kształtów naczyń o różnym przeznaczeniu

Starożytna Grecja

1. Starożytność to najstarszy okres dziejów cywilizacji. Trwała od 4000 r. p.n.e. do 476 r. n.e. Oblicz i napisz, ile to wieków.

wiek do 100 lat

4000 lat to _____ wieków

476 lat to _____ wieki i _____ lat

■ Wpisz odpowiednie liczby czterocyfrowe.

476 < _____ < _____ < _____ < _____ < 4000

2. Alfabet wprowadzony przez starożytnych Greków był pierwszym, który zawierał spółgłoski i samogloski. Przyjrzyj się znakom alfabetu greckiego oraz ich polskim odpowiednikom. Rozpozaj, jakie wyrazy zostały napisane za pomocą greckich liter. Co mogą one znaczyć po polsku?

litera	nazwa	wymowa
A α	alpha	a
B β	beta	w
Γ γ	gamma	g
Δ δ	delta	d
E ε	epsilon	e
Z ζ	dzeta	dz
H η	eta	ɛ
Θ θ	theta	th
I ι	jota	i
K κ	kappa	k
Λ λ	lambda	l
M μ	mu	m

litera	nazwa	wymowa
N ν	nu	n
Ξ ξ	ksi	ks
O ο	omicron	o
Π π	pi	p̄
P ρ	rho	r̄
Σ σ,ς	sigma	s̄
T τ	tau	t̄
Υ υ	upsilon	ū
Φ φ,φ̄	phi	ph̄
X χ	chi	kh̄
Ψ ψ	psi	ps̄
Ω ω	omega	ō

Βαρεοβίτια .....

Πολέμωνα .....

Αθηνά .....

Ευρεπότη .....

● Praca plastyczna – wykonanie albumu lub wystawy fotografii, widokówek, ilustracji przedstawiających przedmioty, zjawiska, miejsca – zdaniem uczniów – najciekawsze na ziemi. W zależności od charakteru zgromadzonego materiału (album/wystawa) powinien on być podzielony na działy, których nazwanie pozostawiamy uczniom (np. życie codzienne, krajobraz, zwierzęta, zabytki itp.).

76.

Starożytna Grecja

■ Wawel chwali się pocztówkami z Grecji, na których są różne widoki, zabytki i greckie wazy z czasów starożytnych. Ja też mam nadzieję pocztówkę, ale z Warszawy. Na jednej jest także Waza – król Zygmunt III Waza. Ten pomni również dotyczy przeszłości, choć nie tak odleglej jak starożytność.

Starożytni Grecy przechowywali w wazach różne płyny, np. wodę i oliwę. Działy używany do tego plastikowych butelek, są one wygodniejsze od waz, ale niestety szkodliwe dla środowiska.

Wazy greckie

► Ponad 5000 lat temu garncarze z Bliskiego Wschodu zaczęli posługiwać się kotami garncarskimi, dzięki którym mogli nadawać naczyniom okrągły kształt.

76

Układanie polskich wyrazów z greckich liter.

7.

Grecy bogowie

Zapis w dzienniku

1. Układanie i pisanie tekstów wg planu do folderu turystycznego.
2. Czytanie i opowiadanie mitów greckich.
3. Porównywanie liczb czterocyfrowych, czasu wyrażonego w godzinach i minutach.

Środki dydaktyczne

s. 78. i 79. w *Podręczniku Olka*, s. 9. i 10. w *Kartach pracy* część 4., opowiadanie Wandy Markowskiej *Szyfs*. 69. w *Wypisach*, mity greckie, albumy przedstawiające posągi bogów greckich, mapa Grecji, *Gry i zabawy w szkole* Doroty Bąk

Sytuacje edukacyjne

- ✓ Opowiadanie *Szyfs*. 69.
- ◆ Charakteryzowanie wybranych postaci mitologicznych – bogów greckich i Syzyfa.
- ◆ Wyodrębnienie w tekście kolejnych zdarzeń. Przygotowanie się do ich inscenizowania:
  - wybieranie cytatów opisujących bogów greckich i sytuacji, w których ich poznajemy;
  - wyróżnianie charakterystycznych cech bohaterów poznanych mitów;
  - projektowanie scenografii, rekwizytów;
- ✓ *Podręcznik Olka* s. 78. i 79.
- ◆ Wspólne głośne czytanie w klasie mitu wybranego przez nauczyciela lub uczniów. Porównywanie go z legendami. Próby określenia czasu, jakiego dotyczą mity.
- ◆ Przygotowanie poczęstunku: potrawy z kuchni greckiej lub ambrozji – boskiego napoju wg pomysłów uczniów. Ułożenie przepisu na taki napój z uwzględnieniem odpowiednich proporcji.
- ◆ Wycieczka do sklepu i sporządzenie listy produktów sprowadzanych z Grecji (np. greckie brzoskwinie w puszkach, greckie sery, pomidory świeże i przetworzone itd.).
- ✓ *Karty pracys*. 9. i 10.
- ◆ Kontynuowanie prac nad ornamentami rysowanymi poprzedniego dnia. Rysowanie prostych figur geometrycznych w skali.

3 Greccy bogowie

Mity greckie to ulubiona lektura mojego taty. Jest dorosły, a czyta takie nieprawdopodobne opowieści o greckich bogach. Tata mówi, że to książka i dla dzieci, i dla dorosłych, tak samo jak „Alicja w krainie czarów” czy „Mały Książę”. I mówi też, że bogowie greccy zachowywali się jak ludzie. To dlaczego walczyli o władzę, zamiast zrobić wybory, tak jak postępują ludzie?! No tak... ale ludzie też prowadzą wojny...

W starożytności sztuką nazywano np. malarstwo, ale też garniarstwo i tkanino, a także astronomię i geometrię.

1. Jaki znaczenie ma współcześnie słowo sztuka? Ulöz zdania z tym wyrazem, wykorzystując jego różne znaczenia.

78.

Zeus – władca Olimpu – nazywany był również Zeusem Gromowładnym, ponieważ starożytni Greccy wybraźli sobie, że to on zyska grzmoty i błyśkawice. Wierzyli w istnienie Zeusa i innych bogów i modlili się do nich. Opowiadali mity o bogach i bohaterach. Greckie mity są tak piękne, że nie zostały zapomniane, choć ludzie dawno przestał wierzyć w bogów greckich.

● Jakimi cechami odznaczali się bogowie, a jakimi heroisi?

Zadania i pytania

1. Podzielcie się na grupy. Zadaniem każdej grupy jest wybór jednego mitu i przygotowanie wystąpienia, w którym zaprezentuje:

- postacie występujące w mitach (bogowie i ludzi);
- przebieg opisanych zdarzeń.

2. Wybierz grecza wypise, na której chciałbyś spędzić wakacje. W opiszeniu zamieśc wiadomości dotyczące:

- historii wypisu;
- miejsc i zabytków, które warto obejrzeć;
- klimatu i warunków wypoczynku;
- charakterystycznej roślinności.

Wypisy

Co spotkało władcę Koryntu – bohatera opowiadania „Syzyf”?

79

- Jakie rekwizyty mieli inni bogowie (z. 1.)? Czy rekwizyty pozwalają rozpoznać, jaką dziedziną opiekował się bóg?
- Układanie zdań z wyrazem *olimpijszyk* w różnych znaczeniach (z. 3.).

9.

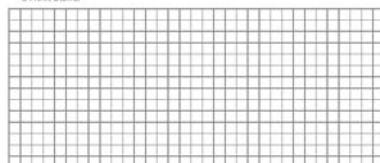
Greccy bogowie

1. Powiedz, czym zajmowali się bogowie przedstawieni na rysunkach. Co Ci pomoże w szukaniu odpowiedzi na pytanie?

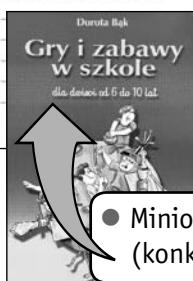

2. Przyjrzyj się mapie współczesnej Grecji w „Podręczniku Olka” na s. 74, i odczytaj z niej nazwy szczytów górskich oraz ich wysokości. Wypisz nazwy i wysokości szczytów.

3. Porównaj wysokości szczytów greckich z najwyższym szczytem Europy Mont Blanc¹, który ma 4807 m wysokości. Oblicz różnicę wysokości między szczytami greckich gór a Mont Blanc.

3. Utwórz przymiotniki od wybranych nazw miast greckich.

- Miniolimpiada grecka, s. 37. (konkurencja 3.).

1. Definicja. Olimpijszyk to:

2. Udział w olimpiadzie sportowej.

9

95

Pieniądze szczęścia nie dają – a brak pieniędzy...

Zapis w dzienniku

1. Pisanie listu – określanie własnego stanu emocjonalnego.
1. Pisownia przymiotników z częstką *nie-*.
2. Odejmowanie liczb trzy- i czterocyfrowych.

Środki dydaktyczne

s. 80. i 81. w *Podręczniku Olka*, s. 11. i 12. w *Kartach pracy* część 4., opowiada-nie Nathaniela Hawthorne'a *Złote dotknięcie* s. 70. w *Wypisach, Gry i zabawy w szkole* Doroty Bąk

Sytuacje edukacyjne

- ✓ Opowiadanie *Złote dotknięcie* s. 70.
- ◆ Wypowiadanie się dzieci na temat myśli i uczuć króla Midasa po zaczarowaniu Szczerzołotki.
- ✓ *Podręcznik Olka* s. 80. i 81.
- ◆ Gromadzenie informacji na temat złota (i innych szlachetnych kruszczów) jako symbolu bogactwa, metalu szlachetnego, surowca do prac zdobniczych, konserwatorskich. Stosowanie w zdaniach związków wyrazowych z wyrazem *złoto* – wyjaśnianie ich przenośnego znaczenia.
- ◆ Wieloznaczność słów *biedny i bogaty*. Stosowanie związków frazeologicznych w zdaniach. Tworzenie wyrazów o znaczeniu przeciwnym.
- ◆ Tworzenie wypowiedzi na temat, co dzieci zrobiłyby, gdyby udało im się odkryć kamień filozoficzny, czyli coś, co mogłoby przemieniać metale w złoto – szukanie argumentów przemawiających za dobrymi i złymi konsekwencjami takiej sytuacji.
- ✓ *Karty pracy* s. 11. i 12.

Złote dotknięcie (fragment)

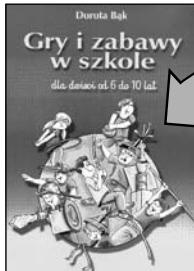
Dawno, dawno temu żył król imię Szczerzołotka.

70.

- Zabawa na boisku lub w sali gimnastycznej.

Uczniowie losują karteczki. Na jednej jest napis: MIDAS. Uczeń, który ją wylosował, nie informuje o tym nikogo. Wszyscy ustawiają się w kole na śródku boiska i odbijają do siebie piłkę. Na gwizdek nauczyciela przerywają grę i uciekają do zamku (np. na prawy skraj boiska). Kogo dotknie Midas, ten schodzi z boiska i stoi bez ruchu, aż gra dobiegnie końca. Za każdym razem należy ponowić losowanie. Gra skończy się, gdy połowa klasy zostanie zmieniona w złote posągi.

● Miniolimpiada grecka, s. 37. (konkurencja 4.).

a brak pieniędzy...

słowa. Kiedy zginął Ogryzek,
kiedy poznaliśmy Rafała,

mówiliśmy: „biedny Rafał”. Jednak czy ich bieda była taka sama? Ja też jestem biedny, bo wydatem już całe kieszonki. A Franek ma pełną skarbonek. To znaczy, że on jest bogaty, a ja nie? Dziatek mówi, że każdy człowiek może być bogaty, nawet jeśli ma pustą skarbkę i nie ma drogich rzeczy, a piękny może być nawet wtedy, gdy ma prysznic i krzywy nos. Czy dziatek ma rację? Myśl nad tym i myśl... O, moja biedna głowa!

● Wypowiadanie się na temat sentencji wygłaszanych przez mędrcę greckiego.

80.

80.

81.

Pieniądze

Dziś za

0 kim

Kto jesi

Czy ka

Do poda

sześć

niema

niesza

nienat

błykszczy

mita –

- Praca dzieci (indywidualna lub w zespołach utworzonych przez zaprzyjaźnione dzieci) bez potrzeby odczytywania w klasie jej wyników; tworzenie mapy własnych potrzeb, dokonywanie wyborów i ustalanie hierarchii ich ważności – w jakich sytuacjach będę bogaty, a w jakich biedny.

● Stosowanie związków wyrazowych w zdaniach (z. 1.). ● Tworzenie wyrazów o znaczeniu przeciwnym (z. 2.).

1. Oblicz.					
	1 kg	500 g	200 g	100 g	50 g
– 500	2000	– 550	2000	– 458	2000
1450				1542	– 754
					1246
1000	1000	1000	2000	2000	2000
– 960	– 750	– 585	– 840	– 930	– 474
					12.
3000	3000	3000	5000	5000	5000
– 720	– 620	– 323	– 660	– 810	– 818
10000	10000	10000	9872	3991	4000
– 470	– 490	– 999	– 668	– 357	– 357
3. Uzupełnij znane powiedzenie. Mowa jest _____.					

11.

12.

Napisz,

wyżej wy-

raż

3. Napisz je-

niski o-

tania i

wyraz

- Rozkładanie liczby na składniki i zamiana jednostek wagi. Karat (kr) to dawna miara zawartości złota w stopie. Czyste złoto odpowiadało 24 kr, stop I próby – 23 kr, II – 18 kr, III – 14 kr.

Pompeja i Wezuwiusz

Zapis w dzienniku

1. Ustalanie kolejności zdarzeń w przeczytanym tekście.
2. Odejmowanie liczb trzy- i czterocyfrowych.
3. Opisywanie zaobserwowanych zjawisk na podstawie doświadczenia.

Środki dydaktyczne

s. 82. i 83. w *Podręczniku Olka*, s. 4., 13. i 14. w *Kartach pracy* część 4., tekst *Atlantyda – legendarna wyspa* s. 72. w *Wypisach*, stoik, butelka swobodnie mieszcząca się w stoiku, sznureczek, barwnik (farba, tusz lub atrament), zimna i gorąca woda (wrzątek) do wykonania doświadczenia, albumy, mapa fizyczna, fotografie i opisy zabytków polskich wpisanych na listę UNESCO, *Gry i zabawy w szkole* Doroty Bąk

Sytuacje edukacyjne

- ✓ *Podręcznik Olka* s. 82. i 83.
- ◆ Zebranie informacji na temat Wezuwiusza i historii Pompei. Czytanie tekstów z *Podręcznika Olka* i innych źródeł.

Uwaga

Bomby wulkaniczne to zastygające w powietrzu kawałki lawy o kulistym lub nieregularnym kształcie, czasem mają kształt piłek do rugby.

- ◆ Przedstawienie miejsc w Polsce, które zostały wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Przyrodniczego UNESCO, ich walorów. Dyskusja dzieci mająca doprowadzić do wskazania jednego miejsca spośród tych, które poznali i które wg nich powinno się znaleźć na tej liście.
- ✓ *Karty pracy* s. 4., 13. i 14.
- ◆ Wykonanie doświadczenia ze s. 4. w *Kartach pracy*. Omówienie zjawiska działania wulkanu, określenie jego zagrożenia dla środowiska.
- ◆ Sformułowanie i zapisanie spostrzeżeń na temat działania wulkanu na podstawie przeprowadzonego doświadczenia.
- ✓ Opowiadanie *Atlantyda – legendarna wyspa* s. 72.

- Na podstawie mapy odwzorowywanie konturów kontynentów i dorysowywanie Atlantydy w jednym z wymienionych w tekście opowiadania miejsc.

szczególnie i unikalne, które występowały w tak dużych ilościach, jak drzewa owocowe, warzywa i zioła. Wysokie góry chroniły mieszkańców przed mroźnymi północnymi wiatrami. Na ląkach,

- Szukanie informacji, jak nazywa się wulkan znajdujący się najbliżej Polski.

82.

Pompeje i Wezuwiusz

Czasami, zamiast przeglądać strony w internecie, szperam w starych książkach. Kiedyś znalazłem podręcznik dziedzika do historii. Jest w nim mało obrazków, ale za to dużo ciekawych informacji. Najciekawszy jest rozdział o Pompei. Pompeja to starożytne miasto pod Neapolem we Włoszech. Miasto strasznego pecha: najpierw zniszczyły je trzęsień ziemia, a potem wybuch wulkan Wezuwiusz i Pompeja została zasypana popiołem. Dopiero w 1748 r. naukowcy zaczęli szukać Pompej, a w roku 1869 odkopali zniszczone miasto.

Ciekawe, co tam znaleźli, skoro w podręczniku dziedzika jest napisane, że zabity Pompej został wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa Kultury UNESCO i Przedprodukta UNESCO.

Zagłada miasta

Było to dawno, bardzo dawno temu, ale ponieważ nie jest to baśń, lecz opowieść prawdziwa, można podać dokładną datę tego wydarzenia.

Zdarzyło się to 24 sierpnia 79 roku, czyli prawie 1900 lat temu. Tego dnia mieszkańców Pompei, miasta położonego u stóp Wezuwiusza, z przymiotnikiem wychodziły powietrze nad morzem, gdyż dzień był upalny. Nagle ciężkie winnic porastających zbocze wulkanu przerwał głucho pomruk i po chwilach gromy wstrząsnęły Wezuwiuszem. Po chwilach nad zboszczem i nad miastem. Niczynny i spokojny od dłuższego czasu wulkan buchał tumanami popiołów i ognista lawą

- Podawanie różnych przykładów wyrazów z zakończeniem -ów.

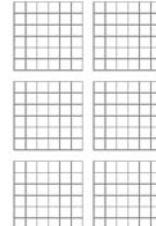
5.
83.

Pompeje

Stało się to w 79 r.

Stało się to w 79 r. Wybuch wulkanu Wezuwiusza w roku 79 r. 79/80, 82/83, 91/92, 103/104, 107/108, 1872 r., 1906 r., 1944 r. Odbierz, ile lat upływały między kolejnymi wybuchami. Wyniki wpisz w odpowiednie miejsca w tabeli.

-	1906	1872	1794	1631	472	79
1944						
1906						
1872						
1794						
1631						
472						

Ułóż i napisz informację o tym, z jaką częstotliwością następują kolejne wybuchy słynnego włoskiego wulkanu. Jaki był najbliższy okres uspnięcia wulkanu?

2. Uzupełnij wg wzoru. Podkreśl powtarzającą sięczęść w dawanych wyrazach.

W zakończeniach -ów
piszemy ę.

wzór wiek – wiek
wybuch – ..... pyt – .....
wulkan – ..... stupa – .....
pomruk – ..... tuman – .....

Gry i zabawy w szkole
dla dzieci od 6 do 10 lat

Dorota Bąk

Małe są wyższe lub niższe od Wezuwiusza nie więcej od wysokości.

13.

- Miniolimpiada grecka, s. 37. (konkurencja 5.).

14.

- Szukanie na Morzu Egejskim wysp wulkanicznych w archipelagu Cyklady. Zapisywanie ich nazw.

Uwaga

Na liście UNESCO znajdują się następujące polskie zabytki: Białowieski Park Narodowy (pierwotny las mieszany z żubrem i rysiem), Malbork (zamek krzyżacki – największa ceglana twierdza w Europie), Warszawa (Stare Miasto odbudowane po całkowitym zniszczeniu), Wieliczka (zabytkowa kopalnia soli z XIII w.), Kraków (zespół zabytkowy: Stare Miasto, Wawel, dzielnice: Kazimierz i Stradom).

Założenie Rzymu

Zapis w dzienniku

- Czytanie i opowiadanie legend o założeniu różnych znanych miast.
- Pisanie opowieści o powstaniu państwa/miasta (praca twórcza lub odtwórcza).
- Dodawanie i odejmowanie liczb – obserwowanie zmiany sumy i różnicę.

Środki dydaktyczne

s. 84. i 85. w *Podręczniku Olka*, s. 15. i 16. w *Kartach* pracyczęć 4., tekst *Powstanie Rzymu* s. 73. w *Wypisach*, mapy, słowniki, książka Janusza Korczaka *Król Maciuś I*

Sytuacje edukacyjne

- ✓ Tekst *Powstanie Rzymu* s. 73.
- ◆ Jeśli to możliwe, obejrzenie filmu i wypowiadanie się na temat Remusa i Romulusa oraz innych legendarnych postaci.
- ◆ Ustalenie i zapisywanie kolejności wydarzeń przedstawionych w tekście.
- ✓ *Podręcznik Olka* s. 84. i 85.
- ◆ Czytanie fragmentów książki *Król Maciuś I*.
- ✓ *Karty pracys.* 15. i 16.
- ◆ Ustalanie kryteriów porównywania zwyczajów – obowiązki, wymagania, zwyczaje, zachowania dzieci w różnych epokach historycznych.

● Przygotowanie znaku – symbolu charakterystycznego dla miejscowości, w której mieszkają uczniowie (może to być już istniejący znak, jak dla Warszawy syrenka, lub wymyślony przez uczniów) – dowolną techniką (wskazane byłoby wykorzystanie kory, gałęzki, korzeni drzew o różnych kształtach itp.).

Powstanie Rzymu

Bardzo dawno, prawie dwadzieścia osiem wieków temu, w pięknym miejscu nad Tybrem utrodziły się bliźniaki – chłopcy, ich ojcem był bóg wojsk i upraszy roli, Mars, a matką królewna – westalka? Rea Sywlia. Westalkom nie wolno było mieć dzieci, więc Rea Sywlia została siostrze ukarana – jej dzieci miały zostać zabite. Jednak dobrzy ludzy królewscy zlitowali się nad nimi i umieszcili je w koszku, który puszcili na wodę Tybru. Koszki zaczęły się o pion figowca rosącącego przy brzegu rzeki. Gdy niemowlęta zaczęły płakać, usłyszala je wilcza, która miała młode. Nakarmila więc chłopów swoim mlekiem. Karmili ich potem jeszcze wielokrotnie.

Pewnego dnia królewski pałac ujrzał niecopad rzeki koszki. Kiedy wilcza mama przyniosła swoje dziecko do domu, aby go odzyskać, ujrzała swojego niemowlęcia. Poczuła, że to wileńko szczerzyło się, ale nie było im to dane. Pasterz zatrzymał chłopów do domu, nadal im imiona Romulus i Remus. Wyróżniali się oni wśród rolnictwów urodą, siłą, zręcznością i mądrością, przewodzili w zabawie i w latach, na wsiągach i podczas wypraw.

Po jednej z bojków Remus dla rozstrzygnięcia sporu, musiał stanąć przed obliczem zdeterminowanego starego króla. Wladała wypytą chłopca o rodziców, a kiedy dowiedział się o koszku na rzece, wilczeły i pasterzu, stwierdził, że eudem uratowani chłopcy są jego wynikami. Sprawdzone zaraz drugiego bliźniaka, Romulusa. Stary król, widząc tak wspaniałych i silnych młodzieńców, postanowił ich przy pomocy ufał swojemu pasterzowi, który odbierał mu tron i królestwo. Rzymu nadano im nazwisko z grecji, a Romulusowi nadano imię Ida Sywia. Chłopcy czekle oddzielały swojymi zaatakowanymi wile palce, obaliły nowego władcę, a na tronie osadzili z powrotem swego dziedzika. Nie zostało z nim jednak dlugo. Były zbyt ambiw. chcieli dokonać czegoś wielkiego.

Postanowili rozszerzyć królestwo, budując na miejscu swego niezwyklego ocalenia nowe miasto. Legenda głosi, że działało się to w 753 r. p.n.e. W ten sposób narodził się Rzym – po włosku: Roma – wielka i wspaniała stolica Włoch.

opracował zespół redakcyjny

Rzym to miasto położone na siedmiu wzgórzach. Powstał w 753 r. p.n.e.

- Jakimi cechami powinien się odznaczać dobry władca państwa, w którym dzieci chcieliby mieszkać, i jak powinno być urządzone to państwo?
- Nazwanie stolic współczesnych państw leżących na terenie dawnego cesarstwa rzymskiego.

1. Oblicz, ile lat ma Rzym. Posłuż się przygotowanym wcześniej paskiem czasu.
2. Sprawdź w słowniku ortograficznym, jak się zapisuje nazwę mieszkańców Warszawy. Jak się nazwa mieściące twój miejscowość i jak poprawnie zapisać jej nazwę?
3. Przypomnij sobie o powstaniu Warszawy oraz legende, jeśli taka istnieje, związanej z powstaniem miejscowości, w której mieszkasz. Wzorując się na poznanych legendach, wymyśl i opisz opowieść na temat powstania twojej lub wybranej miejscowości.

Wyplay

„Powstanie Rzymu” to opis legendarnych początków wspólnego historycznego miasta.

84.

Założenie Rzymu

W podręczniku działyka znalazłem informacje o założeniu Rzymu.

Początki Rzymu są związane z mitami greckimi. Otóż w wojnie między Grekami a Trojańczykami zwycięzili Grecy. Trojańczyk Eneasz wyniknął się wrogom i przybył do Italii. Osadził w Lacium, oznał się z córką króla tego kraju i odsiedziął po nim rządy. Z rodu Eneasa wywodzi się matka założyciela Rzymu – Rea Sylwia. To ona powieliła bliźnięta: Romulusa i Remusa*.

Stąd myślełam, że działyek uczy się samych łatwych rzeczy, ale informacje o Rzymie są bardzo trudne. Czy działyek musi je zapamiętać?

Legenda głosi, że Rzym ocality głosi. Stoszą hałas, wszczęły alarm i odstraszyły najazdów próbujących nocą zdobyć jedno ze wzgórz.

84

1. Przeczytaj tekst i podkreslij w nim fragmenty, które mówią o tym, jakie czynności musiało wykonywać dziecko w starożytnym Rzymie, a następnie napisz, jakie czynności wykonywasz rano dziecko w Polsce.

Budzę się skoro świt, przywoluję niewolnika, każę mu otworzyć okno i on je otwiera. Wstaję, siadam na brzegu łóżka, każę sobie podać ojwiacze, bo jest zimno. Gdy już włożę obuwie, biorę ręcznik. Podaję mi ręcznik na ręce, woda, w dziedzińcu wkładam pedago i obie i oddaje w drogę

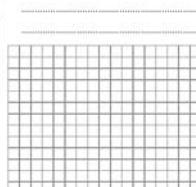
- Wykonanie obliczeń matematycznych z wykorzystaniem pasków czasu (z. 1.).
- Obserwowanie, jak zmienia się wynik dodawania na skutek zmiany jednego składnika. Układanie innych przykładów dodawania i odejmowania i wprowadzanie w nich podobnych zmian (z. 2.).

15.

Założenie Rzymu

1. Z mapy Włoch odczytaj nazwy miast i daty ich powstania.

a. Przepisz nazwy miast w kolejności ich powstawania i oblicz, w jakich odstępach czasu powstawały.

2. Odpowiedz, jak się zmieniły wyniki.

$$\begin{aligned}1500 + 300 &= 1800 \\(1500 + 300) + 30 &= 1800 + 30 = 1830 \\(1500 + 300) - 30 &= 1800 - 30 = 1770\end{aligned}$$

Jeśli jeden ze składników dodawania zmniejszymy lub zwiększymy, suma zmienia się o tyle samo.

3. Wykonaj działania w tabelach. Porównaj wyniki obliczeń wpisane w odpowiednie pola.

+	1242	1540	2115
753			
455			

+	1242	1540	2115
753 - 8			
455 + 8			

15

2. Wpisz na

cesars

królest

k

księst

księża

hrabstwo

hrabice

16

W starożytnym Rzymie

Zapis w dzienniku

1. Opisywanie strojów na podstawie ilustracji i tekstu.
2. Dodawanie i odejmowanie w zakresie 1000.
3. Inscenizowanie sądu polubownego – rozstrzyganie sporu.

Środki dydaktyczne

s. 86. i 87. w *Podręczniku Olka*, s. 4., 17. i 18. w *Kartach pracy* część 4., tekst *Dawni Rzymianie* s. 74. w *Wypisach*, kawałki materiałów, klej, nici i inne materiały potrzebne do wykonania współczesnego stroju, ulotki i reklamy wycięte z gazet

Sytuacje edukacyjne

- ✓ Tekst *Dawni Rzymianie* s. 74.
- ✓ Karty pracys. 17.
- ◆ Porównywanie strojów starożytnych Rzymian ze współczesnymi strojami.
- ✓ Karty pracys. 4.
- ✓ Karty pracys. 18.
- ◆ Wypowiadanie się na temat nazw domów handlowych, pracujących tam osób, organizacji sprzedaży, reklamy towarów.

Uwaga

Do wyboru: zabawa w kupców lub rozstrzyganie sporów (poniżej).

- ◆ Przygotowanie zabawy: – wyprawa kupców bursztynowym szlakiem itp., inscenizowanie spotkania kupców w wyznaczonym miejscu;
  - urządzenie punktu sprzedaży na wzór sklepiku szkolnego, spisanie nazw towarów, ich cen i podejmowanie próby negocjacji handlowych.
Należy nawiązać do zabaw, które być może mieliśmy okazję organizować w poprzednich miesiącach.
- ◆ Przygotowanie reklamy wybranych artykułów. Zastanowienie się, jakie informacje są ważne dla tego, kto przygotowuje reklamę, a jakie dla osoby, która ją czyta, i czy są to te same informacje. Spisanie rozmowy kilku osób wymieniających uwagę na temat wybranej reklamy.
- ✓ *Podręcznik Olka* s. 86. i 87.
- ◆ Porównywanie urządzeń technicznych stosowanych w starożytnym Rzymie i współcześnie.
- ◆ Odszukiwanie w tekście opowiadania *Dawni Rzymianie* fragmentów dotyczących urządzeń technicznych.

cd. na s. 103.

- ◆ Opowiadanie sytuacji z życia klasy, rzeczywistej lub zasłyszanej, i inscenizowanie jej: rozstrzyganie sporu – sąd polubowny – zgodnie z zasadą głoszoną przez prawników rzymskich. Spisanie w dowolnej formie przebiegu rozprawy sądowej.

W starożytnym Rzymie

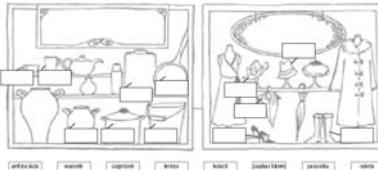
- Przyjrzyj się ilustracjom oraz przeczytaj uważnie tekst. Porównaj codzienny i odświeżony strój Rzymianina.

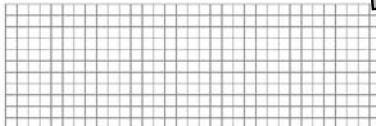
Codziennym strojem Rzymianina była biała tunika, czyli wełniana koszula bez rękawów albo z krótkimi rękawami sięgającą do połowy ud. W zależności od pełnionego urzędu

六

1. Wymień imiona mitologicznych bogów, które mogą stać się nazwami sklepów przedstawionych na rysunkach. Uzupełnij sklepowe szyldy.

- a. Oblicz i napisz, jaka jest wartość przedmiotów, do których nie znalazłeś metek, jeśli wiesz, że wszystkie artykuły w sklepie gospodarstwa domowego kosztują 214 zł, a w sklepie odzieżowym 2400 zł.

18

3. 機器人技術

Zwrócenie uwagi na nazwy sklepów pochodzące z mitologii. Wymienianie przykładowych branż sklepów mających w swej nazwie imię starożytnego boga (z. 1.).

7 W starożytnym Rzymie

- Moja mama ma w swojej bibliotece „Mitologię grecką” i „Mitologię rzymską”. Ma również książkę, która zawiera obie mitologie. Nosi ona tytuł: „Mitologia Greków i Rzymian”. Starożytni Rzymianie, tak jak Grecy, mieli swoich bogów. Bogowie greccy mieszkali na Olimpie. Siedzibą bogów rzymskich był Panteon – budowa, która znajduje się w Rzymie do dzisiaj. Bogowie rzymscy byli opiekunami różnych dziedzin życia co bogowie greccy, tylko nosili inne imiona.

Mama mówi, że Rzymianie wzorowali się na Grekach. Czy to znaczy, że po prostu ich naśladowali?

bogini/bóg	grecka(i)	rzymska(i)
władca bogów i ludzi	Zeus	Jowisz
kobiet zamężnych	Hera	Junona
ogniska domowego	Hestia	Westa
zasięków i urodożą	Demeter	Ceres
zwierząt i przyrody	Artemida	Diana
kupców i podróżnych	Hermes	Merkury
ognia i kowalstwa	Hefajstos	Wulkana
podziemi i krainy zmarłych	Hades	Pluton
mór i oceanów	Posejdon	Neptun

Zeta functions

1. Kocy rzymiany wdrożali bursztynowym szlakiem aż do Morza Bałtyckiego. Przypomnij sobie, czym handlowano na bursztynowym szlaku.
  2. Przyjrzyj się ilustracjom przedstawiającym wynalazki starożytnych Rzymian i porównaj te urządzenia z ich współczesnymi odpowiednikami.
  3. Starożytni Rzymianie stworzyli wiele przepisów, nazwanych później prawem rzymskim. Ozwęcznie prawnicy twierdzili, że w wypadku kłopotu należy wyszukać obu stron, zanim się wyda wyrok. Co o tym sądzisz? Opisz sytuację z życia codziennego, w której sprawdzili się lub nie taki sposób rozstrzygania sporów.

Wynne

„Dawni Rzymianie” to opowiadanie o codzienności starożytnych Rzymian.

三

300

► Afrodita (rzymska Wenus) była boginią piękna i miłosći. Według mitów narodziła się z morskiej piany u wybrzeży Cypru.

► Posejdon (rzymski Neptun) był przedstawiany z trójzębem. Stynna fontanna z Neptunem znajduje się na Starym Mieście w Gdańsku.

Bez jakich osiągnięć starożytnych Rzymian trudno dziś sobie wyobrazić życie?

Szlakiem starożytności

Zapis w dzienniku

Zapis w dzienniku będzie uzależniony od przebiegu dnia zaplanowanego przez nauczyciela.

Środki dydaktyczne

s. 88. i 89. w *Podręczniku Olka*, s. 19. i 20. w *Kartach pracy* część 4., foldery biur podróży, albumy z architekturą Rzymu i klasycystyczną architekturą w Polsce, mapa Polski

Sytuacje edukacyjne

- ✓ Podręcznik Olka s. 88. i 89.
- ✓ Karty pracy s. 19. i 20.

I wariant

Dzień można przeznaczyć na wycieczkę i obserwowanie różnorodnych budowli. Wielokrotnie już zachęcaliśmy do poznania najciekawszych miejsc związanych z historią własnej miejscowości lub miasta położonego najbliżej miejsca zamieszkania dzieci. Ustalanie, które zabytki są najstarsze. Jeżeli w najbliższej okolicy nie ma zabytków tego typu, możemy zająć się architekturą okolicy. Można mówić dzieciom o materiałach, z jakich są wykonane budowle, w jakim okresie powstały, jak je zdobiono. Podczas obserwowania różnych obiektów należy zwrócić uwagę na gromadzenie słownictwa – nazywanie określonych części budowli (dach, ściany boczne, podmurówka, podpiwniczenie, dach spadzisty, płaski, ściany prostokątne itp.).

II wariant

Może to być wyjście do muzeum gromadzącego zbiory sztuki starożytnej, odwiedzenie miejsc, w których znajdują się budowle inspirowane architekturą starożytną (Arkadia k. Nieborowa, zespół pałacowo-parkowy w Puławach, Park Łazienkowski w Warszawie itd.). Można zabrać ze sobą aparat fotograficzny i utrwalić oglądane budowle.

Opracowanie trasy zwiedzania zabytków znanych w Polsce lub w najbliższej okolicy. Obliczanie, ile kilometrów ma ustalona trasa, ile może kosztować przejazd trasą i zwiedzenie tych zabytków.

8 Szlakiem starożytności

Kiedy chciałem wziąć udział w konkursie na opracowanie przewodnika po najbliższej okolicy, rodzice kupili mi przewodnik po Warszawie i po Rzymie, żeby mieli coś na czym wzorować. W tym o Warszawie znalazłem fotografię przedstawiającą pomnik starożytnego rzymskiego wodza. Mama mówi, że to nie Rzymianin, tylko Polak – księcia Józefa Poniatowskiego. Ale dlaczego ma rzymską brodę i sandałki jak rzymscy legionisi?

ruiny świątyni greckiej

budynek Sądu Najwyższego w Warszawie

Koloseum

rotunda – budynek banku w Warszawie

- Koloseum to największy zachowany amfiteatr starożytnego Rzymu. Pochodzi z I w. Mógł pomieścić ok. 50 tysięcy widzów.
- Opera Leśna w Sopocie zbudowana w 1909 r. to również amfiteatr. Mieści 4400 widzów.

88

Twórcy i architekci wzorowali się na sztuce i architekturze starożytnej Greków i Rzymian. Ta moda dotarła również do Polski.

Świątynia Diany w Łazienkach Królewskich

wodociąg w Ogrodzie Saskim w Warszawie

W Łazienkach Królewskich znajduje się świątynia Diany. Jest otoczona wieloma kolumnami. Obecnie odbywają się w niej liczne wystawy.

W Ogrodzie Saskim w Warszawie znajduje się wodociąg wzorowany na świątyni Westy. Jest to budowla, w której gromadzone są wody wykorzystywane w fontannach.

Zadania i pytania

1. Przygotuj się do założenia własnego biura podróży:
– wymyśl jego nazwę;
– zaprojektuj logo;
– przygotuj baner reklamowy;
– zaplanuj trasę wycieczki – po Polsce, Włoszech lub Grecji – wymień zabytki godne obejrzenia.
2. Dowiedz się, w co położeni miejscowości, w której mieszkasz, znajdują się budowle przypominające budowle starożytne. Powiedz, na czym polega to podobieństwo.
a. Możesz też opisać budowle przedstawione na fotografiach.

89

8 Szlakiem starożytności

1. Organizacja turystyczna zajmuje się biura podróży. Zastanów się i napisz:

- w jakim kraju znajdują się wymienione poniżej miasta;
- jakie obiekty, miejsca są charakterystyczne dla tych miast;
- nazwy biur podróży, które mogłyby się w nich znajdować.

Rzym –

Ateny –

Londyn –

Inne propozycje –

2. Zamaluj na mapie państwa. Wykorzystaj cztery kolory tak, żeby nie zamalować tym samym kolorem państwa leżących obok siebie.

3. Których państw nie widać na mapie w całości? Napisz nazwy tych państw.

_____

_____

1. Z greci lub rzymian pochodzą częstki: *mini-*, *hiper-*, *ekstra-*, *auto-*, *anti-*. Objasnij znaczenie wyrazów poprzedzonych takimi częstnikami.

minibazar hiperinflacja ekstrawoczesny
autoportret antywojenny

a. Napisz inne wyrazy z takimi samymi częstnikami.

_____

_____

_____

Kalkulator – tak nazywano nauczyciela matematyki w starożytnym Rzymie. Co oznacza ten wyraz współcześnie? Sprawdź, czy wykonasz poniższe zadanie bez pomocy kalkulatora.

2. Jak nazwisz liczby znajdujące się w kwadratach? Wykreśl z każdego kwadratu liczbę, która nie pasuje do pozostałych. Powiedz, dlaczego nie pasuje. Nad liczbami, które wykreślesz, wpisz literki a, b i c.

$$\begin{array}{r} 204 \\ 962 \quad 845 \\ \hline 690 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 635 \\ 56 \quad 338 \\ \hline 201 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 100 \\ 213 \quad 374 \\ \hline 699 \end{array}$$

3. Liczby, które wykreślesz i oznaczysz literkami, ułóż i oblicz:

– sume trzykładnikowa

– 6 sum dwuskładnikowych wg podanych oznaczeń

(a + b), (b + c), (c + a)

(a + b) + c

(b + c) + a

(c + a) + b

– 3 różnice między liczbami (a + b), (c + b), (a + c)

20

Znakomite budowle

Zapis w dzienniku

1. Szukanie rytmu w poezji i plastycie.
2. Rozpoznawanie kształtów figur i brył oraz ich nazywanie.
3. Sklejanie modeli wg instrukcji lub wg własnego pomysłu.

Środki dydaktyczne

s. 90. i 91. w *Podręczniku Olka*, s. 65. i 67. w *Kartach pracy* część 4., wiersz Danuty Wawiłow *Trójkątna bajka* s. 75., w *Wypisach*, albumy zamków, pałaców, dworów, mapa Polski

Sytuacje edukacyjne

- ✓ Wiersz *Trójkątna bajka* s. 75.
- ◆ Czytanie wiersza *Trójkątna bajka* z różną intonacją. Recytowanie (czytanie) innych wierszy i porównywanie ich rytmu. Zwrócenie uwagi na rolę rytmu zarówno w poezji, jak i w architekturze – regularność, powtarzalność tych samych lub podobnych elementów.
- ✓ *Podręcznik Olka* s. 90. i 91.
- ◆ Gromadzenie słownictwa związanego z wyglądem budowli i wnętrz. Porównywanie budowli pod względem wyglądu, wielkości, przeznaczenia.
- ◆ Wyszukiwanie charakterystycznych cech budowli, np. kształt i wielkość okien, konstrukcja dachu, kolumny, wieżyczki, schody i tarasy, balkony, rodzaj bram, klamek i kluczy, rodzaje pieców, ozdobne ornamenty itp. Zastanawianie się nad znaczeniem budowli historycznych dla miejscowości, w których się znajdują.
- ✓ *Karty pracy* s. 65. i 67.
- ◆ Wykonanie baszt wg rysunkowej instrukcji. Sklejanie modelu zamku. Możemy zaproponować uczniom rozbudowanie zamku w dowolny sposób, np. przez:
  - dostawianie innych elementów wykonanych z pudełek od zapałek;
  - sklejanie narysowanych samodzielnie i wyciętych siatek brył o różnych kształtach (ostrosłup, sześcian, prostopadłościan, walec).Dzieci mogą projektować także budowlę z klocków. Obliczanie kosztów takiej budowli, po ustaleniu ceny jednostkowej.

Trójkątna bajka

Była sobie raz skala
bardzo dziwna, Trójkątna,
stał na tej skale pałac
bardzo dziwny, Trójkątny.
W pałacu tym na tronie
bardzo dziwnym, Trójkątnym,
zasiadał król w koronie
bardzo dziwnej, Trójkątnej,
i patrzył z okna wieży
bardzo dziwnej, Trójkątnej,
na dzielnych swych rycerzy,
bardzo dziwnych, Trójkątnych.

Aż kiedyś raz dworacy
na szczerzołej tacy
przynieśli mu śniadanie
wykwintne niesłykie
a było to nieudane
zwyczajne jajko
bardzo dziwne, Trójkątne!
I krzyknął król:
Może mi?

75.

I stała odtąd skala
bardzo dziwna, Oszalała,
a na tej skale pałac
bardzo dziwny, Oszalały,
w pałacu zaś na tronie
bardzo dziwnym, Oszalały,
zasiadał król w koronie
bardzo dziwnej, Oszalały,

Oszalały,
Oszalały,

Oleg Usenko
ment

- Przygotowanie pocztówki, obrazka, dowolnej kompozycji kółek, trójkątów, prostokątów (kwadratów) wyklejanych z zachowaniem rytmu: kolejności figur, kolorów, określonych układów.

Znakomite budowle

Mam pomysł: przygotuję trasę podróży po Rzymie. Może rodzice się namysią i kiedyś tam pojedziemy. Byłyby nie było z nami tak jak z dziadkiem i siojką. Dziadek co roku planuje podróż po Polsce, ale wybiera się jak sójka za morze. Mama kupiła album z zamkami, pałacami i dworami polskimi, by go zachęcić do podróży. Mnie nie trzeba zachęcać, zawsze jestem gotowy.

Palace są reprezentacyjnymi budowlami mieszkaniowymi posiadającymi elementy ozdobne.

Dwory to duże domy budowane przeznaczone na wypoczynek. W sąsiedztwie dworu znajdująły się stajnie, powozownie, chlewnie i obory.

Zamek to budowle obronne i mieszkańskie. Okazjonalnie z basztami, fosami z otwartymi zwodzeniami.

- Zamek Książ należy do największych w Polsce. Postawił nad 400 pomieszczeń, a wraz z zabudowaniami gospodarczymi ok. 600.
- Jedną z najstarszych budowli w Polsce jest zamek w Chęcinach.

90.

90.

Pałac Ślubów

Wielka Sala Kolumnowa

Sypialnia Króla

Zadania i pytania

1. Jakié budowle, które kiedyś zwiędziały, najlepiej zapamiętałeś?
2. Czy w twojej miejscowości jest budowla, która o siebie szczególnie podoba lub nie podoba? Wyślij jej zdjęcia.
3. Zastanów się, gdzie chciałbyś mieszkać, i namaluj dom swoich marzeń.

Wypisy

Dlaczego król zmienił upodobanie? Odpowiedź na pytanie znajdziesz w „Trójkątnej bajce”.

- Oglądanie w *Podręczniku Olka* oraz w albumach zamków i pałaców.

Odczytywanie nazw miejscowości, w których znajdują się te budowle, i wskazywanie ich na mapie Polski. Różnicowanie znaczenia wyrazów *zamek*, *pałac*, *dwór*. Przypominanie różnych znaczeń wyrazu *zamek*, wyszukiwanie innych wyrazów wieloznacznych.

91

3 maja 1791 r.

Zapis w dzienniku

1. Obchody świąt patriotycznych – ogólnopubliczne i lokalne.
2. Uktadanie i pisanie notatek do klasowej lub rodzinnej kroniki.
3. Obliczenia kalendarzowe – ile lat upłyнуło i która to rocznica?

Środki dydaktyczne

s. 92. i 93. w *Podręczniku Olka*, opowiadanie Marii Dąbrowskiej *Trzeci Maja Krystka i Anielki* s. 76. w *Wypisach*, paski czasu wykonane przez uczniów

Sytuacje edukacyjne

1. Wypowiadanie się dzieci na temat doświadczeń związanych z obchodami patriotycznych świąt.
2. Uczestnictwo w różnych formach obchodów rocznicy 3 Maja:
  - Projektowanie wystroju klasy (własnego pokoju), przygotowanie małych chorągiewek i innych elementów dekoracyjnych.
  - Udział czynny w uroczystościach szkolnych – recytacja wierszy, śpiewanie piosenek, oglądanie albumów historycznych.
  - Słuchanie sprawozdań telewizyjnych i radiowych.

Uwaga

Do decyzji nauczyciela pozostawiamy sposób wykorzystania środków dydaktycznych przewidzianych na ten dzień.

Uwaga

Zwrócenie uwagi na różne zapisy dnia 3 maja pojawiające się w wierszach. Mówiąc o kolejnych dniach danego miesiąca, używamy formy: trzeci maja. Powiedzenie „trzeci maj” oznacza, że jest to trzeci miesiąc maj, a nie trzeci dzień maja.

Można zwrócić również uwagę na zapisywanie nazwy konstytucji 3 maja (lub Maja) w zależności od publikacji poprawnościowych (słownika ortograficznego i poprawnej polszczyzny PWN).

10 3 maja 1791 r.

Dziadek powiada, że święto 3 Maja jest tak samo ważne, jak 11 listopada. Mówią też coś o prawach i obowiązkach, ale nie ucznia, tylko Polaka. Co roku pomagam dziadkowi wywieść biało-czerwoną flagę przed domem, więc chyba spetnam obowiązek Polaka? A na uroczystość z okazji 3 Maja nauczę się wiersza.

W dzień Trzeciego Maja

Świeti alonko mające,
Bija dremiony w kościele,
Na dziedzińcu zamkowym
Przygrywają kapeli.

Na królewskim fotelu
Króla Stania cier siada
I jak stanie przed laty
Rozpoczną się Rada.

Lazj radosty jak perły
Błyszcza w oczach kochanych,
Gdy król cysta orędzie:
Równe w prawach są stany!

Chorągwieki z bilbuki
Werże w rączki swe, dzieci,
I krzyknijcie wesoło:
Niechaj żyje Maj Trzeci!

Zdzisław Jegiński

Jan Pieter Norblat „Dzień 3 maja 1791 r.”

► 3 maja 1791 r. Sejm Polski uchwalił Ustawę Rządową. Nazwano ją później Konstytucją 3 maja. Było to wielkie wydarzenie dla Polaków. Dzięki prawom zapisanym w Konstytucji Rzeczypospolita miała się stać silnym i nowoczesnym rządzonym państwem.

Trzeci Maja Krystka i Anielki (fragment)

Przed Zamkiem Królewskim snuły się thumy. Gwałtowna i radosna ciekawość ogarnęła stołecję. Idą, idą, idą – wszyscy do zamku (...) mienią się białe, żółte, błękitne i ciemne fraki, łaśnia białe pończochy, zlości, srebrne i brylantowe sprzączki. A tu i tam, między frakami, zaświeci kontusz karmazynowy polski albo biskupi fioletowej sukni. To senatorowie. Od starej Warszawy, z boku wysuwa się orszak w ciemnych sukniach, w czarnych na głowę beretach. To radni mięsige ze swym przedtemenem na czele spieszają się do sejmowej sali. Ściągają ze wszystkich stron chorągwie cechowe i szlacheckie. (...)

Krystek biegał wśród thumów z innymi chłopcami. Zakładali się z nimi, że wejdzie do zamku, choć straż dzieci nie puszczają.

I rzeczywiście udało mu się jakimś bożym wejściem na galerię do sali sejmowej dość. Wcisnął się między ludzi i spojrzał. Serce zabiło mu gorąco.

Dopiero po chwilach, kiedy się Krystek uspokoił i przestało mu w głowie szumić, uszywał, że ktoś mówi.

– Mości Państwo Marszałku Sejmowy! Różny spiesznie ustawa rządu! Różny ją dzisiaj!

Po nim zaś inni mówili, wołając, aby przyjmowało konstytucję i przysięgać.

Wreszcie sam król się podniósł i prosił, by głosować.

A gdy wszyscy wraz przyjęli konstytucję, wołając: Zgoda! Vivat konstytucja! – zerwał się posel inflancki, Zabiello, i zakrzyknął:

– Zaklinam was, Najświętsze Stany, abyście raczyli tą nową przyjąć konstytucję, ciebie zaś, Najświętszy Królu, proszę, abyś najpierwsky na przyjęcie jej wykonał obywatalską przysięgę, a my wszyscy za twym pojdziemy przykładem!

Dopiero wtedy przewała się skupiona cisza sali na dobre. Ruszyły wszyscy ze swoich miejsc do tronu, wołając: Zgoda! W radosnej wrzawie zniknęły głosy tych paru, co się przeciw konstytucji opowiadali. Wszyscy szli teraz do tronu po przysięgę na nowe

76

Mazurek Trzeciego Maja

Muzyczka: autor nieznany
Słowa: Rajnold Suchodolski

1831 r.

Witaj, majowa jurtrzenko, święte naszej polskiej kraju nie,
u-częci my cie- bie pio-sen-ka, kto ra-wa ca-lej Po-lscy shy-nie.
Wi-taj Maj! Trze- ci Maj, u Po-la-ków bło-gi raj!
Wi-taj Maj! Trze- ci Maj, u Po-la-ków bło-gi raj!

Zadania i pytania

1. Wymień święta państwowe związane z ważnymi wydarzeniami historycznymi i powiedz, jakie wydarzenia upamiętniają.
a. Obrona, ile lat uplynęło od uchwalenia Konstytucji 3 maja.
2. W który rocznicę uchwalenia Konstytucji 3 maja powstał „Mazurek Trzeciego Maja”?
3. Wysłuchaj w radiu lub obejrzyj w telewizji wybraną audycję poświęconą obchodom rocznicy uchwalenia Konstytucji 3 maja. Wykonaj zadania:
Jeśli będzie taka możliwość, wed- Wypisy
Co zobaczył Krystek przed Zamkiem Kró- lewskim? Działając zgodnie z instrukcją, wypo- wiadaj „Trzeci Maja Krystka i Anielki”.

ja, jak po nowe życie, jak po szczęście i wolność bezpieczną szyszkice czasy. (...) król tymczasem wszedł na wysokie czerwone swoje krzesło, aż go było teraz wyraźnie. (...) Biały mundur korpusu kadetów, u króla miał na sobie, świecił w tym cieniu. Twarz króla była asna i młoda. Zdawało się, że stoi tam nie słaby, lekki, ręce się król, ale świętym młodzieńcem. Obok stał książę Józef atowski z wyrazem upojenia na pobładnym obliczu. ról podniósł palec do góry. Biskup krakowski odebrał od niego siegę. Stanisław August donośnym głosem powtarzał laickie a tak, że go wszyscy mogli słyszeć. Wreszcie zawałował: Przyśięgam Bogu i żałować tego nie będę. Proszę waszmość, kto kocha ojczyznę, niech idzie za mną do kościoła wykonać moją przesygle!

wtedy ruszyły wszyscy do drzwi, wołając, ile kto miał sily

erszaci: Vivat konstytucja narodowa! Vivat król! Vivat

księgi stany!

Maria Dąbrowska

Historik objainia, co przedstawia obraz Jana Matejki „Konstytucja 3 maja”

XVIII OŚRODEK TEMATYCZNY WIERSZYKARNIA

Umiejętności ucznia

Mówienie i słuchanie

Opisuje postawy różnych osób. Bierze udział w dyskusji na podany lub wybrany temat. Wypowiada się na ten temat, uzupełnia i rozszerza przedstawioną informację. Dostosowuje środki językowe do określonej sytuacji. Układa i mówi krótkie rymowane wiersze. Stosuje w wypowiedzi związki frazeologiczne.

Czytanie

Czyta głośno, dokładnie wymawiając wyrazy i zachowując odpowiednie tempo. Czyta zbiory wierszy. Czyta plany miast.

Pisanie

Korzysta ze słownika ortograficznego, sprawdzając i uzasadniając poprawność pisowni. Układa i pisze zdania złożone. Pisze instrukcję gry. Pisze bajkę – opowieść z elementami magii. Opisuje przebieg trasy. Pisze ułożone przez siebie krótkie rymowane wierszyki i wyliczanki oraz przepisuje inne.

Stosowanie wiedzy i umiejętności

Czyta zbiory wierszy i wyszukuje w nich teksty wg określonej kategorii (żarty, wyliczanki, zagadki). Rozpoznaje części mowy: rzeczownik, czasownik, przyimotnik, przystówek. Mierzy i porównuje długości odcinków. Ustala odcinki jednostkowe. Wykonuje działania w zakresie 1000. Zna liczby powyżej tysiąca i miliona, porównuje je i zapisuje słowami. Oblicza wagę, koszty, czas. Zamienia jednostki miary. Rysuje symetryczne obiekty. Nazywa instrumenty muzyczne, rozróżnia ich dźwięki, rozróżnia zespoły muzyczne ze względu na ich skład. Odszukuje wskazane obiekty na planie swojego miasta, określa położenie ulic. Rozróżnia rodzaje obuwia i ich rozmiary. Rozpoznaje niektóre kwiaty doniczkowe i ogrodowe. Zna nazwy i zastosowanie niektórych ziół.

Rozwiązywanie problemów

Wybiera formy zachowań odpowiednie do sytuacji. Dostosowuje słownictwo i formy wypowiedzi do określonej osoby i miejsca. Rozróżnia rodzaje linii i tworzy odpowiednie figury geometryczne. Oblicza różnice czasu między strefami. Dokonuje wyboru wg określonego warunku – gry i zabawy z wyliczankami. Określa i nazywa kategorie, wg których został dokonany podział.

Notatki

Siedmiomilowe buty

Zapis w dzienniku

1. Pisanie wiersza lub opowieści na temat fantastycznej podróży.
2. Mnożenie liczby dwucyfrowej przez jednocyfrową – obliczanie trasy podróży.
3. Opisywanie położenia geograficznego poszczególnych województw.

Środki dydaktyczne

s. 94. i 95. w *Podręczniku Olka*, s. 23. i 24. w *Kartach pracy* część 4., wiersz Jana Brzechwy *Siedmiomilowe buty* s. 78. w *Wypisach*, eksponaty lub fotografie różnych typów butów, linijka, patyczek do mierzenia długości stopy, tabele rozmiarów obuwia, mapa fizyczna i administracyjna Polski, książka Jonathana Swifta *Podróże Guliwera*

Uwaga

Dzień powinien rozpocząć się od wizyty w sklepie obuwniczym. Można również spotkać się z lekarzem ortopedą, który wyjaśni potrzebę starannego dobierania obuwia ze względu na prawidłowy wzrost i rozwój stopy człowieka, podkreśli walory zdrowotne obuwia i wskaże, w jakim obuwiu dzieci nie mogą chodzić, a jakie powinny nosić.

Sytuacje edukacyjne

- ✓ Wiersz *Siedmiomilowe buty* s. 78.
- ◆ Wyszukiwanie na mapie fizycznej lub administracyjnej Polski miast wymienionych w wierszu. Pisanie nazw miast, które odwiedził Michał, oraz nazw województw, w których obecnie miasta te się znajdują. Ustalanie, od czego pochodzą nazwy województw, oraz charakteryzowanie regionu, który obejmują – największe miasta, rzeki, inne zbiorniki wodne, znane ośrodki przyrodnicze i przemysłowe. Porównanie pisowni nazw miast i nazw województw.
- ✓ *Podręcznik Olka* s. 94. i 95.
- ◆ Oglądanie eksponatów, fotografii oraz rysunków butów w *Podręczniku Olka* na s. 95. i nazywanie ich. Gromadzenie i stosowanie w zdaniach słownictwa związanego z obuwiem
- ✓ *Karty pracys.* 23. i 24.

Proste czy krzywe?

Zapis w dzienniku

1. Znaki interpunkcyjne na końcu zdania – różne rodzaje zdań.
2. Dobieranie i stosowanie zwrotów grzecznościowych w rozmowie z określonym rozmówcą – pisanie dialogów.
3. Rozpoznawanie i rysowanie linii krzywych i łamanych.

Środki dydaktyczne

s. 96. i 97. w *Podręczniku Olka*, s. 25. i 26. w *Kartach pracy* część 4., wiersz Danuty Wawiłowej *Krzywy wierszyk* s. 79. w *Wypisach*

Sytuacje edukacyjne

- ✓ Wiersz *Krzywy wierszyk* s. 79.
- ◆ Wykonanie przez dzieci modelu krzywego wierszyka. W tym celu uczniowie mogą korzystać z prostopadłościanów (w miarę możliwości niedużych), które będą łączone ze sobą w celu uzyskania krzywych. Mając wiele prostopadłościanów, mogą na ich ściankach zapisać słowa:
  - Krzywego wierszyka Danuty Wawiłowej;
  - wierszyka, który sami ułożyą.Umocowany do brystolu zestaw prostopadłościanów ułożony krzywo należy obrysować. Powstanie w tej sposób przykład linii krzywej. Ten kształt dzieci mogą odtworzyć na kartce bez używania linijki (ćwiczenie ręki). Uczniowie powinni wypowiadać się, w jaki sposób umocowali pudełka, np. pierwsze z drugim połączone jest krótkimi ścianami, drugie przylega do третьego długim bokiem, wysunięte jest w prawo itd.
- ◆ Wybieranie z wiersza i zapisywanie rzeczowników wraz z określającymi je przymiotnikami. Określanie liczby i rodzaju przymiotnika w związku z rzeczownikiem.
- ✓ *Podręcznik Olka* s. 96. i 97.
- ◆ Wyszukiwanie dialogów w znanych tekstach. Nazywanie osób rozmawiających i wskazywanie zwrotów grzecznościowych, których te osoby użyły.
- ◆ Inscenizowanie sytuacji związanych ze zwrotami: koso patrzeć, patrzeć prosto w oczy itp.
- ✓ *Karty prac* s. 25. i 26.
- ◆ Rozwiązywanie i układanie zagadek matematycznych (wzór na s. 26.). Wykorzystanie ich w zabawie parami lub w zabawie grupowej – uczniowie układają dla siebie wzajemnie zadania-zagadki; po jakimś czasie nauczyciel proponuje wszystkim uczniom rozwiązywanie najciekawszego spośród wymyślonych. W pierwszym etapie rozwiązywania zagadek nauczyciel może je czytać uczniom. Później można sprawdzać wyniki przy różnych proponowanych liczbach.

- Układanie dialogów z wykorzystaniem odpowiedniego słownictwa w zależności od osoby rozmówcy. Np. wymyśl temat, na który chciałbyś krótko porozmawiać z:
  - kolegą lub koleżanką;
  - mamą lub tatą (babcią lub dziadkiem);
  - nowo poznaną dorosłą osobą.
 Zapisanie jednej z ułożonych rozmów.

Proste czy krzywe?

1. Jaki jest coś, jeśli nie jest proste? Odpowiedz na pytanie, dopisując przynimotniki podanych rzeczowników. Postaraj się nie powtarzać tych samych przynimotników.

droga ..... zadanie .....
 drzewo ..... wios .....
 drut ..... linia .....

a. Ułóż zdania z utworzonymi wyrażeniami.

- Rozpoznawanie, nazywanie i rysowanie figur geometrycznych – prostych i krzywych; rysowanie kompozycji z różnych figur geometrycznych i różnych rodzajów linii.
- Zadania 2., 3. i 4. możemy wykorzystać zależnie od zainteresowania uczniów.

Krzywy wierszyk

Jest w lesie krzywy drzewo,
 a pod nim krzywa chatka,
 a w chacie z krzywą cokołką
 mieszkała krzywa matka.

Raz poszyły krzywą drożkę,
 gdzie osią i pokrywy,
 wtem patrzą – a w pokrywie
 kociaczek siedzi krzywy.

Więc wrzeliły go do domu
 i niech was to nie zdziwi,
 lecz odkąd, chociaż krzywy,
 okropnie są szczęśliwi.

Dunata Wawilow

25.

Aby bez wstydu patrzeć innym prosto w oczy, należy zawsze mówić prawdę i postępować zgodnie z własnym sumieniem oraz zasadami dobrego wychowania.

W sklepiku:
 - Cześć pan! Czy mogę panu sprzedawać albuminię?
 - Czy mogę sobie życzyć?
 - Tak, ale niech będzie drogiej.
 - Czaszka bardzo, niedrogi, a bogato ilustrowany.
 - O to mi chodzi! Dziękuję!
 - Do widzenia.

W szkole na przerwie:
 - Chcesz grynek?
 - Daj, A co za nią chcesz?
 - Nic! Pożyczysz mi?
 - Coś takiego! Dziękuję.
 - Nie ma za co.
 - Super smakuje, jak pomarańcza.

W mieście:
 - O, wiele dobrą!
 - Pomoże cię, Franeczek!
 - Pomóż panie przejść przez ulicę.
 - Dobranoc, dobrze, Kochany. Że widzę, a tu taki such...
 - Proszę mi podać rękę i idziemy.
 - Przepraszam, dobrze, że cię.
 - Nie ma za co, do widzenia panu!

W parku:
 - Tomek! Spieszysz się?
 - Spieszę, a co?
 - Powinieś mi złożyć tarcuch ramię.
 - Ramię?...
 - Przepraszam, że nie mam czasu!

Zawieranie i pytania

1. W jakich sytuacjach powiemy, że nie możemy komu spojrzeć prosto w oczy? O czym to świadczy?

a. W jakich sytuacjach użyjemy zwrotu „widzieć coś w krzywym zwierzydle”?

b. Zastanów się.

a. Wskaz

- Określanie liczby i rodzaju przymiotnika w związku z rzeczownikiem (z. 1.).

26.

- Przygotowanie zawodów w „Chodzie krętą drogą”. Na podłodze sali gimnastycznej lub na boisku wyznaczamy (np. rysujemy kredą, węglem) trasę, która powinna przebiegać wzorem linii łamanej. W zawodach uczestniczą dwie grupy. Kolejni zawodnicy pokonują trasę z zawiązanymi oczami, kierując się tylko wskazówkami kolegów z grupy. Kto zboczy z trasy, odpada. Wygrywa ta grupa, która więcej swoich członków doprowadzi do mety.

79.

Czy wiesz kto

Zapis w dzienniku

1. Formułowanie pytań w celu otrzymania oczekiwanej odpowiedzi.
2. Dodawanie i odejmowanie w zakresie 1000.
3. Pisanie instrukcji do gry na podstawie planszy – układanie planu gry.

Środki dydaktyczne

s. 98. i 99. w *Podręczniku Olka*, s. 27. i 28. w *Kartach pracy* część 4., wiersz Danuty Wawiłow *Nie Wiem Kto* s. 80. w *Wypisach*, tekst *Tajemnica króla Midasa* (w *Przewodniku* s. 178.)

Sytuacje edukacyjne

- ✓ Wiersz *Nie Wiem Kto* s. 80.
- ◆ Wyszukiwanie na podstawie wiersza odpowiedzi na pytania: kto? co? gdzie? kiedy?
- ◆ Przygotowanie wywiadu z bohaterem wiersza.
- ◆ Propozycja zabawy: przygotowanie ubrań i rekwizytów i wcielanie się w dowolne, ale znane uczniom postaci (np. literackie). Prezentowanie postaci – za pomocą gestów, sposobu poruszania, mimiki. Zadawanie pytań i odgadywanie, kim jest prezentowana postać.
- ✓ *Podręcznik Olka* s. 98. i 99.
- ◆ Wypowiadanie się na temat własnej osoby – ocenianie możliwości dochowania tajemnicy.

Tworzenie opowieści: nauczyciel wymyśla dowolną historyjkę i przekazuje wybranemu dziecku tylko jedną informację, np. „Widziałem, jak biegł”, wskazane dziecko uzupełnia zdanie o kolejną informację i powtarza ją następnemu, a to kolejnemu, i tak do czasu, aż powstanie cały obraz sytuacji (kto, gdzie, z kim, jak, dokąd itd.). Następnie dzieci porównują obie wersje historyjki.

- ✓ Tekst *Tajemnica króla Midasa* s. 178.
  - ✓ Karty pracys. 27. i 28.
  - ◆ Uczniowie samodzielnie sprawdzają, jak wykorzystać planszę do gry, mając do dyspozycji dwa pionki i kostkę. Wymyślają zasady gry. Na kartce zapisują kolejne działania wykonywane w trakcie gry lub tylko wyniki tych działań, które będą sukcesywnie sumować, aby przekroczyć liczbę 1000. Mogą w tym celu zrobić karnečik lub tabelę, w której będą zapisywane wyniki kolejnych rozgrywek.
- Po zakończeniu wymieniają kolejne czynności, zapisują je w punktach lub tworzą opis gry.

cd. na s. 117.

Przykładowy opis (dzieci powinny układać zdania pojedyncze):

Przygotuj dwie kostki do gry i dwa pionki, po jednym dla każdego gracza, ołówek i kartkę do zapisywania punktów. Grę można zacząć z dowolnego pola. Po planszy można wędrować w dowolnym kierunku, każdą drogą, a pionek przesuwać o tyle pól, ile wskaże liczba punktów wyrzucona na obu kostkach. Od liczby znajdującej się w kwadracie, na którym się zatrzymał, należy odjąć sumę liczb uzyskaną z rzutu dwiema kostkami. Wynik odejmowania to liczba punktów, które uzyskałeś w tej kolejce. Wygrywa ten, kto pierwszy przekroczy 1000 punktów!

Grę można wykorzystywać w następnych dniach.

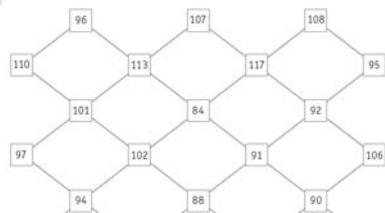
3 Czy wiesz kto

Gdy zbliżają się imieniny albo Dzień Matki, moja mama nie może wytrzymać z ciekawości i wieczę się dopytyje, jakim prezentem dla niej przygotowalam. Muszę bardzo uważać, żeby przypadkiem się nie zdradzić. To bardzo trudne.

Ja nigdy się nie dopytyuję, co dostane, tylko szukam we wszystkich zakamarkach. Dziadek mówi, że i ja jestem ciekawy, a ciekawość to pierwszy stopień do piekła. Dziadek się myli, sprawdzitem w słowniku, ciekawość to „pragnienie zdobycia wiedzy”!

3 1. Zagraj z kolegą, korzystając z planszy i opracowanej przez siebie instrukcji, a potem z instrukcją opracowaną przez kolegę.

Czy potrafisz dochować tajemnicy? Zastanów się, którą odpowiedź wybierzesz.

1. Koleżanka powiedziała ci w tajemnicy, że podoba Jej się twój brat lub kurz

- a) Natychmiast powrócił bratu (kurynowi).
- b) Powiesił tylko namek.
- c) Zachował to dla siebie.

2. Wiesz, że jedna z dwóch przyjaciółek nie przyznała się urodzinie wypowiedzi koleżanki/kolegi, bo nie ma za co kupić prezentu, ale obiecalas Jej, że nikomu o tym nie powiesz.

- a) Powieszał tym na urodzinach i dodasz jeszcze coś od siebie.
- b) Zdradziłeś sekret tylko najbliższej przyjaciółce/przyjacielowi.
- c) Dotrzymałeś obietnicy.

3. Kolega powiedział ci w sekrecie, dla kogo przygotowuje prezent na walentynki.

- a) Powtórzysz każdemu, kto o to poprosi.
- b) Utrzyszmas sekret w tajemnicy, ale tylko przez dwa dni.
- c) Nikomu nie powtórzysz, a nawet nie pokażesz, że wiesz coś na ten temat.

Zadania i pytania

1. Wyjaśnij, co znaczą wyrażenia „ciekawość świata i ludzi” oraz „ciekawość to pierwszy stopień do piekła”.

- a. Jak sądzisz, kiedy ciekawość jest wadą, a kiedy zaletą?

2. Powiedz, jak rozumiesz informację, że jakość wiadomości jest poufna lub tajna. Sprawdź, zmianę tych słów w słowniku języka polskiego.

3. Na podstawie własnego doświadczenia powiedz, jakie mogą być konsekwencje powtarzania niesprawdzonych wiadomości.

- a. Jak się naprawią niesprawdzona wiadomość powtarzana z ust do ust?

Wypięt

Zastanów się, jaki innym tytuły mógłby mieć wiersz „Nie Wiem Kto”.

Nie Wiem Kto

Pewnego razu Nie Wiem Kto ranutko wstał z pościeli, na głowę włożył Nie Wiem Co, na nogi włożył Nie Wiem Co, do torby włożył Nie Wiem Co i tyle go widać.

I wcale mu nie było źle, gdy tak się włożył Nie Wiem Gdzie, na stolicu, w deszczu, w cieniu – obiadzą jadą albo nie,

odpocząwają siedzą albo nie i wcale tym nie martwią się, i grywają na grzebienniu...

I od tej pory Nie Wiem Jak odnaleźć go na świecie...

I nie wie tyba ani raka, i nie wie zwierzę angielskie,

i pewnie wy nie wiecie!

Daniela Wawrzyniak

1. Jak sobie wyobrażasz tajemniczą postać nazwaną Nie Wiem Kto? Nadaj jej imię.
2. Co sprawia, że większość ludzi przez wiele lat nie zmienia miejsca zamieszkania?

W lustrze i w kalejdoskopie

Zapis w dzienniku

1. Tworzenie opowieści z elementami magii.
2. Mnożenie liczby trzycyfrowej przez dwucyfrową.
3. Rysowanie symetrycznego obrazu.

Środki dydaktyczne

s. 100. i 101. w *Podręczniku Olka*, s. 29. i 30. w *Kartach pracy* część 4., wiersz Danuty Wawiłowej *Bajka o królewiczu, kalejdoskopach i babiach* s. 81. w *Wypisach*, książka Ł. Sikoruka *Fizyka dla najmłodszych*, kalejdoskop, lustra

Sytuacje edukacyjne

- ✓ Wiersz *Bajka o królewiczu, kalejdoskopach i babiach* s. 81.
- ◆ Wskazywanie w wierszu fragmentu opisującego działanie kalejdoskopu.
- ◆ Wykonanie doświadczeń z lustrami w celu wyjaśnienia zasady działania kalejdoskopu. Uczniowie ustawiają dwa prostokątne lusterka pod różnymi kątami i obserwują, ile odbić przedmiotu można uzyskać, zmieniając kąt ustawienia lusterek: 90° – 4 odbicia, 72° – 6 odbić, 120° – 3 odbicia.

Uwaga

Opis wykonania kalejdoskopu można znaleźć w książce Ł. Sikoruka *Fizyka dla najmłodszych* na s. 52. (WSiP, Warszawa 1991).

- ✓ *Podręcznik Olka* s. 100. i 101.
- ◆ Indywidualne układanie bajki, opowieści, w której lusterko jest elementem magicznym. Można również wykorzystać inne tajemnicze przedmioty, które znajdują się w bajce, i zaprezentować je dzieciom, np. klucz o fantazyjnym kształcie, szkatułkę, wazonik ze wschodnimi ornamentami, lusterko w pięknej oprawie, końską podkowę, ptasie pióro. Rozbudzą ciekawość i wyobraźnię dzieci, zainspirują do samodzielnego pisania bajek.
- ✓ *Karty pracy* s. 29. i 30.

Bajka o królewiczu, kalejdoskopach i babiach (fragment)

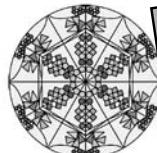
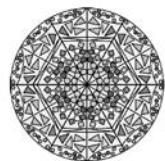
Ciemno wszędzie,
głośno wszędzie,
pajęcze pająk przedzie,
szumią skrzydła nietoperzy –
tylko hen, na szczycie wieży,
aż do świtu, jak noc dłuża,
w jednym oknie światło mruga...
Czy to sprawka złego ducha?
Kto chce wiedzieć,
niech postucho...
Przed kilku laty –
powiem w dwóch słowach –
żyl w tym zamku

od złego smoka
panny ratować,
hasac po lasach
w gromie rycerzy –
wciąg tylko siedzi
na szczyte wieży,
różnych rupieci
ma tam na kopy
i z nich ukąda...
i kalejdoskopy!
Najpiękniej włoży pomiedzy lusterka
cztery szkiełka i skrawek papierka
ostrożnie podnieś kuc oczom –
a tam natychmiast zaczepiąca tyczopoca

4

W lustrze i w kalejdoskopie

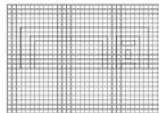
- Świat się zmienia jak w kalejdoskopie – Rafał mówi tak po każdym powrocie ze szpitala. To znaczy na korzyćś czy nie? Lubię się bawić kalejdoskopem. Franek pokazywał mi taki, jaki zachowała jego babcia ze swojego dzieciństwa. Ale uważałam, że świat nie zmienia się tak szybko i wyraźnie jak obraz w kalejdoskopie.

Kalejdoskop to zabawka w kształcie rurki, w której dzięki wielokrotnym odbiciom różnokolorowych szkieletów w odpowiednio rozmiarzonych lusterkach obserwuje się figury zmieniające się przy najmniejszym ruchu.

W lustrze i w kalejdoskopie

1. Narysuj lustrzane odbicie po drugiej stronie linii.

2. Narysuj za pomocą linijki linię oddzielającą rysunek od jego lustrzanego odbicia. Dokóde brakujące części rysunku.

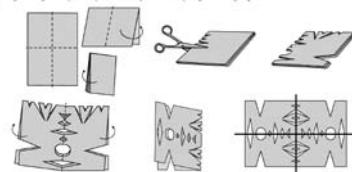
- Rysowanie kompozycji z figur geometrycznych. Może to być kontynuacja lub rozszerzenie zadania z 9. dnia w XVII ośrodku tematycznym. Kompozycja mogłaby być układana w kole, np. z kółek i trójkątów. Zadaniem dzieci byłoby również opowiadanie, w jaki sposób będą układać lub ułożyć kolejne elementy (z. 1.).

100.

Lustrzane odbicie to obraz, który każdy z was może sam stworzyć.

Wykonaj taką samą serwetkę lub inną w podobny sposób.

Wierza i pytania

- Narysuj kompozycję kolorowych figur geometrycznych i jej lustrzane odbicie.
- Wykonaj ramkę z teksturową i nakładającą na nią cieniutkie kolorowe bławku. Popatrz przez okno jakis przedmiot, zmieniając kolory bławek. Co zaoszczędzasz?
- Aby siedziec, z kim możemy powiedzieć, że widać świat w różnych kolorach, a o kim mówią, że widzi świat w czarno-białych?

● Co to jest fotoplastykon? Podejmowanie próby wyjaśnienia zjawiska trójwymiarowości.

4

4

1. Narysuj brakujące elementy układów.

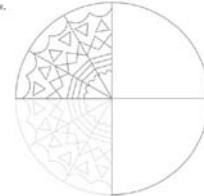

2. Porównaj.

$$100 \cdot 3 + 12 \cdot 4 = 640 : 2$$

$$330 \cdot 2 = 400 : (80 - 72)$$

$$(327 + 184) \cdot 2 = 160 : 4$$

3. Wykonaj obliczenia wg wzoru.

$$\text{wzór } 240 \cdot 11 = \underline{\hspace{2cm}}$$

.	10	1
200	2000	200
40	400	40
	+ 2400	+ 240
		2640

$$240 \cdot 12 = \underline{\hspace{2cm}}$$

.	10	2
200	2000	200
40	400	40
	+ 2400	+ 240
		2640

$$320 \cdot 14 = \underline{\hspace{2cm}}$$

.	10	
300	3000	300
	+ 2400	+ 240
		3240

$$320 \cdot 15 = \underline{\hspace{2cm}}$$

.	10	
300	3000	300
	+ 2400	+ 240
		3240

30

Ptaki od parady – paw czy papuga?

Zapis w dzienniku

1. Odszukiwanie kryterium porównania – wyodrębnienie cech wspólnych i odrębnych.
2. Porównywanie ilorazowe – dzielenie liczb trzycyfrowych.
3. Lepienie z masy solnej – odtwarzanie kształtów.

Środki dydaktyczne

s. 102. i 103. w *Podręczniku Olka*, s. 31. i 32. w *Kartach pracy* część 4., wiersz Tadeusza Kubiaka *Pióra od parady* s. 82. w *Wypisach*, albumy ze zdjęciami i informacjami o pawiu i wróblu, masa solna, koraliki, zapałki, kokardki, słownik frazeologiczny

Sytuacje edukacyjne

- ✓ Wiersz *Pióra od parady* s. 82.
- ◆ Czytanie wiersza, uczenie się go na pamięć i mówienie go z podziałem na role.
- ◆ Lepienie pawia lub wróbla z masy solnej i zdobienie zgromadzonymi materiałami. Prace należy pozostawić w klasie do wyschnięcia.

W kolejnym tygodniu proponujemy ich malowanie.

Masa solna

Materiały i narzędzia:
bardzo mała sól, mąka, woda, miska i łyżka.

Wykonanie:

Mąkę i sól należy połączyć w proporcji pół na pół, powoli dolewać wodę i mieszać. Masa powinna być gęsta, aby dobrze się lepiła.

- ✓ *Podręcznik Olka* s. 102. i 103.
- ◆ Oglądarka ilustracji pawia i papugi. Układanie w zeszycie opisu pawia lub papugi.
- ✓ *Karty pracy* s. 31. i 32.

Pióra od parady

– Zazdrośćczę ci – rzekł wróbel,
spoglądając na pawia.
– Twój pawi ogon, pawiu,
zawsze w zachwyty mnie wprawia.
Ta pięknie się nie barwi
woda w tężcowym stawie,
jak w twoim pawim piołtrze
przepyszne oko pawie.
Kiedy rozłożysz pióra,
unosząc je w powietrzu,
barwniejsze są niż witraż
w barokowej katedrze.
– Nie masz czego zazdrościć –
paw odpowie z prostota.
– Ja mam pióra
od parady,
ty masz skrzydła
do lotu.

Tadeusz Kubiak

1. Sprawdź w słowniku, jakie znaczenie mają słowa „parada” i „prezentacja”.
2. Gdybyś był ptakiem, chciałbyś mieć pióra pawia czy wróbla? Uzasadnij swój wybór.

- Wypowiadanie się na temat wyglądu ptaków przedstawionych na ilustracji: ubarwienie, postawa, zachowanie. Gromadzenie na ich temat wiadomości.

a. Na podstawie tabeli wypełnij kolejne kolumny tabeli.

	papuga falista	paw indyjski
Australia	Indie, Pakistan, Cejlon	
tereny trawiaste	lasy	
18 cm 45–50 g	120–150 cm 2500–6000 g	
głowa żółta, pióra na grzbiecie zielone i zielonozłote z czarnymi pregami	głowa, szyja i pierś błękitne, grzbiet zielony, ogon z barwnym okiem	
nasiona trawy i ziół	wszystkożerny	
5–6 jaj wysiadywanych przez 17–19 dni	3–5 jaj wysiadywanych przez 28 dni	

- a. Na podstawie podanych informacji o tych ptakach wypisz:

– podobieństwa; – różnice.

31.

- Sprawdź na mapie świata, na jakim kontynencie znajduje się Półwysep Indyjski, na którym żyje najwięcej pawów (z. 1.). Odnajdź Cejlon, Indie, Pakistan.
- Kategorie z tabeli: występowanie, tryb życia, długość ciała i masa, ubarwienie, pożywienie, rozmnażanie (z. 1.).
- Gromadzenie wiadomości o pawiu i papudze z uwzględnieniem informacji notowanych w tabelce w z. 1. na s. 31. Dzieci pracują w dwóch grupach, każda gromadzi informacje o innym ptaku. Później wymieniają się wiadomościami, mogą przekazywać sobie informacje w 1. os. lp, odgrywając role pnia i papugi.

5 Ptaki od parady – paw czy papuga?

Kiedyś dostałem koszulkę, taką jak ma najlepszy bramkarz polskiej reprezentacji piłki nożnej. Była za duża, bo sięgała aż do kolan, ale to nie szkodzi. Musiałem ją włożyć. W naszej klasie nikt takiej nie ma, byłem pewny, że wszyscy zazielenieją z zazdrości. 102. Zobaczył mnie Franek, aż buzię otworzył z wrażenia. Tata odciął mi uwagę, żebym się nie popisywał i nie chodził dumny jak paw z powodu zwykłej koszulki, a dziadek powiedział, że paradnie wyglądał, i zaczął się śmiać. Nie wiedziałem, co robić: obrazci się czyle?

103.

Różniciami najbardziej kolorowych tasiach piór są pawi i papugi. Pióra strusi też prezentują się okazałe, właściwie podczas tanca.

paw marmurki

strut atykaniki

paw jawajski

paw smaragdowy

1. Sprawdzanie i pytania
Jak sądzisz, dlaczego ludzie nie ubierają się jednakowo? O czym świadczą nasze ubior?

- W wyjaśnianie pisowni nazw ptaków oraz innych wyrazów, których pisownia wymaga zastosowania podobnych zasad (z. 3.).

1. Długość wynosi 20 papug na 1 napis, od papusa

2. Wykonaj

3 5	3 5	3 5
2 4 6	3 2 9 7	4 3 2 9
.....	.....	.....

3. Napisz nazwy ptaków, w których pisownia występuje:

Ó .....
U .....
I'E .....
Z .....
A .....
E .....

Znajome ulice

Zapis w dzienniku

1. Pisownia nazw dzielnic i ulic.
2. Rozszerzenie zakresu liczbowego do miliona.
3. Rysowanie planu najbliższej okolicy i zaznaczenie na nim określonej trasy.

Środki dydaktyczne

s. 104. i 105. w *Podręczniku Olka*, s. 33., 34., 35., i 36. w *Kartach pracy* część 4., wiersz Tadeusza Kubiaka *Co Wojtek myśli o warszawskich ulicach?*
s. 83. w *Wypisach*, plany miast, książki z wierszami, opowiadaniami i informacjami o rodzinnej miejscowości

Sytuacje edukacyjne

- ◆ Poszukiwanie wiadomości, wierszy, opowiadań, anegdot o swojej miejscowości. Czytanie ich lub ustne przekazywanie informacji, podawanie źródła, z jakiego pochodzą.
- ◆ Organizowanie zabawy, w której będziemy kronikarzami swojego miasta – zgromadzimy informacje o nim, stworzymy przewodnik po ciekawych zakątkach albo przygotujemy spektakl teatralny odwołujący się do treści historycznych, geograficznych, folkloru itp. W takim przedstawieniu różne informacje będą przeplatać się z wierszami, legendami i opowiadaniami.
- ✓ Wiersz *Co Wojtek myśli o warszawskich ulicach?* s. 83.
- ◆ Gromadzenie ciekawych informacji o ulicach (np. skąd się wzięły ich nazwy, kim była osoba, której nazwiskiem została nazwana ulica). Wyszukiwanie na planie miasta ulic, przy których znajduje się szkoła, blok czy dom itp. Postugiwanie się planem miasta, alfabetycznym spisem ulic i umieszczone tam oznaczeniami.
- ✓ *Podręcznik Olka* s. 104. i 105.
- ◆ Zwrócenie uwagi na różność tablic z różnych krajów i miast: nazwiska patronów ulic i lata ich życia, nazwy dzielnic, herby miast (nazwy warszawskie są zróżnicowane kolorystycznie: niebieskie są w całym mieście, a brązowe na Starówce), zróżnicowanie nazw: rue, place, allée, avenue.
- ✓ *Karty pracys.* 33., 34., 35. i 36.
- ◆ Przypomnienie sposobu pisania adresu na kopertach oraz zasad stosowania wielkiej litery w nazwach miast, ulic, placów i dzielnic.

- Wypisywanie nazw ulic, które pochodzą od zwierząt.
Tworzenie od nazwy zwierzęcia nazwy ulicy oraz wyjaśnienia składającego się z przyimotnika i rzeczownika, np. paw – ul. Pawia – pawi ogon.

Zeszyty i wykaz

1. Powiedz, czego można się dowiedzieć o Krakowie, oglądając plan tego miasta.
  2. Planami jakich miast posługiwaliście się dotąd? Co szczególnego zwróciło twoją uwagę? Jakiów miejsc szukaliście na planach?

Uwaga

Jeśli mieszkały w miejscowości, która ma plan miasta, możemy wybrać się na wycieczkę z planem miasta w ręku.

Jeśli zajęcia odbywają się w miejscowości, w której brak oznaczenia ulic lub jest ich niewiele i nazwy nie łączą się ze znanyimi postaciami czy zdarzeniami historycznymi, trzeba poznawać najbliższe miejscowości i miejscowość gminną.

Jeden dzień możemy poświęcić na wycieczkę tropem ciekawych ulic, miejsc i związanych z nimi postaci lub zdarzeń. Może to być również wycieczka do miejsca, gdzie buduje się lub remontuje ulicę. Po jednym dniu pracy w klasie możemy udać się w wybrane miejsce, o którym zebraliśmy informacje, aby uzupełnić wiadomości, wykonać zdjęcia, szkice itp.

5	0	0	0	0	0		
9	9	9	9	9	9		

2. Uzupełnij tabelę.	dziewięćset osiemdziesiąt cztery	
	tysiąc dwadzieścia sześć	9603
	piętnaście tysięcy	20 000
	czterysta tysiąc siedemset pięć	500 000
	dwa miliony sześćset tysięcy	60 000 000

6-7 Znajome ulice

W amerykańskich miastach większość ulic nie ma nazw, tylko numery. W jednej z dzielnic Warszawy też są numerowane ulice, np. w Poprzeczna, ale podłużnych nie ma. Ja woła nasze nazwy, bo są zabawne i ciekawe jak ulica Babiego Lata albo Źobia, kolorów jak Tęczowa, smaczne jak Malinowa albo poważne jak Jana Pawła II. Kiedy byliśmy z panią Ewą w ratuszu, pokazano nam najnowszych plan miasta. Niektóre ulice jeszcze nie mają nazw. Chcielibyśmy, żeby na nas była na przykład ulica Wróżka Ćwirka. Dowiedzieliśmy się też, że niektóre ulice dawniej miały inne nazwy. Ulica Główna nazywała się Wiczka. Czy kiedyś dla tego?

► Najdłuższą ulicą w Warszawie jest ulica Puławska – ma ok. 11 km.

104

16

Układajcie z nich najmniejsze i największe liczby¹, które zapisujecie w tabeli. Każdy z was ma pięć kolejek. Następnie każdy z was oblicza sumę utworzonych liczb. Ustalicie, kto wygrywa: ten, kto uzyska najmniejszą lub największą sumę.

nr kolejki	liczba kartoników	cyfry na kartonikach	liczba największa	liczba największa
wzór	trzy	4, 3, 1	134	431
1	trzy			
2	cztery			
3	pięć			
4	sześć			
5	siedem			

Napisz, kto zwyciężył.

Istota życia zatrudniającego na początku liczb

26

Imieniny pana Fleta

Zapis w dzienniku

1. Pisanie zaproszenia na koncert.
2. Obliczanie zakupu kosztu biletów – mnożenie liczb dwucyfrowych.
3. Rozpoznawanie i pisanie wyrazów dźwiękonaśadowczych oraz odgłosów przyrody.

Środki dydaktyczne

s. 106. i 107. w *Podręczniku Olka*, s. 37. i 38. w *Kartach pracy* część 4., wiersz Tadeusza Śliwiaka *Imieniny pana Fleta* s. 84. w *Wypisach*, plansze przedstawiające różne grupy instrumentów, książka z serii *Patrzę. Podziwiam. Poznaję* dotycząca instrumentów muzycznych, aktualny cennik pocztowych opłat za listy, bilety z koncertów przyniesione przez dzieci

Sytuacje edukacyjne

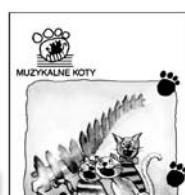
- ✓ *Podręcznik Olka* s. 106. i 107.
- ◆ Rozpoznawanie i nazywanie dźwięków otaczających ludzi. Zapisywanie na tablicy wyrazów dźwiękonaśadowczych (szelest, chrzęst) oraz głosów przyrody (miau, pipi..., kwa-kwa)
- ◆ Rozpoznawanie i nazywanie zespołów instrumentalnych.
- ✓ *Karty pracy* s. 37. i 38.
- ◆ Opowiadanie o sytuacji przedstawionej na rysunku na s. 38. Układanie zdań opisujących wydarzenia poprzedzające zilustrowaną sytuację i po niej następujące. Określanie, w jakiej roli występują osoby znajdujące się na ilustracji.
- ◆ Słuchanie nagrani, rozpoznawanie i nazywanie instrumentów, określanie ich brzmienia.
- ✓ Wiersz *Imieniny pana Fleta* s. 84.
- ◆ Czytanie wiersza. Układanie wierszowanych życzeń dla pana Fleta. Obliczanie, ile kosztuje wysłanie listów do solenizanta – wykorzystanie rzeczywistego cennika opłat pocztowych. Najlepiej, korzystając z pomocy listonosza, zrobić kopie takiego cennika dla wszystkich uczniów.

- Organizowanie koncertu wokalnego lub instrumentalnego. Pisanie zabawnego zaproszenia na ten koncert.

106. Imieniny pana Fleta

– Jurek, ten, który jest synarzem, mówi, że nigdy się nie nudzi podczas rejsu, bo gdy nie pracuje, słucha muzyki oceanu. A tata Franka słyszy muzykę w warkocie silników samochodowych. Czy to jest muzyka?

Muzyka

Imieniny pana Fleta

W pewnym domku
za miastem

miał
Szep
„W t
Lubi
gośc
Pier
„Pro
Niec
Za n
oraz
Już
„Par
Man
bała
„Będ
do b

84

•

Zna żarcików b
i o każdym coś
jest wokół mo

Lecz nie w co by nie było wezwał kota i prosił:
„Zagraj, kotku! Kot był dobry, zasiadł wiele, wyjął nuty i gościom

- W zadaniu można zastosować ceny wyższe lub niższe w celu doskonalenia umiejętności liczenia (z. 1.). Obliczanie reszty, jaką może wydać sprzedający, gdy będziemy płacić banknotem 100 zł za bilety dla rodziny, lub też ile pieniędzy zostanie z 1000 zł po wykupieniu biletów dla całej klasy. Doskonalenie umiejętności dodawania, odejmowania i porównywania liczb w zakresie 1000.
  - Można zatelefonować do biura koncertowego lub do domu kultury i zapytać o ceny biletów na koncerty, które odbyły się niedawno, lub odwołać się do doświadczeń dzieci i wykorzystać bilety z koncertów, na których były, żeby obliczyć koszt udziału w koncercie całej rodziny lub klasy.

- Przeglądanie zapisów nutowych.
  - Nazywanie znaków graficznych i określenie ich roli w zapisie, rozpoznawanie wartości nut i śpiewanie gamy C-dur .
  - Układanie rytmicznych życzeń dla pana Fleta. Tekst powinien składać się z czterech zdań, a każde zdanie powinno mieć taką samą liczbę sylab. Czytając, uczeń wykłaskuje swoje życzenia albo śpiewa je na ułożoną przez siebie melodię.

1. Napisz wyrazy, które wiążą się z sytuacją przedstawioną na rysunku, grupując je odpowiednio: rzeczowniki i czasowniki z określeniami.

Imieniny pana Fleta

1. W sali koncertowej w każdym rzędzie może usiąść 20 osób. Cztery miejsca z każdej strony rzędu są tańsze o 20 zł od pozostałych miejsc, które kosztują 48 zł.
Ile zapłaci za bilety wszystkie osoby zajmujące jeden rząd?

_____

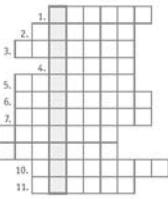

a. Oblicz, ile kosztują bilety w pełnej sali koncertowej, jeżeli jest w niej 15 rzędów po 20 miejsc i 10 rzędów po 10 miejsc. Bilety w krótszych rzędach kosztują 48 zł.

2. Odpadnij wyrazy i wpisz je do diagramu. Odczytaj i zapisz hasło

1. Piszą pamiętnik w pierwszej klasie.
  2. 1 000 000, ale stownie.
  3. Kompozytor układają dąsłów piosenki.
  4. Wesołkowi zawsze dopisują.
  5. Zespół muzyczny składający się z czterech muzyków.
  6. Kieruje orkiestrą.
  7. Mały płaski bebenek z blaszkami.
  8. U sań lub mały instrument muzyczny.
  9. Pieczętoboszowy zespół muzyczny.
  10. Mialki grający na pianinie.
  11. Pałeczka (rekwizyt) dyrwanta.

Żartobliwe wierszyki

Zapis w dzienniku

1. Opracowanie zbioru prac dziecięcych (rymowanek, wyliczanek i zabaw podwójkowych) z indeksem.
2. Obliczanie kosztu przesyłek pocztowych wg cennika.
3. Prezentowanie wybranych zabaw, do których mają zastosowanie wyliczanki.

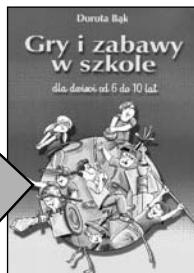
Środki dydaktyczne

s. 108. i 109. w *Podręczniku Olka*, s. 39. i 40. w *Kartach pracy* część 4., książki z żartobliwymi wierszykami, wyliczankami, różnej wielkości koperty i cennik opłat pocztowych, waga do ważenia przesyłek pocztowych, kolorowe kartki do zapisywania wierszyków, wiersze Jana Brzechwy o zwierzętach, kartoniki, pisma z wierszykami pisanyimi przez dzieci, *Gry i zabawy w szkole* Doroty Bąk

Sytuacje edukacyjne

- ✓ Podręcznik *Olka* s. 108. i 109.
- ◆ Odszukanie w książkach wierszy o zwierzętach i samodzielne układanie o nich rymowanek.
- ✓ Karty pracys. 39.
- ◆ Gromadzenie, pisanie wierszyków i zagadek – założenie klasowego zbioru żartobliwych wierszyków, wyliczanek. Wśród nich mogą znaleźć się także wierszyki znanych autorów. Należy pamiętać, aby podać źródło, z jakiego pochodzi utwór, oraz poprawnie je zapisać. Prace nad zbiorem należy zapłanować na kilka dni.
- ✓ Karty pracys. 40.

- Ćwiczenia i zabawy rytmiczne z wykorzystaniem wyliczanek słownych (ćw. 1. s. 85., ćw. 3. s. 86., *Korowód rytmiczny* s. 88.).

9 żartobliwe wierszyki

Dorota bawiła się w pisaniu wierszy i chyba nie jej z tego nie wyszło, bo nie pokazała nam ani jednego. Ale gdy bawimy się w chowanego albo w komórki do wynajęcia, przechwala się wyciągankami. Twierdzi, że wyliczanki to też wyciąganki. Skoro tak, to Dorota nie ma się czym chwalić. Wysyłam kilka słów, które się rymują, i mamy wyliczanki.

Do zabawy „Wilk w owczej skórze” potrzebne są wyliczanki.

- Szukanie czasopism, w których publikowane są wiersze dzieci. Ogłoszenie konkursu na zabawną zagadkę. Prace można wysłać do redakcji pism dziecięcych.

- Obliczanie kosztów przesyłek listowych – planowanie wysyłki listów do wydawnictw lub redakcji pism dziecięcych, którym dzieci zaproponują swoje wierszowane zagadki.
- Rozważanie możliwości przesłania prac w kopertach różnej wielkości. Cena przesyłki zależy od wagi.
- W chwili wysyłania listów do redakcji można powtórzyć te obliczenia, sprawdzając, czy opłaca się wysłać każdy list oddziennie, czy też jeden zbiorowy.

- Wybieranie rzeczowników z ułożonego ciągu wyrazów i układanie z nimi zdań. Używamy w nim jak najczęściej określeń rzeczowników i czasowników (z. 2.).

108.

- Prezentowanie przez dzieci najpopularniejszych zabaw podwórkowych.

109.

Koch, lubi, szanuje, nie chce, nie da, sztuje, w toyll, w moile, w sercu, na stulnym klobusku.

Zadania i pytania

1. Wymień znane Ci gry podwórkowe, w których:
  - stosuje się wyliczanki;
  - wystarczających wyliczarek;
  - gry, do których można wykorzystać gry wyliczanki.
2. Spisz znanych Ci wierszyeków, które można wykorzystać jako wyliczanki.
3. Spisz używanie obecnie wyliczarek w instrukcji gry poprzedzanej wyliczanką. Naruszuj kolejność wyrazów.

a. Starannie opracowany materiały dydaktyczne dla redakcji na adres: Pracownia Pedagogiczna i Wydawnicza, Janina Najsłodsza, ul. Dragonów 8 m. 42, 00-467 Warszawa.

Najciekawsze prace zostaną nagrodzone.

109.

- Nadawanie tytułów (nazw) spisywanym zabawom i tworzenie alfabetycznego indeksu (z. 3.).

Żartobliwe wierszyki

1. Przygotuj kartoniki z podanymi wyrazami i zaproś kolegę do gry.

wiewiórka	daszek	foka	zwierzę
kotek	zlew	skoczek	dtuga
lew	motek	jeż	sroka
ptaszek	rurka	papuga	roczeń

2. Odwrócone kartoniki położyć na stole. Losując na zmianę po dwa kartoniki, kto wylosuje rymującą się wyraz, zabiera je do siebie. Wygrana ten, komu uda się zgromadzić więcej wyrazów. Zabawę powtórzcie na kartonikach kolegi.

b. Napisz pary innych rymujących się wyrazów.

_____ – _____ – _____ – _____
 _____ – _____ – _____ – _____
 _____ – _____ – _____ – _____
 _____ – _____ – _____ – _____

c. Utóź rymowankę z wybranymi wyrazami.

_____ – _____ – _____ – _____

2. Przygotuj kartoniki z podanymi wyrazami i zaproś kolegę do gry.

huragan	rój	żółtak	trud	nóżka
żrebak	abażur	jeż	ośmiolatek	żółw
wrzos	huś	drzwi	orzech	dróżka
źródło	obraz	szczudło	zuch	książka

3. Odwrócone kartoniki położyć na stole. Bierzcie na zmianę z kolegą po jednym i układajcie ciąg wyrazów tak, aby ostatnia litera jednego wyrazu wskazywała pierwszą literę następnego. Jeżeli wylosowany wyraz nie da się dołożyć, należy go odkładać na mniejsze i nie można losować drugi raz. Wygra ta osoba, która dołoży ostatni wyraz.

b. Doplisz kilka następnych wyrazów do ułożonego ciągu.

Zieleń w mieście

Zapis w dzienniku

1. Układanie zdań złożonych – informacja na temat zieleni w miejscu zamieszkania.
2. Mnożenie liczb, mnożnik dwucyfrowy – zastosowanie rozdzielności mnożenia względem dodawania.
3. Wykonywanie makietki ogródka o określonym kształcie i podanych wymiarach.

Środki dydaktyczne

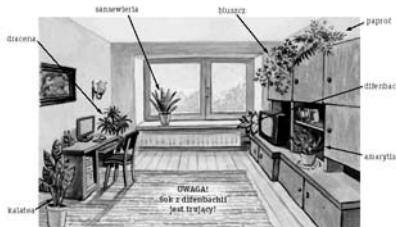
s. 110. i 111. w *Podręczniku Olka*, s. 41. i 42. w *Kartach pracy* część 4., wiersz Joanny Kulmowej *Zieleń w mieście* s. 87. w *Wypisach*, tekst *Kwiaty w domu* (w *Przewodniku* s. 179.), wiersze o kwiatach zgromadzone przez uczniów i nauczyciela, karton, plastelina do wykonania makietki ogroduka, farby do pomalowania pawia zrobionego w dniu 5., albumy o kwiatach

Sytuacje edukacyjne

- ◆ Wykonanie makietki ogroduka o określonym kształcie i podanych wymiarach. Wypełnianie jej kwiatami, drzewami wyciętymi z kartonu, wykonanymi z plasteliny, modeliną oraz pomalowanym i ozdobionym pawiem (wróblem) wykonanym kilka dni wcześniej z masy solnej. Celem wykonania takiej makietki powinno być:
  - ocenianie zmian, jakie zaszły w ciągu ostatnich dni w przyroście w porównaniu z prowadzonymi wcześniej obserwacjami;
  - ocenianie, czy zieleń wokół szkoły nie wymaga pielęgnacji (projektowanie makiet stałoby się okazją do planowania takich przedsięwzięć);
  - gromadzenie słownictwa i wiadomości dotyczących hodowli i pielęgnacji roślin zdobiących skwery i parki w naszej miejscowości.
- ✓ Wiersz *Zieleń w mieście* s. 87.
- ◆ Czytanie wierszy o wiosennych kwiatach z książek i czasopism zgromadzonych przez uczniów i nauczyciela. Oglądanie zdjęć i ilustracji, recytowanie wierszy.
- ✓ *Podręcznik Olka* s. 110. i 111.
- ◆ Wyszukiwanie wiadomości o roślinach leczniczych. Poznawanie właściwości niektórych roślin doniczkowych.
- ✓ *Kwiaty w domu* s. 179.
- ✓ *Karty pracy* s. 41. i 42.

● Wypowiadanie się i układanie kilkuzdaniowej wypowiedzi na temat zieleni w miastach.

Nieeveryki właściwości roślin spowodowały, że człowiek zaczął je celowo hodować. Zwyczaj dekorowania mieszkań roślinami pojawił się u nas w XV w., za sprawą królowej Bony. Obecnie coraz częściej kolekcjonujemy oryginalne rośliny, a także wybieramy do wnętrz te kwiaty, które korzystnie na nas wpływają i oczyszczają powietrze.

Zadania i pytania

- Wymień:
  - naturalne skupiska zieleni w otoczeniu człowieka;
  - powody, dla których ludzie powinni otaczać się zielenią.
- Nazwij kwiaty doniczkowe, balkonowe i ogrodowe znajdujące się w albumie roślin. Sprawdź pisownie tych nazw w albumie roślin i w słowniku języka polskiego.
- Jaki jest, a jak może być udział drzew w ochronie zieleni w mieście i na terenie gospodarki? Wybierz sposoby działania, które pozwolą ci:
  - chronić zieleni w swoim najbliższym otoczeniu;
  - wpuścić na to, że zieleni będzie więcej;
  - zachęcić innych do dbałości o zielen.

- Sansewieria pochłania szkodliwe substancje i nawiąża pomieszczenia, dlatego powinna być ustawiana obok wykładzin, szczelnych okien, podobnie bluszcz i paproć.
- Dracena, kalatea, difenbachia, bluszcz oczyszczają pomieszczenia, w których są takie sprzęty, jak drukarki, telewizory i komputery. Rośliny o czerwonych kwiatach dodają energii, białe uspokajają, a żółte wprowadzają w dobry nastrój.

87. Zielen w mieście

Zieleni w mieście
ledwie się mieści.
Mało jej ogródków na przedmieściach.
To ciasno tej jeż doskowiera
na skwerach.

To ja dusi dym.

To bruk ją uwierja.

Tyle –

że wyścigują trawkę spod chodnika.

Tyle –

że zza płotu listek wytyka.

Tyle –

że wysunie się brzózka nad rynną.

Tyle –

że tam będzie,

gdzie jej być nie powinno.

Otwórzmy jej drzwi i okna

na przestrzeń –

żeby mogły wejść swobodnie do mieszkań.

1. Co przejdzie w zieleni kiedy zmienimy ją?

2. Jak my

- Nazwy kwiatów w wykresance: konwalia, stokrotka, przyłaszczyka, żonkil, zawilec (z. 1.).

111

Zielen w mieście

1. W pozostałych rzędach zaznacz te litery, z których można utworzyć nazwy kwiatów.

K	O	H	N	G	W	M	F	A	L	J	I	N	A
S	T	Y	R	O	K	R	E	O	T	J	K	G	A
P	N	R	Z	Y	L	A	W	S	Z	C	Z	K	A
Ž	R	O	H	N	I	N	K	M	I	E	F	L	U
Z	I	A	R	W	T	I	Y	L	E	C	Z	M	P

2. Zaznacz nazwy kwiatów, które spotykane są tylko:

- (a) w parku lub w ogrodzie,
- (b) w lesie,
- (c) w ogrodku, lesie lub parku,
- (d) które są pod ochroną.

Okę czyta książkę. To zielone pojedyncze.

Okę czyta książkę, ponieważ chce dużo wieǳieć. To zielone zielone.

41.

2. Dokonaj rozpoczętej wypowiedzi, składając zdania złożone.

Podziwiamy smukłe tulipany, które .....

Zrobimy bukiet z kaczeńców i .....

Stokrotki są białe, ale .....

Siejemy maciekę, żeby .....

Mamy w domu skrzynki na kwiaty, więc .....

Nie muszę dzisiaj podlewać kwiatów w ogrodzie, ponieważ .....

Pachnące zioła

Zapis w dzienniku

1. Układanie pytań i przeprowadzenie wywiadu.
2. Dodawanie i odejmowanie liczb sześciocyfrowych.
3. Prowadzenie obserwacji roślin – zioła i rośliny ozdobne.

Środki dydaktyczne

s. 112. i 113. w *Podręczniku Olka*, s. 43. i 44. w *Kartach pracy* część 4., opowiadanie Cecylii Lewandowskiej *Pachnące zegary*. 88. w *Wypisach*, modele zegarów, encyklopedia, suszone kwiaty lipy do przygotowania naparu, cykoria i sałata do ozdobienia kanapek

Sytuacje edukacyjne

- ◆ Wycieczka do ogroduka, parku (do lasu, na pole). Rozpoznawanie i określanie zapachów roślin – liści i kwiatów, ściółki, grzybów, ziemi.
- ✓ Opowiadanie *Pachnące zegary*. 88.
- ◆ Rozpoznawanie i zapisywanie nazw roślin występujących w opowiadaniu; gromadzenie wiadomości o nich i ich zastosowaniu.
- ✓ *Podręcznik Olka* s. 112. i 113.
- ◆ Wypowiadanie się na temat zastosowania ziół, ich walorów smakowych i leczniczych. Wymyślanie ziół, które mogłyby mieć magiczne, wymarzone przez dzieci właściwości. Wymyślanie dla nich nazw.
- ✓ *Karty pracy*. 43. i 44.
- ◆ Wykonanie dowolną techniką zegarów (najlepiej dużych i z grubego kartonu) odmierzających lata życia. Każdy z wykonanych zegarów powinien być odpowiednio ozdobiony i zgodnie z tym mieć swoje przeznaczenie: jedne będą odliczać czas tym, którzy zdrowo się odżywiają, drugie tym, którzy uprawiają sport, chodzą na spacery itp.

88.

- Sporządzenie i degustacja np. herbatki z lipy, surówki z cykorią lub kanapek z sałatą.

Pachnące zegary

– Tyk – tak! Tyk – tak! Tyka budzik na szafce kuchennej.
 – Tyk – tak! Tyk – tak! Tyka zegar wiszący w pokoju.
 Zegarek kieszonkowy tatusia chodzi tak cicho, że go prawie wcale nie słyszysz, kiedy „szpece”.

Zegar na wieży ratuszowej pewno chodzi głośno, ale wiśi tak wysoko, że słyszy się go tylko, kiedy – bum!... bum!... bum!... wybija grubym głosem godzinę...

Za to nasz zegar słoneczny, który sobie urządziliśmy w ogrodzie szkolnym, milezy, nie wydaje glosu, choć jego wskazówka, czyli cień zatkniętego w ziemie kijka, przesuwa się ciągle, razem z słońcem wędrującym po niebie.

Ale są na świecie zegary, które nigdy nie tykają, które nigdy nie szepią i nigdy nie wybijają godzin, które nie mają żadnych wskazówek posuwających się naprzód wraz z uciekającymi godzinami. Zegary te wybijają pachnące i kolorowe, i... żywe!

Zegarów tych jest całe mnóstwo, gdziekolwiek spojrzy się wokoko, ale zjawiają się dopiero wtedy, gdy na świecie robi się

- Sporządzanie listy ziół znanego dzieciom i ustalenie, do czego są stosowane.

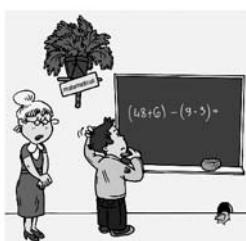
Wyróżnienie tych, które mogą być stosowane do drugiego śniadania.

Porównywanie wyglądu – liści, zapachu – zioł rosnących w doniczkach

12 Pachnące zioła

Co tydzień jedna osoba z naszej klasy przygotowuje wybraną potrawę i wszystkich częstuje. Okazuje się, że w każdym domu te same potrawy przyrząda się inaczej i u kogoś zawsze lepiej smakują. U nas jemy naleśniki z dzemem malinowym, u Franka z dzemem z dzikiej róży – są jeszcze lepsze, a u Doroty są najlepsze, bo ze szpinakami. Jej mama lubi przyrządać dziwne potrawy. Nigdy też nie częstuję nas sokami z kartonu, tylko herbatkami ziołowymi.

Dorota kiedys przygotowała w klasie ziołowa degustację. Pitem napar z mięty, z bratka i z lipy. A potem była matematyka i się specjalni. Działek mówi, że to nie od matematyki, tylko od naparu lipowego, bo on jest na poty. Chciałbym, żeby był jakiś napar „na matematykę”.

- Czosnek to jedna z najstarszych przypraw znana już starożytnej Egipcją. Ma właściwości lecznicze.
- Bazylię starożytni Grecy nazywali królową przypraw.
- Miod jest jedynym produktem, który się nie puszy. Miod nadający się do spożycia znalezione w grobowcach faraonów.

112

- Zamiana godzin na minuty, minut na sekundy. Obliczanie, ile minut (sekund) ma doba, tydzień itp.

Nasz organizm zachowa zdrowie, jeśli będziemy mu pomagać. Rozejrzymy się wokół w poszukiwaniu zdrowia. Zdrowie unosi się np. w czystym powietrzu. Zrezygnujmy więc z przebywania przed telewizorem lub komputerem i pobiegajmy chwycić zdrowie.

Człowiek zdrowy nie tylko nie odziewa poważnych dolegliwości, lecz także jest zadowolony z życia, radosny i zyczliwie nastawiony do innych.

113.

13. Zadania i pytania

1. Jaki zioło stosujemy do jakich potraw? Wymień wszystkie zioła, które znasz. Przewodnik wykłada na temat stosowania ziół z osobami, które – twój zdaniem – zdrowo się odżywiają.

2. Z jakich ziół pieśń napary? W jakim celu je przyrządza się? Jakie jest ich smak?

3. Jak rozumiecie określenie: nieźle z ciebie ziołko?

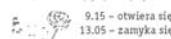
Wypisy

Jakie zegary nie tykają i nie wybijają godzin? Opisana je autorka wiersza „Pachnące zegary”.

113

12 Pachnące zegary

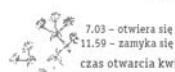
1. Oblicz, ile czasu upłyнуło między otwarciem i zamknięciem się kwiatu.

czas otwarcia kwiatu ____ min

9.00 – otwiera się
10.55 – zamknie się

czas otwarcia kwiatu ____ min

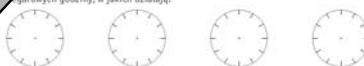
7.03 – otwiera się
11.59 – zamknie się

czas otwarcia kwiatu ____ min

8.00 i 17.00 – otwiera się
9.00 i 18.00 – zamknie się

czas otwarcia kwiatu ____ min

Obserwuj, z cyklu kiedy działa pachnące zegary. Zaznacz na tarczach godzinowych godziny, w których działają.

3. Ile czasu upłynęło?

	8.40	9.30	11.20	13.20	18.15	21.30	23.10	24.00
5.20								
6.08								
7.24								

13

131

Umiem więcej?

Zapis w dzienniku

1. Bogacenie słownictwa – tworzenie porównań.
2. Wykonywanie czterech działań w zakresie 1000.
3. Graficzne przedstawienie pola powierzchni.
4. Obliczania zegarowe; różnica czasu między różnymi strefami.

Środki dydaktyczne

s. 21., 22., 45., 46., 47. i 48. w *Kartach pracy* część 4., opowiadanie Hanny Ożogowskiej *Informacja* s. 90. w *Wypisach*

Sytuacje edukacyjne

- ✓ Karty pracys. 21., 22., 45., 46., 47. i 48.

Uwaga

Jest to okres wyjazdów dzieci ze szkół na wycieczki lub do zielonej szkoły. W związku z tym proponujemy materiał, który można wykorzystać w ciągu pięciu dni w całości lub we fragmentach, głównie dla samokontroli.

◆ Propozycja zabawy:

Uczniowie mają przypięte kartoniki z kolejnymi cyframi, poczynając od 1. a) Dobieranie się w grupy tak, żeby suma dwóch (trzech) liczb była liczbą parzystą lub nieparzystą. Każda grupa zapisuje swoje działanie, a następnie stara się sformułować to, co zaobserwowała, np. suma trzech liczb parzystych jest liczbą parzystą. Zabawę powtarzamy kilkakrotnie, aby dostarczyć uczniom jak najwięcej przykładów, na których podstawię będą formułować wypowiedź.

b) Dzieci tworzą pary tak, aby iloczyn dwóch liczb był liczbą parzystą (nieparzystą).

- ✓ Opowiadanie *Informacja* s. 90.

- Wyjaśnienie, kiedy i jakich skrótów dotyczących godzin używamy.

Umiem więcej?

45. Ustal, jaka jest różnica czasu między podanymi miejscowościami.

2. Wstaw odpowiedni znak <, > lub =.

godzina - g. - godz. - h.
1 godz. = 24 godz.
1 g. = 60 min
1 min = 60 s

4 g. 31 min 44 s .... 4 g. 17 min 8 s
2 g. 30 min 50 s .... 2 g. 30 min 5 s
1 g. 8 min 50 s .... 68 min 50 s
2 g. 25 min 30 s .... 145 min 30 s

- Układanie i pisanie opowiadania zaczynającego się od zdania *Od dawna marzę o tym, żeby wyjechać...*
- Wykorzystanie tematyki ośrodka do plastycznych, muzycznych i teatralnych działań dzieci, zarówno w klasie, jak i w czasie pobytu w zielonej szkole.

13

1. Dopusz do każdego czasownika wyraz informacja, odpowiednio dostosowanego do formy, udzielam _____, zbieram _____, stuję _____.

a. Zostaw w zdaniach utworzone zwroty.

2. Przeczytaj tekst i powiedz, czego nie zrozumiał Witek.

(...) – Słuchaj! Witek – mówi Scyzoryk – najlepiej będzie, jak się sam przygotuje do książki. Weź się do nauki od razu po obiedzie. Zobaczysz, że pomocie. No, dobrze?

– Dobrze – mówi Witek – przyłożę się.

Nazajutrz rano Scyzoryk pyta Witka:

– No i jak, przyłożyłeś się wcześniej?

– Tak – zapewnia Witek – przyłożyłem się.

Mija kilka dni. W Witkowym czytaniu nie widać żadnej zmiany. A do Scyzoryka codziennie mówi, że od razu po obiedzie bierze się do książki.

Aż jednego dnia pani pyta:

– Witku, coś to jest? Obiecaleś wziąć się do nauki. Dlaczego żadnej poprawy nie widać?

– Tak... – mówi zmartwiony Witek. – Scyzoryk powiedział, że będę się przykładał do książki. Przykładałem się ciągle. I z tej pierwszej strony, gdzie zadane. Nic a nic nie pomaże.

– Przykro mi... Uuuuuuu!

b. Napisz, co oznaczają następujące zwroty:

przykładać do czegoś wagę _____

nie przyłożyć do czegoś ręki _____

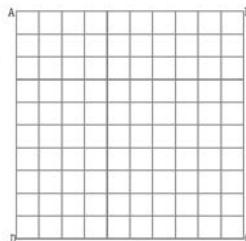
48

90.

13

Bok kwadratu ABCD ma 10 cm długości.
 $a = 10 \text{ cm}$
 $AB = BC = CD = DA = a$

Pole tego kwadratu składa się ze 100 kwadracików o boku 1 cm.
 $10 \cdot 10 = 100$

1. Boki prostokąta KLMN mają długość: KN i LM po 10 cm, KL i NM po 15 cm. Narysuj w nim kwadraciki o boku 1 cm. Ile kwadracików znajduje się w polu prostokąta KLMN?

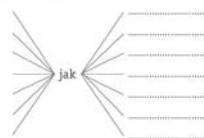
46.

47.

48.

2. Napisz porównania z podanymi wyrazami.

wierny
glodny
mądry
uparty
powolny
chtry
pracowity

3. Napisz, z którym z tych porównań się nie zgadzasz i dlaczego.

2. Oblicz.

$$\begin{array}{llll} 10 \cdot 2 = \underline{\quad} & 26 \cdot 8 = \underline{\quad} & 41 \cdot 2 = \underline{\quad} & 57 \cdot 2 = \underline{\quad} \\ 34 \cdot 8 = \underline{\quad} & 30 \cdot 3 = \underline{\quad} & 11 \cdot 5 = \underline{\quad} & 65 \cdot 6 = \underline{\quad} \\ 49 \cdot 2 = \underline{\quad} & 33 \cdot 7 = \underline{\quad} & 25 \cdot 4 = \underline{\quad} & 29 \cdot 8 = \underline{\quad} \end{array}$$

3. Jaki jest odsetek liczb dwucyfrowych, które podzielone przez liczbę jednocyfrową dają wynik 12. Zastanów się, jakie to liczby, i napisz je.

_____ ; _____ ; _____

i zapisz je.

oby? ; 69 : ___ = ___ ; 81 : ___ = ___ ;

47

Informacja

– Stefek – mówi Karol do kolegi – przyjdź do mnie. Będziemy się razem uczyć.

Stefek posłuchał Karola. Po południu przyszedł do niego.

U Karola można wygodnie się uczyć. Mieszkanie duże i nikt nie przeszkadza. A tego popołudnia nawet mama Karola nie było. Przygotowała chłopcom podwieczorek i wyszła.

Stefek zaraz wyjął książkę do rachunków i zeszły, ale Karol powiedział, że najpierw zagrają w loterijkę. Tylko raz, potem wezmą się do zadań. Wygrał Stefan, więc Karol powiedział, że jeszcze tylko raz, bo on też chciałby wygrać, ale wygrał znów Stefan. I tak grały bardzo długo, a za każdym razem mówił sobie:

– Już tylko ten ostatni raz.

Zadzwonił telefon. Karol podniósł słuchawkę i odpowiedział:

– Nie, to nie jest informacja. To pomyłka – i położył słuchawkę.

- Dzielenie się na grupy. Każda grupa wybiera dziedzinę, z której chciałaby udzielać informacji (np. matematyka, ortografia, zwierzęta, zabawki, książki, komputery itp.). Następnie przygotowuje zestawy pytań dla pozostałych grup (nauczyciel może zweryfikować zbyt trudne pytania). Po otrzymaniu pytań członkowie grup opracowują odpowiedzi – najlepiej, jeśli będą dowcipne, nie wprost, jak w opowiadaniu *Informacja*. Na pytania, które nie dotyczą ich dziedziny, nie muszą odpowiadać.

– A ja na sześć. No to co będzie? Mamy nie ma. Kto nam pomoże?

XIX OSRODEK TEMATYCZNY NAD KRAJOBRAZOWĄ MAPĄ POLSKI

Umiejętności ucznia

Mówienie i słuchanie

Opisuje prace plastyczne, mówiąc o sposobie ich wykonania, treści oraz nastroju. Wymienia nazwy roślin polnych i łąkowych. Używa środków poetyckich.

Czytanie

Czyta wiersze. Potrafi powiązać treść utworu z własnymi doświadczeniami.

Pisanie

Uzupełnia zdania wyrażeniami przyimkowymi określającymi położenie i miejsce. Układa opis krajobrazu, stosuje porównania i epitety. Stosuje wielką literę w nazwach geograficznych. Układa i pisze rymowane życzenia.

Stosowanie wiedzy i umiejętności

Rysuje figury geometryczne w skali. Porównuje liście różnych drzew i roślin ze względu na kształt i układ na łodyżce. Rozpoznaje po liściach i owochach najpopularniejsze gatunki drzew i innych roślin. Potrafi opisać niektóre ekosystemy i występujące w nich rośliny. Zna różne rodzaje map i potrafi odczytać zawarte na nich informacje. Porównuje liczby w zakresie 100 000. Wykonuje proste działania arytmetyczne do 100 000. Rozpoznaje części mowy, tworzy części mowy od podanego wyrazu. Rozwiązuje krzyżówki.

Rozwiązywanie problemów

Grupuje rośliny lub inne obiekty przyrodnicze wg ustalonego kryterium. Wyszukuje cechy wspólne i odrębne dla poszczególnych gatunków roślin. Umie pokazać powierzchnię 1 ara oraz obwód drzewa o grubości kilkudzięciu metrów. Rozumie znaczenie zieleni w otoczeniu człowieka i podejmuje działania na rzecz ochrony przyrody w swoim otoczeniu. Tworzy barwy o różnym odcieniu.

Notatki

Ile drzew, tyle liści!

Zapis w dzienniku

1. Kryteria porównywania wybranych roślin.
2. Pisanie notatek z wycieczki.
3. Tworzenie i nazywanie odcieni tej samej barwy – odtwarzanie barw zaobserwowanych w przyrodzie.

Środki dydaktyczne

s. 114. i 115. w *Podręczniku Olka*, s. 51. i 52. w *Kartach pracy* część 4., wiersz Lucyny Krzemienieckiej *O dębie, co żołędzie rozdawałaś*. 94. w *Wypisach, Księga przysłów*, albumy, album *Świat wokół mnie*, atlasy roślin, zielniki zakładowane wcześniej przez uczniów, rośliny znalezione podczas wycieczki

Uwaga

W kartach pracy od s. 59. do 63. znajdują się zadania do wykorzystania przez nauczyciela w dowolnym czasie.

Sytuacje edukacyjne

Jeden dzień przeznaczamy na wycieczkę (spacer) po najbliższej okolicy:

- Rozpoznawanie i nazywanie roślin.
- Notowanie obserwacji: możemy zabrać ze sobą zielniki, przewodniki po świecie roślin, albumy i atlasy, które posłużą do rozpoznawania znalezionych roślin; zwracamy uwagę na wygląd kory, liści, kwiatów, grubość drzew.
- Porównywanie barw, np. zieleni liści, jednolitej ściany lasu.
- Oglądanie liści na drzewach – ich rozmieszczenie na gałęzce wobec siebie. Zbieranie liści opadłych na ziemię i przyglądanie się ich budowie.
- Gromadzenie zebranych liści i pryniesienie do szkoły.

Drugi dzień zajęć w klasie.

- ✓ *Podręcznik Olka* s. 114. i 115.
- ◆ Porównywanie liści między sobą i grupowanie wg podziału z *Podręcznika Olka*.
- ◆ Wyszukiwanie informacji o różnych gatunkach drzew:
  - w jakich rejonach kraju występują najczęściej;
  - jaką powierzchnię zajmują, które z nich są pod ochroną;
  - czym się wyróżniają poszczególne gatunki drewna uzyskiwane z poznanych drzew.
- ✓ *Karty pracy* s. 51. i 52.
- ✓ Wiersz *O dębie, co żołędzie rozdawałaś*. 94.
- ◆ Inscenizowanie wiersza (po dokładnym opracowaniu i nauczeniu się go na pamięć). Wykonanie potrzebnych rekwizytów (praca w grupach pozwoli przyjrzeć się różnym odcieniom brązu) i wykorzystanie ich do inscenizacji.

- Pytanie „Co to jest?” skłania do wyróżnienia poszczególnych gatunków, które potocznie zaliczamy do roślin (grzyby, porosty) – bez objaśniania terminów i zagłębiania się w systematykę. Wyszukiwanie cech pozwalających rozróżniać je między sobą.

1. Ile drzew, tyle liści!

1. Z jakich drzew pochodzą narysowane liście? Wybierz ich nazwy spośród podanych: kasztanowiec, jesion, lipa, robinia (inaczej: akacja).
2. Uzupełnij zdania wyrażeniami: z jednego miejsca, w jednakowych odstępach.

1. Wpisz do diagramu nazwy drzew: oznaczone kolorem zielonym pionow

- Wyszukiwanie autentycznych zdarzeń świadczących o tym, że jeśli ktoś kogoś obdarowuje bezinteresownie, okazana dobroć wraca do niego w podwójnym wymiarze. Szukanie przysłów (powiedzeń) w *Księdze przystów*.

Zadania dodatkowe

Wyszukiwanie elementów rytmicznych (rymy, refreny, powtórzenia, liczba sylab w wersie). Porównanie z wierszem Uprzejmy dzieciół – zwrócenie uwagi na funkcję dialogu i refrenu oraz puentu w wierszu.

Jedna z możliwych interpretacji przesłania wiersza: „Im więcej dajesz, tym więcej dostajesz”, tzn. dąb hojnie rozdawał swoje skarby, a mimo to niczego nie stracił. Jego skarby zostaną pomnożone. Zaledwie z kilku żołędzi wyrosną dęby, które znów będą miały bardzo dużo żołędzi. Nie należy się bać dziecięcych interpretacji, nawet jeśli naszym zdaniem są naukowe. Ważne jest wyszukiwanie argumentów, uczenie się pracy z tekstem i dyskutowanie. Interpretacje niezgodne z naszymi poglądami nie muszą być odrzucane – również skłaniają do podejmowania takich działań.

Liczenie sylab w poszczególnych wersach – ostatni wers w każdej strofie jest trzysylabowy, a w ostatniej – ósmiosylabowy. Szukanie odpowiedzi na pytanie: Czemu służy taki układ wersów?

Nad krajobrazową mapą Polski

1-2 Ile drzew, tyle liści!

Mój tata wie bardzo dużo o zwierzętach i roślinach, bo studiował biologię i teraz sam uczy studentów. Te odfilcowane do sadów są zielone, bo zawierają chlorofil. Ale Świat wokół mnie

114.

51.

52.

CO TO JEST?

- Rozpoznawanie i zapamiętywanie nazw drzew.

O dębie, co żołędzie rozdawał

Przysiąła pod dąb wiewióreczka:
– Dębie, dębie mocarny,
daj żołędzie do spiążni!

I dąb dał.
Przyszedł do dębu borsuk:
– Dębie, dębie moj milý,
daj żołędzie mi się śniali.

I dąb dał.
Przysiąła do dębu myszka:
– Dębie, dębie znajomku,

daj żołędzie do domku!

I dąb dał.
Przysiąła do dębu babcia:
– Dębie, dębie łaszkwy,

94.

Czego można się dowiedzieć z mapy

Zapis w dzienniku

1. Odczytywanie informacji z różnych map – określanie położenia geograficznego.
2. Obliczanie różnic liczb wielocyfrowych.
3. Wykonanie mapy wybranego obszaru dowolnymi technikami.

Środki dydaktyczne

s. 116. i 117. w *Podręczniku Olka*, s. 53. i 54. w *Kartach pracy* część 4., opowiadanie Heleny Bobińskiej *Romek maluje prawdziwą mapę* s. 92. w *Wypisach*, różne rodzaje map Polski, atlas *Świat wczoraj i dziś*, przyniesione przez dzieci pocztówki przedstawiające obiekty przyrodnicze i różne krajobrazy

Sytuacje edukacyjne

- ◆ Oglądanie zgromadzonych w klasie map i określanie ich przeznaczenia. Szukanie różnic między informacjami zawartymi w legendach map. Podejmowanie próby odczytywania skali mapy i wykonywanie na tej podstawie obliczeń, np. odległości w linii prostej między dwoma wybranymi punktami. Zależnie od swoich możliwości dzieci wykonują zadania o różnym stopniu trudności, rozpoczynając od umiejętności elementarnych:
  - odczytywanie skali, liczb, liczby cyfr w liczbie;
  - działania na liczbach wielocyfrowych.
 Oglądanie lub przypomnienie, jakie mapy wykonywane były przez dzieci.

I wariant

Wykonanie kilku konturowych map Polski – na każdej mapie prezentujemy inny temat – praca w grupach lub indywidualnie.

II wariant

Wykonanie jednej dużej mapy dla całej klasy – zebranie wiadomości z 3 lat nauki – zaznaczenie miejsc i obiektów, które można umieścić na mapie.

- ◆ Wybieranie pocztówek i umieszczanie ich we właściwych miejscach na mapie. Rysowanie lub malowanie na mapie innych charakterystycznych dla danego miejsca oznaczeń np. liści drzew typowych dla tego terenu, budowli, pomników przyrody itd.
- ✓ Opowiadanie *Romek maluje prawdziwą mapę* s. 92.
- ✓ *Podręcznik Olka* s. 116. i 117.
- ✓ *Karty pracy* s. 53. i 54.
- ◆ Wskazywanie na mapie Polski obszarów parków narodowych i odczytywanie ich nazw (w nawiązaniu do działań podejmowanych w klasie II i III).

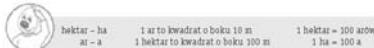
cd. na s. 139.

- ◆ Układanie pisemnej wypowiedzi – określanie na podstawie mapy fizycznej położenia wybranego parku lub innego obiektu, który został lub będzie umieszczony na mapie. Najlepiej, żeby to był obiekt przyrodniczy, architektoniczny położony najbliżej miejsca zamieszkania dzieci i dobrze im znany.

● Rozpoznawanie sposobów oznaczania na mapie wydzielonych terenów szczególnie chronionych.

Czego można się dowiedzieć z mapy

Każdy las i każdy park narodowy zajmuje pewien obszar, który mierzymy w hektarach. Później wolniej sadzić drzewa, niż rozwiązywać zadania. A przecież można robić jedno i drugie.

1. Leśnicy z Borów Tucholskich robią nasadzenia 5000 młodych drzewek. Uzupełnia nimi ubikty w drezwostanie spowodowane silnymi wiatrami i chorobami drzew.

Obróżki i napisz, ile sadzonek poszczególnych gatunków drzew zostaną posadzonych, jeśli wieś, że będzie to:

- 500 dębów;
- buków – 2 razy więcej niż dębów;
- sosen – tyle samo co dębów
- i buków razem;
- pozostałe drzewa to świerki.

Odp.: _____

● Przeprowadzenie wywiadu z leśnikami, innymi pracownikami lasów lub organizacjami rolniczymi na temat terenów zalesionych znajdujących się najbliżej miejsca zamieszkania dzieci. Może to być spotkanie z urzędnikiem gminy, dzielnicy na temat obszarów zielonych.

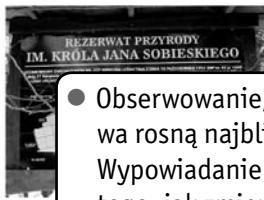
● Wykonanie mapy najbliższej okolicy szkoły wyłącznie różnymi odcieniami zieleni.

116.

3-4

Czego można się dowiedzieć z mapy

Wujek Mirek mówi, że jestem chłop jak dąb. To fajnie. Dąb w dawnych czasach był uważany za świętę drzewo boga piorunów. Byłem kiedyś w Rogalinie® i widziałem wiele dębów. Żadna sita ich nie przewróci! Są wśród nich trzy bardzo stare drzewa – pomniki przyrody, które mają imiona: Lech, Czech i Rus, jak ci bracia z legendy. Stancie sobie obok nich i będzie nas czterech: Lech, Czech, Rus i Olek. I wtedy zaznaczam minie na mapie jak inne dęby, i będę pod ochroną, Naprawdę. Na niektórych mapach można znaleźć takie informacje. A ja będę stat i szumiąć: jestem sobie chłop jak dąb...

92.

Romek maluje prawdziwą mapę

Pan Nawrocki leżał w swoim gabinecie rozciągnięty na dywanie i malował mapę lachowickich lasów. Na podłodze było mu wygodnie to robić, gdyż ciągle pochyłanie się nad stołem męczyło go bardzo. Malował więc na podłodze. Na wprost niego, tak że styskały się niewidoczne głowami, ułożono się Romek.

Przyglądał się, jak tatuu maluje; przy tym machał nogami w powietrzu... przeszkażał ciągle.

– Znowu tatuu tak czarno maluje... cała mapa będzie czarna. Mówilem ci już... – odpali spokojnie ojciec – że te czarne działki na mapie to są najstarsze drzewostany świerkowe i jodłowe. Im młodszego drzewa – tym jaśniejsie się maluje. A ponieważ ten drzewostan, który teraz maluję, to są bardzo stare jodły, muszę je

– Bo czerwoną farbą oznamczamy brzozy, a brzoze wpuszcio do lasu – to jak wilka do owczarni. Wszystkie drzewa wyduś. To straszny rozbójnik, biały i niewinną brzozą.

– Nigdywóz? – zdziwił się Romek.

– Ale, brzoza rośnie bardzo pędko i rozwija się bardzo szybko, jak ci wszyscy inne drzewa, szczególnie w środku lasu. Sadzi się ją wiele tylko po brzegu lasu albo wzdłuż drogi.

– Skoro, taka jest ludnia! – westchnął chłopak.

– Ale co do pozytku, nie może się równać z dębem albo z bukiem, bo drzewo brzozy jest zdadne tylko na opał.

– A dęby jaką farbą się malują?

93.

3-4

Kolory lata

Zapis w dzienniku

1. Wykonanie pracy plastycznej techniką kolażu.
2. Opisanie letniego krajobrazu – stosowanie określeń i porównań.
3. Porównywanie liczb wielocyfrowych.

Środki dydaktyczne

s. 118. i 119. w *Podręczniku Olka*, s. 55. i 56. w *Kartach pracy* część 4., wiersz Tadeusza Kubiaka *W zieleni* s. 95. w *Wypisach*, zgromadzone przez nauczyciela i uczniów wiersze poświęcone urodzie letniej przyrody, album *Świat wokół mnie*, ilustracje, pocztówki, zdjęcia związane z letnią porą roku, obrazy i prace plastyczne wykonywane przez dzieci od września, paski kolorowego materiału, chustki, apaszki, szaliki

Sytuacje edukacyjne

- ✓ Karty pracys. 55.
- ◆ Wyszukiwanie informacji o popularnych letnich kwiatach.
- ✓ Wiersz *W zieleni* s. 95.
- ✓ Podręcznik *Olkas* s. 118. i 119.
- ◆ Omówienie kolorów lata, układanie kolorystycznych zestawów barw, np. letniej łąki, pola, lasu. Zwrócenie uwagi na nasycenie barw. Wykonanie obrazu-wyklejanki letniego pejzażu ze skrawków materiałów i nitek techniką kolażu. Wykonanie ramek z dowolnego materiału i oprawianie wykonanych prac. Oglądanie zgromadzonych obrazów i grupowanie ich wg tematów, łączenia w cykle tematyczne. Wystawienie obrazów w klasowej galerii *Cztery pory roku – wystawa letnia*.
- ◆ Wypowiadanie się na temat przedstawionych obrazów – gromadzenie zwrotów i wyrazów określających barwy i formułowanie odpowiedzi na pytanie: co zostało przedstawione na obrazie. Opisywanie wybranego obrazu.

Uwaga

Praca nad opisem powinna koncentrować się na dobieraniu określeń, porównań. Dzieci powinny język potoczny zamieniać na sformułowania literackie.

- ◆ Wymienianie określeń, porównań, których dzieci użyją w opisach, wybieranie najciekawszych, najoryginalniejszych. Redagowanie opisów z wykorzystaniem przytoczonych określeń. Najciekawsze opisy mogą być potem zaprezentowane w galerii obok prac plastycznych.

cd. na s. 141.

✓ Karty pracys. 56.

◆ Sprawdzenie na opakowaniach ziół leczniczych i herbat, jaką wagę mają saszetki z suszem.

5 Kolory lata

Dziadek mówi, że kocha lato za zapach siana i za przyjemność biegania boso po łące. Nigdy nie widziałem, żeby działyki biegat boso, ale można robić tak, kiedy był dzieckiem. Dawniej w Głębekom było dużo łąk, a teraz zostało już tylko trochę nad rzeką i za domem pani Marianny. Poszliśmy tam kiedyś pobiegać na bosaka. Franek wziął ze sobą Grzesia, to jego brat stryjeczny. Jest bardzo mały, bo ma dopiero dwa lata, a trawa była wysoka. No i zgubiliśmy go w tej trawie. Aleśmy się nabiegali na bosaka, zanim go odnaleźliśmy! Miał na głowie kolorową czapeczkę i z daleka wyglądał jak kwiat. I nie wiem, czy było przyjemnie, może Grzesowi, bo nam skóra cierpla ze strachu o niego.

- Polkie rośliny mają kwiaty białe, żółte, niebieskie, różowe lub zielonkawe. Rośliny o czerwonych są przybyszami z innych krajów.
- Szatańska nie odróżnia czerwieni od czerni, a zielone liście widzi jako szare z żółtym nalotem.

118

zadania.

1. Dobierz odpowiednie części mowy.

przymiotnik	rzeczownik	czasownik
biały	biel	bieli się
zielony	zielień	blekitnienie
czerwony	złoto	

2. Utwórz przysłówki od podanych przyimków.

kolorowy -	upalny -
gorący -	wesoły -
ciepły -	ładny -
stoneczny -	mity -

2. Napisz, gdzie można spotkać wymienione niżej rośliny oraz jaki kolor mają ich kwiaty.

chaber	zajazd rejsów wiatru	delikatne
stokrotka		biały, biało-różowy
fiołek leśny		
konwalia		
niezapominajka		
łubin	pole, łąka	
tymanek		

Pora na nową galerię kolorów. Tym razem letnich. Zgromadźmy skrawki różnokolorowych materiałów i skomponujmy zestawy kolorystyczne odpowiednie do barw letniego krajobrazu. Aby spędzić wakacje w dobrym nastroju, zaplanujmy zmiany w naszych ubiorach i w wystroju wnętrz. Być może niektóre pomysły uda się zrealizować.

119.

- Układanie z pasków materiału, chustek, apaszek zestawów kolorystycznych odpowiadających poszczególnym porom roku.
- Projektowanie wzorów na tkaniny do letnich strojów.

zawa, macierzyanka, podblat, szalwia, rurka ptasi, jaskier ostry, złocień zwyczajny, sierb tąkowy wyhierz te, żółta mak, acji wybór odpowiednie do poszczególnego opisując jej kolor i wzór.

Wypisy
O jakich kolorach pisze autor wiersza „W zielonym”?

5. 1. Latem zbiera się rośliny, które po osuszeniu stosuje się jako zioła lecznicze. Każda suzuna rośliny zmniejsza swoją wagę kilkakrotnie. Oblicz, ile można otrzymać suszu¹, jeśli wielesz, ile zebrano świeżych ziół.

rumianek

1 kg świeżego kwiatu to 180 g suszu.

5 kg świeżego kwiatu to ____ g suszu.

szalwia

1 kg świeżych liści to 250 g suszu.

6 kg świeżych liści to ____ g suszu.

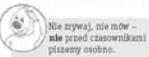
podblat

1 kg świeżych liści to 150 g suszu.

8 kg świeżych liści to ____ g suszu.

2. Napisz kilka zdani o tym, co nie zdara się w lecie.

3. Wpisz odpowiednie liczby.

13 370 < _____

18 000 < _____ < 19 000

34 720 < _____

19 600 < _____ < 19 700

_____ < 70 000

19 560 < _____ < 19 670

_____ < 800 000

19 676 < _____ < 19 679

¹ Susz to suszona owoc, warzywa lub rośliny.

Letnie rymowanie

Zapis w dzienniku

1. Układanie wierszowanych życzeń dla mamy i przygotowanie laurek z okazji Dnia Matki.
2. Dodawanie i odejmowanie liczb trzy- i czterocyfrowych.
3. Wykonanie deseru wg przepisu.

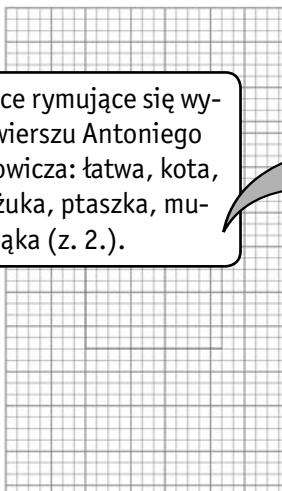
Środki dydaktyczne

s. 49., 50., 57. i 58. w *Kartach pracy* część 4., wiersze zgromadzone przez uczniów i nauczyciela, produkty potrzebne do wykonania deseru

Sytuacje edukacyjne

- ✓ Karty pracys. 57. i 58.
- ◆ Odczytywanie zgromadzonych wierszy. Podanie tytułu wiersza, tytułu zbioru, z którego pochodzi tekst, oraz imienia i nazwiska autora. Szukanie w przeczytanych utworach wyrazów rymujących się, zestawianie ich i odczytywanie par wyrazów.
Wyszukiwanie i zapisywanie nowych par wyrazów rymujących się. Układanie z nimi zdań i krótkich wierszyków.
- ◆ Dobieranie rymów do podanych wyrazów na podstawie wiersza *Bawimy się w rymy* i rysunków zamieszczonych obok wiersza na s. 57. w *Kartach pracy*.
- ◆ Układanie i zapisywanie rymowanych wierszyków z życzeniami dla mam, a następnie odczytywanie ich w klasie lub w kilkuosobowych grupach. Poprawianie, uzupełnianie, sprawdzanie pisowni wyrazów. Tworzenie laurek z wierszykami, które byłyby prezentem dla mam, lub tworzenie ilustrowanego zbioru – *Wiersze dla mamy*.
- ◆ Zaplanowanie spotkania w klasie z okazji Dnia Matki lub przygotowanie laurek do wręczenia ich w domu.
- ✓ Karty pracys. 49. i 50.

Nad krajobrazową mapą Polski

1. Narysuj dwa protoskały na tym samym kratonie
- jeden o wymiarach 2x2, aby wlecieć od strony wschodniej i
- drugi o wymiarach 2x3, aby miniejszych skrótów i
Kto z tych dwóch protoskał jest bliższa okolicy, czyli lepiej chłodzącej?
- Jak będzie najbliższa okolica, czyli lepiej chłodzącej?

- Brakujące rymujące się wierszy w wierszu Antoniego Marianowicza: łatwa, kota, krowy, żuka, ptaszka, muchy, pająka (z. 2.).

49

- Zadanie 1. i 2. można wykonać na koniec dnia, a w klasie wykonać deser wg podanego przepisu.

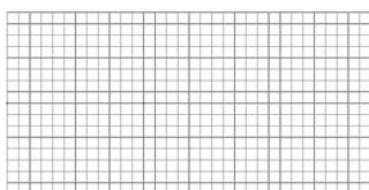

2. Narysuj figury wg podanych instrukcji.

a) $t_2 - 2 = 2$ (3 razy)
 $4^2 - 2 = 2$ (3 razy)
 $4^2 + 2 = 2$ (3 razy)

b) $\rightarrow 1 \uparrow 1$ (6 razy)
 $\rightarrow 1 \downarrow 1$ (6 razy)
 $\leftarrow 1 \uparrow 1$ (6 razy)
 $\leftarrow 1 \downarrow 1$ (6 razy)

c) Narysuj dowolną figurę i ułóż do niej instrukcję.

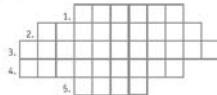

c) _____

Letnie rymowanie

1. Uzupełnij zdania nazwami zwierząt i wpisz te nazwy do diagramu.

- Piękna ... szukam żony.
- Do ... przyszedł żuk.
- Pośród kołozów ...
- Zachwycony jej powabem ... błagał żabe.
- Pewna ... była słaba.

2. Czy wiecie, z jakich wierszy pochodzi te zdania? Napisz nazwisko ich autora.

2. Uzupełnij wiersze wyrazami rymującymi się z tymi, które są napisane pochyłym drukiem.
- Bawimy się w rymy – zabawa to ..... .

Bawimy się w rymy – potrafi to działać.

rym znaleź do .....
umieję malucha,
rym zaś do .....
też wniet się przybłąka.

Rym znaleź do ..... –

nietrudna robota,

rym znaleź do ..... –

pomyśleć... gotowy,

rym znaleź do ..... –

to żadna jest sztuka.

Rym znaleź do ..... –

to istna igraszka,

A jeśli kto rymu
do stowa chce „dym”,
niech rymu do dymu
nie szuka już, gdy mu
podspędne, że rymem
tym właśnie jest „rym”...

Antoni Marianowicz

57

57.

1. Oblicz i porównaj wyniki wykonanych działań.

$$\begin{array}{ccccccccc} 385 & + 172 & \longrightarrow & 557 & + 130 & \longrightarrow & 687 & - 80 & \longrightarrow \\ \downarrow & \downarrow & & \downarrow & \downarrow & & \downarrow & \downarrow & \downarrow \\ 172 & + 385 & \longrightarrow & 557 & 687 & - 130 & \longrightarrow & 557 & - 80 \\ & & & & & \downarrow & & & \downarrow \\ & & & & & 557 & & & 477 \\ & & & & & + 1110 & \longrightarrow & & + 1110 \\ & & & & & \downarrow & & & \downarrow \\ & & & & & 1667 & & & 387 \\ & & & & & + 40 & \longrightarrow & & - 40 \\ & & & & & \downarrow & & & \downarrow \\ & & & & & 1667 & & & 347 \end{array}$$

- a. Oblicz i powiedz, jakie to liczby. Wstaw znaki działań.

$$\begin{array}{ccc} 172 - 80 + 1110 = & 385 & - 130 = 1587 \\ 130 - 40 = & 172 & - 80 = 97 \\ & 475 & - 130 = 1677 \end{array}$$

2. Wybierz poprawną odpowiedź.

„Siedział jak mysz pod miotą” – znaczy, że:

Chciało mu się spać.
Nie odrywał się ani nie poruszał.

Było mu zimno.
Bardzo się bał.

Przeczczyty deser dla mamy

- Przygotuj
- galaretkę w proszku
  - 1 jabłko lub pomarańczę
  - 1 banan
  - 1 pojemnik getek' śmietanki lub kremu
  - szklane miseczki

Sposób przyrządzania

Galaretkę przygotuj zgodnie z przepisem podanym na torbie i pozostaw do ostygnięcia (możesz poprosić o pomoc tatę lub inną starszą osobę). Owoce dokładnie umój i obierz ze skórek. Pokrój bananą i jabłko. Do każdej miseczki wrzuci po jednej części każdego owocu. Stopniowo zalewaj styciągając galaretką tak, aby owoce nie wypadły na wierzch. Gdy galaretką dobrze zastygnie, każdą porcję ozdób tyzeczką kremu lub śmietany.

Miseczkę postaw na serwetkę. Pomyśl o udekorowaniu stołu kwiatkami.

Smacznego!

58

50

XX OŚRODEK TEMATYCZNY W SZKOLE PRZED WAKACJAMI

Umiejętności ucznia

Mówienie i słuchanie

Słucha ze zrozumieniem tekstów gwarowych i opowieści pisanych archaicznym językiem. Opowiada baśnie. Układa i wygłasza opowiadania z elementami magii. Opisuje krajobraz, wymieniając jego charakterystyczne cechy i używa wielu określeń. Mówiąc wiersze. Śpiewa piosenki ze słuchu.

Czytanie

Czyta książki na określony temat. Czyta instrukcje i przygotowuje wg nich odpowiednie doświadczenia. Czyta i porównuje wiersze pod względem budowy i zastosowania środków poetyckich.

Pisanie

Poprawnie stosuje wielką literę w nazwach geograficznych. Pisze wyrazy z ó, rz, ż i innymi problemami poprawnej pisowni. Układa i pisze życzenia, teksty wg określonego warunku.

Stosowanie wiedzy i umiejętności

Zapisuje nuty melodii na podstawie zapisu literowego i metrum.

Rozpoznaje i nazywa piętra roślinności górskiej. Układa instrukcję gry we współpracy z innymi. Poprawnie tworzy wyrażenia przyimkowe oraz związki wyrazowe. Układa zdania złożone. Rozpoznaje cechy sztuki ludowej, wskazuje na charakterystyczne motywy roślinne. Wyszywa proste wzory.

Porównuje liczby w zakresie 1000 i wykonuje cztery działania na liczbach jedno-, dwu- i trzycyfrowych. Wykonuje prace techniką kolażu. Projektuje i wykonuje kartki okolicznościowe. Rozpoznaje cechy budynków sakralnych. Wyszukuje informacje na różne tematy i sprawdza ich wiarygodność. Odejmuje i dodaje liczby czterocyfrowe z przekroczeniem progu dziesiętnego. Zamienia miary jednostki długości, czasu i masy. Wyszukuje i uzupełnia informacje o gatunkach chronionych. Zapisuje liczby wielocyfrowe w tabeli układu pozycyjnego. Zna cechy gatunkowe baśni i legendy, potrafi je wykorzystać we własnych wypowiedziach.

Rozwiązywanie problemów

Potrafi nazwać kilka dziedzin nauki. Rozróżnia język gwarowy i literacki – zastępuje gwarowe wyrazy odpowiednimi literackimi. Rozumie potrzebę stosowania ķwiczeñ sportowych dla poprawy kondycji fizycznej. Dostrzega różnice między warunkami życia w górach i na nizinach. Posługuje się internetem w poszukiwaniu określonych informacji. Ustala kolejność zdarzeń w powieści. Umie wskazać pozytywne cechy (mocne strony) swojej miejscowości (małej Ojczyzny). Rozwiązuje zadania logiczne – znajduje prawidłowe związki między podanymi informacjami.

Notatki

Drodzy Państwo!

Proponujemy odmienne niż w klasach I i II rozwiązania dotyczące ostatnich dni roku szkolnego. Odwołujemy się do pomysłów abecelków, ale w każdej klasie III jest dość pomysłowych uczniów, aby bawić się w szkołę na swój sposób.

Oddajcie Państwo inicjatywę swoim uczniom i przyjrzyjcie się, jak są pomysłowi i samodzielni. Można również zapoznać się z propozycją w *Podręczniku Olka* i na jej wzór tworzyć własne scenariusze.

Jeśli Państwo nie zdecydują się na wymyślony przez dzieci scenariusz całodziennych zajęć i będą korzystać z propozycji znajdującej się w *Podręczniku Olka*, można zachęcić dzieci do udziału w uatrakcyjnianiu i częściowej modyfikacji podanych zadań.

1. W naszych propozycjach powtarzamy codziennie pewne sekwencje scenariusza, a mianowicie:

a. Każdego dnia należy najpierw:

- określić zainteresowania dzieci przedstawionych na rysunkach;
- ustalić dziedziny, których dotyczą zadania przez nie przygotowane;
- porównywać, to czym dzieci zajmowały się poprzedniego dnia, z tym, czym zajmować się będą dzisiaj;
- nazywać i zapisywać nazwy przedmiotów szkolnych (mogą to być nazwy wymyślone przez dzieci).

Nie powtarzamy tego w codziennym opisie, tylko informujemy: Uwaga I.

b. Proponujemy również, aby dzieci wyszukały w *Kartach pracy* zadania z podobnych dziedzin, które są wymienione każdego dnia w XX ośrodku *Podręcznika Olka* – w ten sposób dzieci będą powtarzać materiał i utrzymywać zdobyte umiejętności.

Nie powtarzamy tego w codziennym opisie, tylko informujemy: Uwaga II.

c. Każdego dnia zachęcamy dzieci do układania zadań na dzień następny. Mogą w ten sposób rywalizować ze sobą o najciekawsze, najzabawniejsze zadanie, popisywać się specyficzną wiedzą, której nie miały okazji zaprezentować dotychczas.

Podajemy również, czego mogłyby dotyczyć zadania układane przez dzieci.

2. Temat jednego dnia znajduje się na rozkładówce. Do niektórych dni są przewidziane zadania dodatkowe na następujących stronach:

- Na góralską nutę s. 142.,
- Narodziny gór s. 143.,
- Pozdrowienia od wierchów s. 144.,
- Nie igraj z przyrodą! s. 145.,
- W jakich kolorach pluszcze fala w jeziorze s. 146.,
- Co trzeba mieć, żeby zrobić jajka w koszulkach s. 147.,
- Kiedy tatuś był mały s. 148.,
- Z internetem na wakacje s. 149.,
- Ostatni dzień w III klasie s. 150.

3. Wszystkie zadania uczniowie rozwiązują w zeszytach.

Notatki

Na góralską nutę

Zapis w dzienniku

1. Pisanie nut na podstawie zapisu literowego i podanego metrum.
2. Grupowanie wyrazów z ó wg ustalonego kryterium.
3. Odejmowanie liczb czterocyfrowych z przekroczeniem progu dziesiątkowego.
4. Wykonywanie ćwiczeń fizycznych na podstawie rysunku.

Środki dydaktyczne

s. 120., 121., 122., 123., 142. i 155. w *Podręczniku Olka*, gawęda wg Marii Kowalewskiej *Baśnie i gawędy* s. 98. w *Wypisach*, album *Świat wokół mnie*, fizyczna mapa Polski, atlas *Świat wczoraj i dziś*, mapy turystyczne, widokówki i zdjęcia, instrumenty

Sytuacje edukacyjne

- ✓ *Podręcznik Olka* s. 120.
  - ◆ Rozmowa na temat planów dzieci z Głębokiego – jaki prezent chcą przygotować pani Ewie? Wypowiadanie się na temat: Jak wygląda nauka w klasach starszych, czym różni się od nauki w klasach I–III?
- ✓ *Podręcznik Olka* s. 121.
  - ◆ Na czym polega plan lekcji opracowany przez dzieci z Głębokiego, jak rozumieć znajdujące się na tej stronie polecenia? Co to znaczy ocenić zadania przygotowane przez dzieci? Czym się trzeba kierować w ich ocenie?
  - ◆ Prezentacja dnia (patrz Uwaga I).
  - ◆ Wyszukiwanie zadań z podobnych dziedzin (patrz Uwaga II).
- ✓ *Podręcznik Olka* s. 122. i 123.
  - ◆ Przeglądanie i czytanie tematów dni w celu określenia zainteresowań dzieci przedstawionych na rysunkach w całym ośrodku XX. Rozpoznawanie, kto czym się szczególnie interesuje.
  - ◆ Wyjaśnianie pojęć związanych z tatarnictwem, alpinizmem; wyszukiwanie wiadomości na temat ludzi, którzy przyczynili się do popularyzacji gór.
- ✓ *Gawęda Baśnie i gawędy* s. 98.
  - ◆ Szukanie w *Wypisach* część 1. i czytanie pastorałki napisanej w gwarze góralskiej.
  - ◆ Pokazywanie na mapie (s. 155.), gdzie mieszkają górale, jak nazywają się górskie regiony. Poszukiwanie w albumie *Świat wokół mnie* (lub w innym) stroju góralskiego. Opisywanie go.
- ◆ Zadania samodzielnie układane przez dzieci mogą obejmować:
  - zasady pisowni z wyrazami z ó;
  - przykłady odejmowania i dodawania liczb czterocyfrowych.

Już od miesiąca rozmawiamy w klasie o tym, w jaki sposób pożegnać się z panią Ewą. Nie na zawsze, ale jako trzecioklasista. Jeszcze tylko dwa tygodnie będącmy trzecioklasistami. Potem wakacje. Na pewno wszyscy dostaniemy świadectwa i tylko pani Ewa

Plan lekcji

1. Na górska nutę Renata i Wojtek
2. Narodziny gór Małta i Paweł
3. Pozdrowienia od wierchów Kasia i Adam
4. Nie igraj z przyrodą! Ania i Kamil
5. W jakich kolorach pluszce fala w jeziorze? Agata i Franek
6. Serafin i inni mieszkańcy jezior Ula i Jad

123.

1. Zaśpiewajmy gamę C-dur.

2. Czy w podanej melodi są wszystkie nuty gamy C-dur? A może jakichś brakuje? Przepisz melodię i uzupełnij brakujące nuty.

3. Jaka to melodia? Kto potrafi napisać melodię wg instrukcji?

4. Wypiszcie podkreślone sylaby. Utwórzcie z nich imiona i nazwiska osób, o których ułożyliśmy dla was zagadki.

Zagadka Renaty

Zostałem profesorem medycyny. Kiedy miałem 39 lat, 25 lat później, czyli w roku 1884, zatotyłem Towarzystwo Tatrzańskie. Nazywano mnie po raz pierwszy zimą wspaniałym królem Tatr.

Zagadka Wojtka

Urodziłem się, kiedy król Tatr miał 58 lat. W wieku 14 lat zacząłem się wspinać w Tatrach, a 13 lat później po raz pierwszy zimą wspaniałem się na Gerlachach.

Rozwiązywanie zagadki Renaty

Rozwiązywanie zagadki Wojtka

● Do wykorzystania wiadomości o pierwszych taternikach.

Tytus Chałubiński

1820 – rok urodzin;

1889 – rok śmierci;

1859 – profesor patologii na Akademii Medycznej w Warszawie;

1861 – powołany do Delegacji Miejskiej opracowującej reformę szkolnictwa;

1871 – zdymisjonowany przez władze carskie z funkcji profesora na UW;

1874 – wydanie książki lekarskiej „Metoda wynajdywania wskazań lekarskich. Plan leczenia i jego wykonanie”;

1884 – współzałożyciel Towarzystwa Tatrzańskiego.

Janusz Chmielowski

1878 – rok urodzin;

1968 – rok śmierci;

1895 – pierwsze wejście na Zadni Gerlach;

1902 – pierwsze wejście na Rumanowy Szczyt;

1905 – uczestnik pierwszego zimowego wejścia na Gerlach;

1926 – współautor przewodnika „Tatry Wysokie”.

Uwaga

Zadania dodatkowe do samodzielnego wykonania przez dzieci znajdują się na s. 142.

Narodziny gór

Zapis w dzienniku

1. Pisownia nazw geograficznych.
2. Ustalanie kolejności zdarzeń w opowiadaniu.
3. Porządkowanie i porównywanie liczb trzy- i czterocyfrowych wg określonego kryterium.

Środki dydaktyczne

s. 124., 125., 143. i 155. w *Podręczniku Olka*, opowiadanie Marii Kowalewskiej *Skąd się wzięły góry?* s. 97. w *Wypisach*, fizyczna mapa Polski, atlas *Świat wczoraj i dziś*, mapy turystyczne, widokówki i zdjęcia

Sytuacje edukacyjne

- ✓ *Podręcznik Olka* s. 124., 125. i 155.
- ◆ Prezentacja dnia (patrz Uwaga I).
- ◆ Wyszukiwanie i nazywanie szczytów górskich oraz innych wzniesień poza pasmami górkami; odczytywanie ich wysokości; porównywanie. Korzystanie z krajobrazowej mapy Polski wykonywanej przez dzieci.
- ✓ Opowiadanie *Skąd się wzięły góry?* s. 97.
- ◆ Gromadzenie wiedzy encyklopedycznych oraz legend na temat gór. Porównywanie legend i wiedzy popularnonaukowych na przykładzie innych tekstu Marii Kowalewskiej.
- ◆ Wyszukiwanie zadań z podobnych dziedzin (patrz Uwaga II).
- ◆ Zadania układane samodzielnie przez dzieci mogą obejmować:
  - inne zasady pisowni związane ze stosowaniem wielkiej litery;
  - przykłady odejmowania liczb trzy- i czterocyfrowych, stosowanie określeń porównywania różnicowego związanego z wysokością szczytów górskich.

Uwaga

Zadania dodatkowe do samodzielnego wykonania przez dzieci znajdują się na s. 143.

Narodziny gór

Jak powstały góry

Zaskoczony pajak Ignas spojrzał w dół i zobaczył małe jak zabawki domy, jeszcze mniejsze drzewa i wąski nitym pająca nitka strunyczek. Zrozumiał, że stoi na szczytce wysokiej góry, a wokoło otaczają go wieńczącego innymi wysokimi górami.

– Nierówno tu – zauważył – i pieknie.
– Jak to w góra – rzekła skała. – Chcesz, to opowiem ci, jak powstały góry. Ignas usiadł wygodnie, a skała rozpoczęła opowieść:

– Bardzo, bardzo dawno temu, przed wielema tysiącami, a może milionami lat, a może jeszcze dawniej, Ziemia była płaska jak naleśnicki płatek. Tyko mlejczanami leżały wiele glazy. Wyglądały jak pielegnowane róże.

– Może nie były – zaproponował mały kamyk, który już miał dość mudy. Główę gruchnęła śmiechem, ale nie odmówiąc. Wkrótce Ziemia dunięta od ich podkoczków, Skakaly coraz wzrosły i wyżej i wyżej, spadły jeden na drugiego, tworząc górkę, góry i górnycza. A gdy się zmęczyły, zasnęły tam, gdzie spadły. Musi być im dobrze, skoro leżą tak od wieków. Choćż, mom zdraniem, najlepiej mają glazy, które wskoczyły aż na sam szczyt gór.

– Dlaczego? – spytał zastuchany Ignas.

Moga rozmawiać z chmurami, witać się ze stolicem i całować Księcię na dobranoc.

Małgorzata Stachurska-Zamiecka
„A to pięknie!” (fragment)

Narodziny gór

1. Odszukajcie na mapie Polski na stronie 154., jak wysoko są wymienione szczyty. Przeprście do zeszytu nazwy tych szczytów w kolejności od najwyższego do najwyższego i obliczcie różnicę między nimi. Ułóżcie w tym celu ciąg liczb wg przygotowanego przez nas wzoru.

Rysy	Śnieżka	Babia Góra	Giewont
Łysica	Trzy Korony	Wieżyca	Barania Góra
Łysa Góra	Śnieżnik	Gubałówka	Kasprowy Wierch

● Makietę krajobrazu górskego można zrobić również z pogniecionego papieru gazetowego oklejonego taśmą albo z masy solnej lub gliny.

- Jak najczęściej kończą się baśnie? Zacytujcie kilka przykładów.
- Wymieńcie ulubionego bohatera znanej wam baśni i opowiadanie, jakie zadania miał do wykonania.
- Kto mu pomagał, jakie czarodziejskie przedmioty i magiczne siły wystąpiły w tej baśni?
- Czy czarodziejskie przedmioty i magiczne siły towarzyszą tylko bohaterom baśni?
- Korzystając z tych przykładów, niech każdy z was wymyśli swojego bohatera i ułóż o nim baśń.

¹ Dzieci wymieniają przy mających się najbliższej ich miejscowości naruszanie.

Czy wiecie, że taternictwo¹ polskie zapoczątkowały ok. 1804 r. wyprawy polskiego naukowca Stanisława Staszica m.in. na Lomnicę i Krywań?

W 1909 r. powstało Tatrzańskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe², które niesie pomoc potrzebującym turystom i taternikom.

1. Sprawdźcie na mapie Polski, jak się nazywają pasma górskie położone wokół Tatr. a. Co wiecie o polskich górach? Odkrycie których miejsc jest jeszcze inną wiadomością o górach?

2. Przeczytajcie tekst „Skąd się wzięły góry?”, a dowiecie się o nich czegoś więcej.

3. Przyjrzyjcie się ilustracjom i powiedzcie, co przedstawiają. Ulepicie z plasteliny lub z gliny makietę szczytów. Postarajcie się, aby ulepione szczyty miały podobny kształt do tych przedstawionych na ilustracjach.

Dobierzcie tak kolory plasteliny, żeby pokazać, czy góra jest skalista czy porośnięta lasem lub ma inną roślinością – poszukajcie na ten temat informacji w encyklopedii.

¹ Tańczenie to uchodziło za uszczęśliwianie i pozytywne uroczyste przy użyciu specjalnego sprzętu, m.in. lit, haków (karbinków, cekarnek, palów).

² Tatrzańskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe – skrót: TOPR

124.

Skąd się wzięły góry?

Powstawały przez miliony lat, w rozmaitych czasach. Dlatego mówimy, że góry są starsze i młodsze. Bardzo dawno temu skorupa ziemska była znacznie cienstsza niż dziś, a tuż pod nią kąpiła płynna lava, która falowała skorupę, tworząc na Ziemi góry. Są też i takie góry, które powstały wskutek wybuchu lawy na zewnątrz. Jeszcze i teraz wnętrze Ziemi nie jest spokojne. Wiemy o wybuchach wulkanów, wyrzucających rozpaloną płynną lawę, i o czystych trzęsieciach ziemi. Historia gór jest bardzo długa i urozmaicona. Na Ziemi bywały długie okresy ocieplenia, potem nadzwyczajnego ochłodzenia, kiedy śnieg w górach nie topniał nawet latem i stopniowo zamieniał się w lód, tworząc ogromne pola lodowe – lodowce. Lodowce te, spelżąc z gór, zlizły doliny, przyszłe koryta rzek... Przed wieloma tysiącami lat nastąpiło ocieplenie i lodowce zaczęły topnieć. Ich wody zatrzymywaly się we wglebiach górskich, kotlach, tworząc jeziora i stawy, zasilając też rzeki i potoki górskie...

Pamiętajcie też, że oprócz falowania się skorupy ziemskiej, oprócz wylewania się tui i tam lawy góry stale były rzeźbione przez wodę i wiatr, co nadawało różne kształty szczytom i zboczom.

Maria Kowalewska

1. Spróbuj się dowiedzieć, gdzie znajdują się teraz czynne wulkany.

97.

● Zorganizowanie zawodów w biegach pod górkę na czas.

Autorki: Grażyna Cybulska, Małgorzata Górecka

cyki „Dynamika Miejskiej” – 1994 r.

Jerzy Niemczuk

„Przygody Zuzanki” – 1995 r.

Anna Onichimowska

„Dobry potwór nie jest zły” – 1996 r.

Tomasz Trojanowski

„Kosie historie” – 1997 r.

Dorota Gellner

„Dorota Gellner dzieciom” – 1998 r.

Anna Lewowska

„Dziwne przygody czarnoksiężnika Zenona” – 1999 r.

Marta Tomaszewska

„Tego lata w Burekowej” – 2000 r.

Grzegorz Kasdepke

„Kacperiada” – 2001 r.

97

151

Pozdrowienia od wierchów

Zapis w dzienniku

1. Wyróżnianie różnych środków poetyckiego wyrazu: epitetów, porównań.
2. Rośliny chronione rosnące w górach.
3. Dodawanie i odejmowanie liczb trzy- i czterocyfrowych. Zamiana jednostek miary długości (m i km).
4. Planowanie prac związanych z wyszywaniem lub haftowaniem.

Środki dydaktyczne

s. 126., 127. i 144. w *Podręczniku Olka*, wiersz Kazimierza Przerwy-Tetmajera *Pozdrowienia* s. 96. w *Wypisach*, fizyczna mapa Polski, atlas *Świat wczoraj i dziś*, mapy turystyczne, widokówki i zdjęcia

Sytuacje edukacyjne

- ✓ Podręcznik *Olka* s. 126. i 127.
- ◆ Prezentacja dnia (patrz Uwaga I).
- ✓ Wiersz *Pozdrowienie* s. 96.
- ◆ Porównywanie wierszy *Pozdrowienie* i *Szarotka* (s. 126. w *Podręczniku Olka*): liczba strof, wersów, rodzaj rymów, wyróżnianie środków poetyckiego wyrazu.
- ◆ Wyszukiwanie informacji na temat roślinności górskiej – sprawdzanie na listach roślin chronionych, które z nich podlegają ochronie.
- ◆ Wypowiadanie się na temat sztuki ludowej, w której wykorzystywane są elementy przyrodnicze, np. szarotka górska. Rozwijanie zainteresowań sztuką ludową, zachęcanie do wyszywania, haftowania, prac koronkarskich – wycieczka do muzeum etnograficznego, twórcy ludowego lub Cepelii.
- ◆ Wyszukiwanie zadań z podobnych dziedzin (patrz Uwaga II).
- ◆ Zadania układane samodzielnie przez dzieci mogą obejmować:
  - dobieranie określeń do rzeczownika i odwrotnie, określanie „jakie co jest” za pomocą porównania z innym przedmiotem lub sytuacją;
  - składanie liczby wielocyfrowej – zapis liczby w tabeli układu dziesiętnego.

Uwaga

Zadania dodatkowe do samodzielnego wykonania przez dzieci znajdują się na s. 144.

L. Narysujemy teraz szarotkę, korzystając ze wzoru. Weźmy bielą, żółtą i zieloną maling (kordonek), igły, kawałek białego lub szarego płótna, tamberok.

Odrysujmy wzór szarotki na płótnie. Nawleczmy nitkę i... przyjemnej pracy! Będzie to znakomity

- Ocenianie, jak sprawdziła się instrukcja uczenia się tekstu na pamięć, jakie metody zapamiętywania stosują dzieci.

2. Obliczcie, ile metrów wyżej:

- od górnej granicy regla dolnego zaczynają się hale i łąki;
- od górnej granicy występująca pół uprawnych zaczyna rosnąć kosodrzewina.

a. Obliczcie, ile metrów dzieli dolną granicę regla górnego od wierzchołka najwyżej położonej góry.

3. Zastanowicie się, co się znajduje w odległości 2499 m od naszej szkoły¹. Ile to kilometrów?

- a. Zastanowicie się, czy tyle samo czasu potrzebuje na przebycie odległości 2499 m droga i wejście na szczyt takiej wysokości górskiego szlakiem.
- b. Sprawdziecie przy najbliższej okazji, ile czasu potrzebującce na przejście takiej odległości.

¹ Dla bezpieczeństwa iż do szkoły, do której uczęszczają w ich miejscu zamieszkania.

126

127

Pozdrowienie

Sponad wiślanych leci fal
Wiosenny, chłodny wiatr,
Leci ku mojej ziemi w dół,
Ku śnieżnym szczytom Tatr.
Wichrze, nad wzgórza, pola nieś
Me pożdrowienia stąd,
Rodzinna moja pożdrów wieś
I dunajowy prąd.
Przydrożne wierzby, smreków¹ las,
W ogródkach każdy kwiat
I wszystkie taki pozdrow wraz,
I ludzi w wszystkich chat.
I do tych śnieżnych skał się zwróci,
Ku stawom, halom gnał,
I pożdrów mi po tysiącurok
Mój cały górski kraj.

Kazimierz Przerwa-Tetmajer

1. Kogo i co pożdrzewa autor wiersza?
2. Komu zwrócił się i jakim sposobem przesyłał pożdrowienie?

¹ smrek - świerk

96

96.

- Układanie oryginalnych kilkuwyrazowych pozdrowień, które można umieścić na zakończenie listu, e-maila, użyć w rozmowie telefonicznej.
5. Każda halę poćwiczyć:
  - kwiowanie
  - krąjenie
  - pocierać środkowymi palcami
  - przebiegi na wysokość
  - wysuwanie
  - stukanie
  - pstrykanie palcami - wszystkimi
  - pstrykanie palcami - wszystkimi
  - łączenie palca środkowego i wskazującego: przyłożenie ich do skroni (salutowanie) lub ruchy składania i rozstawiania palców (nożyczki).

Pozdrowienia od wierzchów

Szarotka

Patrzę na nagią skały,
na te podteńbne góry...
Na skałach nic nie rośnie,
pod skałą chodzą chmury...

W szarej szczelinie,
niedaleko od szczytu
obudził się z życia
kwiatuszek z aksamitu.

Czołbym po tych urwiskach
skakał zgrabię jak kotek,
nie ruszę tego kwiatka -
nie wolno rwać szarotki!

Stefania Szuchowa

1. Jak autorka wiersza nazwała szarotkę? Wybieracie z wiersza cztery dowolne rzeczowniki i dopiszcie do nich oryginalne określenia.

2. Wypiszcie z wiersza pary rymujących się wyrazów i podkreślecie w nich rymujące się cząstki.

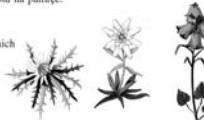
3. Wypiszcie z wiersza fragmenty, które będą odpowiadać na pytania:

- jakie rośliny rosną w skalistych górach;
- jak się zachowaws, kiedy spotkasz szarotkę.

4. Nauczcie się wiersza na pamięć. Poszukajcie w „Podręczniku Olka” instrukcji, jak uczyć się tekstu na pamięć.

5. Wymieńcie kilka nazw

- innych górskich roślin.
- a. Czy znajdują się wśród nich rośliny chronione?

6. Przeczytajcie wiersz o górskiej przyrodzie „Pozdrowienie”.

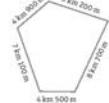
126

Pozdrowienia od wierzchów

1. Jedna z dolin w Tatrzańskim Parku Narodowym można okrążyć, korzystając z trasy przedstawionej na rysunku.

Oblicz, ile metrów pokona turysta, okrążając tę dolinę.

1 km = 1000 m

2. Co może być? Dóbierz odpowiednie rzeczowniki do podanych przyrostników:

- blękiny, blékine, blékine
- majdry, majdra, majdry, majdry.

3. Połącz rzeczowniki z podanymi określeniami:

- iąka, muchomory, rzeka, skały
- jak wieją się wieża, jakby potęże obierzmy, niby kwitnący dywan, niczym czerwone

4. Jaki jest

1. Która halę poćwiczyć?
  - kwiowanie
  - krąjenie
  - pocierać środkowymi palcami
  - przebiegi na wysokość
  - wysuwanie
  - stukanie
  - pstrykanie palcami - wszystkimi
  - pstrykanie palcami - wszystkimi
  - łączenie palca środkowego i wskazującego: przyłożenie ich do skroni (salutowanie) lub ruchy składania i rozstawiania palców (nożyczki).

144

153

Nie igraj z przyrodą!

Zapis w dzienniku

1. Czytanie instrukcji gry i rozegranie jej.
2. Mnożenie i dzielenie liczb jednocyfrowych w zakresie 100.
3. Rozpoznawanie wybranych roślin i zwierząt oraz wyróżnianie ich charakterystycznych cech.

Środki dydaktyczne

s. 128., 129., 145. i 155. w *Podręczniku Olka*, ulubione gry planszowe dzieci, album *Świat wokół mnie*

Sytuacje edukacyjne

- ✓ *Podręcznik Olka* s. 128., 129. i 155.
- ◆ Prezentacja dnia (patrz Uwaga I).
- ◆ Wyszukiwanie gier planszowych i zabaw z kostką w książkach i podręcznikach wykorzystywanych w klasie III. Porównywanie ich i ustalanie, czym każda z nich się wyróżnia, które z nich są najciekawsze i dlaczego. Które z nich są podobne do gier komputerowych?
- ◆ Wypowiadanie się dzieci na temat innych znanych im gier i porównywanie ich z grami plansзовymi i komputerowymi. Jakie umiejętności rozwijają wymienione gry i którym z nich należy poświęcić jak najwięcej czasu ze względu na oczywiste korzyści? Formułowanie i zapisywanie na tablicy zdań na ten temat, tworzenie hierarchii ważności tych korzyści.
- ◆ Sprawdzanie, jakie modyfikacje można wprowadzić do znanych dzieciom gier, by zmienić ich stopień trudności – ułatwienia lub utrudnienia.
- ◆ Podział na grupy i wymyślanie nowej gry; spisywanie zasad przebiegu gry i sprawdzanie poprawności zasad. Mogą to być gry zarówno planszowe, jak i z tarczą oraz rzutkami, rysowane na ziemi lub podłodze.

Uwaga

Zadania dodatkowe do samodzielnego wykonania przez dzieci znajdują się na s. 145.

Nie igraj z przyrodą!

Zagraj z kolegą, nie igraj z przyrodą!

1. Weźcie kostkę do gry i dwa kolorowe krążki wycięte z papieru – zastąpią was punktaki.

2. Każdy z was ma po 10 punktów początkowych. Gra rozpoczyna osoba, która wyrzuci więcej oczek na kostce. Start znajduje się na polu z numerem 1.

3. Ten, kto stanie na polu niebieskim, mnoży liczbę wyrzuconych oczek przez 6 i przesuwa się na pole oznaczone liczbą, która jest wynikiem mnożenia. Podobnie na innych kolorowych polach: zielone – mnożenie przez 7, fioletowe – przez 8, rude – przez 9.

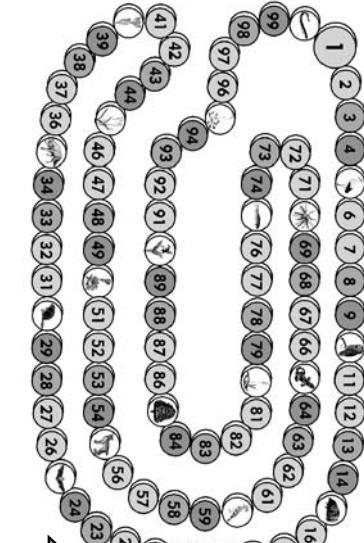
128

4. Jeżeli znajdziesz się na polu z rysunkiem, odgałęziasz, co jest na nim przedstawione. Zapisujesz swoją odpowiedź i numer pola. Jeżeli udzieliłeś prawidłowej odpowiedzi, zdobędziesz punkty.

5. Po zakończeniu gry sprawdzacie swoje odpowiedzi na s. 154, i liczycie zdobyte punkty. Wygrywa ten, który zdobył ich najwięcej.

Brawo!

Uwaga! Jeżeli znajdziesz się ponownie na tym samym rysunku, nie podajesz po raz kolejny odpowiedzi i nie liczysz sobie punktów.

129

● Punktacja do gry znajduje się na s. 155.

Nie igraj z przyrodą!

I. Objasni znaczenie wyrazów, korzystając z podanych tekstuów, biorąc dziedzictwo języka jaskółki przebiśniegi skrzyp mroog morski.

Mam wiele imion, a każde zakorcone na -ówka.

Mam szczególny dat, potrafię pokonać śnieg.

Pracowicie buduję tamy, a nikt mnie za to nie chwali.

Mam tak krótkie nozkie, że kiedy przebiegam przed jezdniami, boję się, że nie zdążę.

Nie umiem mówić, a wszyscy namawiają mnie, żebym wydawał niemile dźwięki.

Jestem tak piękny, że moj portret wyszywają sobie górale na świątecznych ubraniach.

Jestem groźnym drapieżnikiem, uciekają przed mną ryby.

2. Spśród podanych liczb wybierz liczby podzielne przez 3 i 6 oraz podzielne przez 4 i 8.

90 81 72 60 64 63 56 54 50 49
45 42 40 36 35 32 30 28 27 25
24 21 20 18 16 14 12 9 8 6

a. Zapisz wybrane działania.

3. Przeczytaj tekst i powiedz, dla którego ujęto w nim raz dużej, raz malej litery w wyrazie „bzduzik”.

a. Przedstaw ten tekst w formie rozmowy z kolegą, a następnie zapisz tę rozmowę.

Deň rano pewien chłopiec o imieniu Janek spóźnił się na lekcję języka polskiego. Przywiódł się, przeprosił i zapytał, czy może usiąść. Nauczycielka powiedziała, żeby zasiedział, i spytała, dla którego się spóźnił. Janek wyjaśnił, że to nie jego wini, że to wina budzik. Na to panu odpiera, że zna wszystkich uczniów w klasie, ale nie ma wśród nich nikogo o nazwisku Budzik, dlatego to chłopcu zaznaczy spóźnienie, a nie Budzikowi. Wszyscy w klasie zaczęli się śmiać, a Janek nie wiedział dlaczego.

Zagraj z kolegą, nie igraj z przyrodą! – punktacja do gry ze s. 128–129.

numer pola	prawidłowa odpowiedź	liczba za poprawną odpowiedź	numer pola	prawidłowa odpowiedź	liczba za poprawną odpowiedź
5	bzduzik	5	10	ty	55
13	punek	13	60	szarotka	60
15	jeż	15	65	satanszko pianista	65
20	Januszka	20	70	dzwieżdżał	70
25	szewcogóra	25	75	gajec	75
30	totor	30	80	wisłak	80
35	Wilk	35	85	cię	85
40	kaczus	40	90	czwórk	90
45	przebiśniegi	45	95	rotzka	95
50	marszka	50	100	młotek na reku	100

W jakich kolorach pluszcze fala w jeziorze

Zapis w dzienniku

1. Układanie opisu na podstawie obrazka – pejzaż wykonany techniką kolażu.
2. Zapisanie danych liczbowych. Łączenie działań w jednym zapisie.
3. Rozpoznawanie charakterystycznych cech budynków sakralnych.

Środki dydaktyczne

s. 130., 131. i 146. w *Podręczniku Olka*, opowiadanie Macieja Wojtyszki *Bunt Psztymucla* s. 100. w *Wypisach*, fizyczna mapa Polski, atlas *Świat wczoraj i dziś*, mapy turystyczne, widokówki i zdjęcia znad jezior i z pojezierzy

Sytuacje edukacyjne

- ✓ Podręcznik *Olka* s. 130. i 131.
- ◆ Prezentacja dnia (patrz Uwaga I).
- ✓ Opowiadanie *Bunt Psztymucla* s. 100.
  - ◆ Wypowiadanie się dzieci na temat bezpieczeństwa nad wodą. Wymienianie zagrożeń, które mogą się pojawić w sytuacjach, kiedy zapominamy o zagrożeniach i stosowaniu zasad bezpiecznego zachowania się.
  - ◆ Wyszukiwanie zadań i powtórzenie wiadomości z *Podręcznika i Kart pracy* w klasie III o zbiornikach wodnych, roślinności i zwierzętach.
  - ◆ Rozpoznawanie cech charakterystycznych różnych obiektów sakralnych.
  - ◆ Wyszukiwanie zadań z podobnych dziedzin (patrz Uwaga II).
  - ◆ Zadania układane samodzielnie przez dzieci mogą obejmować:
    - dobieranie określeń do rzeczownika i odwrotnie, określanie „jakie co jest”;
    - rysowanie figur geometrycznych, mierzenie boków, ozdabianie prostych figur i nadawanie im charakteru ramy przeznaczonej do oprawienia wykonanej pracy plastycznej.

Uwaga

Zadania dodatkowe do samodzielnego wykonania przez dzieci znajdują się na s. 146.

- Jeśli w klasie są dzieci różnych wyznań, jest okazja do tego, by porozmawiać na temat różnic lub podobieństwa tradycji, zwyczajów związanych z tymi wyznaniami.

– Tam jest wielki zbiornik wody. Woda jest potrzebna do chłodnic i do mycia sztyb. Cicho, zdaje się, że pisząc opony!

Ale Nulek zamiast nasłuchiwać w skupieniu, sam pobiegł spojrzenie na znajdującej się po przeciwnej stronie szosy jezioro. Od tego dnia zmienił się nie do poznania. Wreszcie zdecydował się na krok, który dla każdego normalnego Pszmytka jest nie do pomyślenia: poprosił rodziców, aby pozwolił mu wyleżeć.

Ruszył Nulek w inny, nieautonomiczny świat, gdzie wszystko było obce, nowe i nieznanne, aż doszodzi do jeziora, które kiedyś widział z kotkiury wydechowej.

Kiedy patrzyły się na nie z bliska – było tak piękne, ciche i spokojne, ze Nulek zapragnął zostać tam naawsze. Zamieszkał na przystani i wysłał list pożegnalny do swego samochodu. List brzmiał tak:

Kochani!
Ten zbiornik wody nazywa się „jeziorem”. Dostalem tu auto, które nazywa się „irawa”. Pracuję ciszej od najcięszego znanego Wam motoru; chociaż jadę trochę wolniej i odrobinę chłupiej. Niczego nie trzeba kontrolować, bo porusza się bez kół, bez kierownicy i bez szosy. Wiem, że Wy lubicie bardzo szybką jazdę, więc nie zapraszam, ale ja chybą tu zostanę.

Wasz kochający syn Nulek

Maciej Wąjtysko
„Brenba i inni”

1. Jak siedziała, dla którego Nulkowi tak spodobało się jezioro?

2. Czy byłek kici-dyńkiewicz sed jeziorom? Jeśli tak, opowiadaj o nim w ten sposób, aby zacheścić innych do wyprawy nad jeziorem. Jeśli nie – rób ilustrację na podstawie opisu kolegów, którzy byli nad jeziorem. Postaraj się uchwycić w swojej pracy jak najwięcej szczegółów, o których opowiedzą koleżanki.

101

- Postawcie lub powiecie widokówkę przed sobą i opiszcie ją. Patrząccie, żeby w opisie zastosować porównania i inne oryginalne określenia.
- Podkreślecie w napisanym tekście rzeczowniki i określenie je przytomniki lub wielowarstwowe porównania.

131. Przyjrzij się fotogramom. Co wyróżnia każdą ze świątyń?

- Przyjrzij się fotogramom. Co wyróżnia każdą ze świątyń?
- Kto chce zaszytać na pochwale, niech sprawdzi w słowniku języka polskiego lub w encyklopedii, jak się nazywają religie wyznawane przez ludzi uczęszczających do tych świątyń. Pod jakimi hasłami będziemy szukać odpowiedzi na to pytanie?

- Kto widział zabawkowy budynek, który jest lub był miejscem modlitwy, niech napisze o nim to, co zapamiętał. Może także skorzystać z podanego planu:
– miejsce, w którym znajduje się zabytek;
– czas powstania (tak, z którego pochodzi);
– historia zabytku;
– religia, kie-

- Bezwzględnie należy zainicjować w klasie rozmowę na temat bardzo licznych utonięć w wyniku lekceważenia elementarnych zasad bezpiecznego zachowania się nad wodą. Przywołać statystyki i przykłady tragicznych zdarzeń znane dzieciom i nauczycielowi. Zwrócić uwagę dzieci także na to, że ich nieostrożność nie tylko sprowadza na nich zagrożenie, ale również przysparza bólu ich najbliższy.

Uwaga

Roczną liczbą utonięć w Polsce jest większa lub równa liczbie śmiertelnych wypadków przy pracy – 600–650. Przyczyny są od lat te same: alkohol, brawura, różnica między gorącym powietrzem a chłodną wodą, brak umiejętności pływania, kąpiele w nieznanym miejscach.

131.

101.

Serafin i inni mieszkańcy jezior

Zapis w dzienniku

1. Czytanie wybranych fragmentów książki dotyczących charakterystycznych zachowań zwierząt.
2. Tworzenie i stosowanie związków wyrazowych czasownika z przysłówkiem.
3. Mnożenie liczb trzycyfrowych.

Środki dydaktyczne

s. 132. i 133. w *Podręczniku Olka*, książka *Tajemnica Wiklinowej Zatoki* Jerzego M. Siatkiewicza lub inna książka na temat życia zwierząt

Sytuacje edukacyjne

- ✓ Podręcznik *Olka* s. 132. i 133.
- ◆ Prezentacja dnia (patrz Uwaga I).
- ✓ Książka *Tajemnica Wiklinowej Zatoki*.
  - ◆ Czytanie książki w klasie – ciche i głośne, opowiadanie o charakterystycznych zachowaniach zwierząt. Porównywanie ich z zachowaniami innych zwierząt znanych dzieciom.
  - ◆ Wymienianie szkód wyrządzanych przez zwierzęta i przykładów zapobiegania szkodom.
  - ◆ Wykonywanie ćwiczeń gimnastycznych usprawniających – dobieranie odpowiednich ćwiczeń do określonej dyscypliny sportowej. Dzieci, w zależności od tego, jaką dyscyplinę wybiorą, decydują o tym, jakie zestawy ćwiczeń powinny wykonywać.
  - ◆ Jaką sprawnością fizyczną powinni się charakteryzować: narciarze, żeglarze, pływacy, kolarze, taternicy? Czym różnią się treningi w tych dziedzinach sportu?
  - ◆ Wyszukiwanie zadań z podobnych dziedzin (patrz Uwaga II).
  - ◆ Zadania układane samodzielnie przez dzieci mogą obejmować:
    - wyszukiwanie zwierząt wodnych chronionych i ciekawostek na ich temat;
    - przeglądanie katalogu bibliotecznego i dobieranie książek na ten temat;
    - uzupełnianie list zwierząt i roślin chronionych (listy takie powstały w XIV ośrodku tematycznym).

Serafin i inni mieszkańców jezior

Co to? Ni pies, ni...

132.

1. Przeczytaj tekst z lokami. Uzupełniaj zdania następującymi wyrazami: Serafin, zabawa, wydra, pomoc, gra, walka, dom, Serafin. Przepraszam do zeszytu uzupełniony tekst – fragment książki „Tajemnica Wiklinowej Zatoki”.

Ogryzek, widząc, że ... wchodzi do domu wydry, pobiegł po ... . W tym czasie w ... wydry ... trwała w najlepsze. Wydry i Serafin prześcigali się w wymyślanu ... . Słysząc odgłosy zabawy, Ogryzek myślał, że trwa tam ... . Szafirek i Krzyt pomogły mu dostać się do domu ... . Zostały tam jednak rozbawione ... .

- Kim są: Ogryzek, Serafin i Szafirek? Dowiecie się tego na pewno, kiedy przeczytacie książkę „Tajemnica Wiklinowej zatoki”.
- Wyszukajcie w tekście trzy czasowniki i dopiszcie do nich wymyszone przez was przyłówki.
- Dowiedzieć się, jakimi zwierzętami są wydry i pisklę. Czywiście znajdziecie informacje na ich temat?
- Ułóżcie rebus, którego rozwiązańiem jest wyraz „wydra”.
- A teraz napiszcie dalszy ciąg przygody Serafina z wydrami. Jeśli ktoś przeczytał książkę „Tajemnica Wiklinowej Zatoki”, może na jej podstawie opisać dalszy ciąg przygody Serafina albo wymyślić własną historię.

2. 1. Popugajcie się nimi wymienionymi zwierzęta wg środowiska, w którym żyją. Wykonujcie w zeszycie tabelę i wpiszcie do niej nazwy zwierząt.

skowronki	kormorany	cierniki	czaple	perkozy
lisy	żmije	wiewiórki	tosie	zajace
syczupaki	karpie	bosozie	okonie	rysie

132

3. Po co ryby zjadają dziennecznie przed kormoraną

ważą 425 g, to ile ważą ryby zjadzione przez 9-osobowe stado kormoranów w ciągu tygodnia?

3. Samica kormorana składa 4 jaja rocznie. Jeśli jedna rodzina kormoranów (rodzina to 2 ptaki) powiększa się o 4 nowe osobniki, to ile nowych osobników powiększy się w ciągu roku stado lic

4. Płet la temu policzono kormorany na mazurkach. Ileżby zwierzęta się pociągnęto, a ileżby ryb w jeziorach zmniejszyła się ołowianowa. Co grzbi kormorany, jeżeli ich liczba nadal będzie rosła?

a. Kto może być nadezwotyty z wprowadzenia ochrony niektórych zwierząt?

b. Przyпомнijcie sobie, jakie inne zwierzę chronione wyrządza szkody.

3. 1. Jeśli chcielibyście się sprawdzić w sportach wodnych, już rozpoczęciejcie przygotowania.

2. Narysujcie na piasku długą linię, rozłożcie ramiona i starać się przejść całą wyrysowaną trasę, stawiając obie stopy na linii jedna za drugą. Po przejściu niech każdy sprawdzi swoje ślady. Udalo się?

133

Uwaga

Ten dzień może być okazją do podsumowania czytelnicztwa w klasie w sposób odpowiedni do prowadzonych przez cały rok działań związanych z czytelnicztwem.

Proponujemy również powtórzenie tytułów książek, wiadomości zebranych o autorach, odczytywanie notatek zawartych w zeszytach lektur. Jeśli była w klasie tworzona biblioteka klasowa, dzieci powinny zdecydować, co zrobią ze zgromadzonymi książkami.

Co trzeba mieć, żeby zrobić jajka w koszulkach

Zapis w dzienniku

1. Wykonywanie doświadczenia zgodnie z instrukcją – czytanie ze zrozumieniem.
2. Łączenie działań w jednym zapisie.
3. Zapisywanie liczb wielocyfrowych w tabeli układu pozycjnego.

Środki dydaktyczne

s. 134., 135. i 147. w *Podręczniku Olka*, legenda Mariana Orłonia i Jana Tyszkiewicza *Wiano świętej Kingi* s. 99. w *Wypisach*

Sytuacje edukacyjne

- ✓ *Podręcznik Olka* s. 134. i 135.
- ◆ Prezentacja dnia (patrz Uwaga I).
- ✓ Legenda *Wiano świętej Kingi* s. 99.
- ◆ Przygotowanie doświadczeń, wykonanie ich i zapisanie zaobserwowanych zjawisk. Wyszukiwanie sytuacji, w których mają zastosowanie badane właściwości. Wykorzystywanie właściwości różnych substancji w codziennym życiu.
- ◆ Szukanie w bibliotece szkolnej książek, w których opisane są doświadczenia umożliwiające zrozumienie zjawisk w otaczającym świecie oraz rozumienia zagrożeń, np. szkodliwości nadużywania soli lub cukru, trujących właściwości niektórych roślin ozdobnych, szkodliwości detergentów dla rozwoju i życia roślin itp.
- ◆ Wyszukiwanie zadań z podobnych dziedzin (patrz Uwaga II).
- ◆ Zadania układane samodzielnie przez dzieci mogą obejmować:
  - sprawdzanie w różnych źródłach wiadomości na ten sam temat i porównywanie ich;
  - składanie liczby wielocyfrowej – zapis liczby w tabeli układu dziesiętnego.

Uwaga

Zadania dodatkowe do samodzielnego wykonania przez dzieci znajdują się na s. 147.

Kiedy tatuś był mały

Zapis w dzienniku

1. Stawianie pytań i układanie odpowiedzi na te pytania.
2. Działania na liczbach mianowanych.
3. Projektowanie i wykonanie okolicznościowej kartki z kalendarza ściennego.

Środki dydaktyczne

s. 136., 137. i 148. w *Podręczniku Olka*, opowiadanie Wiery Badalskiej *Tato się marnuje* s. 102. w *Wypisach*, kalendarze, kartki okolicznościowe z życzeniami

Sytuacje edukacyjne

- ✓ *Podręcznik Olka* s. 136.
- ◆ Prezentacja dnia (patrz Uwaga I).
- ◆ Przygotowanie scenariusza obchodów dni poświęconych różnym osobom: jak się przygotowywać do świętowania takich dni, aby każdego roku nadać im atrakcyjny charakter, jak gromadzić przez cały rok materiały do wykonania oryginalnych upominków, gdzie zdobywać wiedzę na temat nowych sposobów wykonywania laurek.
- ✓ *Podręcznik Olka* s. 137.
- ◆ Wyszczególnianie kryteriów porównywania osób: wiek, wzrost, masa ciała, kolor oczu i włosów itp.
- ✓ Opowiadanie *Tato się marnuje* s. 102.
- ◆ Wyszukiwanie zadań z podobnych dziedzin (patrz Uwaga II).
- ◆ Zadania układane samodzielnie przez dzieci mogą obejmować:
  - przygotowanie kartek okolicznościowych dla dni, które w kalendarzu dziecka są najważniejsze.

Uwaga

Zadania dodatkowe do samodzielnego wykonania przez dzieci znajdują się na s. 148.

Z internetem na wakacje

Zapis w dzienniku

1. Prezentowanie walorów swojego miejsca zamieszkania.
2. Układanie tekstów informacyjnych.
3. Posługiwianie się różnymi źródłami informacji – internet.

Środki dydaktyczne

s. 138., 139. i 149. w *Podręczniku Olka*, fizyczna mapa Polski, atlas *Świat wczoraj i dziś*, mapy turystyczne, widokówki

Sytuacje edukacyjne

- ✓ *Podręcznik Olka* s. 138. i 139.
- ◆ Prezentacja dnia (patrz Uwaga I).
- ◆ Gromadzenie wiedzy o nowych miejscowościach – wykorzystanie książek, przewodników turystycznych, wcześniej zdobytej wiedzy i umiejętności w planowaniu wakacyjnych podróży:
  - rzeczywistych, możliwych do zrealizowania;
  - przy braku możliwości podróżowania, planowanie podróży do zrealizowania w przyszłości.
- ◆ Korzystanie z internetu – w miarę możliwości samodzielne poszukiwanie potrzebnych wiadomości i oglądanie zasobów internetowych. Oglądanie stron dotyczących środowiska lokalnego najbliższego dzieciom.

Uwaga

Przypomnienie o zagrożeniach związanych z korzystaniem z internetu oraz o konieczności sprawdzania informacji ściąganych z internetu.

- ◆ Wyszukiwanie zadań z podobnych dziedzin (patrz Uwaga II).
- ◆ Zadania układane samodzielnie przez dzieci mogą obejmować:
  - prezentację położenia geograficznego i walorów turystycznych miejscowości;
  - informacje o szkole i oryginalnych działaniach jej uczniów (zespoły muzyczne, śpiewacze, teatralne itp.);
  - osiągnięcia wyróżniających się uczniów, atrakcyjne zespołowe działania dzieci (klasowa gazetka, zbiory wierszy i opowiadań, ciekawe wycieczki itp.).

Uwaga

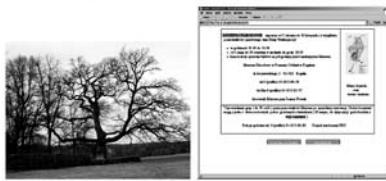
Zadania dodatkowe do samodzielnego wykonania przez dzieci znajdują się na s. 149.

Z internetem na wakacje

1. Przypominajcie sobie, o jakich miejscowościach mówiliśmy w tym roku szkolnym. Moga to być również miejsca, które poznaliście sami. Niech każdy z was:

- wybierze miejscowości lub miejsca, które chciałby odwiedzić;
- wskaże je na mapie i ustali trasę dojazdu do tego miejsca z Główkowego¹;
- wymieni miejscowości, przez które będzie przebiegała trasa podróżny;
- dowie się, co ciekawego znajdzie w miejscu wybranym przez siebie, np.: zabytki, rzeki, jeziora, szczyty górskie, oryginalną rośliność, zwierzęta.

1. Planując podróż kolejną, macie do wyboru różne rodzaje biletów. Wybierzcie cel podróży. Dowiedziecie się¹, jakie są ceny biletów i dopłaty do biletów, które musielibyście kupić. Obliczcie, ile pieniędzy potrzebujecie na podróż.

- a. Od czego zależy, jaki środek komunikacji wybieracie?

¹ Które dziedzictwo wybiera trasę dojazdu ze swojego miejsca nauczania.

138

Z internetem na wakacje

w skojarzeniu

prosí kolegę wg wzoru.

rygott kartonki wg wzoru.

dowolny sposób wylosujcie, kto będzie rozdawał karty, i ustalicie, kto

zwycięzca karcie do rozdania, odkładacie skojarzone pary – łączycie

parę, karcie z nazwą miejscowości i kartę z charakterystycznym dla niej obiektem.

zmianę ciągniecie od siebie po jednej karcie, aby złożyć jak najwięcej par.

złożeniu wszystkich par liczycie zdobyte punkty, sumując liczby znajdującej

na kartach.

grę twią, kto uzyska większą liczbę punktów.

3,0	3,0	2,4	1,0	5,0	2,5	0,3	1,4
G D A R S S K	D U B R	Z U W G	W A M E S H S	W U W A L D	U R Z T Y	FONTAINA NEPTUNA	
4,0	2,1	7,0	1,0	4,9	8,1	6,4	2,2
W I T A K	T O R U N	POMNIK PIŁSUDSKI MA	T A R Y	M C U Z L E U M A	K S T Z L E U T C	W A D U W K	
4,9	3,0	3,2	2,0	2,5	5,4	4,8	
R U S Z W I C A	ZŁOTA RACZKA	NOWA SŁUPIA	PUSZKA BIAŁOWIE SKA	R O D A L I N	K D Z T O L K	W O R Z K R	
2,0	4,0	7,2	2,2	3,0	0	1,2	
E P Z N A S	EJAKI BOCHANY	B A L T Y K	MIASTO KOPIERNICA	BAJZONI EKOM	BUSSEY MONTE DOM	P F I E L	

149

1. Skoro już wiemy, gdzie każdy z nas się wybierze, zastanówmy się, w jaki sposób się zaprezentować i przedstawić swoje plany wakacyjne na stronie internetowej naszego miasta.

Kliknij: szkoła podstawowa

Kliknij: klasa IIIc

Kliknij: swoje imię

2. Przygotujcie tekst, który chcielibyście umieścić na swojej stronie internetowej.

Układajcie tekst, pamiętajcie, żeby:

– napisać coś o sobie, tzn. przedstawić się, wymienić swoje zainteresowania;

– przedstawić, np. swoje wakacyjne plany wg podanych pytań.

a. Dokąd chcielibyście wyjechać? Co chcielibyście tam zobaczyć?

b. Czym dojezdziecie? Ile kilometrów liczy trasa dojazdu?

c. Kogo chcielibyście poznać? Z kim spędzić wakacje?

3. Otwórzmy naszą klasową „walizkę wakacyjnych wspomnień”, do której we wrześniu włożymy kartki z planami wakacyjnymi. Zastanówmy się, czy nasze marzenia o nadchodzących wakacjach się zmienią.

- Obliczanie czasu trwania i kosztów przejazdu.

139.

139

165

Ostatni dzień w III klasie

Środki dydaktyczne

s. 140., 141. i 150. w *Podręczniku Olka*, wiersz Małgorzaty Strękowskiej-Zaremba Abecelkis. 104. w *Wypisach*

Sytuacje edukacyjne

- ✓ *Podręcznik Olka* s. 140., 141. i 150.
- ◆ Rozmowa o szkolnych doświadczeniach abecelków i o ich planach.
Dyskusja na temat, co dzieci chcieliby zachować dla siebie lub przekazać młodszym klasom z dorobku/doświadczeń zgromadzonych podczas trzech lat nauki.
- ◆ Sporządzanie kalendarzyka najważniejszych zdarzeń z życia klasy lub z życia abecelków.
Ozdabianie kalendarzyków rysunkami i wyklejkami – prace zostawiać w szkole, by w nowym roku szkolnym nauczyciel mógł wręczyć je pierwszoklasistom.

**Wesołych wakacji życzą abecelki i autorki
oraz dziękują za trzy lata wspólnej pracy.
Do zobaczenia w I klasie z nową grupą
abecelków!**

Notatki

Teksty dodatkowe

XIII/3 Mole książkowe

Dziś nas możesz spotkać wszędzie:
w domu, w szkole i w urzędzie.
W ciemnej szafie gdzieś na strychu
pracujemy sobie cicho.
I bez przerwy coś żujemy,
podjadamy i gryzemy.
Żeby dobrze poznać treść,
trzeba całą książkę zjeść.

My jesteśmy mole książkowe
zgrabne, ładne, mądre i zdrowe.
My zjadamy to, co najlepsze:
fraszki, bajki i słodkie wiersze.
Zjemy same kropki i kreski,
bo czytamy od deski do deski.

Lecz i tak jesteśmy smutni,
bo nikt nie chce nas zatrudnić.
W bibliotece lub w księgarni
nikt nas nigdy nie przygarnie.
Choć mól silny, zręczny, dobry,
pracowitszy niż dwa bobry.
Wie, że aby poznać treść,
trzeba najpierw książkę zjeść.

A. M. Grabowski
„Pioseneczki Jedyńczki” cz. 2.

XIII/3 Zima

Czy chcecie wiedzieć,
po co zima przychodzi?
Otóż zima przyrodzie
przynosi sen niedzwiedzi,

dla ziemi i roślin odpoczynek.
A kiedy wykorzystacie zimę:
łyżwy, narty i sanie,
wtedy nagle – wiosna się stanie!
Niech nikt nie będzie zmartwiony
żadną porą roku,
bo każda ma swoje dobre strony,
z których, rzecz oczywista,
trzeba w pełni korzystać.

Czesław Kuriata

Srebrne ryby

XIII/5

Mamo! Mamo!
Spójrz na szyby!
Lśnią na szybach
srebrne ryby!
Błyszczą w słońcu
z każdej strony
srebrne płetwy
i ogony!
Wodorostów las się skrzy,
kryształowe muszle trzy...
A tam w kącie,
na dodatek,
zatopiony srebrny statek.

To mróz,
kiedy był na dworze,
nasze szyby
zmienił w morze!

Dorota Gellner
„Czarodziejski świat”

W Warszawie jest Pomnik Szczęśliwego Psa. Został odsłonięty 2 listopada 2004 r. Rzeźba przedstawia golden retrievera o imieniu Lokat. Lokat na co dzień uczestniczy wraz z opiekunką w dogoterapii.

XIII/7

Rzeźba psa policyjnego znajduje się w Sułkowicach – miejscowości w woj. małopolskim, w której jest szkoła policyjna i tresuje się psy na potrzeby policji.

Jest pomnik krowy w Starym Polu k. Malborka, złotej kaczki w Warszawie. W Danii jest pomnik krowy żywicielki, w Szwajcarii pomnik psa bernardyna, w Rosji pomnik Łajki (pierwszego psa kosmonauty).

XIII/8

Budzik

Zaczyna dzwonić, kiedy jeszcze śpisz: wszystkie cyfry skaczą jak opętane, wskazówki również drżą, tak nagle wyrwane ze snu. Budzik myśli, że jest kogutem, i na pewno machałby skrzydłami, gdyby je tylko miał. Trzeba szybko wyciągnąć rękę i złapać za czerwony grzebień, który okazuje się zwykłym guzikiem... Wtedy dzwonienie ustaje, budzik uspokaja się, cichnie i oddychając miarowo: tik-tak, tik-tak, znowu w skupieniu nasłuchuje ciszy; ma twarz obojętną, jakby się nic nie stało.

Zofia Beszczyńska

XIII/8

Czas

Którejś nocy zauważyłam, że z budzika po kryjomu wymyka się czas. Zaçał uciekać tak szybko, że ledwo zdążyłam go złapać. Zobaczyłam, że jest mały, chudy i przestraszony. Wepchnęłam go z powrotem i dla pewności schowałam budzik pod poduszkę.

Z tego wszystkiego oboje zaspaliśmy: i czas, i ja.

Zofia Beszczyńska

XIII/9

Intelektualny i emocjonalny rozwój dzieci, którym się czyta od najmłodszych lat, jest o 30% szybszy od rozwoju ich nieczytających rówieśników. Jeśli ktoś do 15. roku życia nie nabierze nawyku czytania, później ma problemy nawet ze zrozumieniem instrukcji obsługi odkurzacza.

Zwyczaj czytania wspierają różne międzynarodowe i lokalne inicjatywy, np. Światowy Dzień Książki i Praw Autorskich obchodzony 23 kwietnia – pod patronatem UNESCO. To data symboliczna w historii światowej literatury. Tego dnia urodzili się William Szekspir i Włodzimierz Nabokov, umarł zaś Miguel de Cervantes. W Katalonii 23 kwietnia osobom bliskim wręcza się książkę i różę. Także w Polsce tego dnia odbywają się imprezy oraz kon-

kursy promujące czytelnictwo: „Czytajmy razem”, „Wakacje z książką”, „Najpiękniejsze strony świata”, „Wielkie czytanie na małym ekranie”, „Cała Polska czyta dzieciom”. Do tej ostatniej akcji, wzorowanej na amerykańskiej i przeniesionej do Polski, włączyło się już 150 miast. Popularyzacji literatury dla najmłodszych ma też służyć Kanon Książek dla Dzieci i Młodzieży.

Tarpan i tur

XIV/2

Tarpan to wymarły gatunek z rodziny koniowatych, przez niektórych uważany za podgatunek konia Przewalskiego, jeden z przodków konia domowego. W epoce lodowcowej rozprzestrzeniony na obszarach całej Europy, najdłużej utrzymał się na stepach Ukrainy, gdzie w 1876 r. padł ostatni okaz. Prawdopodobnie istniała także forma leśna tarpana, jednakże już w XVIII w. zachował się on tylko w zwierzyńcu Zamoyskich k. Zamościa, zlikwidowanym w końcu XIX w. Z krzyżówek ostatnich okazów (rozdanych okolicznym chłopom) z różnymi rasami konia domowego powstały koniki polskie (zwane też biłgorajskimi), z których w 1936 r. w Białowieży rozpoczęto restytuowanie formy o cechach pierwotnych, obecnie kontynuowane w Popielnie.

Tur to wymarły ssak z rodziny krętorogich, przodek bydła domowego. Długość jego ciała wynosi ok. 3,2 m, wysokość w kłębie – 1,9 m, miał brązoczarne ubarwienie, z jaśniejszą pęgą wzdłuż grzbietu. Zamieszkiwał (w kilku odmianach) lasy mieszane Starego Świata. Był cennym zwierzęciem łownym; najdłużej zachował się w Polsce (głównie w lasach Mazowsza), lecz mimo ochrony jako zwierzyna królewska stał się zwierzęciem rzadkim, a w 1627 r. w Puszczy Jaktorowskiej padł ostatni okaz.

Bociany

XIV/4

W lipcu 2005 r. we wszystkich krajach, w których występuje bocian biały, odbyło się VI światowe liczenie tego gatunku. Liczenie takie odbywa się systematycznie co 10 lat. Pierwsze na świecie liczenie bocianów odbyło się w roku 1876 na ziemiach polskich. Ostatnie miało miejsce w latach 1994–1995 i wykazało w Polsce ok. 40 900 par bociana białego, zaś na świecie ok. 166 000 par. Dane dotyczące liczby bocianów gromadzone są dwoma sposobami: przy pomocy ankiet wysyłanych do sołtytów oraz bez-

pośrednich kontroli gniazd. W odniesieniu do każdego gniazda zbiera się takie informacje, jak: umiejscowienie gniazda, liczba młodych, adres najbliższej posesji, nazwa miejscowości, gminy, województwa.

Niektóre ptaki, np. czaple, kormorany, mewy, podkradają sobie materiał do budowy gniazd. Zazwyczaj wychowują od 2 do 4 piskląt. Dlatego zawsze jedno z bocianiej pary pilnuje rozpoczętej budowy. Pisklęta wykluwają się w maju. Zanim opuszczą gniazdo, bardzo sumiennie trenują – machają skrzydłami i podskakują.

„Warmińsko-Mazurski Szlak Bociany” to projekt realizowany od 1996 r. przez ornitologów badających okolice Żywka. Ma za zadanie wytypowanie bocianich żerowisk i ich ochronę, zagospodarowanie krajobrazu oraz edukację przyrodniczą.

XIV/7 Sysaki

Do porodu klacz się kładzie. Zaraz po porodzie wstaje i liże źrebię, by oczyścić je i wymasować. Taki masaż jest bardzo ważny, pomaga noworodkowi oddychać i przyspiesza krążenie krwi. Źrebię – nazywane sysakiem – gdy stanie możliwe pewnie na nogach, zaczyna ssać mleko ze strzyków wymienia klaczy. W pierwszych tygodniach życia mleko jest jego jedynym pokarmem. Potem stopniowo podaje się mu paszę. Gdy sysak ma około 6 miesięcy, jest odsadzany, czyli odłączany od klaczy. Od tego czasu je już wyłącznie paszę. Źrebięta – klaczki i ogierki – rosną dość szybko. Ostateczne wymiary osiągają, gdy mają już komplet zębów stałych, a więc w wieku 4–5 lat.

opracowanie na podstawie książki „Konie” z cyklu „Słownik ilustrowany”

XV/1 Cudowne dziecko

John von Neumann (1903–1957), jeden z najwybitniejszych uczonych naszego stulecia, urodził się w Budapeszcie i gdyby tam pozostał, to w historii nauki byłby znany jako Margittai Neumann János, ponieważ Węgrzy piszą zawsze imię na końcu. Margittai to przydomek związany z tytułem szlacheckim, jaki jego ojciec, bogaty bankier, otrzymał od cesarza Austro-Węgier.

János był cudownym dzieckiem i wcześnie wykazał geniusz matematyczny. Mając 6 lat, dzielił w pamięci liczby ośmiocyfrowe. W wieku 8 lat

znał już rachunek różniczkowy i całkowy. Jego rodzice zaniepokojeni tak wczesną fascynacją matematyką, próbowali początkowo odciągnąć syna od tej „niepraktycznej” dziedziny.

Miał doskonałą fotograficzną pamięć, po prostu zapamiętywał wszystko, co przeczytał. Mógł cytować stronę po stronie z powieści przeczytanej przed dwudziestu laty. Ponieważ bardzo lubił historię i czytał wiele z tej dziedziny, stał się w końcu ekspertem od wielu zagadnień, jak historia cesarstwa rzymskiego, szczegóły bitew i drobnych potyczek amerykańskiej wojny secesyjnej lub szczegóły procesu Joanny d'Arc. Widząc stronę książki telefonicznej, zapamiętywał od razu zawarte tam nazwiska, adresy i numery telefonów. Mając doskonałe poczucie humoru, żartował, że zna wszystkie liczby w książce telefonicznej Manhattanu, ale czasem ma trudności w przyporządkowaniu im właściwych nazwisk. Na temat von Neumanna jest wiele smacznych anegdot charakteryzujących jego niezwykłe zdolności, ale i wielkie roztargnienie.

Legenda o Marzannie

XV/2

Działo się to w czasie najazdu szwedzkiego na Polskę. Szwedzka armia niczym potop zalewała cały kraj. W końcu nieprzyjacielskie oddziały dotarły i na Lubelszczyznę. Jeden z nich maszerował tedy, aby wesprzeć szwedzkie wojska obiegające twierdę Zamość. Oddziałem dowodził młody, bardzo przystojny oficer, podobno pułkownik.

Gdy Szwedzi przechodzili przez Niedrzwicę, koń pułkownika zgubił podkowę. Oficer polecił odprowadzić swego konia do miejscowej kuźni, sam zaś udał się do pobliskiej karczmy. Piwo podała mu do stołu młoda, piękna i wesoła Marzanna, córka karczmarza. Szwedzkiemu pułkownikowi spodobała się od razu. I choć jego adiutant wkrótce przyprowadził podkutego konia, pułkownikowi ani w głowie było żegnać się z prześliczną karczmarzeczką i jechać na wojnę. Chciał szybko zbałamucić dziewczynę, ale ponieważ nie bardzo mu się to udawało, postanowił zatrzymać się w karczmie do jutra. Nazajutrz nadal nic nie wskórał i znów postanowił zaczekać na swoje szczęście jeszcze jeden dzień. Jeden, drugi a potem i trzeci. Może wreszcie i coś wskórał, coś dostał od Marzanny, bo w końcu zatrzymał się w karczmie na dłużej. Byli tacy co mówili, że zimny Szwed od razu zakochał się w pięknej, wesołej i gorącej Polce.

I tak minął Szwedowi na zalotach cały długi tydzień. Tydzień, w ciągu którego bardzo był wraz ze swym oddziałem potrzebny pod obleganym Zamościem, gdzie Szwedom nijak się nie szczęściło. W końcu musieli odstać od murów miasta twierdzy, a całą winę za to niepowodzenie szwedzkie dowództwo zważyło na owego oficera, który zamiast przybyć pod Zamość, wciąż stał ze swymi żołnierzami w podlubelskiej Niedrzwicy.

W końcu musiało się stać to, co się stało. Na rozkaz szwedzkiego generała przyjechała do Niedrzwicy ekspedycja karna. Zakochanego oficera Szwedzi zabrali ze sobą. Nie bardzo wiadomo, czy wywieźli go za morze do dalekiego szwedzkiego kraju, czy też wysłali prosto na front, albo i co gorszego jeszcze mu zrobili. Kara nie ominęła także Bogu ducha winnej sprawczyni tego wszystkiego. Szwedzcy żołnierze powiedli Marzannę nad pobliskie stawy i tam wrzucili ją do wody. Było to akurat pierwszego dnia wiosny.

Od tamtej pory, na pamiątkę tego wydarzenia, mieszkańcy Niedrzwicy co roku 21 marca wrzucali do wody słomianą kukłę Marzanny. Zwyczaj ten przetrwał aż do dziś, z czasem rozszerzył się na okoliczne wioski, a nawet i cały kraj. Mimo, że karczmarka Marzanna wcale wtedy nie utonęła.

Przeczekała chwilę w trzcinach, a gdy żołnierze pewni swego odeszły znad brzegu stawu, wyszła z wody. Skąd o tym wiadomo? A stąd, że następnego dnia Marzannę znów widziano w karczmie. Piła piwo, śmiała się i bawiła do rana.

XV/2 Midsommar

Zaczynająca się nieco później niż na Kontynencie skandynawska wiosna bucha zielenią równie pysznie, jak w wielu innych regionach Europy. Efekt uniwersalnych sił natury potęguje tu także nie zachodzące przez kilka tygodni słońce, które w okolicach Nordkapp świeci przez całą dobę od 14 maja do 29 lipca. To w środku tego właśnie okresu pradawni mieszkańcy Skandynawii usytuowali obrzędy związane z pochwałą życia, płodności, odnowy energii i witalności. Szwedzkie Midsommar jest spóźnionym odpowiednikiem świąt witania maja, tak popularnych w europejskim interiorze.

Już od sobotniego poranka dekoruje się obejścia, kościoły, samochody, zaimprowizowane estrady i miejsca potańcówek. Używane są girlandy z łąkowego kwiecia oraz ulistnione gałązki dzikich krzewów i drzew. Wczesnym popołudniem na centralnym placu wsi, na boisku lub w parku ustawiany

jest mająwy słup, wokół którego zaczynają gromadzić się okoliczni mieszkańcy. Słup jest właściwie dość wysokim krzyżem umajonym świeżą zieloną igliwia, kolorowymi wstążkami i pełnymi kwiatami. Ktoś daje hasło do rozpoczęcia celebry i kolorowy tłumek rusza w tany. Początkowo ludzie bawią się wokół słupa, a w miarę zbliżania się zmroku przechodzą do sal tanecznych, na zadaszone sceny i do barów. Wielu mieszkańców opuszcza wtedy aglomeracje i udaje się na prowincję, przemierzając niekiedy spore dystanse, by uczestniczyć w letniej fecie. Dużą renomą cieszą się festyny w regionie Dalarna w centralnej części kraju, dokąd co roku na tę okazję zjeżdżają tysiące samochodów i autokarów, a także zagraniczni turyści, głównie Niemcy i Holendrzy. Innym centrum masowych imprez Midsommar są okolice Kiruny i Galivare w prowincji Uppland, tereny o wiekowych tradycjach górniczych. Mieszkańcy Sztokholmu udają się przede wszystkim na ulubione bałtyckie wysepki oraz do najbliższych skansenów, gdzie w scenarii starych skandynawskich osad, pod otwartym niebem, oddają się iście epikurejskim uciechom, co całkowicie przeczy poglądom o chłodnych temperamentach Szwedów. Stoły podczas czerwcowych imprez uginają się od jadła i napojów. Dominują młode ziemniaki z koperkiem, odtłuszczone mleko, lody i kawa. Swoich zwolenników ma typowo szwedzki specjał surströmming, skomplikowanymi metodami kwaszony śledź, który w prowincji Dalarna ma nawet swoje osobne święto. Je się też dziesiątki innych rybnych dań, langusty i raki. Mężczyźni raczą się przy tym dobrze schłodzonym absolutem – wyśmienitą szwedzką wódką, bezpośrednią następczynią ludowej aquavit.

* * *

Jak wiele innych wili, także ta przed Midsommar ma swoje tradycje w licznych przesądach. Niektórzy Szwedzi do dziś wierzą, że siły nadprzyrodzone uaktywniają się w tę noc. Gdziekolwiek ludzie zbierają rosę do specjalnych flakoników i trzymają ją na wypadek chorób. Wspomina się o znanym także u nas kwiecie paproci. Panny wkładają pod poduszki bukiet polnych kwiatów i śpiąc na nich, czekają na sen, który wskaże im wybranka. Jedzą koszmarnie przesoloną owsiankę, można mieć nadzieję na sen przepowiadający przyszłość.

XVI/1 Podział ptaków ze względu na rodzaj spożywanego pożywienia

ptaki roślinożerne – żywią się przeważnie nasionami, owocami, pączkami drzew i krzewów, jagodami, kwiatami, listkami i młodymi pędami; są to np. gołąb, łuszczak, cierzak, głuszec;

ptaki owadożerne – żywią się głównie owadami, a także innymi drobnymi bezkręgowcami, a więc pajakami, dżdżownicami, ślimakami; są to np. ja-skółka, muchołówka, dzieżba;

ptaki mięsożerne, czyli drapieżne – żywią się gadami, rybami; są to np. orzeł, bielik, sokół, sowa;

ptaki wszystkożerne – żywią się pokarmem mieszanym, roślinnym i zwierzętym; są to np. wrona siwa, gawron, kawka, sroka, sójka, kuropatwa, bażant.

XVI/3 Zagadka

Była sobie ryba piła,
która z drugiej ryby kpiła.
Rzekła do niej: Zgadnij szybko,
co robiłam dzisiaj, rybko?
Ta dotknięta dość niemile,
mówi na to rybie pile:
– Sprawa jest to niezawiła:
co robiła ryba?
Piła.

Antoni Marianowicz

XVI/9 Ciekawostki o kakao

Jako pierwsi nazwy kakao użyli Olmekowie (pradawni mieszkańcy Meksyku). Pierwsze kakaowce były uprawiane już 1500 lat p.n.e. przez Olmeków. Nie wiemy, w jaki sposób odkryli zalety małego ziarna i nauczyli się je przerabiać. Zamiłowanie do kakao przejęli od nich Majowie, a następnie Aztekowie.

Niewolnik kosztował 100 ziaren kakaowca (królik 10 ziaren). Na początku XX w. Szwajcar Henri Nestle wpadł na pomysł, aby pomieszać kakao w proszku z mlekiem w proszku. Dało to początek znanej do dziś i powszechnie lubianej czekoladzie mlecznej.

Po prostu chleb

Chleb jest podstawowym pokarmem człowieka. Wędzona kiełbasa, pachnąca, soczysta szynka, a także inne dobre wędliny naprawdę smakują dopiero z chlebem. A jeśli dołożycie do tego plasterki pomidora, ogórką lub rzodkiewkę – to w ogóle pycha. Czasem chleb z masłem posypany szczypiorkiem lub rzeżuchą smakuje tak, że chcielibyśmy jeść i jeść bez końca. Czy pamiętacie z wakacji pajdę wiejskiego chleba z chrupiącą skórką posmarowaną masłem i miodem, obłożoną twarogiem? Od waszej fantazji i wyobraźni, i oczywiście od tego, co akurat jest w domu, zależy, co zjeście. Chleb podajemy także do zup, mięs, ryb, serów, sałatek i do wielu innych potraw. Trzeba także pamiętać, że chleb ciemny (razowiec, graham czy pumpernikiel) jest dużo zdrowszy od białego, a tym bardziej od bułeczek maślanych i rogalików, gdyż zawiera witaminy i sole mineralne.

„Przodkiem” chleba były wypiekane 12 tysięcy lat temu placki. Ugniatano je z utłuczonego ziarna wymieszanego z wodą, po czym kładziono na rozgrzane kamienie i zasypywano gorącym popiołem.

W starożytności chleb stał się symbolem pożywienia w ogóle, oznaczał po prostu jedzenie. Często mówi się o czymś, co jest codzienne, zwykłe, ale konieczne – chleb powszedni. I pewnie dlatego od najdawniejszych czasów ludzie brali chleb do ręki z poszanowaniem. Przypadkiem upuszczoną na ziemię kromkę całowano. Wasze prababcie, a może i babcie, przed rozkrojeniem bochenka znaczyły go znakiem krzyża. Jeszcze dzisiaj w niektórych domach, tam gdzie kultywuje się stare tradycje, nowożeńców lub znamienitych gości wita się chlebem i solą.

Elżbieta Brzoza

Przysięga Hipokratesa

Przysięga Hipokratesa jest składana przez lekarzy od starożytności, zawiera podstawy etyki lekarskiej. Jej znowelizowaną wersję, pod nazwą Przyrzeczenie Lekarskie, składają obecnie w Polsce również absolwenci akademii medycznych podczas uroczystego zakończenia studiów. Wbrew powszechniej opinii jej autorem nie jest sam Hipokrates, lecz jego uczniowie.

„Przysięgam na Apollona lekarza, na Asklepiosa, Hygieje, i Panaceje oraz na wszystkich bogów i boginię, biorąc ich na świadków, że wedle mojej możliwości i rozeznania będę dochowywał tej przysięgi i tych zobowiązań.

Mistrza mego w tej sztuce będę szanował na równi z rodzicami, będę się dzielił z nim mieniem i na żądanie zaspokajał jego potrzeby: synów jego będę uważały za swoich braci i będę uczył ich swej sztuki, gdyby zapragnęli się w niej kształcić, bez wynagrodzenia i żadnego zobowiązania z ich strony; prawideł, wykładów i całej pozostałości nauki będę udzielał swym synom, synom swego mistrza oraz uczniom, wpisanym i związanym prawem lekarskim, poza tym nikomu innemu. Będę stosował zabiegi lecznicze wedle monych możliwości i rozeznania ku pożytkowi chorych, broniąc ich od uszczerbku i krzywdy.

Nikomu, nawet na żądanie, nie dam śmiercionośnej trucizny ani nikomu nie będę jej doradzał, podobnie też nie dam nigdy niewieście środka porównnego. W czystości i niewinności zachowam życie swoje i sztukę swoją. Nie będę operował chorych na kamicę, pozostawiając to ludziom zawodowo stosującym ten zabieg.

Do jakiegokolwiek wejdę domu, wejdę doń dla pożytku chorych, nie po to, żeby świadomość wyrządzić krzywdę lub szkodzić w inny sposób, wolny od pożądań zmysłowych tak wobec niewiast jak i mężczyzn, wobec wolnych i niewolników.

Cokolwiek bym podczas leczenia, czy poza nim, z życia ludzkiego ujrzał czy usłyszał, czego nie należy na zewnątrz rozgłaszać, będę milczał, zachowując to w tajemnicy.

Jeżeli dochowam tej przysięgi i nie złamię jej, obym osiągnął pomyślność w życiu i pełnieniu tej sztuki, ciesząc się uznaniem ludzi po wszystkie czasy; jeżeli ją przekroczę i złamię, niech mnie los przeciwny dotknie”.

Po zbrodniach dokonanych przez lekarzy niemieckich podczas II wojny światowej Światowa Organizacja Lekarzy podczas swojego zjazdu w Genewie w 1948 r. opracowała nowożytną wersję przysięgi.

XVIII/3 Tajemnica króla Midasa

Czy pamiętasz króla Midasa i bogów greckich? Kiedyś Apollo rozgniewany na Midasa sprawił, że królowi wyrosły na głowie ośle uszy. Midas ukrył je pod tiarą. Jego tajemnicę znał tylko fryzjer. Gdyby zdradził tajemnicę, czekałaby go okrutna kara. Jednak fryzjer tak bardzo chciał się z kimś podzielić tajemnicą, że wykopał dołek w ziemi i wyszeptał do niego: „Midas ma ogromne uszy”. Rosnące obok trzciny powtórzyły to wiatrowi, a wiatr... Co zrobił wiatr? Z pewnością się domyślasz.

Jak myślisz, co zrobił wiatr w opowiadaniu o królu Midasie?
Jak czuł się Midas, gdy się o wszystkim dowiedział?
Jak powinien zachować się królewski fryzjer?

Kwiaty w domu

Azalia – roślina pięknie kwitnąca zimą. Nie znosi wysokiej temperatury, bardzo lubi wilgoć. Latem można umieścić ją na balkonie albo w ogrodzie w miejscu cienistym.

Begonia – wymaga miejsca półcienistego i ciepła.

Bluszcza – jest pnączem, które nie potrzebuje wiele światła.

Cyklamen (fiołek alpejski) – roślina bulwiasta o liściach w kształcie serca ze srebrzystymi plamami. Kwiaty białe, różowe lub czerwone wyrastają wprost z bulwy.

Diffenbachia – roślina efektowna i dekoracyjna. Lubi jasne miejsca i zraszanie.

Dracena – osiąga dość znaczny rozmiar, ok. 1 m. Lubi miejsce widne.

Filodendron (monstera) – osiąga duże rozmiary, więc potrzebuje dużo miejsca. Z pnia wyrastają korzenie powietrzne. Ma liście głęboko wcinane z otworami w blaszkach. Dobrze znosi warunki mieszkaniowe.

Fiołek afrykański – roślina o wysokości do 10 cm o owłosionych liściach i pachnących kwiatach zebrynych w grona. Jej uprawa nie sprawia trudności. Lubi stałą temperaturę w ciągu całego roku. Wrażliwa na nadmiar wilgoci.

Juka – na jej pniu wyrasta wachlarz liści. Lubi miejsce widne, nie jest zbyt wymagająca. Po kilku latach można doczekać się kielichowatych kwiatów.

Kordylina – z jej pnia wyrasta rozeta wstępowałowych liści.

Kroton – występuje w wielu odmianach o różnym kształcie liści, kolorze i wzorze na nich. Jest rośliną efektowną. Lubi miejsce cieniste i dużą wilgotność powietrza. Zimą lub wiosną może kwitnąć.

Niecierpek – jego zaletą jest długotrwałość i obfitość kwitnienia. Wymaga dużo wody. Jest wrażliwy na chłód.

Skrzydłokwiat – roślina odporna na warunki domowe. Jej białe kwiaty są trwałe.

Trzykrotka – jest pnączem o różnym wyglądzie liści. Odmiany o barwnych liściach wymagają więcej światła od odmian o liściach jednokolorowych.

XIII/1 Kran

Odkręcasz kran w łazience –
ach, coż to za wygoda,
i zaraz myjesz ręce,
czyściutka leci woda!
(rym przeplatany)

Włodzimierz Scisłowski

Józek i wózek

Nie przypuszcza, że tuż blisko
za ugorem jest urwisko.
W dół za chwilę razem z Józkiem
runąć może kucyk z wózkiem.
(rym dokładny)

Hanna Łochocka

Zima

Zima pogardziła kolorami.
Nawet zieleń szpilkowych lasów
śniegiem przykryła białym
(wiersz bezrymowy)

Elżbieta Zechenter-Saławińska

Notatki